

Økonomiplan for 2025 — 2028

Hole Kommune

Innhold

Kommunedirektøren har ordet.....	3
Sammendrag	4
Klimabudsjett	12
Utfordringer i handlingsplanperioden	24
Kommunens styringssystemer	34
Budsjettprosessen	38
Drift av kommunens tjenester	39
Budsjettvedtak	41
Status og rammebetingelser	46
Investeringer i økonomiplanen	49
Hovedtallene i budsjettforslaget.....	58
Økonomisk utvikling i planperioden	63
Kommunens tjenesteområder	67
Administrasjon og fellesfunksjoner.....	68
Velferd	73
Oppvekst.....	101
Samfunn	136
Gebyrliste	166
Vann- og avløpsgebyrer 2025	171
Kommunale gebyrer for plan, byggesak, oppmåling og miljø 2025	178
Vedlegg.....	204

Kommunedirektøren har ordet

Det er utfordrende tider for kommunesektoren i Norge. De fleste kommuner opplever at kostnadene øker mer enn inntektene, samtidig som de demografiske endringene bidrar til økte kostnader. Høyere renteutgifter og kostnadskrevenende brukere er en del av det store bildet.

Vi legger til grunn at denne utviklingen vil fortsette og at Hole kommune vil måtte omstille, effektivisere og ta i bruk ny teknologi, for eksempel innen pleie – og omsorg, for å få en bærekraftig drift over tid. Og vi skal ha en løpende vurdering av tjenestestruktur og organisering.

I budsjettforslaget for 2025 foreslår vi derfor å avvikle Sollihøgda barnehage og å utrede sammenslåing av skolene Vik og Røyse. Det gjennomføres organisatoriske endringer innen pleie- og omsorg, og arbeidet med omstilling, effektivisering og kostnadsreduksjoner innenfor tjenesteområdene fortsetter.

Vi foreslår et brutto driftsbudsjett på 686 millioner kroner i 2025, og et netto driftsresultat på 0,5 %, som gir 5 millioner kroner til avsetning på disposisjonsfond. Avsetningen er lavere enn målet for finansiell styring, men innenfor målsettingen om å ha et disposisjonsfond på 10% av driftsinntektene.

Det gjennomføres en betydelig satsing på barn og unge ved ferdigstillelse av nybygget ved Hole ungdomsskole – med kulturskole, fritidsklubb og stor flerbrukshall blir dette et senter for skole – og fritidsaktiviteter for barn og unge.

Mulig etablering av nytt bibliotek, vil være en viktig satsing for hele befolkningen i Hole.

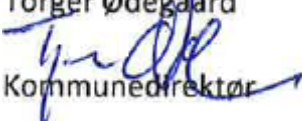
Vi foreslår å avsette midler til å utrede et utvidet dagsentertilbud for eldre. Dette er et forebyggende tilbud som både vil avlaste pårørende og støtte den enkelte eldre.

Likeledes satser vi videre på velferdsteknologi slik at flere eldre kan bo trygt hjemme. Og la meg understreke at samarbeide med frivillige – og den store innsatsen frivillige yter – er helt avgjørende for at alle eldre i Hole skal leve gode og trygge liv.

Det investeres 246 millioner kroner i løpet av de neste fire årene innen formålsbygg og kommunal infrastruktur, hvor selvkostområde vann og avløp står for 165 millioner kroner.

Det settes av midler til å fullføre arbeidet med en kvalitetsplan for Sundvollen, slik at vi sikrer fellesskapets interesser og får en god stedsutvikling.

Mye er bra i Norge og i Hole. Vi er stolte av bygda vår og innbyggerne våre. Vi har en fantastisk natur, historie og kultur og ta vare på. Med god økonomistyring og flotte medarbeidere skal vi legge til rette for en bærekraftig vekst og utvikling fremover.

Torger Ødegaard

Kommunedirektør

Sammendrag

Årsbudsjett for 2025 og økonomiplan for de neste fire årene er tuftet på kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2018-2030, hvor FNs bærekraftsmål om sosial-, økonomisk- og grønn bærekraft er fundamentet for samfunnsutviklingen i Hole kommune.

Kommunesektoren opplever i 2024 en svært krevende økonomisk situasjon med høye kostnader, høy lånerente og svikt i skatteinntektene. Gjennom flere år har økonomien blitt mer presset og engangsinntekter fra skatt har skjult de underliggende utfordringene. Dette sammen med renteøkningene har gjort situasjonen krevende.

Hole kommune opplever økt behov for kommunale tjenester innen flere områder og som generelt for kommunene opplever man at behovet for kostnadskrevede tjenester for den yngre del av befolkningen har vokst sterkere enn befolkningsveksten skulle tilsi.

Budsjettet innebærer et brutto driftsbudsjett i 2025 på 686 mill. kroner, og et netto driftsresultat (0,5% av driftsinntektene) som gir 5 mill. kroner til avsetning disposisjonsfond er noe lavere enn kommunestyrets mål for finansiell styring, men innenfor målsettingen om å opprettholde ett disposisjonsfond på 10% av driftsinntektene. Store investeringer i 2024 og 2025 gir behov for ytterligere omstilling.

Budsjettet innebærer kostnadsreduksjoner på rundt 3% samlet og det foreslås strukturelle endringer og organsiasjonstilpasninger som forventes å redusere kostnadene ytterligere i årene fremover.

Utvidelse av Hole ungdomsskole med flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb skal etter planen være klar til skolestart høsten 2025 og innebærer en betydelig satsing på barn- og unge.

Budsjettforslaget innebærer store investeringer i kommunal infrastruktur innen vann- og avløp for å møte nye rensekraft og befolkningsvekst.

Hovedmål med økonomiplanen

Hovedbudskapet i forslaget til økonomi- og handlingsplan er å sikre velferd og valgfrihet for nåværende og kommende generasjoner. Vi løser dette med fortsatt utvikling og kvalitet i tjenestene og ved en ansvarlig økonomi hvor man opprettholder avsetninger til driftsfond samtidig som investeringer og lånegjelden har økt for å utvikle kommunen.

Hovedutfordringer

Veksten i kommunens inntekter forventes å øke, men lønns- og prisvekst, høyere rente, demografiske endringer, økt tjenestebehov og økte investeringer gjør det utfordrende å nå målsettingen om et netto driftsresultat på minimum 1,75% av driftsinntektene.

Lånegjelden øker og handlingsrommet reduseres. Det er derfor behov for økt effektivitet og stram styring.

Spesielle satsninger

Innovasjon i omsorgstjenestene er enda et stort løft som både handler om kvalitetsreformen for eldre «Leve hele livet» og videreutvikling av velferdsteknologi. Med velferdsteknologiske løsninger kan flere tjenestemottakere mestre sin egen hverdag og leve et mest mulig selvstendig liv.

Det arbeides med å etablere en “Bygdelab” på Vik Torg. Hensikten er å skape en fysisk plass hvor kommunen er tilgjengelig for informasjon og innspill - der folk flest ferdes.

Investeringer i formålsbygg og kommunal infrastruktur i løpet av de neste fire årene utgjør 246 mill. kroner, hvor selvkostområdene vann og avløp utgjør 165 mill. kroner. Det planlegges store investeringer innen vann- og avløp i tråd med vedtatt hovedplan, hvorav de vesentlige tiltakene er på Sollihøgda, Sundvollen og Hole renseanlegg. Kommunestyret har vedtatt utvidelse av Hole ungdomsskole med flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb, med en investeringsramme på 170 mill. kroner som ferdigstilles våren 2025.

Satsninger i budsjett 2025 og handlingsplanen for 2025-2028

Her følger de store linjene for prioriteringer som angår innbyggernes hverdag.

HR stab og støtte

I alle avdelinger arbeides det med kostnadseffektiv drift gjennom motiverte medarbeidere, godt lederskap og gode omstillings- og effektiviseringsprosesser. Det er satt av midler til å gjennomføre lederutvikling for alle ledere i et program som strekker seg over 2 år. Videre vil vi jobbe med å oppdatere de personalpolitiske målene i arbeidsgiverstrategien, som legges frem for vedtak i 2025.

Arbeidet med digitaliseringsløsninger for å oppnå målsatt gevinst videreføres. Parallelt med utviklingen øker behovet for å ivareta personvern og informasjonssikkerhet. Det prioriteres derfor å styrke satsingen på digitalisering, personvern og IKT, herunder utskifting av utstyr og vedlikehold av IKT-infrastruktur i forhold til sikkerhetskrav. å møte nye trusler og tilfredsstillende krav fra sikkerhetsmyndigheter.

Skole

Skole og utdanning er samfunnets viktigste innsatsfaktor for utjevning av sosiale forskjeller. En god grunnskole gir elever med ulike ressurser og bakgrunn forutsetninger for å komme inn på videregående skole og videre i utdanning og arbeidsliv.

En betydelig satsning i skolesektoren i 2025 er ferdigstilling av nybygget til Hole ungdomsskole, som vil gi god kapasitet til elevkullene i årene som kommer. Samlokalisert med kulturskole, fritidsklubb og flerbrukshall blir skolen og området et senter for samling av skole og fritidsaktiviteter for kommunens barn og unge.

Skolebudsjettet styrkes med 1 mill. kr. til anskaffelse av nye pc'er til lærerne, og vi fortsetter å investere i elev pc'er på barneskolene og ungdomsskolen.

Økning i prisen på SFO- plass følger prisvekst med 4 %.

Barnehage

Holebarnehagene arbeider med ulike prosjekter som gir kvalitet i arbeidet med barn og barns utvikling. Sammen med skole og PPT er barnehagene i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, som er et fem-årig prosjekt som skal styrke kommunen i dette arbeidet. Maksimalpris foreldrebetaling barnehager videreføres uendret med kr. 2.000 i forslag til statsbudsjett.

Helse

Forebyggende helsearbeid og tidlig innsats er den viktigste strategien for å utjevne sosiale forskjeller og oppdage utfordringer tidlig. Denne strategien er avgjørende for å kunne iverksette riktige tiltak til rett tid og på lavest mulig nivå. Kommunen arbeider for at flere barn skal oppleve livsmestring i sin hverdag og at de kan favnes i den ordinære undervisningen i skolen. Dette skjer gjennom tverrfaglig samarbeid og kompetansebygging hos skole- og barnehagepersonell.

Enhet helse jobber aktivt med å sikre helseperspektivet inn i alle planprosesser.

NAV Hole og barnevern

I Hole kommune er målet om økt sysselsetting, arbeid og aktivitet overordnet i arbeidet med ulike brukergrupper.

Barnevernreformen skal bidra til at barn, unge og deres familier møter ansatte med høy faglig kompetanse og tjenester av god kvalitet. Tverrfaglig jobbing med fokus på forebygging og veiledning er en forutsetning for dette.

BUA - et tiltak for gjenbruk, utlån og arbeidstrening - er nå en etablert arena i Hole. Man har utvidet tilbudet til å omfatte "Formiddag i lag" som er en uformell møteplass for alle innbyggere som måtte ønske å delta uavhengig av alder, diagnose eller bakgrunn. Tiltaket er satsningsområde også inn i 2025.

Pleie, rehabilitering og omsorg

Arbeidet med en helhetlig plan for helse og omsorg (Velferdsplanen) er påbegynt i 2024 og planen er planlagt ferdig vinteren 25/26. Denne planen innlemmer bl.a. arbeidet med kvalitetsreformen *Bu trygt heime*.

Sommeren 2024 ble arbeidet med lederstrukturen i Velferd startet opp og høsten 2024 ble det etablert felles lederteam som erstatning for tidligere hierarkisk lederstruktur.

I 2025 starter man opp forprosjekt for å etablere flere dagsenterplasser.

Samarbeid med frivillige fortsetter i 2025 og skal bidra til økt livskvalitet for hjemmeboende eldre. Og all kommunal koordinering av frivillige er nå samlet under tjenesteområde Kultur og fritid ved frivilligsentralen, slik at man sikre et mer samlet tilbud.

Kommunen arbeider for en forbedring og profesjonalisering av tjenestetildelingen for alle brukergrupper, og i 2024 har man styrket kompetansen i teamet og det skjer en kontinuerlig forbedringsprosess i både saksbehandlingsrutiner, kriterier og metoder. Målet er tilstrekkelige og likeverdige tjenester til innbyggerne.

Det jobbes kontinuerlig med kompetanseløft og rekruttering av fagpersoner på alle nivåer. Lærlinger, elever og studenter innen ulike fagområder er fortsatt et satsningsområde. Et nytt tiltak i 2025 er

innføring av et kompetansehjul og forsøk med fadderordning for nyansatte. I tillegg satses det på å heve kompetansen innen psykisk helse og rus.

Økt pårørende-involvering fortsetter i 2025 gjennom systematisk jobbing med tilbakemelding fra brukere/pårørende. Etablering av ny rutine for bruker og pårørendemedvirkning i tildelingen av tjenester.

Tiltak for funksjonshemmede

Systematisk jobbing med kompetansehevende tiltak og rekruttering av fagpersoner skal styrke kvaliteten på tjenestene til brukerne. Treffsikre tiltak i tråd med den nasjonale veilederen *Gode helse-og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming* skal sikre at ressursene brukes på riktig måte.

Mottak av lærlinger, studenter og elever innen relevante utdanningsløp er en betydelig satsning for TFF.

Teknisk drift/Eiendom

Det jobbes målbevisst med effektiv ressursutnyttelse for å oppnå gode resultater i tråd med fremdrift, kvalitet, politiske bestillinger og rammer. Dette gjøres ved å optimalisere tjenestene og eiendomsforvaltningen, slik at vi kan levere best mulig tjenester til innbyggere og brukere av kommunal infrastruktur og kommunal bygningsmasse.

Det satses på å gjennomføre formålstjenlige og kostnadseffektive anskaffelser som ivaretar klima og miljø.

Uegnet kommunal eiendom skal avhendes for å styrke handlingsrom for investeringer.

Det arbeides med å møte kravene til universell utforming og videreføre arbeid med ENØK-tiltak.

Arbeidet med kapasitetsutvidelser i vann- og avløpsnettet forsetter, det gjør også arbeidet med å oppgradere og møte kravene til universell utforming.

Tjenesteområdet har et særlig ansvar med å følge opp utbyggingsprosjekter ved å utarbeide utbyggingsavtaler som skal sikre gjennomføring og etablering av nødvendig felles infrastruktur i tettstedene.

Areal, byggesak og miljø

Tjenesteområdet fortsetter arbeidet med å tilrettelegge bolig- og tettstedsutvikling på Sundvollen, og næringsutvikling på Helgelandsmoen. Oppfølging av utviklingsplanene for Sundvollen er t prioritert område.

Vedtatte kommunale arealplaner har gitt en økning i behandling av private reguleringsplaner. Ved behandlingen av utbyggingsområder, skal det settes krav om gode løsninger for fellesfunksjoner som interne veger, gang- og sykkelforbindelser, leke- og møteplasser, tilgang til fjorden og skogen, klimatilpasset overvannshåndtering med mer.

Klima i planlegging; Det skal jobbes med å innarbeide klimatiltak i arealplanene. Herunder skal det tas utgangspunkt i nullvisjon for nedbygging av karbonrike arealer som myr, dyrka mark og høybonitets skog.

Samhandling og helhetlige prosesser gjennomføres ved økt fokus på internt planforum. På denne måten legges det til rette for samarbeid på tvers mellom tjenesteområdene for oppdatert kunnskapsdeling og gode kunnskapsbaserte prosesser.

Digitaliseringsprosess for saksbehandling innenfor areal, byggesak og miljø videreføres. Effektiv og god byggesaksbehandling vil også være en særskilt prioritet i tiden fremover.

Kultur, idrett og fritid

Tjenesteområdets hovedmål er å skape et rikt og mangfoldig kulturliv, noe som bidrar til å gjøre Hole til en attraktiv kommune å bo i.

Kommunen skal sikre flere gode tiltak og aktivitetstilbud for barn og unge, særlig knyttet til barn og unge som ikke er i annen organisert aktivitet. I denne forbindelse er det opprettet en arbeidsgruppe som ser på mulighetene for å etablere en aktivitetspark tilknyttet Hole ungdomsskole og fritidsklubben.

Ung Kultur Møtes (UKM) er et nytt satsningsområde for all barne- og ungdomskultur i Hole. Målet er at UKM skal bli en paraply for både den organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteten gjennom hele året. Barn og unge skal selv være delaktige i planlegging og gjennomføring, og det skal samarbeides og samskapes på tvers av tjenesteområder, og med lag og foreninger.

Samlokalisering av kulturskole og fritidsklubb på Hole ungdomsskole ble vedtatt i 2022. I 2025 gjennomføres denne samlokaliseringen. Oppfølgingsarbeidet av dette vedtaket vil utgjøre en prioritet.

Gjennom Frivilligsentralen er målsetningen å være en møteplass med daglige aktiviteter for alle aldre. Det skal arrangeres viktige tiltak og sosiale møteplasser for eldre.

I forbindelse med at leieavtale for Hole bibliotek går ut, gjøres det vurderinger av om det finnes alternative lokasjoner. Målsetningen er å gjøre biblioteket mer tilgjengelig og skape en god møteplass for innbyggerne i alle generasjoner.

Mål om stabil og bærekraftig økonomisk utvikling

Målstyring

- Hole kommune styrer på resultat og kvalitet gjennom utvalgte nøkkeltall bla. nasjonale KOSTRA-tall. Dette innebærer å legge til rette for at kommunestyret kan styre på kvalitet og resultat framfor ramkestyring.
- Kommunens plansystem er viktig som styringsverktøy. For å kunne styre på kvalitet og resultat, må mål som fastsettes og resultater som forventes oppnådd, ha basis i de til enhver tid gjeldende planer og være målbare.
- Kommunens planer skal følge en rød tråd fra nasjonale forventninger til kommunal planlegging, hvor blant annet FN's 17 bærekraftsmål er en del av grunnlaget for samfunns og arealplanlegging. Planstrategi og planprogram utarbeides med dette som fundament og med kravene i Plan og bygningslovens § 10-1 og Folkehelseslovens § 5 og 6.

KOSTRA

For hvert tjenesteområde er det plukket ut noen relevante KOSTRA indikatorer.

I tillegg til kommunegruppe 01 som Hole ligger i, er det gjort et utvalg av sammenligningskommuner som også er i kommunegruppe 01. Sammenligningskommunene har om lag samme innbyggertall og nivå på frie inntekter som Hole kommune, og demografien er ganske likt sammensatt. Dette gir et godt grunnlag for sammenligning, og viser blant annet hvordan kommunene disponerer ressurser til de ulike tjenestene.

Mål for bærekraftig økonomi

Økonomisk bærekraft er en av tre grunnpilarer i kommuneplanens samfunnsdel. Ansvarlig økonomistyring vil si å ha god kontroll på egen økonomi, samtidig som man står rustet til å takle endrede rammebetingelser og uforutsette hendelser.

De vedtatte nøkkeltallene for sunn og bærekraftig økonomi er anbefalte måltall over tid. Disse indikerer hvorvidt kommunens økonomi utvikler seg i riktig retning og sier noe om kommunens handlefrihet i kommende år. Oppnåelse av målkrav gir rom for nødvendige investeringer fremover og gjør kommunen robust med hensyn til økonomiske svingninger.

- Positive driftsresultat, minimum 1,75% av driftsinntektene.
- Disposisjonsfond som utgjør minimum 10% av driftsinntektene.
- Bærekraftig gjeldsutvikling, innenfor 75% av driftsinntektene for den ikke avgiftsfinansierte del av gjelden. Avdragene bør ikke utgjøre mer enn 4% av driftsinntektene.

I økonomiplanperioden 2025-2028 er det planlagt betydelige investeringer i vann- og avløpssektoren i tillegg til vedtak om utvidelse av Hole ungdomsskole som også omfatter flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb. Lånegjelden vil vokse betydelig fremover.

Årsbudsjettet for 2025 er stramt og innebærer innsparinger i driften i forhold til tjenesteområdenes innmeldte behov. Mål for finansiell styring er ikke fullt oppnådd i 2025 og økonomiplan 2025-2028 gir behov for ytterligere innstramminger i forhold til økt tjenestebehov og høyere lånegjeld som følge av nye investeringer.

Dette innebærer at arbeidet med omstilling, effektivisering, digitalisering, innovasjon og ny praksis til brukernes beste må videreføres i årene fremover. Det er samtidig viktig å legge til rette for økt befolkningsvekst fremover for å gjøre kommunen mer robust.

For Hole kommune er tiltak for å fremme mer driftseffektive- og klimavennlige bygg, samarbeid med frivillighet og samhandling viktige fokusområder for å nå samfunnsplanens mål om sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Investeringsbehov - strukturelle endringer - nye utfordringer for økonomien

Det er behov for å investere i mer funksjonelle bygninger for å effektivisere driften ytterligere innen flere områder. Investeringer som finansieres med låneopptak genererer nye utgifter i driftsregnskapet i form av renter og avdrag. Det betyr at før vi kan ta store kostnadskrevende investeringer så må driften ned og inntektssiden styrkes for å oppnå handlingsrom til å kunne tåle økning i rente- og avdragsutgifter. Klimamålet gjør også at en må vurdere å benytte eksisterende arealer før det bygges nye bygg samt økt sambruk.

Samtidig bærer økonomiplanen preg av økte kostnader som følge av økt tjenestebehov og statlige satsinger som ikke fullfinansieres.

Det er nødvendig å se investeringsbehovene i sammenheng med befolkningsprognoser og økonomiske rammebetingelser i et lengre tidsperspektiv enn de fire-årige økonomiplanene legger opp til. Langsiktig driftsanalyse og investeringsplan (LDIP) 2024-2044 er et viktig grunnlagsdokument og legges til grunn for Kommunedirektørens forslag til investeringsplan.

Klimabudsjett

Hva er et klimabudsjett?

Et klimabudsjett er et styringsverktøy som viser hvordan man gjennom tiltak skal nå et bestemt klimamål og hvor både effekten på klimagassutslipp (målt i CO₂-ekvivalenter (CO₂e), kostnader og ansvar for gjennomføring av tiltaket er synliggjort.

Kort sagt skal klimabudsjettet vise:

- tiltakene som skal gjennomføres
- forventede utslippsreduksjoner
- hvilke tjenesteområder som er ansvarlige for gjennomføring
- kostnader

Klimabudsjettet skal synliggjøre hvordan kommunen som virksomhet, samfunnsutvikler og myndighetsutøver jobber for å oppnå kommunens vedtatte klima- og miljømål. Gjeldende kommunedelplan for klima og miljø 2022 - 2030 (vedtatt av kommunestyret den 12.12.2022, sak 065/22) lastes ned når du klikker [her](#).

Måloppnåelse dokumenteres gjennom at de som er ansvarlig for gjennomføring av klimatiltaket rapporterer i forbindelse med årsrapporten.

Kommunens mål for klima og miljø

Kommunestyret i Hole kommune har vedtatt følgende visjon og klima- og miljømål:

Visjon 2050

Hole skal være en klimasmart kommune hvor det er lett å bo, arbeide og leve på en klima- og miljøvennlig måte.

Mål

Hovedmål klima og energi

1. Direkte klimagassutslipp i Hole er redusert med minst 55 prosent innen 2030, og 95 % innen 2050, sammenlignet med 2009.
2. Hole kommunes egen virksomhet er fossilfri^[1] innen 2028, og kommunens klimafotavtrykk er redusert med 55 % innen 2030, og 95 % innen 2050 (sammenlignet med 2009).
3. I 2050 skal det bindes mer karbon i Hole kommune enn i 2015, gjennom stabilisering av opptak relatert til skog og arealbruksendringer, og økning av karbonlagring i bygg og jord.

Hovedmål naturmangfold

1. Hole opprettholder på minst samme nivå som i dag naturmangfold, økosystemer og økosystemtjenester, friluftsområder og landskap.
2. Ny forsøpling og forurensning forekommer ikke.
3. Kjent forsøpling og forurensning er ryddet innen 2030

Hovedmål vann og vassdrag

1. Vann og vassdrag i Hole har god eller svært god kvalitet etter vanndirektivets kriterier.

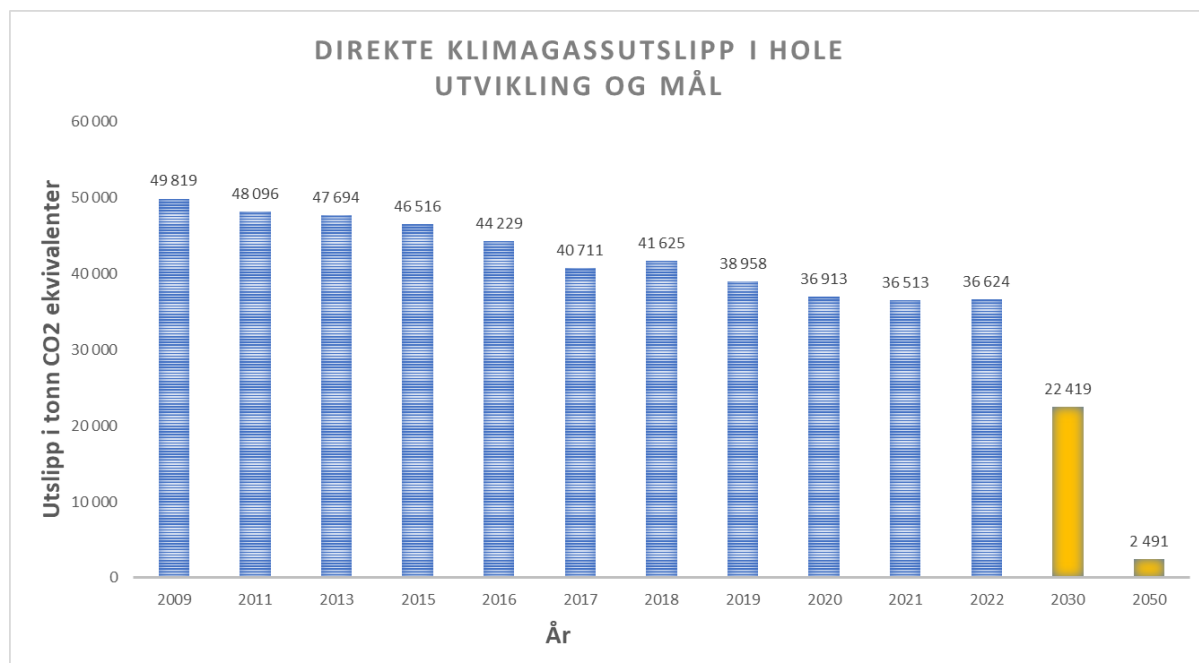
Hovedmål klimatilpasning

1. Hole er et klimarobust og sikkert lokalsamfunn i et endret klima.

[\[1\]](#) Fossilfri betyr i dette tilfelle: all oppvarming av kommunens eide og leide eiendommer, egne motorkjøretøy, motorredskaper og innkjøpte tjenester er erstattet med bærekraftige fossilfrie alternativer, fortrinnsvis elektrisitet, hydrogen eller biogass.

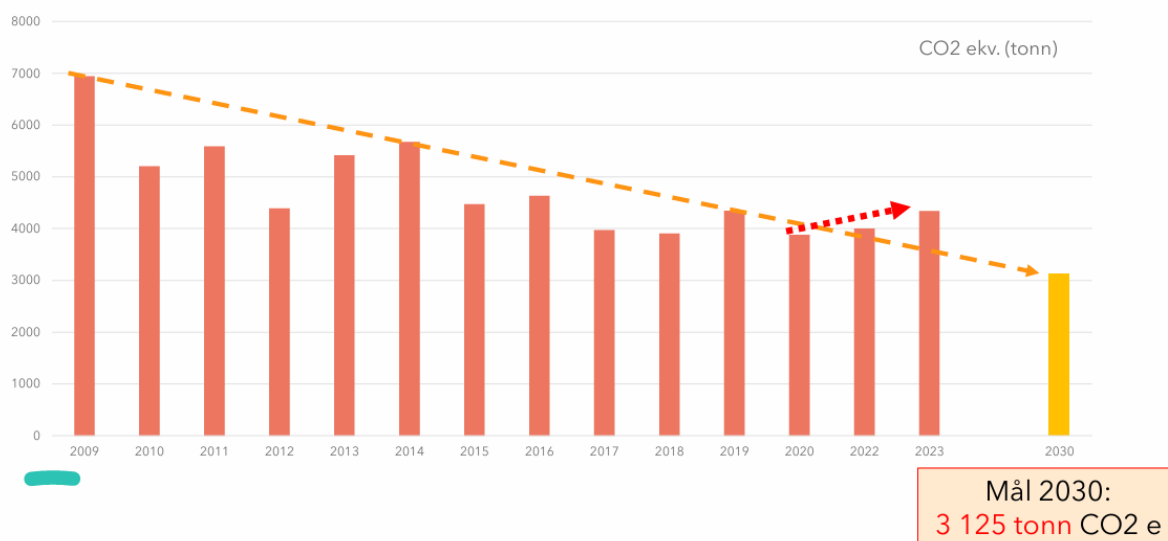
Utvikling i klimagassutslipp

Kommunens klimamål omfatter både direkte klimagassutslipp innenfor kommunegrensen, klimafotavtrykket fra kommunens egen virksomhet, og karbonlagring i areal og skog. Figurene under viser utviklingen på direkte utslipp og kommunens klimafotavtrykk fra egen virksomhet.

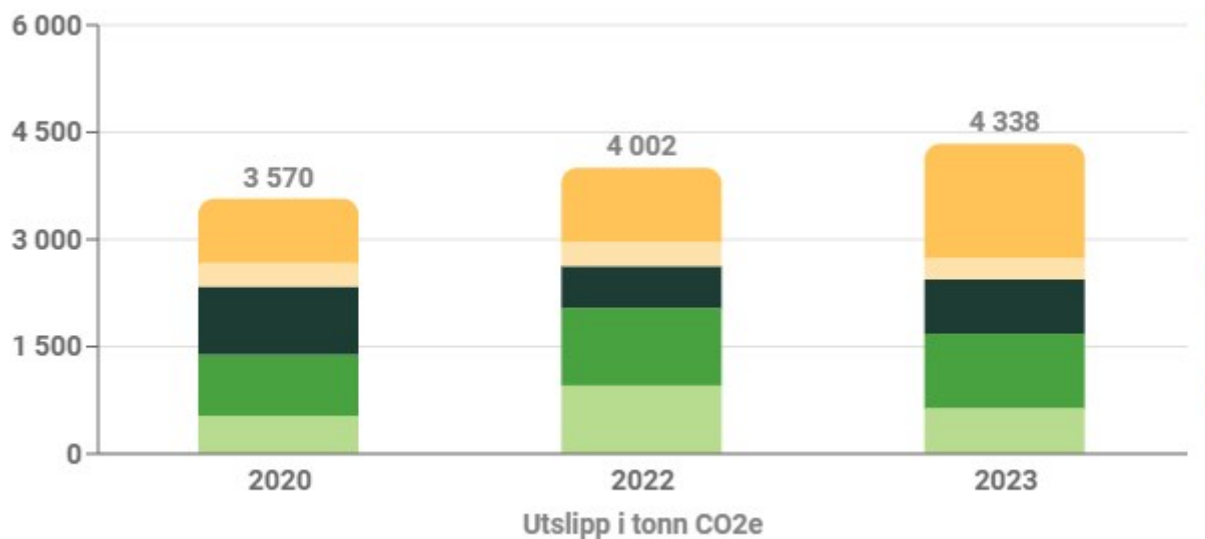

Statistikken for direkte utslipp innenfor kommunens grenser viser en viss stagnasjon siden 2020. Fra 2021 til 2022 ser man til og med en liten økning.

Utvikling i kommunens egen klimafotavtrykk over tid

Hva forårsaker kommunens indirekte klimagassutslipp (klimafotavtrykk) ?

Klimaregnskapet er kalkulert med verktøyet [klimakost](#) basert på kommunens økonomiske tall rapportert til Statistisk sentralbyrå ([KOSTRA](#)) for de aktuelle årene.

Utvikling i karbonlagring

Kommunen har som mål å stabilisere nivået av karbonlagring i skog og areal på 2015-nivå. Denne statistikken fanger opp endringer over tid (egntlig 5 års intervaller), og skal publiseres hvert 5. år. Likevel er tallene fra 2020 ikke blitt publisert enda. Tidligere tall finnes på [Miljødirektoratets side](#).

Imens har de tidligere Viken fylkeskommunene (nå Akershus, Østfold og Buskerud) utarbeidet et [areal- og naturregnskap](#) på fylkesbasis som vil etterhvert tillate å filtrere informasjon på kommunenivå og gjøre enkle arealanalyser. Dette forbedrede kunnskapsgrunnlaget vil også gjøre det enklere å anslå og vurdere klimagassutslipp fra arealbruksendringer og skogbruk.

Samtidig samarbeider kommunene i IPR for Ringeriksregionen for et regionalt arealregnskap som tar utgangspunkt i en lignende, men mer nedskalert og detaljert metode som gir kommunen et enda bedre kunnskapsgrunnlag og analyseverktøy for videre arealplanlegging.

Viktige begreper

- **CO2-ekvivalent** er en enhet som brukes i klimagassregnskap. Enheten tilsvarer den effekten en gitt mengde (som regel et tonn) CO2 har på den globale oppvarmingen over en gitt tidsperiode (som regel 100 år). De øvrige drivhusgassene har et sterkere oppvarmingspotensial enn CO2, og utslipp av disse gassene omregnes derfor til CO2-ekvivalenter for å være sammenlignbare.
- **Direkte utslipp** oppstår som en direkte følge av en handling, som f.eks. kjøre en bil med forbrenningsmotor eller bruke et anleggsmaskin, innenfor kommunens geografiske grense.
- **Indirekte utslipp** er utslipp fra varer og tjenester som har blitt produsert (og ført til direkte utslipp) utenfor vår kommune, men (for)brukes av innbyggere eller virksomheter innenfor kommunens grenser. Eksempel: Fisk fra Vestlandet til matlaging på Hole bo- og rehab, importert PC til bruk på Herredshuset, en flyreise av en innbygger.
- **Klimafotavtrykk** er en beregning av den totale klimapåvirkningen – både direkte og indirekte utslipp - for eksempel et land, en person eller en kommune.
- En **referansebane** er en framskrivning av utslipp som oftest skyldes forhold utenfor kommunens direkte påvirkningsmulighet. Faktorer som spiller inn i en framskrivning er store samferdselsprosjekter, befolkningsvekst, teknologiutvikling og økonomiske konjunkturer, samt statlig iverksatt klimapolitikk. Sett i sammenheng med kommunens utslippsmål, viser referansebanen hvor store utslipp kommunen må kutte i løpet av de neste årene for å nå sitt utslippsmål. Den er et overslag med betydelig usikkerhet, og kan kun gjenspeile de faktorene og antakelsene som er tatt med i beregningene.
- **Klimatiltak**: Klimabudsjettet skiller mellom tiltak som påvirker direkte utslipp, tiltak for indirekte utslipp og "andre samfunnseffekter". ENØK tiltak er svært viktige klimatiltak, men det er vanskelig å beregne hva de betyr i klimagassutslipp. ENØK tiltak føres dermed under indirekte tiltak

Klimatiltak med i økonomiplanen

Andre samfunnseffekter

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
Etablere kjøkkenhage ved kommunale boliger	Innkjøp	Annet	Eablering av kjøkkenhage på to nye kommunale institusjoner vil øke tilgang til lokal produsert mat samt ha positive andre positive effekter for beboerne.
Sum			

Beskrivelse klimatiltak

Etablere kjøkkenhage ved kommunale boliger

Eablering av kjøkkenhage på to nye kommunale institusjoner vil øke tilgang til lokal produsert mat samt ha positive andre positive effekter for beboerne.

Direkte utslipp

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
Utfasing av fossile kjøretøy	Veitrafikk	Personbiler	Kommunen fortsetter sitt arbeid med å fase ut fossile tjenestebiler og erstatte dem med elektriske biler.
Sum			

Beskrivelse klimatiltak

Utfasing av fossile kjøretøy

Kommunen fortsetter sitt arbeid med å fase ut fossile tjenestebiler og erstatte dem med elektriske biler.

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
Areal- og transportplanlegging i tråd med nasjonale føringer og vedtatte kommunale planer	Arealbruk	Utslipp og opptak av klimagasser	Kommunen fortsetter å utvikle Hole samfunnet i tråd med gjeldende kommunale planer og nasjonale føringer.
Kvalitetsprogram Sundvollen	Arealbruk	Personbiler	Kommunen vil i arbeidet med «kvalitetsprogram for Sundvollen» utforske og tilrettelegge for tettstedsutvikling som fremmer grønn mobilitet.
Bilparkforvaltning	Veitrafikk	Personbiler	Kommunen anskaffer et digitalt verktøy som gjør intern bildeling av tjenestebiler enklere. Dermed økes utnyttelsesgraden av eksisterende ressurser og vil redusere bruk av (muligens fossil-drevne) privatbiler i tjeneste. I 2025 er målet å teste verktøyet på inntil 3 biler på tvers av organisasjonen.
El-sykkel til tjenestebruk	Veitrafikk	Personbiler	Kommunens helsetjeneste vil gjennom en el-sykkel kunne erstatte kjøring med privatbiler ved oppdrag i nærområdet og øke mobiliteten til turnusansatte uten førerkort/egen bil.

Økonomiplan for 2025-2028

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
Utfasingsplan for fossile kjøretøy og redskaper	Veitrafikk	Personbiler	Kommunen vil formalisere sitt arbeid for å være fossilfri innen 2028 ved å utarbeide utfasingsplan for fossile kjøretøy og redskap. Den vil også belyse når og hvilke kjøretøy evt. vil være unntatt av fossilfri kravet.
Økt grønn mobilitet	Veitrafikk	Annet	Kommunen er pådriver og tilrettelegger for økt grønn mobilitet i kommunen og regionen ifm. samfunnsutvikling og arealplanlegging.
Sum			

Beskrivelse klimatiltak

Areal- og transportplanlegging i tråd med nasjonale føringer og vedtatte kommunale planer

Kommunen fortsetter å utvikle Hole samfunnet i tråd med gjeldende kommunale planer og nasjonale føringer.

Bilparkforvaltning

Kommunen anskaffer et digitalt verktøy som gjør intern bildeling av tjenestebiler enklere. Dermed økes utnyttelsesgraden av eksisterende ressurser og vil redusere bruk av (muligens fossil-drevne) privatbiler i tjeneste. I 2025 er målet å teste verktøyet på inntil 3 biler på tvers av organisasjonen.

El-sykkel til tjenestebruk

Kommunens helsetjeneste vil gjennom en el-sykkel kunne erstatte kjøring med privatbiler ved oppdrag i nærområdet og øke mobiliteten til turnusansatte uten førerkort/ egen bil.

Kvalitetsprogram Sundvollen

Kommunen vil i arbeidet med «kvalitetsprogram for Sundvollen» utforske og tilrettelegge for tettstedsutvikling som fremmer grønn mobilitet.

Utfasingsplan for fossile kjøretøy og redskaper

Kommunen vil formalisere sitt arbeid for å være fossilfri innen 2028 ved å utarbeide utfasingsplan for fossile kjøretøy og redskap. Den vil også belyse når og hvilke kjøretøy evt. vil være unntatt av fossil-fri kravet.

Økt grønn mobilitet

Kommunen er pådriver og tilrettelegger for økt grønn mobilitet i kommunen og regionen ifm. samfunnsutvikling og arealplanlegging.

Indirekte utslipp

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
Pilotprosjekt anskaffelsesteam	Innkjøp	Annet	Kommunen ønsker etter hvert å bygge opp et internt anskaffelsesteam på tvers av tjenester, i første omgang som et pilotprosjekt med noen få tjenester. Dette vil øke gjennomføringen av Holes vedtatte anskaffelsesreglement og målsetninger vedtatt gjennom kommunedelplanen for klima og miljø. Bedre internt samarbeid, økt kunnskap om krav til offentlige anskaffelser og bistand fra klimarådgivere ansatt i Vestre Viken innkjøpssamarbeid og Kommunennettverket for klimaomstilling vil forbedre kommunens bidrag til klima-, miljø og andre bærekraftsmål gjennom innkjøp.
Sirkulær økonomi - bedre kildesortering	Miljøledelse	Avfallsforbrenning	Kommunen vil i et internt prosjekt kartlegge status og identifisere tiltak for å øke kildesortering og forbedre avfallshåndtering i kommunal virksomhet.
Varmepumper til to barnehager	Oppvarming	Elektrisitetsproduksjon og annen energiforsyning	Sundvollen og Løken barnehage vil få luft-til-luft varmepumpe

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
			for å redusere strømforbruk ifm. elektrisk oppvarming og forbedre inneklimate.
Sum			

Beskrivelse klimatiltak

Pilotprosjekt anskaffelsesteam

Kommunen ønsker etter hvert å bygge opp et internt anskaffelsesteam på tvers av tjenester, i første omgang som et pilotprosjekt med noen få tjenester. Dette vil øke gjennomføringen av Holes vedtatte anskaffelsesreglement og målsetninger vedtatt gjennom kommunedelplanen for klima og miljø. Bedre internt samarbeid, økt kunnskap om krav til offentlige anskaffelser og bistand fra klimarådgivere ansatt i Vestre Viken innkjøpssamarbeid og Kommunenetverket for klimaomstilling vil forbedre kommunens bidrag til klima-, miljø og andre bærekraftsmål gjennom innkjøp.

Sirkulær økonomi - bedre kildesortering

Kommunen vil i et internt prosjekt kartlegge status og identifisere tiltak for å øke kildesortering og forbedre avfallshåndtering i kommunal virksomhet.

Varmepumper til to barnehager

Sundvollen og Løken barnehage vil få luft-til-luft varmepumpe for å redusere strømforbruk ifm. elektrisk oppvarming og forbedre inneklimate.

Tidligere vedtak

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
Innbyggerrettede tiltak (foredrag/ verksted)	Annet	Annet	Biblioteket gjennomfører 1 til 2 arrangement som bidrar til bedre kunnskap og engasjement innen klima- og miljørelaterte tema blant Holes innbyggere. (Tiltaket videreføres fra klimabudsjett 2024.)
Kunnskapsløft - Informere utbyggere om klimakrav i plan	Arealbruk	Utslipp og opptak av klimagasser	Kommunen vil aktivt informere lokale utbyggere og investorer om kravene som settes i areal- og byggesaker for å sikre at klima- og miljøhensyn ivaretas i utbyggingsprosjekter. Det er ønskelig at slik informasjon samordnes og informeres om i samarbeid med nabokommunene, og knyttes opp til regionsamarbeidet i Ringeriksregionen. (Tiltak videreføres fra klimabudsjett 2024).
Planlegge og tilrettelegge for tiltak som sikrer trygge flomveier	Arealbruk	Annet	Kommunen fortsetter arbeidet med regulering av Kleivbekken, oppgradering av overvannshåndtering rundt Johnsbråtenbekken og erosjonssikring i Storelva.
Klima- og miljøhensyn i Hole kommunes drift	Miljøledelse	Annet	Internt prosjekt som skal synliggjøre eksisterende og utarbeide forventede målsetninger og rutiner for en klima- og miljøvennlig drift av Hole kommunes virksomhet.

Økonomiplan for 2025-2028

Klimatiltak	Sektor	Kilde	Beskrivelse
Veileder for arrangementer (kultur og fritid)	Miljøledelse	Annet	Kommunen v/ tjenesteområde kultur og fritid skal utvikle en veileder som på sikt skal redusere klimafotavtrykket fra kulturarrangementer i kommunen. Både de som gjennomføres i egen regi, eller de som støttes av kommunen. (Tiltaket videreføres fra klimabudsjettet 2024.)
Sum			

Beskrivelse klimatiltak

Innbyggerrettede tiltak (foredrag/ verksted)

Biblioteket gjennomfører 1 til 2 arrangement som bidrar til bedre kunnskap og engasjement innen klima- og miljørelaterte tema blant Holes innbyggere. (Tiltaket videreføres fra klimabudsjett 2024.)

Klima- og miljøhensyn i Hole kommunes drift

Internt prosjekt som skal synliggjøre eksisterende og utarbeide forventede målsetninger og rutiner for en klima- og miljøvennlig drift av Hole kommunes virksomhet.

Kunnskapsløft - Informere utbyggere om klimakrav i plan

Kommunen vil aktivt informere lokale utbyggere og investorer om kravene som settes i areal- og byggesaker for å sikre at klima- og miljøhensyn ivaretas i utbyggingsprosjekter. Det er ønskelig at slik informasjon samordnes og informeres om i samarbeid med nabokommunene, og knyttes opp til regionsamarbeidet i Ringeriksregionen. (Tiltak videreføres fra klimabudsjett 2024).

Planlegge og tilrettelegge for tiltak som sikrer trygge flomveier

Kommunen fortsetter arbeidet med regulering av Kleivbekken, oppgradering av overvannshåndtering rundt Johnsbråtenbekken og erosjonssikring i Storelva.

Veileder for arrangementer (kultur og fritid)

Kommunen v/ tjenesteområde kultur og fritid skal utvikle en veileder som på sikt skal redusere klimafotavtrykket fra kulturarrangementer i kommunen. Både de som gjennomføres i egen regi, eller de som støttes av kommunen. (Tiltaket videreføres fra klimabudsjettet 2024.)

Utfordringer i handlingsplanperioden

Befolkningsvekst og vekst i målgrupper

Det forventes en kraftig bolig- og befolkningsvekst i Hole kommune de kommende 20 årene. For å planlegge det offentlige tjenestetilbudet er vi avhengig av befolkningsframskrivninger.

I kommuneplanens samfunnsdel 2018 - 2038 er det satt et mål om årlig vekst i innbyggertall på inntil 2%.

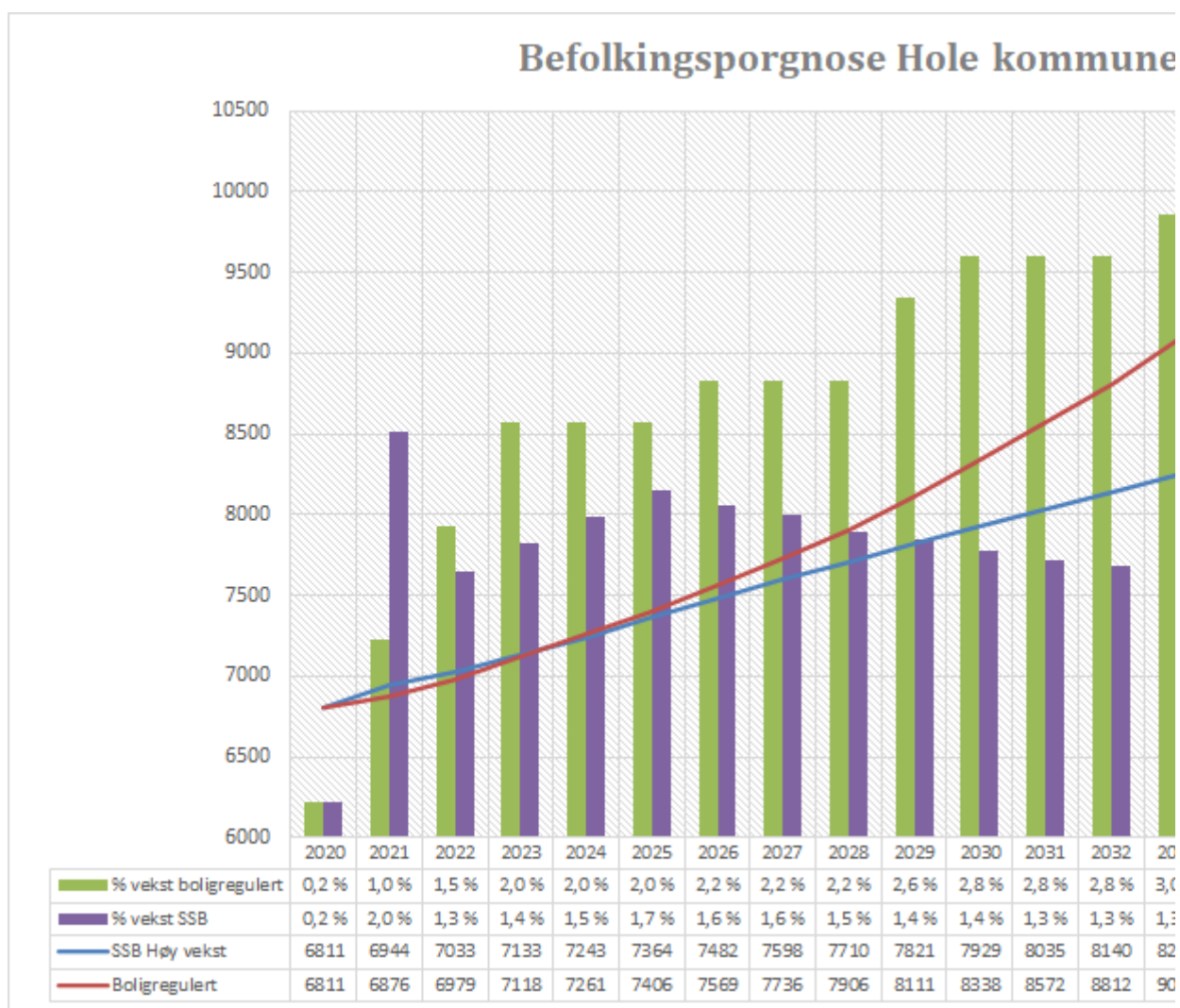
	2019	2020	2021
Befolkning 1. januar	6845	6799	6811
Endring ila. foregående år	0,2 %	-0,7 %	0,2 %

Tabellen viser befolkningsendringen de siste fem årene, som er lavere enn vedtatt mål i samfunnsdelen.

Prosjektet FRE16 (nå Nye veier) er en faktor som de siste årene har gjort framskrivning av befolkningsutviklingen i Hole kommune spesielt utfordrende, særlig med tanke på periodisering av veksten. Erfaring fra liknende prosjekter viser at vekst utover normalvekst først kommer når anlegget er ferdig, og at veksten da gjerne øker kraftig. Det er pr. d.d. stor usikkerhet knyttet til gjennomføring av prosjektet.

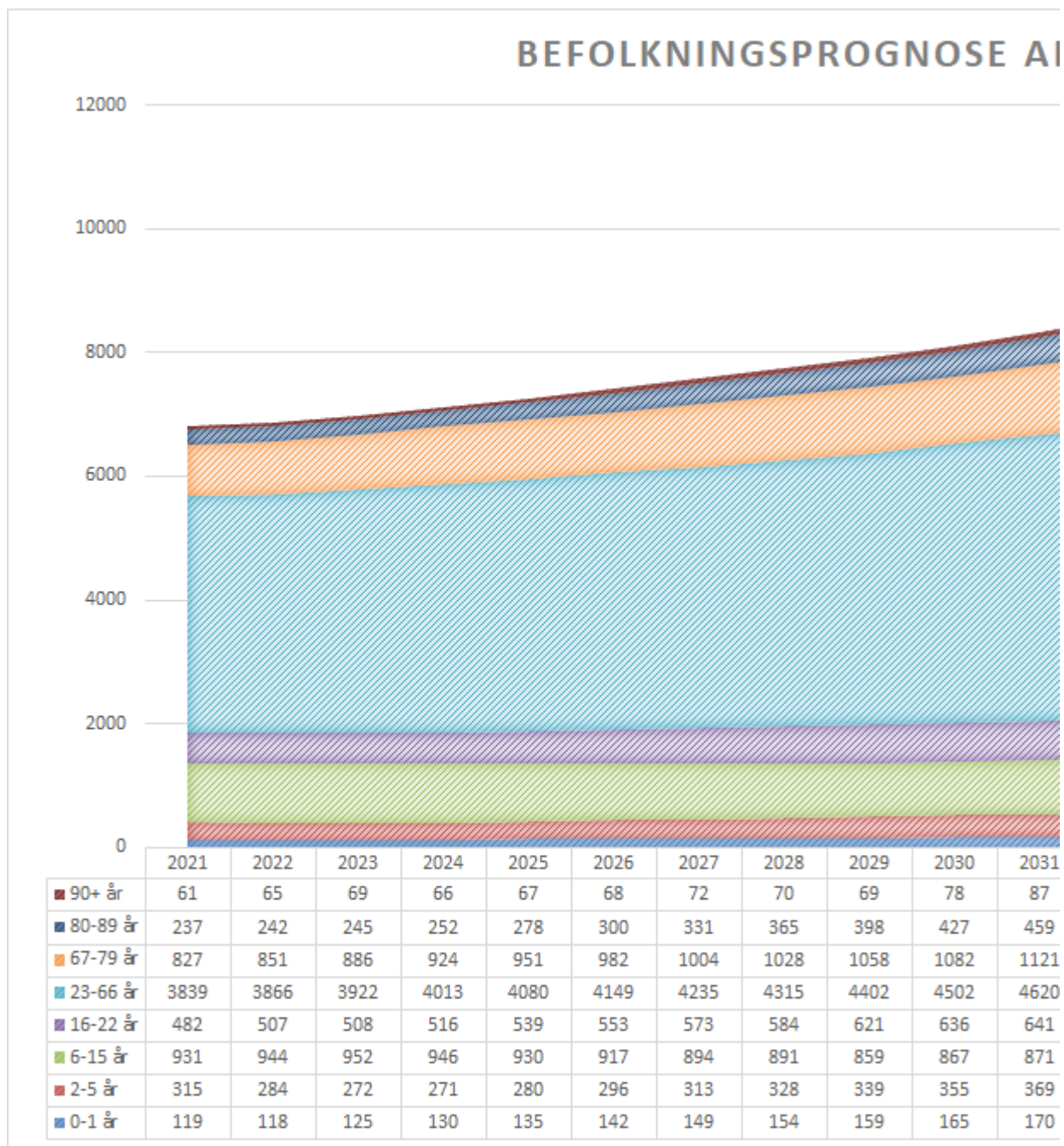
Uavhengig av ny vei og jernbane vet vi at Hole kommune har en høy bo attraktivitet, som gjør oss mindre avhengig av ny infrastruktur for å få til en vekst i kommunen.

I *Langsiktig drifts- og investeringsplan 2022-2042* (LDIP) legger vi til grunn en befolkningsvekst på inntil 2% vekst pr. år, med en beregning av vekstutvikling pr. år som er koordinert med potensialet for vekst i arealplanene i kommuneplanen.

Vekst befolkningsgrupper

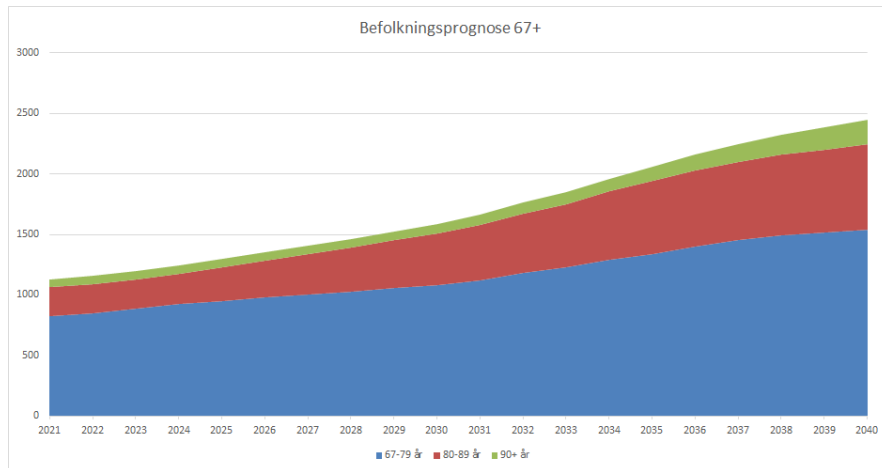
Befolkningsutviklingen har konsekvenser for driften i form av forventede inntekter gjennom skatt- og rammetilskudd, samt kostnadsbehovet knyttet til de ulike brukergrupper. Kapasitet på infrastruktur må også tilpasses forventet vekst og demografiske endringer.

Vekst eldre

Vekst i andelen av eldre over 80 år, betyr et økende press på tjenestene. Sykehjemsplass er, nest etter eksternt kjøp av spesialplass, den dyreste tjenesten i omsorgstrappen. Plass på sykehjem tildeles pasienter med et omfattende, døgkontinuerlig behov for bistand og hjelp.

For at flest mulig skal kunne bo lengst mulig i eget hjem, er det viktig at tjenester som hjemmesykepleie, korttidsopphold, hverdagsrehabilitering, ulike aktivitetstilbud, avlastning, ergonomiske tilpasninger og ulike former for velferdsteknologi kan tilbys og tilpasses den enkeltes situasjon.

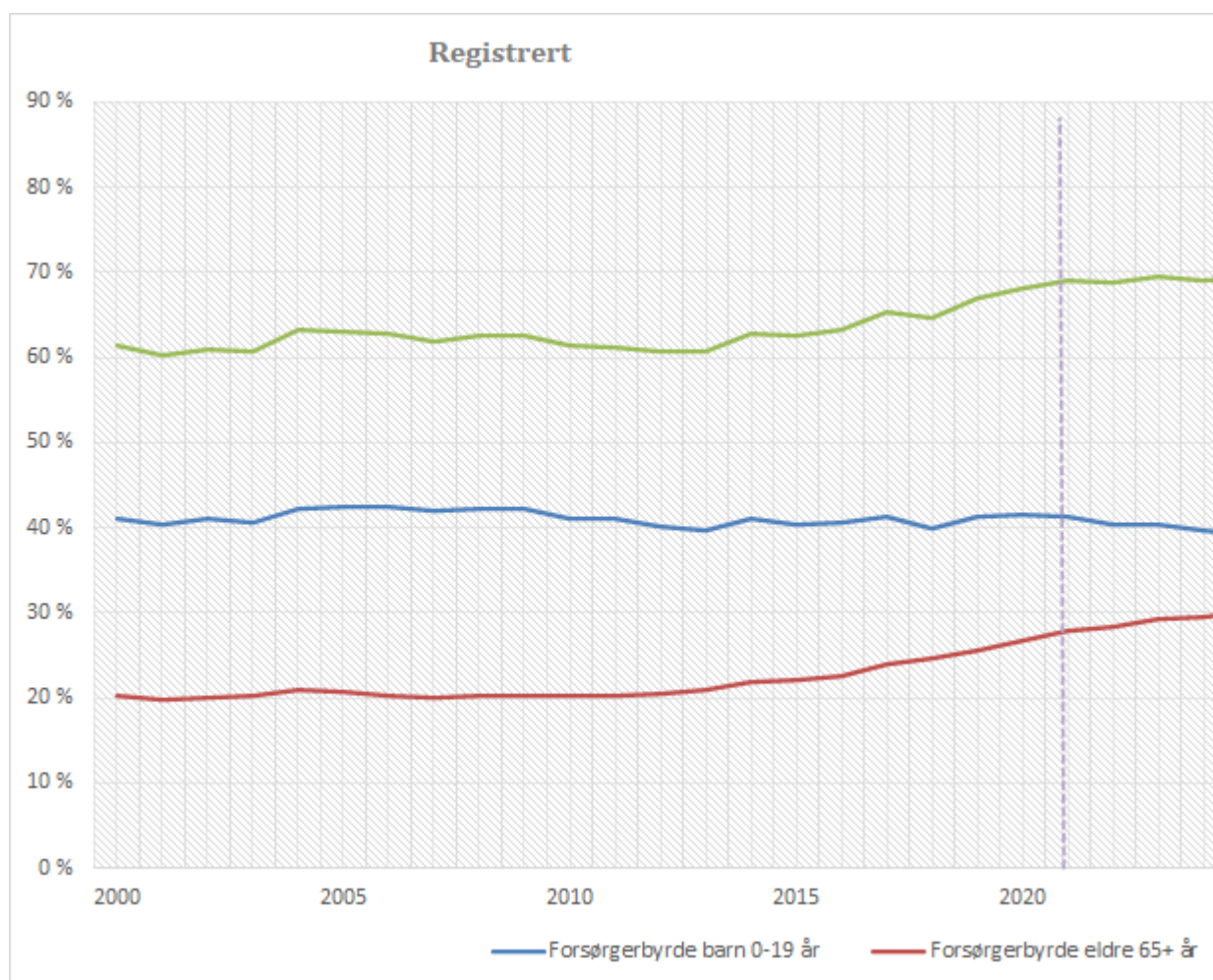

Som vi ser vil de eldste aldersgruppene i Hole vokse og stadig utgjøre en større andel av befolkningen i kommunen, på linje med den nasjonale utviklingsprognosen. En større andel av de eldre vil også få ulike demenssykdommer i takt med at de eldre blir eldre.

Forsørgerbyrde

Aldringen får konsekvenser for den såkalte forsørgerbyrden, som viser antall eldre og/eller barn og unge relativt til hvor mange som er i yrkesaktiv alder. I dag er det 4,5 personer i yrkesaktiv alder vs. eldre i Hole, mens det i 2040 bare vil være 2,3 personer.

Om femten år blir det for første gang flere eldre enn barn og unge i Norge og også i Hole. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år).

Noen konkrete utfordringer

Ringeriksporteføljen

Det er fremdeles mange spørsmål rundt prosjektet Ringeriksbanen og ny E16 i Hole kommune. Reguleringsplanen er vedtatt og Nye Veier overtok planlegging og bygging sommeren 2021. Prosjektet er foreløpig ikke finansiert gjennom bevilgninger fra Stortinget. Prosjektet inngår i Nasjonal transportplan frem til 2033.

Ny E16 mellom Bjørum i Bærum og Skaret i Hole skal bygges som 4-felts motorvei skal etter planen åpne sommeren 2025.

Demografi

Slik beskrivelsen av demografiutviklingen viser, vil vi ha behov for flere omsorgsboliger på lengre sikt. De viktigste målgruppene er demente og yngre funksjonshemmede. Mennesker med psykiske lidelser og rusavhengighet er også innbyggere som er avhengig av bolig- og bomiljøer som fremmer helse og mestring. Det samme gjelder mennesker som for kortere eller lengre tid har behov for sosiale støttetiltak og ordninger.

Kommunen har flere små omsorgsboligheter. Det er en relativt dyr driftsmodell. På sikt bør kommunen samle omsorgsboliger slik at de kan driftes på en mer kostnadseffektiv måte.

Beredskap

Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Denne rollen er tydeliggjort gjennom kommunal beredskapsplikt (jf. Sivilbeskyttelsesloven).

Beredskapsplikten pålegger kommunen å arbeide helhetlig og systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap, og understreker samtidig kommunens viktige rolle som samordner og pådriver i dette arbeidet.

Grunnlaget for et godt arbeid med samfunnssikkerhet i kommunen, er kunnskap om risiko og sårbarhet (ROS).

Helhetlig ROS ble vedtatt i mars 2018. For å få en oppdatert oversikt over kommunens risikobilde revideres dokumentet fortløpende. Analysen danner grunnlaget for kommunens målrettede arbeid for å redusere risiko og sårbarhet gjennom forebyggende arbeid, styrket beredskap og bedre evne til krisehåndtering.

Funnene fra ROS-analysen fanges opp i overordnet beredskapsplan som ble vedtatt høst 2018. Overordnet beredskapsplan oppdateres fortløpende dersom forhold knyttet til ROS-analysen tilsier det. Planen med ROS-analyse skal revideres i sin helhet hvert fjerde år. Arbeidet med revidering av overordnet ROS-analyse tilsier det. Planen med ROS-analyse skal revideres i sin helhet hvert fjerde år. Arbeidet med helhetlig ROS-analyse ble påbegynt i 2024, og ferdigstilles i løpet av 2025 sammen med overordnet beredskapsplan.

Krav til kommunal beredskapsplikt erstatter ikke, men utfyller beredskapspliktene gitt i annet regelverk. De ulike tjenestenes beredskapsplaner er derfor stadig en viktig del av det overordnede arbeidet.

Koronapandemien og ekstremvær har gitt oss nyttige erfaringer som det er viktig at vi tar lærdom av. Fokus i det videre blir evaluering, kontinuerlig rullering og oppdatering av planverket, oppdatere rutinebeskrivelser, regelmessige øvelser, kompetanseheving og oppfølging av årshjul for beredskap.

Næring

Hole har sluttet seg til den næringspolitiske strategien for Ringeriksregionen. I 2023 ble lokal næringspolitisk handlingsplan for Hole kommune vedtatt. Planen inneholder konkrete tiltak det skal jobbes med lokalt i Hole.

Kommunen har særlig hatt fokus på proaktiv arealforvaltning og fortsetter arbeidet med dette etter vedtak av planstrategiens prioriteringer.

Det interpolitiske rådet vil sette føringer for fremtidige disposisjoner og satsinger regionalt.

Det settes av midler til partnerskapsavtale med Universitetet i Sørøst-Norge (USN) for å styrke samarbeidet mellom kommunene og akademia, samt til deltagelse i ulike samarbeidsfora, herunder medlemskap i Osloregionen.

Hole deltar aktivt i regionalt næringsforum for Ringeriksregionen (LUNA), hvor representanter fra kommunene i Ringeriksregionen, USN, næringsforeninger møtes jevnlig.

Klima og miljø

Regjeringen vedtar hvert fjerde år nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. FN's 17 bærekraftsmål skal vektlegges for å fremme en bærekraftig utvikling. Dokumentet legger vekt på fem hovedområder på bakgrunn av de mest aktuelle bærekraftsmålene og regjeringens prioriteringer for hvordan aktuelle utfordringer på områdene kan møtes gjennom den regionale og kommunale samfunns- og arealplanleggingen:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for fremtiden
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Norges forsterkede klimamål er å redusere klimagassutslipp med minst 50% og opp mot 55% innen 2030 sammenlignet med 1990-nivå. Hole kommune må som alle andre kommuner bidra til nasjonale og regionale mål innen klima, miljø og biomangfold innenfor kommunens grenser og handlingsrom.

Føringene og forventningene til kommunens bidrag til å oppnå overordnede mål er tydelige og omfattende. De vil kreve omstillinger og systematiske endringer innen energiforbruk, transport og mobilitet, arealplanlegging og forbruk. Dette gir likevel også muligheter gjennom samhandling og innovasjon.

Skole og barnehage

Med beregnet elevtallsvekst vil skolene i Hole ha god kapasitet, når nybygget på Hole ungdomsskole er ferdig sommeren 2025. Den største usikkerheten er boligveksten i skolekrets Sundvollen, der kan det på et tidspunkt i kommende 10 års periode bli behov for kapasitetsøkning på skolen.

Barnehagene har pr. i dag kapasitet til å innfri lovfestet krav om barnehageplass, og det er noe restkapasitet. Med en betydelig vekst i kommunen, vil det 10. år i kommende 10 års periode bli behov for å øke kapasiteten. Likevel foreslår administrasjonen å midlertidig legge ned driften i Sollihøgda barnehage, inntil behovet for barnehageplasser øker i området.

Behov for utredning av skolenedleggelse og sammenslåing i Hole kommune

Som et ledd i kommunens arbeid for å optimalisere ressursbruken innenfor oppvekstsektoren, er det behov for å utrede konsekvensene og eventuelle kostnadsbesparelser ved en reduksjon av antall barneskoler i Hole kommune fra tre til to. Forslaget innebærer at Røyse skole legges ned, og elevene samles ved Vik skole.

I denne sammenheng må utredningen kartlegge økonomiske, pedagogiske og praktiske konsekvenser av en slik sammenslåing. Det må vurderes hvorvidt det mest hensiktsmessige vil være å bygge et nytt skolebygg på Vik eller benytte modulbygg som en midlertidig løsning, alt avhengig av kommunens økonomiske situasjon og behov for framtidig kapasitet.

Formålet med utredningen er å sikre en bærekraftig skolemodell som både ivaretar kvaliteten på opplæringen og gir kommunen mulighet til å drive økonomisk forsvarlig. Det er avgjørende at vi tar hensyn til både langsiktige investeringer og driftskostnader når beslutningen tas.

Samhandlingsreformen

Samhandlingsreformen startet i 2012 og har mange viktige overordnede mål. Ett av disse er knyttet til opprettelse av Helsefelleskap og overføring av oppgaver og midler fra spesialisthelsetjenesten til kommunehelsetjenesten. I likhet med mange andre kommuner opplever Hole en gradvis, og lite omtalt, oppgaveforskyvning mellom nivåene uten at det følger midler med. I praksis betyr dette stadig større faglige utfordringer innen somatikk, habilitering/rehabilitering og psykisk helse. Dette utfordrer kommunen både på kompetanse, arbeidsgiverpolitikk og ressurser.

Kompetanse/-rekruttere og beholde

Arbeidstakerne er kommunens viktigste ressurs. Å ha rett kompetanse på rett sted er avgjørende for god tjenestekvalitet, effektive prosesser og trivsel på arbeidsplassen. Det skal jobbes systematisk med målrettede tiltak innenfor HR området, blant annet som oppfølging til arbeidsgiverstrategien legge til rette for gode rekrutteringsprosesser. Videre satses det på å utvikle og beholde de medarbeiderne vi har, blant annet gjennom et særlig fokus på lederutvikling.

Sykefravær

Sykefraværet for medarbeidere i Hole kommune ligger høyere enn lokal målsetting på 5%. I arbeidsgiverstrategien, som er planlagt vedtatt i 2025, vil det settes et nytt måltall for sykefraværet i kommunen, og det vil jobbes målrettet med konkrete tiltak for å redusere fraværet. Blant annet ved oppdatert kunnskap og kompetanse.

Innovasjon og praksis til brukernes beste

Innen alle sektorer skjer det kontinuerlig endringsarbeid og utvikling av nye rutiner og systemer til beste for brukerne.

Kommunalområde Velferd

For å sikre en bærekraftig fremtid innen Velferdsområdet, og med reformen *Leve hele Livet*, samt stortingsmelding *Bu trygt heime* som bakteppe er det satt i gang flere tiltak:

TØRN - et prosjekt som pågår over 15 måneder og avsluttes sommeren 2025. Her kartlegges oppgaver med tanke på oppgavedeling og rett kompetanse på rett sted.

Kommunedelplan Velferd - et viktig dokument som vil vise retning i fremtidens omsorg innen ulike innsatsområder. Ferdigstilles vinteren 25/26.

Omstrukturering innen Velferd - gjennom kartlegging av oppgaver og ansvar er det høsten 2024 gjennomført en omstrukturering som skal sikre en mer helhetlig drift, sikre leder- og beslutningsstøtte, bedre rapportering- og dokumentasjonsrutiner. Gjennom prosessen er det omfordelt oppgaver og innført nye måter å samhandle på som har gitt mulighet for å redusere antall ledere med to. Omstruktureringen gjennomføres i ulike trinn, slik at man er mer sikker på effektene av de ulike tiltakene.

Barnevernreformen trådte i kraft fra 2022. Formålet med reformen er å overføre mer ansvar til kommunene på barnevernområdet slik at forebyggende arbeid og tidlig innsats til barn og familier kan styrkes. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen kan ikke nås uten endringer i hele oppvekstsektoren i kommunen. Kommunen har et omfattende ansvar for å tilrettelegge for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer.

Kommunalområdet Oppvekst

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Kompetanseløftet skal bidra til at det er tilstrekkelig kompetanse som er tett på barna og elevene. De trenger kompetanse til å kunne forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert de som har behov for særskilt tilrettelegging. Målgruppen er ansatte i barnehage og skole, barnehage- og skoleeiere, ansatte i PP-tjenesten og andre tverrfaglige tjenester i kommunen. Kompetanseløftet blir en del av tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Kompetanseløftet skal bygge på lokale vurderinger av behov for kompetanse, i samarbeid med universitet eller høgskole. Kompetanseløftet er initiert og finansiert av Utdanningsdirektoratet, med en prosjektperiode på 5 år.

Kommunedelplan Oppvekst

I økonomiplan perioden skal kommunalområdet utarbeide en kommunedelplan for Oppvekstområdet. En kommunedelplan er viktig for blant annet:

Langsiktig planlegging: En kommunedelplan gir kommunen mulighet til å tenke langsiktig og systematisk når det gjelder tjenester innen skole, barnehage, og andre oppvekstrelaterte områder. Dette sikrer at kommunen kan møte fremtidige behov basert på demografiske endringer, befolkningsvekst eller endringer i samfunnets krav og forventninger.

Helhetlig tilnærming: Oppvekst dekker mange ulike tjenester som barnehage, skole, SFO og helsetjenester for barn og unge. En kommunedelplan bidrar til å koordinere disse tjenestene, slik at det blir en sammenhengende og helhetlig tilnærming til barn og unges utvikling, utdanning og trivsel.

Politisk styring og medvirkning: En kommunedelplan skaper et tydelig politisk styringsverktøy, hvor lokale politikere kan sette prioriteringer og retningslinjer som svarer på befolkningens ønsker og behov. Planprosessen gir også mulighet for medvirkning fra innbyggerne, noe som kan styrke demokratiet lokalt.

Kommunalområdet HR - stab og støtte

Arbeidsgiverstrategi

Arbeidet med konkretisering av de personalpolitiske målene startet i 2024, og dette arbeidet vil være pågående i 2025.

Digitalisering

Det er lansert en ny digitaliseringsstrategi for Norge i 2024. Et av hovedmålene er å forbedre offentlig sektor og hindre digitalt utenforskap. For å ivareta målsetningene må vi blant annet sikre en fremtidsrettet digital infrastruktur, samt sammenhengende, brukervennlige, sikre og tilgjengelige løsninger.

Kommunens styringssystemer

Politisk vedtatte strategier for å nå mål

Kommuneplanens samfunnsdel har videreført visjonen **Eventyrlig fortid – eventyrlig fremtid**.

Oppdrag fra Samfunnsdelen

- Hole kommune skal være en ansvarsfull og helhetlig samfunnsutvikler
- Hole kommune skal ivareta eksisterende innbyggere og tiltrekke seg nye innbyggere, nye næringer, kompetansemiljøer og arbeidsplasser
- Hole kommune skal styrke samarbeidet mellom kommune, næringsliv, frivillighet, utdanning og forskning innenfor de ulike tjenesteområdene
- Hole kommune skal være en god og attraktiv tjenesteleverandør, forvalter og arbeidsgiver

Strategi

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Kunnskapsbasert praksis
- Befolkningsrettet innsats
- Livsmestring
- Forebygging i stedet for reparasjon
- Tverrfaglig samarbeid

Tjenestene må være basert på gode og nye løsninger, ha søkelys på kostnadseffektiv og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes.

Mål

Sosial bærekraft

Sosial utjevning

- Innbyggere som oppleve livsmestring, læring, deltagelse i arbeidsliv, aktiviteter, nærmiljø og samfunn.

Miljømessig bærekraft

Helhetlig samfunnsutvikling

- Grønt perspektiv i tjenestene, planer og utvikling/ utbygging m.m.

Økonomisk bærekraft

Kostnadseffektiv og bærekraftig drift

- Regnskapsresultater som innfrir vedtatte økonomiske måltall.

Fremtidens tjenester

Utviklingen av fremtidens tjenester i Hole kommune skal baseres på brukermedvirkning, dokumentert kunnskap, effektiv drift og ny teknologi. Tjenestene skal gi innbyggerne mulighet for økt selvhjelpenhet, mestring og læring. Kommunen skal sikre tydelige, samordnede og effektive tjenester når innbyggerne har behov for bistand. Digitalisering og ny teknologi er viktige innsatsfaktorer i fremtidens velferd, og robuste enheter og sambruk er strukturelle grep. Et av satsningsområdene er utvikling av gode lokalsamfunn som tilrettelegger for relasjoner og nettverk på tvers av alder og sosial bakgrunn. Kommunen skal samhandle godt med innbyggere, lokalsamfunn, frivillige aktører og næringsliv.

For å skape sammenheng og helhet i kommunens tjenester, vil Kommunedirektøren arbeide med følgende spor for utvikling av tjenestene:

Det digitale sporet – sikre at brukerne raskt finner informasjonen de trenger.

Samhandling og tidlig innsats – Sikre at kommunen leverer tjenester som er tilstrekkelig koordinert og at prosesser er helhetlige og kunnskapsbaserte.

Kultur, innovasjon og endringsledelse – Sikre at medarbeidere og ledere rustes til å gjennomføre endringer, at det er god samhandling, kultur for læring og forbedring og innovasjon for å møte fremtidens utfordringer.

Sikre at tjenestene er innrettet i et brukerperspektiv, og at tjenestene driftes og utvikles med bakgrunn i dokumentert kunnskap.

Verdier og ledersettinger

Verdiskapende samspill innebærer at vi har en organisasjon med strukturerer, beslutningssystemer og en kultur som legger til rette for å spille på lag. Det gir rom for fleksibel bruk av kompetanse og ressurser.

Lederplakaten gir et godt bilde av hvilke forventninger som stilles til ledere og medarbeidere i Høle kommune

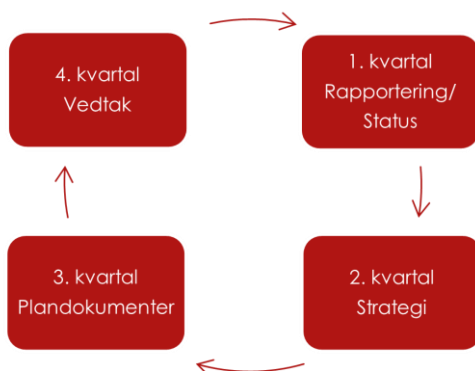
Kommunens tjenester må være basert på gode og nye løsninger, ha fokus på kostnadseffektivitet og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes.

Kommuneplanmelding/årsmelding

Hensikten med kommuneplanmeldingen er å gi politikerne best mulig forståelse for kommunens drift, hvilke utfordringer en står ovenfor og grunnlag for å velge de riktige strategier videre. Det legges vekt på å se sammenhengen med overordna mål når det skal gjøres prioriteringer.

Årshjul

Årshjulet viser i grove trekk hva det skal legges vekt på gjennom året og samhandlingen mellom politikk og administrasjon på ulike nivåer.

Budsjettprosessen

Kommunestyret skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan som skal omfatte minst de fire neste årene. Økonomiplanen skal synliggjøre økonomiske konsekvenser av tiltak i årsbudsjettet de etterfølgende år, og gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene basert på kommuneplanens samfunnsdel (kommuneplanens handlingsprogram).

Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og er en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. Budsjettet skal omfatte helheten av kommunens virksomhet, være basert på de inntekter og utgifter det er realistisk å forvente og skal være i balanse.

Budsjettet består av en drifts- og en investeringsdel. Driftsbudsjettet består av alle utgifter og inntekter som er en del av den løpende virksomheten. Investeringsbudsjettet omfatter utgifter og inntekter som ikke er en del av den løpende virksomheten, eks nytt skolebygg.

Det er krav til balanse i årsbudsjettet for det enkelte år i økonomiplanperioden.

Kommunedirektøren har ansvar for å utarbeide grunnlagsdokumentasjon vedrørende årsbudsjett og økonomiplan.

Formannskapet har ansvaret for å fremme innstilling til kommunestyret i budsjettsaken.

Innstilling til årsbudsjettet skal legges ut til **alminnelig ettersyn** tidlig nok til at allmennheten får anledning til reelt å vurdere de fremsatte forslag, og senest 14 dager før innstillingen behandles av kommunestyret.

Kommunestyret skal selv vedta årsbudsjettet. Vedtaket skal fattes innen utgangen av året.

Statsforvalteren fører kontroll med kommunene på vegne av staten. Budsjettvedtaket skal oversendes statsforvalteren senest 30 dager etter at kommunestyret har fattet sitt vedtak.

Drift av kommunens tjenester

Kommunestyret skal prioritere ved å vedta fordeling av driftsrammer mellom tjenesteområdene og angi mål og premisser for bevilgningen (styring og prioritering). I tilfeller hvor kommunestyret vedtar omstilling/innsparing for et område, skal denne så langt som mulig konkretiseres.

Kommunen har følgende kommunalområder og tjeneste-/rammeområder:

Administrasjon og fellesfunksjoner (inkl. folkevalgte og kontrollorganer), og sentral avsetning til lønnsoppgjør og pensjon.

- HR/Stab og støtte
- Ledelse og fellesfunksjoner
- Sentrale utgifter - lønnsoppgjør og pensjon

Kommunalområde Velferd

- Pleie, rehabilitering og omsorg
- Tiltak for funksjonshemmede
- NAV Hole

Kommunalområde Oppvekst

- Skole og SFO
- Barnehage
- Helse
- PPT

Kommunalområde Samfunnsutvikling

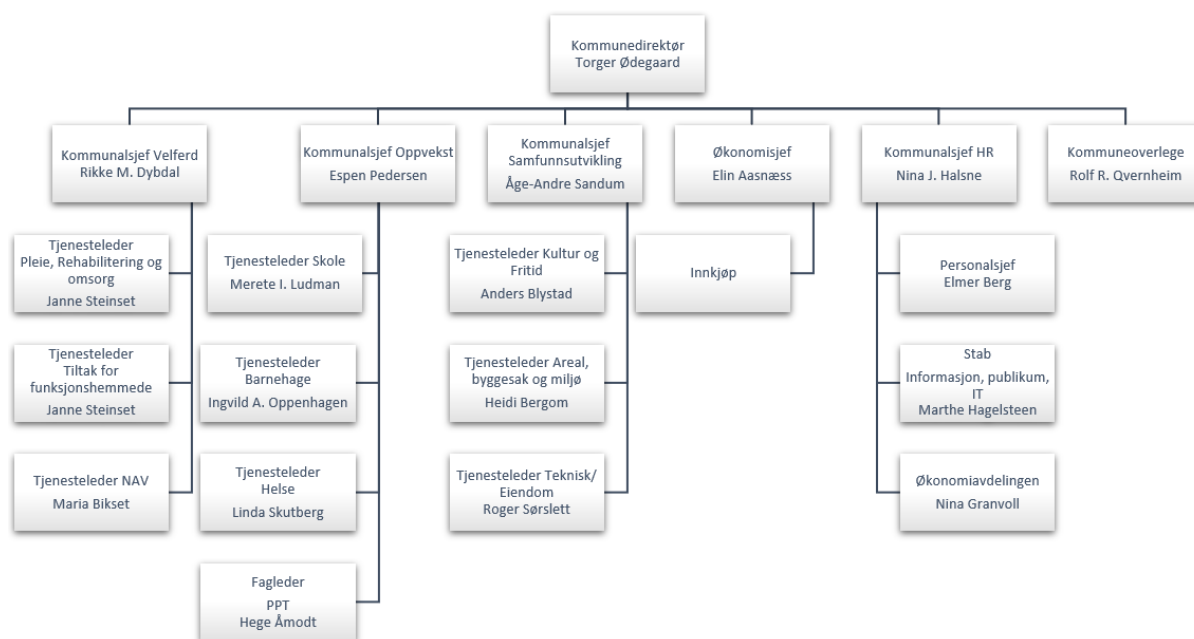
- Kultur og fritid (inkl tilskudd til kirken)
- Areal, byggesak og miljø
- Teknisk/eiendom

Fra 1.1.2025 legges det opp til organisasjonsendringer innen Velferds-området.

Det er netto utgiftsramme (forskjellen mellom forventede utgifter og inntekter) for hvert tjenesteområde som er bindende ovenfor kommunestyret. Det innebærer at tjenesteområdet kan disponere eventuelle merinntekter og omdisponere innenfor rammen så fremt dette ikke binder opp kommunestyret fremover og de fastsatte mål for året oppfylles.

Kommunedirektøren har i tråd med økonomireglementet fullmakt til å fordele budsjettrammen videre til de underliggende enheter/avdelinger i henhold til administrativ lederstruktur, f.eks den enkelte skole og barnehage. Kommunedirektørens fullmakter er videredelegert til tjenesteleder.

Organisasjonskart pr 01.11.2024

Budsjettvedtak

1. Økonomiplan/handlingsplan 2025-2028

Fremlagte forslag til Økonomiplan/handlingsplan 2025-2028 for Hole kommune godkjennes, med de føringer og premisser som fremgår av dokumentet.

2. Driftsbudsjett 2025

Driftsbudsjettet for 2025 vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Bevilgningsoversikt drift (1A) etter §5-4 første ledd".

Nettobevilgninger til tjenestoområdene vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Bevilgningsoversikt drift (1B) etter §5-4 andre ledd".

Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele midler fra lønnsavsetning når lønnsforhandlingene er gjennomført og endelig pensjonsutgifter er fordelt.

3. Investeringsrammer

Investeringsbudsjettet for 2025 vedtas i samsvar med de rammer og forutsetninger som fremgår av kapittel Investeringer i økonomiplanen og som vist i Bevilgningsoversikt investeringer etter §5-5 (2A) første ledd og de konkrete investeringsprosjekter som fremgår av Bevilgningsoversikt investering etter §5-5 (2B) andre ledd, slik de fremgår i vedlegg til Kommunedirektørens forslag.

4. Lån

For 2025 gis fullmakt til følgende låneopptak:

- a. Lån til finansiering av investeringer, inntil 86,741 mill. kroner
- b. Startlån fra Husbanken til videre utlån, inntil 8 mill. kroner.

5. Skatt

Skatt på inntekt og formue for 2025 fastsettes etter den maksimalsats Stortinget fastsetter

6. Gebyrer, avgifter og brukerbetaling

Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger fastsettes ut ifra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer.

Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger for 2025 vedtas i tråd med kapittel Gebyrliste, Kommunale gebyrer for plan, byggesak, oppmåling og miljø 2025 og Vann- og avløpsgebyrer 2025.

Nye gebyrer, avgifter og brukerbetalinger gjøres gjeldende fra 1. januar 2025 dersom ikke annet er fastsatt.

7. Mål og resultatkrav

Økonomiplan for 2025-2028

Mål og resultatkrav for tjenesteområdene fastsettes i samsvar med budsjettdokumentet. Mål for finansiell styring er iht vedtatt økonomireglement.

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd (tilpasset)

Beløp i 1000

	Regnskap	Politisk vedtatt budsjett	Rev. budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Sentrale inntekter							
Rammetilskudd	-197 636	-202 492	-202 492	-224 892	-231 765	-231 765	-
						231 765	
Innteks- og formuesskatt	-291 100	-320 876	-320 876	-328 732	-324 434	-324 434	-
						324 434	
Andre generelle statstilskudd	-1 858	-1 816	-1 816	-1 914	-1 755	-1 654	-1 129
Sum Sentrale inntekter	-490 594	-525 184	-525 184	-555 538	-557 954	-557 853	-
						557 328	
Sentrale utgifter							
Lønnsavsetning	0	17 184	17 184	17 115	17 115	17 115	17 115
Prognose avsetning	0	0	0	0	0	0	0
pensjonspremie tjenesteområdene							
Pensjon - premieavvik inkl aga	-33 033	-17 207	-17 207	-5 273	-5 273	-5 273	-5 273
Pensjon - ovf fra premiefond	-8 894	-12 051	-12 051	-7 972	-7 972	-7 972	-7 972
Økt innsparing 2024-2026	0	0	0	0	0	0	0
Demografiavsetning	0	0	0	0	3 534	3 534	3 534
Sum Sentrale utgifter	-41 927	-12 074	-12 074	3 870	7 404	7 404	7 404
Driftsutgifter per tjenesteområde	529 790	504 532	504 532	507 747	505 975	505 802	505 802
Avskrivninger	24 612	27 004	27 004	27 265	27 265	27 265	27 265
Brutto resultat (KOSTRA)	21 880	-5 722	-5 722	-16 656	-17 310	-17 382	-16 857
Netto finansutgifter og inntekter							
Renteinntekter	-7 858	-7 250	-7 250	-7 450	-7 450	-7 350	-7 150
Utbytter	-6 911	-7 500	-7 500	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Renteutgifter	18 472	23 686	23 686	28 865	26 260	26 063	24 733
Avdrag på lån	19 735	21 047	21 047	25 837	28 773	29 114	27 936
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	0
Sum Netto finansutgifter og inntekter	23 438	29 983	29 983	40 252	40 583	40 827	38 519
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Motpost avskrivninger i tjenesteområdene	-24 612	-27 004	-27 004	-27 265	-27 265	-27 265	-27 265
Netto resultat	20 706	-2 743	-2 743	-3 669	-3 992	-3 820	-5 603
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner							
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-22 058	2 672	2 672	5 010	5 333	5 161	6 944

Økonomiplan for 2025-2028

	Regnskap	Politisk vedtatt budsjett	Rev. budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	1 352	71	71	-1 341	-1 341	-1 341	-1 341
Sum Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	-20 706	2 743	2 743	3 669	3 992	3 820	5 603
Årsoverskudd / underskudd	0	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd (tilpasset)

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr. budsjett	Politisk vedtatt budsjett	Rev. budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Administrasjon og fellesfunksjoner	46 611	45 893	45 893	45 893	46 112	45 497	45 497	45 497
Pleie, rehabilitering og omsorg	101 396	98 350	98 350	98 350	102 184	102 227	102 054	102 054
Tiltak funksjonshemmede	62 213	54 776	54 776	54 776	51 098	51 098	51 098	51 098
Nav Hole	30 766	31 194	31 194	31 194	32 026	32 026	32 026	32 026
Skole	139 180	133 990	133 990	133 990	135 980	134 980	134 980	134 980
Barnehage	65 410	63 330	63 330	63 330	66 844	66 844	66 844	66 844
PPT	4 856	4 519	4 519	4 519	4 547	4 547	4 547	4 547
Helse	11 921	13 500	13 500	13 500	13 512	13 512	13 512	13 512
Teknisk drift/eiendom	44 999	36 174	36 174	36 174	30 909	30 709	30 709	30 709
Areal, byggesak og miljø	10 579	9 976	9 976	9 976	10 056	10 056	10 056	10 056
Kultur og fritid	13 360	12 903	12 903	12 903	13 138	13 138	13 138	13 138
Finansiell virksomhet	-149	0	0	0	0	0	0	0
Sum netto rammer	531 142	504 604	504 604	504 604	506 406	504 634	504 461	504 461
Herav:								
Avskrivninger	24 612	27 004	27 004	27 004	27 265	27 265	27 265	27 265
Motpost avskrivninger	-24 612	-27 004	-27 004	-27 004	-27 265	-27 265	-27 265	-27 265
Avsetninger til bundne driftsfond	7 210	771	771	771	20	20	20	20
Bruk av bundne driftsfond	-5 858	-700	-700	-700	-1 361	-1 361	-1 361	-1 361
Sum rammer uten 1A-poster	529 790	504 532	504 532	504 532	507 747	505 975	505 802	505 802

Status og rammebetingelser

Utvikling i økonomiske nøkkeltall

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)	15,9 %	11,0 %	17,8 %	35,6 %	1,3 %	7,5 %	6,7 %	2,3 %
Økonomi								
Frie inntekter i kroner per innbygger (B)	69 054	69 951	66 301	64 154	66 954	72 494	65 192	70 314
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	1,2 %	-3,7 %	0,6 %	-1,7 %	-1,2 %	0,3 %	1,7 %	2,1 %
Netto lånegjeld i kroner per innbygger (B)	51 915	52 333	60 933	69 644	103 084	90 884	110 622	127 222
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)	57,0 %	54,7 %	63,1 %	78,4 %	92,2 %	82,0 %	119,7 %	109,7 %

Teoretisk innsparingspotensial

Tjeneste	Indikator	Hole	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma	Inderøy	Jevnaker	Lavest i KOSTRA gruppen	Lavest i KOSTRA-gruppen - kroner	Gjennomsnitt for gruppen	Innbyggere i målgruppen	Teoretisk handlingsrom i mill.	Teoretisk handlingsrom %
Grunnskole	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Grunnskole (B)	20 453	19 393	16 851	19 706	18 036	17 044	17 732	17 967	19 014	Råde	15 010	18 416	6 989	16,9	11,8
Pleie og omsorg	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B)	24 475	24 925	24 132	28 071	24 082	22 864	25 541	22 918	20 635	Jevnaker	20 635	25 504	6 989	-7,3	-4,2
Barnevern	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnevern (B)	2 099	3 806	3 623	2 750	1 645	2 800	2 103	3 666	1 499	Jevnaker	1 499	3 006	6 989	-5,7	-38,9
Barnehage	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnehage (B)	10 438	9 347	10 858	12 498	10 283	11 543	11 705	10 946	11 131	Våler (Østf.)	9 347	11 137	6 989	-5,0	-6,8
Kommunehelse	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunehelse (B)	3 702	4 898	4 655	3 426	4 667	5 467	3 804	5 178	4 479	Skiptvet	3 314	4 387	6 989	-5,2	-19,9
Sosiale tjenester	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Sosiale tjenester (B)	3 115	2 881	-131	1 454	3 357	3 459	6 044	4 387	3 055	Gjerdrum	-131	3 857	6 989	-3,8	-17,6
Kultur og idrett	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kultur og idrett (B)	2 880	1 079	2 864	3 753	2 556	1 949	2 515	3 112	2 817	Giske	882	2 328	6 989	3,9	19,2
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Plan, kulturminner, natur og nærmiljø (B)	1 534	948	3 141	788	1 283	525	1 214	637	1 014	Lunner	364	1 080	6 989	3,2	29,6
Adm, styring og fellesutgifter	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Adm, styring og fellesutgifter (B)	6 459	7 674	6 771	5 423	6 504	6 474	5 001	6 991	6 587	Gausdal	4 984	6 448	6 989	0,1	0,2
Brann og ulykkesvern	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Brann og ulykkesvern (B)	2 068	852	1 043	1 029	1 308	1 150	1 512	1 054	1 154	Løten	791	1 208	6 989	6,0	41,6
Kommunale boliger	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunale boliger (B)	-423	33	313	-4	-504	309	-65	-62	35	Sørreisa	-656	159	6 989	-4,1	0
Samferdsel	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Samferdsel (B)	1 134	943	660	1 914	3 060	2 175	2 103	2 410	2 150	Stranda	-2 566	1 484	6 989	-2,4	-30,9
Næringsforv. og konsesjonskraft	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Næringsforv. og konsesjonskraft (B)	381	-92	-23	-3 555	237	374	373	358	-12	Froland	-3 555	-131	6 989	3,6	134,4
Kirke	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kirke (B)	590	654	693	771	1 076	613	817	941	712	Løten	420	795	6 989	-1,4	-34,7

Økonomiplan for 2025-2028

Landbruk	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Landbruk (B)	176	169	60	84	68	114	114	73	141	Stranda	28	123	6 989	0,5	39,3
----------	--	-----	-----	----	----	----	-----	-----	----	-----	---------	----	-----	-------	-----	------

***) Tallene er justert for ulikt utgiftsbehov*

Investeringer i økonomiplanen

Investeringer er et viktig virkemiddel for å sikre et godt tjenestetilbud til kommunens innbyggere. Investeringene er i hovedsak finansiert ved lån og kompensasjonstilskudd fra staten for merverdiavgift. Andre finansieringskilder er eksterne tilskudd og refusjoner knyttet til prosjektene, bruk av ubundet fond og overføring fra driftsregnskapet. Det er etablert handlingsregler som setter rammer for investeringsnivået. Handlingsreglene tilsier at gjeldsgraden ikke skal overskride 75% av driftsinntektene når man holder investeringer innen selvkostområdene vann og avløp utenfor.

Hole kommune har investeringsbehov fremover knyttet til utbyggingsplaner, forventet befolkningsvekst og demografisk utvikling. Langsiktig drifts- og investeringsplan (LDIP) legger grunnlaget for en plan for riktig investering til rett tid. I analysen ser man utbyggingsplaner, befolkningsprognoser, investeringsbehov knyttet til kapasitet og tilstand på kommunens bygninger og anlegg i et langsiktig perspektiv.

I løpet av 2025-2028 forutsettes at følgende investeringsbehov ivaretas

- Utvidelse Hole ungdomsskole i forhold til kapasitet, FOT avdeling, flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb forventes ferdigstilt til skolestart høsten 2025
- Årlige bevilginger til IT, formålsbygg og infrastruktur
- Dagsentertilbud forprosjekt for å se på mulige løsninger til å utvide dagsentertilbudet for demente
- Biblioteket i nye lokaler
- Det er vedtatt betydelige investeringer innen vann og avløp iht vedtatt Hovedplan for vann og avløp med særlige tiltak på Sollihøgda i samarbeid med Bærum kommune, Sundvollen sentrum og kapasitet og nye krav til Hole renseanlegg. Løsning for Hole renseanlegg skal etter planen besluttes innen utgangen av 2024 hvor samarbeid med Ringerike kommune er et alternativ.

Utvidelse Hole ungdomsskole

Utvidelse Hole ungdomsskole til 4 parallell, FOT-avdeling (forsterket opplæringstilbud), flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb har vært planlagt over flere år, ble igangsatt i 2023 og skal være klart til skolestart høsten 2025.

Tiltaket er pr 2. tertial 2024 er godt innenfor avsatt budsjettramme for årene 2023-2025. Prosjektet er imidlertid i forkant i forhold til planlagt fremdrift og det er gjort vedtak om å øke bevilgningen i 2024 både i forbindelse med 1. og 2. tertialrapport. Bevilgningen for 2025 er redusert tilsvarende.

Fylkeskommunen har godkjent spillemiddelsøknaden på 10,7 mill. kroner til flerbrukshallen. Det er bevilget ca 4 mill. kroner i 2024 og i budsjettet er det lagt til grunn at resterende midler blir bevilget i 2025. Det må søkes årlig.

Utvidelse dagsentertilbud

På kort sikt vurderes utvidelse av dagsentertilbudet som et viktig forebyggende tiltak, både i form av avlastning for pårørende og som et støttende tiltak for den enkelte eldre.

Det foreslås avsatt midler til forprosjekt i 2025.

Biblioteket - nye lokaler

I forbindelse med mulig flytting og etablering av biblioteket i nye lokaler avsettes midler dette.

ENØK tiltak

Det foreslås avsatt midler til å etablere luft-luft varmepumpe i to av kommunens barnehager.

Flomsikring Kleivbekken og Jonsbråtenbekken

I forbindelse med ekstremværet Hans er det avklart med Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) at Kleivbekken og Jonsbråtenbekken på Sundvollen må sikres bedre mot nye flomhendelser. Flomutsatt del av Kleivbekken må reguleres og tiltak må prosjekteres og gjennomføres. (NVE) bidrar med prosjektering og inntil 80% av kostnadene. Hole kommune må bekoste reguleringsplan som utarbeides i 2024. NVE prosjekterer tiltaket parallelt med regulering. Total kostnad er uavklart og budsjettbehov på 3 mill. kroner i 2025 er estimert.

Sikringstiltak Storelva

Kommunestyret har vedtatt sikringstiltak ved Helgelandsmoen som planlegges gjennomført i 2025. Det er innvilget 10 mill. kroner. Det er søkt NVE og skjønnsmidler om delfinansiering av tiltaket. Søknaden er til behandling hos NVE og forventes avklart i starten på 2025. Skjønnsmiddelsøknaden forventes avklart av departementet innen utgangen av året.

Investeringsstabell for kommunen samlet

Ikke rentable investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Administrasjon og fellesfunksjoner					
Avsetning - mindre tiltak gjennom året	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Utskifting back-up hardware	1 500	0	0	0	1 500
Sum Administrasjon og fellesfunksjoner	3 500	2 000	2 000	2 000	9 500
Oppvekst					
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	600	500	500	500	2 100
SKole - HUS elev-pc'er	1 500	1 000	1 000	1 000	4 500
Sum Oppvekst	2 100	1 500	1 500	1 500	6 600
Samfunn					
Biblioteket - flytting og tilpasning lokaler	1 000	0	0	0	1 000
Bønnes - bedre sanitære forhold	200	0	0	0	200
Dagsenter ved Hole bo- og rehab. forprosjekt	500	0	0	0	500
Flomsikring Kleivbekken og Jonsbråtenbekken	3 000	0	0	0	3 000
Hole ungdomsskole - punktavsug ventilasjon kunst og håndverk	200	0	0	0	200
HUS Utvidelse	45 000	0	0	0	45 000
Løken barnehage - luft-luft varmepumpe	250	0	0	0	250
Røyse skole - utebod til ladbare rullestoler	400	0	0	0	400
Røyse skole etablering grupperom elev med særskilt behov	0	1 000	0	0	1 000
Sikringstiltak Storelva ved Helgelandsmoen	10 000	0	0	0	10 000
Sundvollen barnehage - luft-luft varmepumpe	250	0	0	0	250
Veger - ny lastebil - fremkommelighet og alder	3 250	0	0	0	3 250
Sum Samfunn	64 050	1 000	0	0	65 050
Finansiell virksomhet					

Økonomiplan for 2025-2028

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Egenkapitalinnskudd KLP	1 395	1 450	1 508	1 553	5 906
Sum Finansiell virksomhet	1 395	1 450	1 508	1 553	5 906
Sum	71 045	5 950	5 008	5 053	87 056

Rentable investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	2025-28
Samfunn					
Avkloakking Frøshaugåsen - Onsakervika	4 000	4 000	4 000	0	12 000
Avkloakking Jomfrulandsveien	1 500	0	0	0	1 500
Elstangen - nytt høydebasseng	0	0	3 000	0	3 000
Hole renseanlegg	10 000	20 000	34 000	0	64 000
Sollihøgda	15 000	33 000	4 000	0	52 000
infrastruktur avløp og avløp					
Sundvollen sentrum	0	10 400	9 900	0	20 300
infrastruktur vann og avløp					
Utstranda - sjøledning, pumpestasjon	0	0	0	4 000	4 000
Utstranda vannforsyning	0	0	0	2 000	2 000
Vann - hovedplan	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
VVA tjenestebiler ny og utskifting el og hybrid	2 000	0	0	0	2 000
Sum Samfunn	33 700	68 600	56 100	7 200	165 600
Sum	33 700	68 600	56 100	7 200	165 600

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Investeringer i varige driftsmidler	103 350	73 100	59 600	10 700
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 395	1 450	1 508	1 553
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	104 745	74 550	61 108	12 253
Kompensasjon for merverdiavgift	-9 909	-400	-240	-240
Tilskudd fra andre	-6 000	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	-700	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-86 741	-72 700	-59 360	-10 460
Videreutlån	8 000	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	-8 000	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	3 400	3 720	3 720	3 720
Mottatte avdrag på videreutlån	-3 400	-3 720	-3 720	-3 720
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-1 395	-1 450	-1 508	-1 553
Sum finansiering	-104 745	-74 550	-61 108	-12 253
Sum finansieringsbehov	104 745	74 550	61 108	12 253
Sum finansiering	-104 745	-74 550	-61 108	-12 253
Udekket finansiering	0	0	0	0

Investeringsutgiftene utgjør 104 mill. kroner. I tillegg til investeringer i bygg og anlegg skal kommunen årlig innbetale egenkapitaltilskudd KLP (pensjonsleverandør). Investerings tiltakene er oppgitt under de aktuelle tjenesteområdene og samlet oversikt fremgår av Vedlegg – Bevilgningsoversikt investeringer etter annet ledd.

Egenkapitaltilskudd og kjøp av aksjer kan ikke lånefinansieres og forutsettes her dekket gjennom bruk av ubundet investeringsfond. Samlet finansieringsbehov utgjør 105 mill. kroner.

Investeringsbudsjettet finansieres i hovedsak ved opptak av lån og kompensasjon for merverdiavgift. Tilskudd og refusjoner knyttet til investeringstiltaket, inntekter fra salg av anleggsmidler og eventuell overføring fra drift bidrar til å redusere låneopptaket.

Investeringer innen vann og avløp er betegnet som rentable ved at de finansieres av gebyrinntekter over tid. Kommunen tar opp lån og gebyrinntektene skal over tid bidra til at kommunens kostnader til gjeldsbetjeningen skal dekkes.

Kompensasjon for merverdiavgift

Kompensasjon for merverdiavgift føres direkte i investeringsregnskapet til finansiering av investeringer. Det er budsjettet med 10 mill. kroner i 2025.

Bruk av ubundet investeringsfond

Hole kommune har midler på ubundet investeringsfond som kan anvendes til finansiering av investeringer. Prognose 31.12.2024 etter planlagt bruk er 6,8 mill. kroner. I forslaget til investeringsplan er det årlig planlagt anvendelse i størrelsesorden 1,4-1,6 mill. kroner til finansiering av egenkapitaltilskudd Kommunal Landspensjonskasse (KLP) som del av pensjonsordningen.

Bruk av lån

Opptak av lån påfører driftsbudsjettet fremtidige rente- og avdragskostnader. Driftskostnader knyttet til Vann- og avløpsinvesteringer (VA) finansieres over tid gjennom brukerbetalingen.

Budsjettet låneopptak i fireårsperioden er på 228 mill. kroner hvorav 166 mill. kroner er knyttet selvkost (VA) og låneandelen utgjør 93% av investeringsutgiftene.

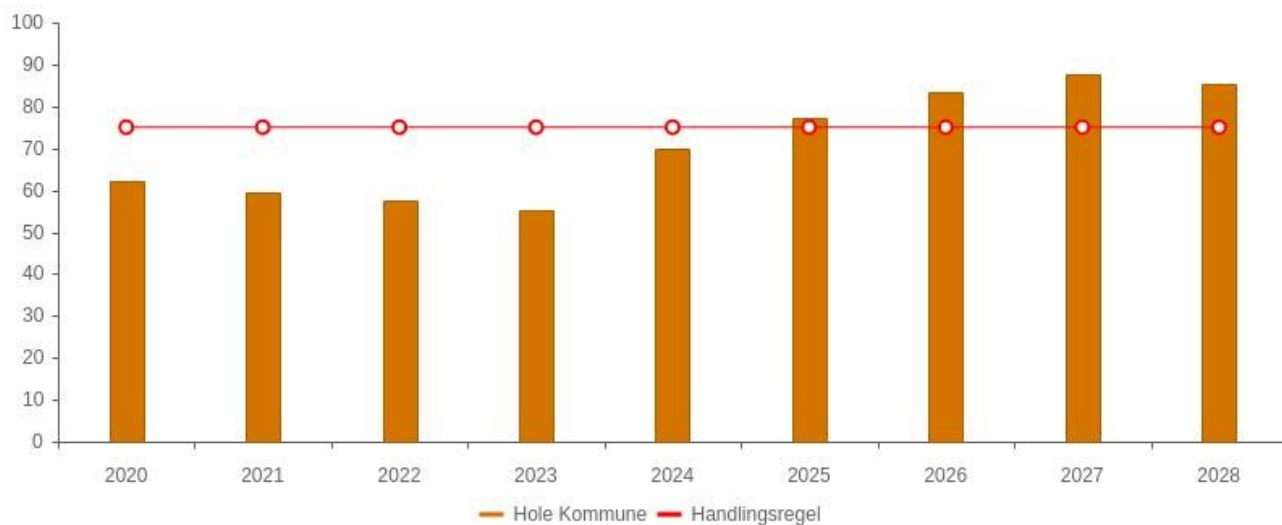
Videreutlån - startlån

Låneopptak, utbetalinger og innbetalinger i form av avdrag startlån fra Husbanken skal føres i investeringsbudsjettet/regnskapet. Det er lagt til grunn nytt låneopptak i 2025 på inntil 8 mill. kroner - målsettingen er å kunne bidra med 2 tiltak i tillegg til de tilsagn som er gitt i 2023 og 2024, men ikke realisert pr 2. tertial 2024.

Behovet i forhold til låneopptaket vurderes bl.a. i forhold til utbrukte lånemidler ved utgangen av 2024. Startlån vurderes årlig.

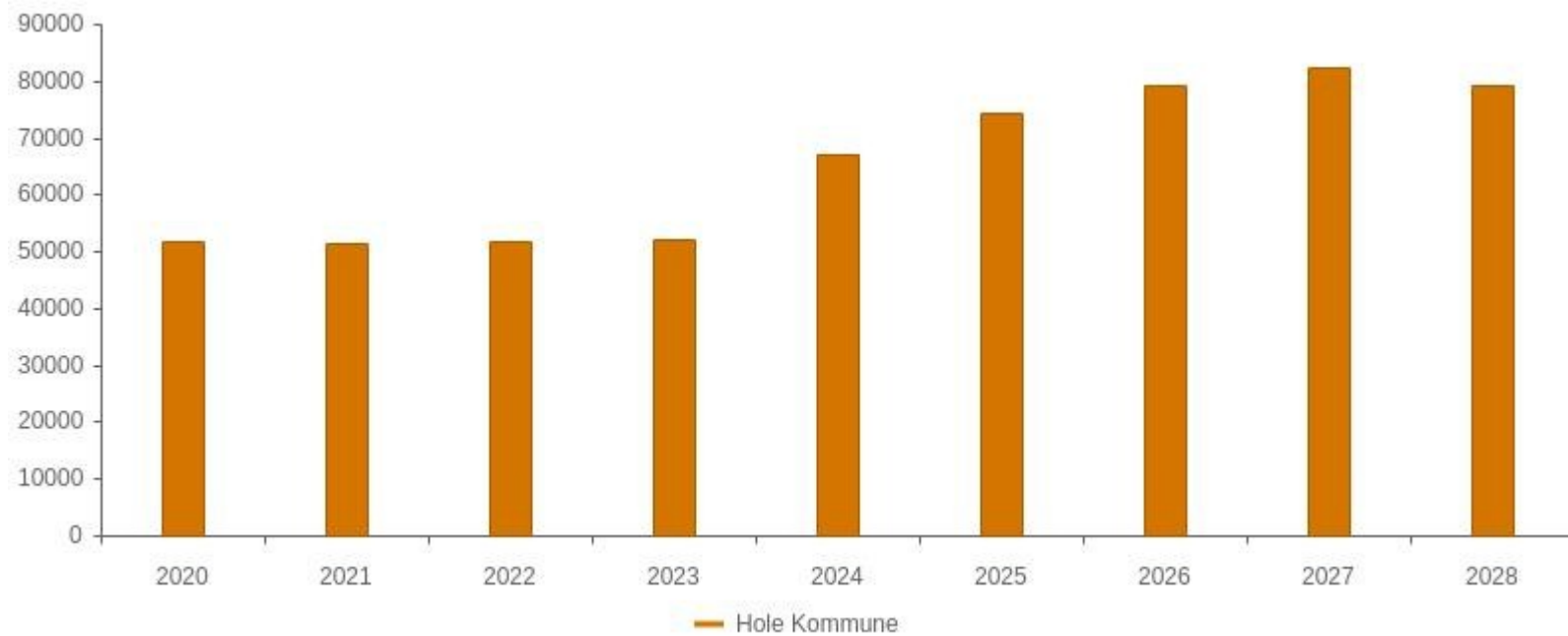
Rentekostnadene og mottatte renteinntekter startlån fremgår av driftsbudsjettet og finansområdet.

Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Hole Kommune	62,0 %	59,4 %	57,5 %	55,2 %	69,9 %	77,1 %	83,2 %	87,6 %	85,2 %
Handlingsregel	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %

Netto lånegjeld i kroner per innbygger

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Hole Kommune	51 634	51 463	51 650	52 080	67 051	74 340	79 238	82 371	79 112

Hovedtallene i budsjettforslaget

Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. bud. i fjor 2024	Rev. bud. i fjor 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Rammetilskudd	-197 636	-202 492	-202 492	-224 892	-231 765	-231 765	-231 765
Inntekts- og formuesskatt	-291 100	-320 876	-320 876	-328 732	-324 434	-324 434	-324 434
Andre generelle statstilskudd	-1 858	-1 816	-1 816	-1 914	-1 755	-1 654	-1 129
Sum sentrale inntekter	-490 594	-525 184	-525 184	-555 538	-557 954	-557 853	-557 328

Kommunene finansieres i hovedsak av de frie inntektene skatt og rammetilskudd fra staten. De utgjør ca. 76% av driftsinntektene. For å kunne gi et likeverdig tilbud til innbyggerne omfordeles skatteinntektene mellom kommunene gjennom såkalt skatteutjevning i rammetilskuddet.

Budsjettet er basert på regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025. Skatteanslaget vurderes videre på bakgrunn av forventet skatteinngang 2024, befolkningsprognoser, forventet lønnsvekst og sysselsetting.

I statsbudsjettet legges det opp en realvekst i kommunenes inntekter på 5,15 mrd. kroner, noe som tilsvarer en realvekst på omlag 1,3%. Veksten er begrunnet med 1,7 mrd. kroner til omlegging av nytt inntektssystem, 250 mill. kroner til økt bemanning i barnehager og 150 mill. kroner til opptrappingsplanen for psykisk helse.

Skatt

Hole kommune opplever store variasjoner i skatteinntektene. Det gjør det utfordrende å lage treffsikre prognoser. Pr september 2024 har skatteinngangen for kommunene vært vesentlig svakere enn det som ble lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett. Pr september var veksten i skatteinntektene i Hole på 9,3%, i forhold til samme periode i fjor, mens snittet for landet var 3%.

Skatteanslaget for 2024 opprettes i revidert nasjonalbudsjett med en vekst på 4,6%. Kommunene må selv angi prognose for skatteinntektene og dermed nivå for skatteutjevning. Det er budsjettert med 329 mill. kroner i 2025 og tilsvarer en vekst på 4% i forhold til budsjett 2024. Det tilsvarer en skatteinntekt pr innbygger på 111% av landsgjennomsnittet før inntektsutjevning og 103,3% etter inntektsutjevning.

Rammetilskudd

Fra 1.1.2025 iverksettes nytt inntektssystem for kommunene. Målet er å utjevne økonomiske forskjeller mellom kommunene, slik at kommunene er i stand til å tilby gode tjenester.

Det nye inntektssystemet har som mål å omfordele kommunenes inntekter bedre og løfte skattesvake kommuner. Det er også gjort faglig oppdatering av kostnadsnøkler, slik at de er tilpasset dagens situasjon. Anslag på fordelingsvirkninger viser at Hole kommune taper på endringer knyttet til skatt og inntekstutjevning, men at dette motvirkes av endringer i kostnadsnøkler og regionpolitisk tilskudd. Hole kommer også godt ut av endringer knyttet til toppfinansieringsordning ressurskrevende tjenester. Anslag effekt første år inkludert gradvis innfasing skatteendringer og annen vekst i frie inntekter og tapskompensasjon utgjør 6 mil. kroner eller kr 855 pr innbygger. Snitt for landet er er kr. 296 pr innbygger.

Samlet vekst i frie inntekter i forhold til budsjett 2024 er på 4,6%. Forventet lønns- og prisvekst (kommunal deflator) er anslått til 4,1%. Veksten i frie inntekter skal videre dekke helårseffekt av gratis deltids plass på SFO på 3. trinn fra høsten 2024, helårseffekt av reduksjon i maksimal foreldrebetaling barnehager fra 1. august 2024 samt nominell videreføring av maksimal foreldrebetaling i barnehager i 2025.

Kommunens kostnader knyttet til demografi er anslått til 2,5 mrd. kroner.

Det budsjetteres med 225 mill. kroner i rammetilskudd. KS prognosemodell benyttes for å beregne rammetilskudd og netto inntekstutjevning.

Andre generelle tilskudd

Kommunen får kompensasjonstilskudd for omsorgsboliger og sykehjemsplasser samt rentekompensasjon for skoleanlegg. Tilskuddet utbetales fra Husbanken, og det er Husbankens egen flytende rente som legges til grunn for beregning av rentekompensasjonen. Kompensasjonen utgjør mellom 1,5 og 1,7 mill. kroner årlig. Tilskuddet reduseres over tid i forhold til nedbetaling av lån knyttet til tiltakene og endringer i rentenivået.

Sentrale utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. bud. i fjor 2024	Rev. bud. i fjor 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Lønnsavsetning	0	17 184	17 184	17 115	17 115	17 115	17 115
Pensjon - premieavvik inkl aga	-33 033	-17 207	-17 207	-5 273	-5 273	-5 273	-5 273
Pensjon - ovf fra premiefond	-8 894	-12 051	-12 051	-7 972	-7 972	-7 972	-7 972
Demografiavsetning	0	0	0	0	3 534	3 534	3 534
Sum sentrale utgifter	-41 928	-12 074	-12 074	3 870	7 404	7 404	7 404

Lønn og pensjon

I statsbudsjettet for 2025 er pris og lønnsvekst for kommunesektoren anslått til 4,1% hvorav lønnsveksten er anslått til 4,5%.

Lønnsavsetningen inneholder kompensasjon for lønnsoppgjør i 2024 som ikke er ferdigforhandlet og for sentrale og lokale lønnsoppgjør 2025. Midlene fordeles tjenesteområdene når resultatet av de ulike oppgjørene er klare.

For å jevne ut svingninger i premiene er det fastsatt en ordning slik at kommunene utgiftsfører beregnede pensjonskostnader i stedet for årlig betalt premie.

For å sikre at det over tid blir samsvar mellom regnskapsførte pensjonskostnader og betalte premier, må kommunene også utgiftsføre differansen mellom premie og pensjonskostnad (premieavviket). Dette kalles amortiseringskostnad og kommer i tillegg til den beregnede pensjonskostnaden. Premieavviket føres over 7 år iht kommunestyrets vedtak.

Pensjonspremier, bruk av premiefond, premieavvik og amortiseringskostnad for 2025 er basert på prognoser fra pensjonsleverandørene KLP og SPK (Statens pensjonskasse - undervisningspersonell) i september 2024.

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. bud. i fjor 2024	Rev. bud. i fjor 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Renteinntekter	-7 858	-7 250	-7 250	-7 450	-7 450	-7 350	-7 150
Utbytter	-6 911	-7 500	-7 500	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Renteutgifter	18 472	23 686	23 686	28 865	26 260	26 063	24 733
Avdrag på lån	19 735	21 047	21 047	25 837	28 773	29 114	27 936
Netto	23 438	29 983	29 983	40 252	40 583	40 827	38 519
finansinntekter/finansutgifter							
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	0
Totale finansutgifter	23 438	29 983	29 983	40 252	40 583	40 827	38 519
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0

Kommunens finans- og gjeldsforvaltning skal utformes på en slik måte at den bidrar til at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid:

- Sikre stor grad av forutsigbarhet i kommunens finansielle stilling.
- Finans- og gjeldsforvaltningen skal forvaltes som en helhet hvor en søker å sikre en rimelig avkastning samt stabile og lave netto finansutgifter og hindrer kommunen i å ta vesentlig finansiell risiko.
- Kommunen skal til enhver tid ha likviditet til å dekke løpende forpliktelser.
- Plassert overskuddslikviditet skal over tid gi en god og konkurransedyktig avkastning under krav om sikkerhet, likviditet og risikospredning.
- Gjeldsforvaltningen skal over tid gi lavest mulig rentekostnad under hensyn til refinansieringsrisiko, renterisiko og behov for forutsigbarhet i lånekostnader.

Kommunens finansinntekter består av renteinntekter på innskudd kapital og utbytte fra selskaper.

Renteinntektene påvirkes av utviklingen i kommunens likviditet og rente. På bakgrunn av forventet svakere likviditet er det lag til grunn lavere renteinntekter fremover.

Hole kommune mottar årlig utbytte fra Ringerikskraft AS (eierandel 11,42%) og Vardar AS (eierandel 1,88%). Utbytte fra selskaper videreføres omlag på samme nivå som i 2024- Ringerikskraft AS budsjetteres med 4,0 mill. kroner og Vardar AS med 3 mill. kroner, totalt 7 mill. kroner.

Finansutgiftene består av avdrag og renteutgifter til betjening av kommunens lån. Prognosene er basert på utviklingen i gjeldende låneportefølje samt forslag til investeringsplan med nye låneopptak og prognose for lånerenten fremover.

På bakgrunn av svært høy lønns- og prisvekst de senere årene har det vært en kraftig økning i rentenivået. Norges Bank opprettholdt styringsrenten på 4,5% september 2024 og signalene tilsier at dette nivået vil bli videreført ut 2024, men at tidspunkt for rentenedgang nærmer seg.

Det videre forløpet for renten vil avhenge av den økonomiske utviklingen globalt og nasjonalt.

Budsjetterenten er kalkulert til 4,9 % i 2025 for så å redusere noe fremover til 4% i 2028. I Langsiktig drifts- og investeringsplan er det lagt til grunn en langsiktig rente på 4%.

Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. bud. i fjor 2024	Rev. bud. i fjor 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-22 058	2 672	2 672	5 010	5 333	5 161	6 944
Netto avsetninger	-22 058	2 672	2 672	5 010	5 333	5 161	6 944
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenestoområdene	1 352	71	71	-1 341	-1 341	-1 341	-1 341
Totale avsetninger	-20 706	2 743	2 743	3 669	3 992	3 820	5 603

Tabellen viser netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfondet. Utgangspunktet for både bruk av og avsetning til fond er at kommunen må planlegge for et positivt driftsresultat. Det er nødvendig for å sikre økonomisk handleevne over tid og redusere risikoen i årets budsjett.

Kommunestyret har fastsatt mål for finansiell styring med et disposisjonsfond på 10% av driftsinntektene. Resultatet pr 31.12.2023 er et disposisjonsfond på 74,5 mil kr som utgjør 11,6% av driftsinntektene. I 2024 er det vedtatt både avsetning og bruk av disposisjonsfondet. Det er budsjettet med 6,8 mill. kroner i netto bruk av disposisjonsfondet i 2024 og prognose pr 31.12.2024 gitt at man ikke kommer i en underskuddssituasjon er 67,7 mill. kr. I 2025 planlegges fondet styrket med 5 mill. kroner med mål om å opprettholde fondet på 10%.

Budsjettet for 2025 er basert på et netto driftsresultat på 0,5% av driftsinntektene, som er lavere en målsettingen på 1,75%. Årsaken til det er at lønn- og prisvekst er høyere enn inntektsveksten samtidig som økt rente og økt lånegjeld gir mindre midler til drift av tjenestene. Budsjettforslaget innebærer innsparinger i størrelsesorden 12,6 mill. kr (i snitt 3%) i forhold til konsekvensjustert budsjett for drift av tjenestene i 2025. Det vurderes som realistisk i forhold til å kunne tilby et fortsatt godt tjenestetilbud, men innebærer nødvendige tilpasninger av driften innen alle tjenestene.

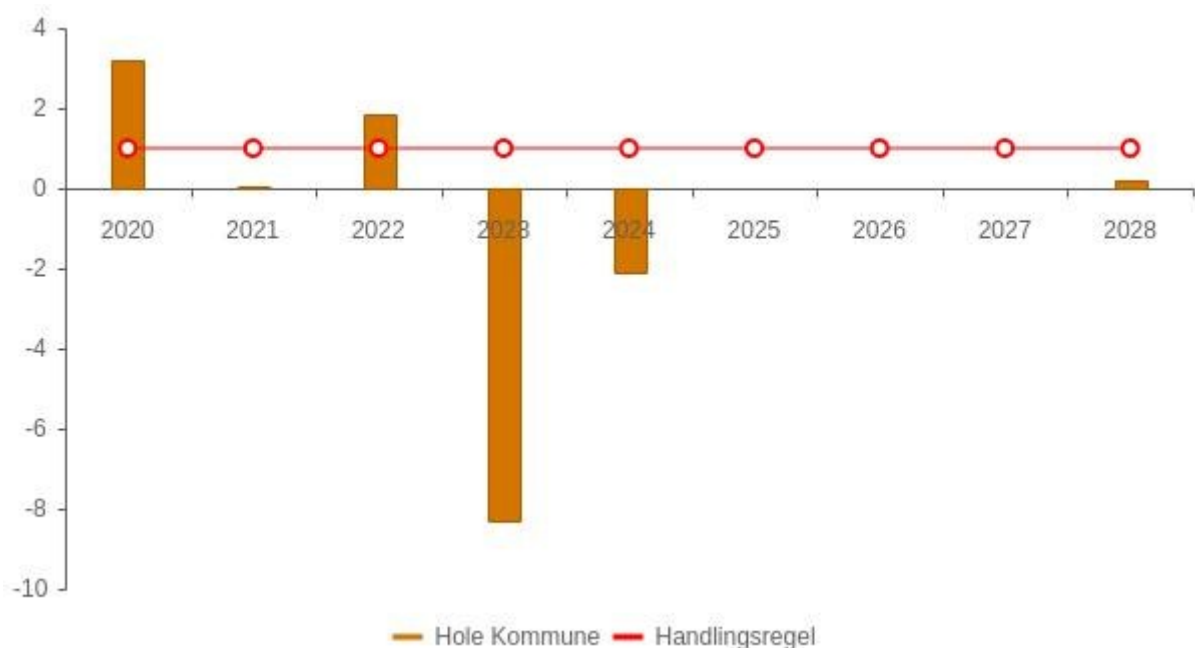
Økonomisk utvikling i planperioden

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

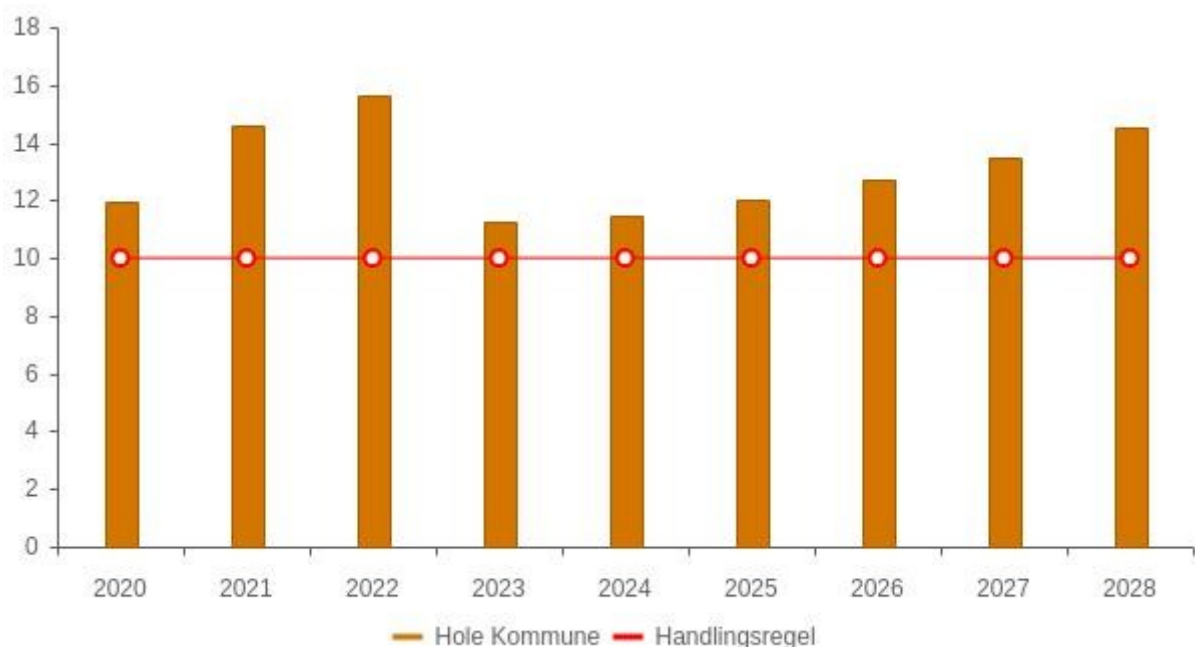
Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Hole Kommune	4,7 %	2,6 %	1,2 %	-3,1 %	0,4 %	0,5 %	0,6 %	0,6 %	0,8 %
Handlingsregel	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %

Korrigert netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

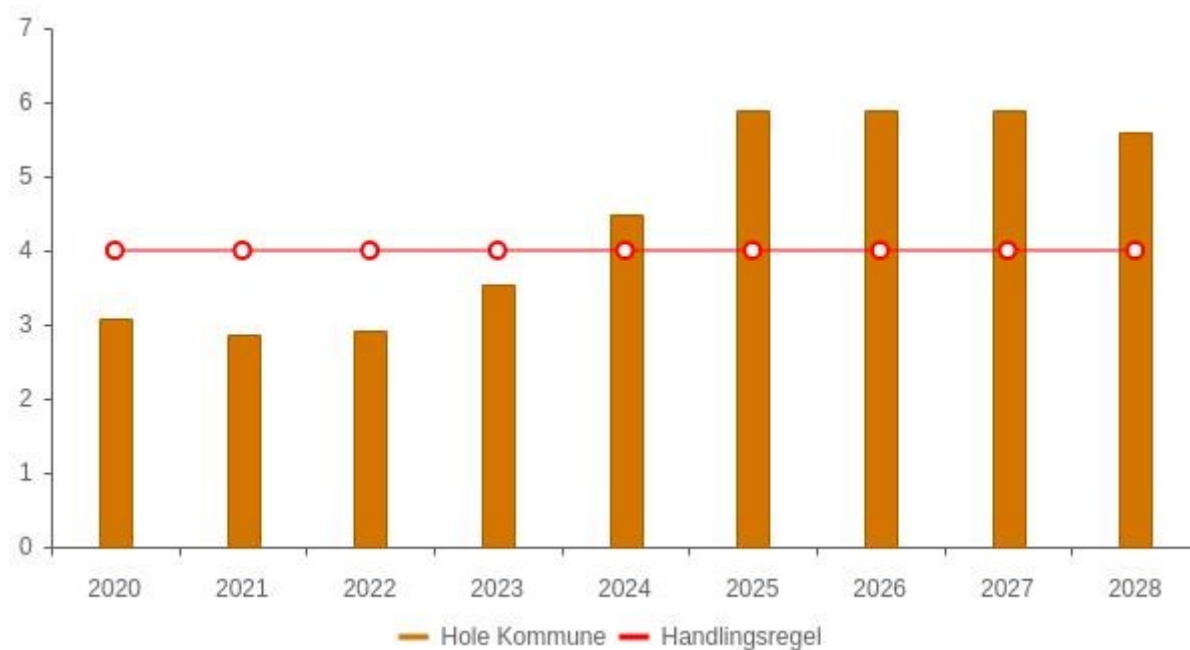
Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Hole Kommune	3,2 %	0,1 %	1,9 %	-8,3 %	-2,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,2 %
Handlingsregel	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %	1,0 %

Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Hole Kommune	12,0 %	14,6 %	15,6 %	11,3 %	11,5 %	12,0 %	12,7 %	13,5 %	14,5 %
Handlingsregel	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %

Netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Hole Kommune	3,1 %	2,9 %	2,9 %	3,6 %	4,5 %	5,9 %	5,9 %	5,9 %	5,6 %
Handlingsregel	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %

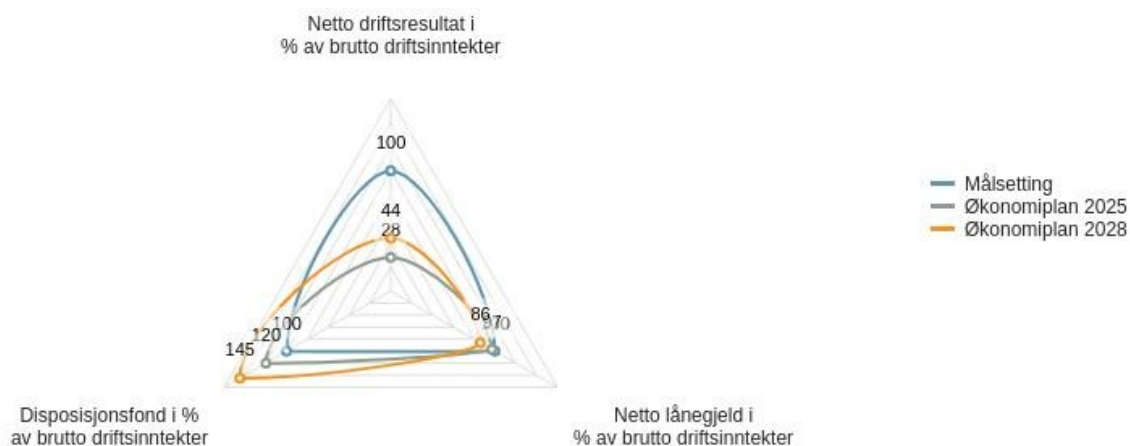
Vurdering av den økonomiske utviklingen

Beløp i 1000

	Budsjett 2024	Økonomiplan			
		2025	2026	2027	2028
Sum inntekter	-670 676	-686 508	-688 924	-688 823	-688 298
Sum utgifter	664 955	669 852	671 614	671 441	671 441
Brutto resultat	-5 722	-16 656	-17 310	-17 382	-16 857
Netto finansutgifter og inntekter	29 983	40 252	40 583	40 827	38 519
Motpost avskrivninger	-27 004	-27 265	-27 265	-27 265	-27 265
Netto resultat	-2 743	-3 669	-3 992	-3 820	-5 603
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	2 743	3 669	3 992	3 820	5 603
Årsresultat	0	0	0	0	0
Netto resultat i prosent av sum inntekter	0,4 %	0,5 %	0,6 %	0,6 %	0,8 %

Kommunaløkonomisk bærekraft (KØB)

Grafen viser avviket mellom vedtatte mål for de tre viktigste finansielle indikatorene som skal bidra til kommunaløkonomisk bærekraft (KØB). Verdiene i trekanten er relative, og målet er omregnet til 100 for alle tre indikatorer. Verdi under 100 indikerer behov for ytterligere tilpasning for å nå målsettingen.

Virkelige verdier

Indikatornavn	Målsetting	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2028
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	1,8 %	0,5 %	0,8 %
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	75,0 %	77,1 %	85,2 %
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter	10,0 %	12,0 %	14,5 %

Relative verdier

Indikatornavn	Målsetting	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2028
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	100,0 %	28,0 %	44,0 %
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	100,0 %	97,0 %	86,0 %
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter	100,0 %	120,0 %	145,0 %

Kommunens tjenesteområder

Administrasjon og fellesfunksjoner

Innledning

Kommunalområdet omfatter toppledelsen i kommunen, samt de administrative stabs- og støttetjenestene som inngår i sentraladministrasjonen.

Området har ansvar for å legge til rette for god politisk og administrativ styring, samt ivareta en rekke fellesfunksjoner på vegne av hele organisasjonen. Området er organisert i to hovedområder HR/stab og støtte, samt Ledelse og fellesutgifter. Området har omkring 24 årsverk.

Området leverer tjenester til alle tjenesteområdene, folkevalgte, næringsliv og innbyggere.

Fellesutgifter som tilskudd til regionale samarbeidstiltak, folkevalgte og kontrollorganer, KS-kontingent, personelforsikringer, bedriftshelsetjeneste, lisenser og vedlikeholdsavtaler for felles IT systemer m.v. kommer inn under dette området.

Utfordringer og satsninger

Stabs- og støtteenhetene har ansvar for en rekke fellesfunksjoner på vegne av hele kommunen og har en viktig funksjon knyttet til å sikre enhetlig praksis og samhandling i hele organisasjonen.

HR stab og støtte

Kommunalsjefsområdet HR stab og støtte, består av underavdelingene Informasjon, publikum og IT, samt økonomiavdelingen og personal.

For kommende budsjettår vil vi jobbe videre med arbeidsgiverstrategien som er det strategiske dokumentet som konkretiserer de personalpolitiske målsetningene. Arbeidet med planen har vært pågående i 2024, og legges frem for politisk vedtak i 2025. I tråd med dette arbeidet er det også satt av midler til å gjennomføre kompetanseheving innenfor lederutvikling. Satsingen vil gå over to år, med hensikt å styrke den helhetlige lederkulturen, gi lederne nødvendig påfyll og faglig oppdatering. Vi ønsker å legge til rette for godt medarbeiderskap, arbeidsglede og engasjement.

Videre skal vi tilrettelegge for god økonomistyring gjennom videreutvikling av verktøy for styring, gode analyser og beslutningsgrunnlag, samt gjennom kontinuerlig oppfølging av kommunens økonomiske utvikling.

Ny digitaliseringsstrategi er lansert høsten 2024 og legger føringer for digitaliseringen i Norge og kommunene. Strategien har et høyt ambisjonsnivå med klare mål som påvirker alle stabs- og støttefunksjoner. Strategiens hovedmål er å gi innbyggere en enklere og tryggere hverdag, gjøre næringslivet mer konkurransedyktig, forhindre digitalt utenforskap og forbedre offentlig sektor.

Å ivareta målsetningene i digitaliseringsstrategien krever en del forutsetninger, herunder en sikker og fremtidsrettet digital infrastruktur samt sammenhengende, brukervennlige, sikre og tilgjengelige løsninger.

IKT

Formål: Drifte kommunens IKT infrastruktur på en sikker måte samt være en rådgivende part innen kommunens systemportefølje, sikkerhet og digitaliseringsarbeid.

IKT sikkerhet og økende og nye trusler rundt dette, er en stadig gjeldende utfordring. Utvikling av nyere og smartere metoder stiller høyere krav til IKT-infrastruktur, til overvåking og til teknisk utstyr. Serverpark og annet utstyr krever jevnlig utskifting for å være kompatibelt med gjeldende sikkerhetsoppdateringer. Ivaretagelse av IKT-sikkerhet er en pågående prosess og det vil årlig være behov for utskiftninger av utstyr og vedlikehold av IKT-infrastruktur, med de kostnader det innebærer. For å være ajour med nødvendige sikkerhetskrav er det utarbeidet tiltaksplan som skal synliggjøre forventede årlige kostnader over den neste femårsperioden.

Dokumentsenter

Formål: Sikre åpenhet i forvaltningen samt ivareta sikker bevaring, tilgjengelighet og gjenfinnbarhet av kommunens dokumentportefølje for all fremtid, både den digitale og fysiske.

Tjenesten har som en generell målsetning å digitalisere så mye som mulig av det eldre arkivet for å sikre enda mer åpenhet og mer effektiv gjenbruk av informasjon. Eksempelvis for en mer effektiv og automatisert byggesaksbehandling. I 2025 skal resten av byggesaksarkivet skannes.

Tjenesten jobber stadig med å automatisere enda mer av kommunens dokumentflyt for å sikre en raskere og mer effektiv saksgang.

Publikumskontor

Formål: Være innbyggernes første linje inn mot kommunens tjenester, samt bistå innbyggere som ikke er digitale nok til å benytte kommunens selvbetjeningsløsninger.

Tjenesten har bl.a. ansvar for saksbehandling av ledsagerbevis, skjenkebevillinger, og parkeringstillatelser for forflytningshemmede.

Politisk sekretariat, informasjon og næringskoordinator

Formål: Tilrettelegge for politisk virksomhet, tilrettelegge for god og riktig informasjon til innbyggere og ansatte. Tjenesten har også næringskoordinator.

Tjenesten har ansvar for valggjennomføring, og fungerer som sekretariat for samtlige av kommunens politiske organer.

Informasjonsavdelingen koordinerer en stor del av kommunens kommunikasjonsflyt, internt og eksternt og har ansvar for utvikling og vedlikehold av gode informasjonsplattformer, herunder intranett og hjemmeside med diverse selvbetjeningsløsninger. Tjenesten skal sikre at innbyggere mottar relevant informasjon uavhengig av digital kompetanse.

Næringskoordinator bistår tjenesteområdet samfunn i kommunens næringsarbeid.

Personvernombud

Formål: Følge opp at kommunen etterlever de strenge kravene i personvernlovgivningen.

Personvernombudet gjennomfører opplæring av ansatte, oppfølging av kommunens behandlingsprotokoll for personvern, og er i tillegg rådgivende ovenfor tjenestene.

Hovedmål:

Hole kommune skal drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og være gjenstand for betryggende kontroll. Administrasjonen skal sørge for at saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet og at vedtak blir iverksatt.

Sosial bærekraft (utdanning, folkehelse og livsløp)

- Jobbe for inkluderende arbeidsliv og tilrettelagte arbeidsplasser
- Folkehelseperspektivet innarbeides i alle planer

Økonomisk bærekraft (nyskaping, boligbygging og arbeidsplasser)

- Sikre solid kommuneøkonomi
- Struktur og rammebetingelser optimaliseres
- Stimulere til at bedrifter etablerer seg i kommunen
- Gjennom regionalt samarbeid bidra til et variert og robust arbeidsmarked
- Opprette og sikre nødvendig beredskap for å takle uforutsette hendelser
- Være en effektiv og forutsigbar arbeidsgiver som tiltrekker seg kompetente medarbeidere

Miljømessig bærekraft (natur, miljø og sikkerhet)

- Bidra til en trygg og klimavennlig kommune
- Opprette og styrke kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å takle uforutsette hendelser.

Sammendrag av budsjettet:

- Kontrollutvalgets budsjettforslag for 2025 for revisjon og kontrollorganer er innarbeidet
- Utgifter til avvikling av Stortingsvalget 2025 er innarbeidet.
- Ringeriksbadet IKS årlig driftstilskudd innarbeidet med 1,3 mill. kroner årlig iht vedtak
- Regionale tilskudd er videreført på samme nivå som i 2024.
- IKT sikkerhet er styrket for å imøtekomme nasjonale sikkerhetsmyndigheters krav

I forslaget er formannskapetets disposisjonskonto redusert fra kr 100.000 til kr. 0.

Generell stram drift hvor det ikke er gitt kompensasjon for prisvekst.

Prioriterte tiltak i 2025:

- God økonomistyring og utvikling av tjenestene
- Bærekraftige anskaffelser
- Dokumentsenter skanne ferdig byggesaksarkiv - tiltaket er utsatt fra 2024

Økonomiplan for 2025-2028

- IKT sikkerhet - nødvendig utskifting av utstyr og vedlikehold av IKT-infrastruktur i forhold til sikkerhetskrav

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	45 893	45 893	45 893	45 893
Sum Vedtak forrige periode	185	-130	-130	-130
Sum Budsjettendring i år	-151	-151	-151	-151
Konsekvensjusteringer	34	-281	-281	-281
Konsekvensjustert ramme	45 926	45 611	45 611	45 611
Politisk vedtak				
Kontrollarbeid prisøkning	78	78	78	78
Sum Politisk vedtak	78	78	78	78
Innsparingstiltak				
Bedriftshelsetjeneste reduksjon	-91	-91	-91	-91
Formannskapetets disposisjonskonto utgår	-100	-100	-100	-100
Innsparing avsetning regionale tiltak	-356	-356	-356	-356
Innsparing samlinger, kjøp varer og tjenester	-380	-380	-380	-380
Omstilling og effektivisering - fellesfunksjoner	-600	-600	-600	-600
Pensjon redusert kostnad	-173	-173	-173	-173
Pensjon redusert kostnad	-25	-25	-25	-25
Sum Innsparingstiltak	-1 725	-1 725	-1 725	-1 725
Nye tiltak				
Acos skyløsning	540	440	440	440
Læringer og tillitsvalgte korrigeringer	-530	-530	-530	-530
Læringer tilskudd og refusjoner korrigering	31	31	31	31
Opprettholde regnskapsfunksjonen og endre organisering	552	552	552	552
Red stilling publikumskontoret	-118	-118	-118	-118
Stilling intern korrigering	-10	-10	-10	-10
Informasjonsavdelingen				
Utskifting skriver etter reduksjon i antall	200	0	0	0
Økt godtgjøring folkevalgte 5,2%	229	229	229	229
Økte kostnader IKT lisenser	400	400	400	400
Økte kostnader KS kontigent og lisenser	260	260	260	260
Økte kostnader nettverkspunkter, IKT sikkerhet	279	279	279	279
Sum Nye tiltak	1 833	1 533	1 533	1 533
Nye tiltak og realendringer	186	-114	-114	-114
Ramme 2025-2028	46 112	45 497	45 497	45 497

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Avsetning - mindre tiltak gjennom året	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Utskifting back-up hardware	1 500	0	0	0	1 500
Sum investeringsprosjekter	3 500	2 000	2 000	2 000	9 500

KOSTRA-Nøkkeltall - Adm, styring og fellesutgifter

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Brutto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb (B)	6 381	7 226	8 686	7 085	6 208	10 107	6 937	6 793
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring , i kr. pr. innb (B)	430	543	489	623	568	615	562	650
Brutto driftsutgifter til funksjon 110, Kontroll og revisjon, i kr. pr. innb (B)	126	206	165	131	210	378	195	178
Brutto driftsutgifter til funksjon 120 Administrasjon, i kr. pr. innb (B)	4 984	5 533	6 858	5 066	3 716	8 585	4 586	4 758
Brutto driftsutgifter til funksjon 121, Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen, i kr. pr. i (B)	417	436	607	800	736	286	246	344
Brutto driftsutgifter til funksjon 130 Administrasjonslokaler, i kr. pr. innb (B)	423	508	566	466	979	242	1 349	863
Brutto driftsutgifter til funksjon 180 Diverse fellesutgifter, i kr. pr. innb (B)	0	0	140	10	86	44	9	293
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i prosent av totale netto driftsutg (B)	7,4 %	7,8 %	9,5 %	8,0 %	6,0 %	8,2 %	7,1 %	6,7 %

Velferd

Innledning

Område Velferd vil ha fokus på å levere mest mulig ressurseffektive og gode tjenester, som gis på de rette arenaene og møter de reelle behovene til brukerne. Målsettingen er at alle brukere skal gis støtte til å mestre mest mulig av sin egen hverdag, uansett funksjonsnivå. Dyktige og kompetente ledere og medarbeidere sørger for gode og trygge tjenester til innbyggerne.

Organisering av tjenesteområdet:

Pleie, rehabilitering og omsorg (PRO)

- Hjemmetjenestene, Hole bo- og rehab. med langtidsplasser og korttidsplasser, Sundjordet bofelleskap. Dagsenter for eldre og dagsenter for demente. Omsorgsboliger på Vik. Institusjonskjøkken
- Tildelingsteam
- Ergoterapitjenesten

Tiltak for funksjonshemmede (TFF)

- Ivaretar mennesker med ulike funksjonsnedsettelse
- Flere samlokaliserte boliger (bolig A, bolig B, gamleveien 2B), Skoglia avlastning, Hole arbeidssenter og Vikstunet 1.etasje
- Flere eksterne plasser (kjøp av spesialkompetanse for enkelt tjenestemottakere)

NAV Hole

- Statlige og kommunale tjenester
- Barnevern
- Flyktning tjenesten
- Psykisk helse
- Interkommunale avtaler (krisesenter, barnevernsvakt, Fontenehuset, SLT-kontakt)
- Eksterne plasser og fosterhjem

Samarbeid på tvers av enhetene

Alle enheter har i flere år deltatt i et felles kvalitetsråd, og har god erfaring med tettere samhandling. I 2023 etablerte man felles tildelingsteam, der målet var å sikre mer helhetlig og rettferdig saksbehandling. Høsten 2024 gjennomføres en større omstrukturering i kommunalområde Velferd. Det er etablert et lederteam, man går bort fra tradisjonell hierarkisk lederstruktur og har i den forbindelse redusert antall ledere med en tjenesteleder og en enhetsleder. Tildelingsteamet løfter organisatorisk rett under kommunalsjef. Det utarbeides nye lederkontrakter, oppgavebeskrivelser og rutiner for å sikre en mer friksjonsfri samhandling. Ny møtестruktur prøves ut og vi vil etablere en fadderordning for nyansatte.

Møte fremtidens behov

Stortingsmelding nr. 24 Fellesskap og meistring, *Bu trygt heime*, er en samfunnsreform som gir tydelige føringer og som staker ut kursen i årene som kommer. Området jobber bredt og helhetlig for å møte framtidige utfordringer med økt antall eldre, flere i utenforskap, økte tjenestebehov og nye oppgaver.

Hovedstrategier er:

- Å styrke innbyggerne til å mestre mest mulig selv – hverdagsmestring
- At flest mulig kan bo i eget hjem så lenge som mulig
- Å utnytte fagkompetansen og fagressursene best mulig
- Å legge til rette for å ta i bruk nye metoder og teknologi

Velferd vil i 2025 fortsette å jobbe med implementering av verdisyn og konkrete verdsett som passer til disse overordnede strategiene. Vi vil sikre at det som gjøres i tjenestetildeling og i møte med brukerne gjenspeiler de fire punkter over. Innbyggerne skal være sjef i eget liv, holdninger og metoder skal bygge opp under at de kan klare mest mulig selv. Vi skal videreutvikle samhandling både med innbyggerne, med pårørende og mellom fagpersoner og instanser. Dialog, brukermedvirkning og «Hva er viktig for deg» er sentrale grep i tjenesteyting og tjenesteutvikling. Tankegodset er ikke nytt. En endring fra «hjelper» til «medspiller» vil likevel fordre endringer hos ansatte, men vil også kunne utfordre de som mottar tjenester.

I løpet av de nærmeste tiårene vil Hole kommune få flere eldre og pleietrengende. Det primære målet er å tilrettelegge for at personer med omsorgsbehov kan leve et selvstendig liv så lenge som mulig. Behovet for heldøgnsopphold kan reduseres ved en god boligplanlegging både av kommunen og av personen selv, hverdagsmestring, velferdsteknologi, aktivitets- og fritidstilbud og gode tjenester i hjemmet. Området vil søke å jobbe med tiltak som fremkommer i rapporten «Plan for et aldersvennlig Hole» som er en del av den overordnet nasjonale planen *Leve hele livet*.

Velferd fikk delta i KS-prosjektet TØRN i perioden januar 2024-juni2025, det ses primært på oppgavedeling. I prosjektperioden vil man teste ut ulike tiltak bl.a. rundt det å ha rett kompetanse på rett sted, men evt. også gjøre turnus tilpasninger som sikre god flytt og bedre pasientsikkerheten.

Det arbeides med kommunedelplan Velferd, og det forutsettes at den bl.a. skal munne ut i noen strategier og veivalg for for fremtiden, gjennom å bearbeide 8 innsats punkter.

Forebygging

For å nå målene om egenmestring er det ofte effektivt å forebygge, eller komme tidlig inn i en sykdoms- eller problemutvikling. Dette for å unngå eller utsette ytterligere funksjonsfall/hjelpebehov. Hverdagsmestring og hverdagsrehabilitering er to nyttige tiltak som gir resultater

Frivillig sektor er en viktig og uvurderlige samarbeidspartner som i stor grad bidrar til å utfylle de kommunale velferdstjenester, sektoren er viktige aktører i et utvidet helsebegrep. Å benytte frivillige for å hindre ensomhet og isolasjon, gjerne gjennom ulike aktiviteter på møteplasser oppleves som svært positivt og det favner mange.

Utfordringer og satsninger

Område Velferd vil stå overfor flere utfordringer i årene framover.

- Sterkt økende antall eldre
- Fare for mer utenforskap - sosial ulikhet
- Rekruttere og beholde kompetente medarbeidere
- Velferdsteknologi gir ofte kvalitetsforbedring, men ikke alltid effektivisering
- Statlige reformer med nye oppgaver og ansvar
- Overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten til kommunehelsetjenesten
- Gap mellom forventninger og det som kan leveres

Satsninger for å sikre en robust og bærekraftig tjeneste inn i demografiskiftet

- Styrke samarbeid med frivillig sektor, som har et bredt tilbud og er en viktig ressurs inn i tilbudet til de eldre
- Effektivisering gjennom mer digitalisering
- Organisatoriske endringer for å sikre en mer robust struktur og bruk av viktige fagfolk
- Forprosjekt for økt antall dagsenterplasser
- TØRN prosjektet fortsetter videre i 2025

Sterkt økende antall eldre

For å dimensjonere tjenestene og være i forkant av utviklingen er det viktig å ha oversikt over forventede endringer i befolkningsutvikling. Helse- og omsorgstjenester gis til personer i alle aldre. Det er mange yngre som får omfattende tjenester. De unge som har behov for tjenester har sannsynligvis et livslangt behov. Personer over 80 år har ofte store behov og Hole vil få en stor økning i denne aldersgruppen fram mot 2050

Økonomiplan for 2025-2028

Prognosen viser at det blir en markant økning i antall eldre over 80 år.

	2023	2025	2030	2035	2040	2050
0-4 år	328	344	411	460	492	504
5-9 år	456	408	404	471	519	564
10-14 år	491	510	419	416	482	561
15-19 år	420	426	476	400	404	500
20-24 år	305	337	363	383	342	393
25-29 år	288	321	341	357	366	359
30-34 år	364	392	442	445	462	455
35-39 år	461	450	494	533	532	558
40-44 år	530	539	513	554	583	601
45-49 år	537	558	570	559	595	614
50-54 år	526	543	574	589	588	645
55-59 år	519	533	554	579	596	639
60-64 år	434	455	537	559	581	615
65-69 år	407	407	456	537	562	600
70-74 år	369	388	387	438	518	563
75-79 år	273	316	355	361	412	520
80-84 år	159	177	270	312	325	453
85-89 år	84	92	128	206	246	310
90-94 år	54	47	51	74	125	175
95-99 år	11	13	15	18	28	67
100 år eller eldre	2	1	1	1	1	8

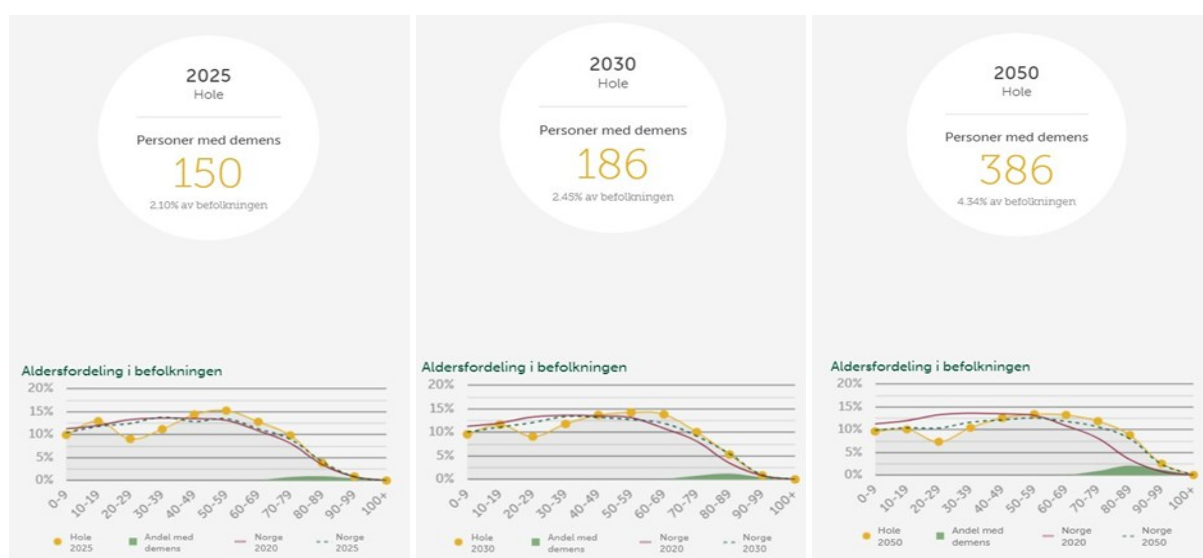
SSB: Høy nasjonal vekst (HMH) 3038 Hole [13600: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter region, alder, statistikkvariabel og år. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

Sykehjemsplasser

Dekningsgrad er et begrep som ofte blir brukt som måltall for sykehjems- og andre heldøgnsplasser. Dekningsgraden gjenspeiler hvor mange plasser som disponeres i forhold til befolkningen som er 80 år og eldre. Alle innbyggere har i utgangspunktet ansvar for å ha en bolig som er tilpasset sine behov. Behovet for institusjonsplasser påvirkes av mange faktorer, alt fra hvordan boligmassen og sosiale møtepunkter i kommunen er, til befolkningens helsetilstand og den medisinske utviklingen. Befolkningens mobilitetsmønster og antall alenehusholdninger vil også påvirke behovet. Det er f.eks flere aleneboende nå enn tidligere.

Det vil ikke være bærekraftig å øke antall sykehjemsplasser i takt med økningen i antall eldre for å opprettholde en fast dekningsgrad. Det vil også bli store utfordringer med å skaffe kvalifisert personell til driften. Sykehjemsplasser må i hovedsak prioriteres til personer med alvorlig demenssykdom eller annen alvorlig sykdom.

Det nasjonale kompetansesenteret «Aldring og helse» beregner at det blir en markant økning i antall personer med demens, under ses utvikling fra 2025 til 2050. Det ventes mer enn en dobling.

Kilde: [Demenskartet – Aldring og helse](#)

Fare for mer utenforskap - sosial ulikhet

Fattigdom har umiddelbare negative konsekvenser med tanke på redusert mulighet for deltakelse i samfunnet og økt stresspåvirkning. På lengre sikt kan det gi forhøyet risiko for helsevansker og frafall i skole og arbeidsliv. Det er derfor et mål å bidra til økt utdanning og bedret livssituasjon, særlig for utsatte grupper, for å utjevne slike forskjeller.

Selv om livsutfordringer som blant annet ensomhet og fysiske og psykiske helsevansker finnes i alle lag av befolkningen, er det en sterk samvariasjon mellom dårlig økonomi og opplevelse av vansker knyttet til blant annet psykisk helse, opplevelse av trygghet og deltakelse i fritidsaktiviteter. Unge voksne med lav utdanning og lav inntekt er en særlig utsatt gruppe for lavere livskvalitet med utenforskap og helseutfordringer.

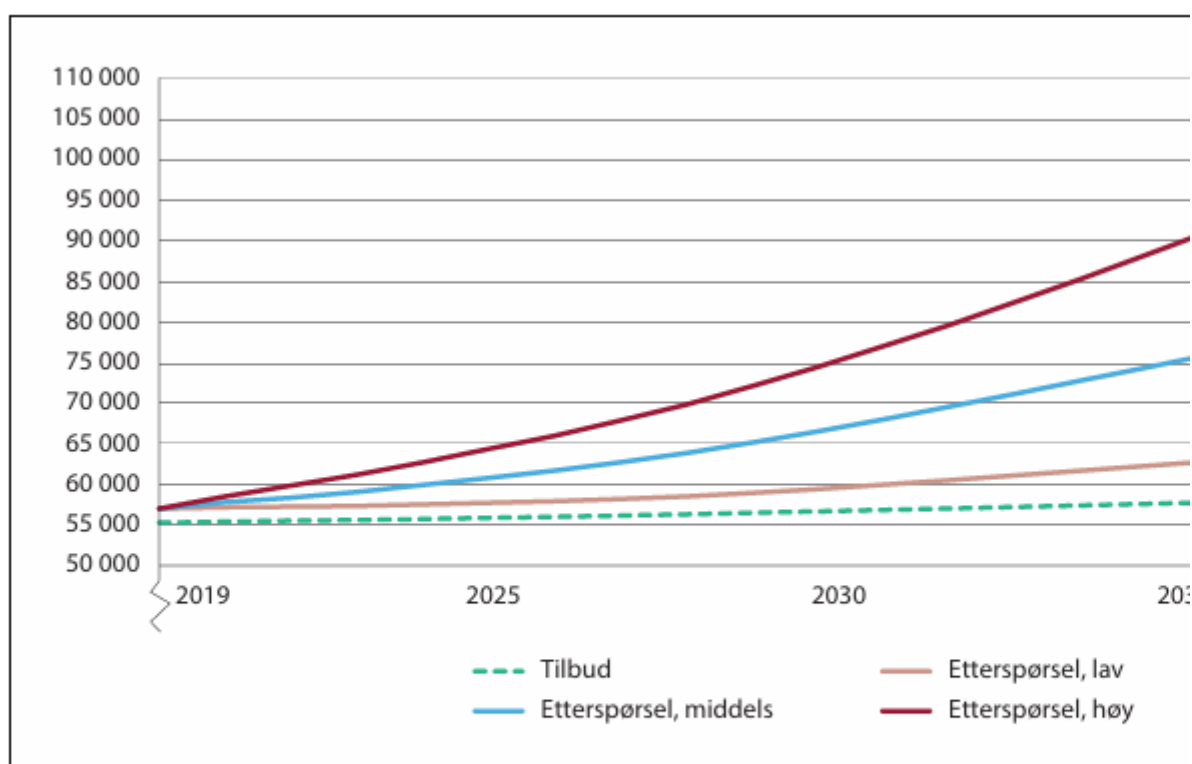
Området Velferd tilrettelegger for å motvirke negative konsekvenser av arbeidsledighet og økonomisk marginalisering gjennom blant annet oppfølging i NAV, tiltak mot barnefattigdom, lett tilgjengelige tjenester og gode integreringstiltak.

Rekruttere og beholde kompetente medarbeidere

Område Velferd ønsker å være en attraktiv arbeidsplass som legger til rette for faglig utvikling og kompetanseutvikling. Det er en utfordring å ha tilstrekkelig og godt kvalifisert arbeidskraft i helse- og omsorgstjenestene. Alle tjenestene opplever at de faglige oppgavene har økt i omfang og kompleksitet. Mangelen på høyskoleutdannet personell merkes nå ved at det er få kvalifiserte søkere til sykepleier- og vernepleier stillinger. Det er utfordrende å rekruttere nok sykepleiere, særlig til sykehjem og i de samlokaliserte boliger i TFF. Det er også blitt vesentlig vanskeligere å rekrutterer annet helsepersonell, spesielt til deltidsstillinger. Kommunen må ha rett kompetanse på rett sted og det jobbes med heltidskultur, særlig rettet mot døgntjenestene.

For å ha god kompetanse har det i flere år vært satset på intern opplæring bl.a. gjennom KlinObskommune for samtlige ansatte (trening i observasjon, dokumentasjon og rapportering av kliniske observasjoner). Kurs og kvalifisering av ufaglærte gjennom tilrettelegging for å ta fagutdanning. Flere ansatte tar nødvendige videreutdanninger innen sitt fagfelt for å møte økte krav og nye oppgaver. Område Velferd har en overordnet kompetanseplan og jobber bevisst med kompetanseheving. Vi skal ha handlingskompetente og selvstendige medarbeidere, det er helt nødvendig når man har 24/7 drift.

Grafen under viser tilgangen og behovet for helsefagarbeidere, grafen for sykepleiere ser tilsvarende ut.

Figur 2.7 Fremskrevet utvikling i tilbud og etterspørsel for helsefagarbeidere fre forutsetninger.

Merk at y-aksen starter på 50 000.

Kilde: Jia mfl. (2023).

Velferdsteknologi og E-helse

Velferdsteknologi kan ha store gevinster, og teknologien vil på sikt hjelpe i å nå målsettingen om at alle innbyggere skal kunne bo lengst mulig i eget hjem. For å kunne ta ut kvalitative og kvantitative gevinster er det viktig å få på plass teknisk support og teknisk oppfølgingstjeneste. For at ansatte skal kunne utnytte potensiale i eksisterende teknologiske løsninger kreves det at infrastruktur og utstyr er oppdatert.

Medisindispensere er i drift i hele hjemmetjenesten. Digitalt tilsyn gjennom Room-mate er tatt i bruk både på institusjon og i hjemmetjenesten. Digital legekonsultasjoner er tatt i bruk hos enkelte brukere, det testes ut digital konsultasjon opp mot sårpoliklinikken på Ringerike sykehus. GPS er testet ut hos enkelte tjenestemottakere. Kognitive hjelpemidler er testet ut med stor suksess i TFF, dette bidrar til økt livsmestring og selvstendighet.

Flere ansatte i område Velferd har deltatt i opplæring *ABC velferdsteknologi*.

Økonomiplan for 2025-2028

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	184 320	184 320	184 320	184 320
Sum Vedtak forrige periode	700	700	700	700
Sum Budsjettendring i år	6 476	6 476	6 476	6 476
Konsekvensjusteringer	7 176	7 176	7 176	7 176
Konsekvensjustert ramme	191 496	191 496	191 496	191 496
Driftskonsekvens				
Velferdsteknologi - room-mate lisenser	44	87	-86	-86
Sum Driftskonsekvens	44	87	-86	-86
Politisk vedtak				
Legene på Sundvollen	1 200	1 200	1 200	1 200
Sum Politisk vedtak	1 200	1 200	1 200	1 200
Innsparingstiltak				
Barnevern reduksjoner tiltak og kjøp fra staten	-710	-710	-710	-710
Bolig B reduksjon bemanning	-301	-301	-301	-301
Kvalifiseringsordningen redusert kostnad	-160	-160	-160	-160
Omstilling og effektivisering PRO	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Omstilling og effektivisering PRO	-246	-246	-246	-246
Psykatri endring tjenestebehov	-1 248	-1 248	-1 248	-1 248
Reduksjon kjøp av plasser - netto effekt	-5 777	-5 777	-5 777	-5 777
Sosialhjelp økt tilskudd fra staten mm	-175	-175	-175	-175
Sum Innsparingstiltak	-9 717	-9 717	-9 717	-9 717
Nye tiltak				
Flyktninger helårseffekt	2 082	2 082	2 082	2 082
Skjenkekontroll - økt refusjon	-80	-80	-80	-80
Sosialhjelp økte kostnader	283	283	283	283
Sum Nye tiltak	2 285	2 285	2 285	2 285
Nye tiltak og realendringer	-6 188	-6 145	-6 318	-6 318
Ramme 2025-2028	185 308	185 351	185 178	185 178

KOSTRA-Nøkkeltall - Pleie og omsorg

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Netto driftsutgifter til omsorgstjenester i prosent av kommunens samlede netto drifts (prosent)	32,3 %	32,7 %	27,0 %	29,8 %	35,0 %	35,6 %	35,3 %	41,3 %
Utgifter kommunale helse- og omsorgstjenester per innbygger (kr)	31 556	35 204	29 758	30 022	40 830	39 717	38 324	44 812
Produktivitet								
Brukarar av støttekontakt, 0-17 år	15	16	10		8	7	18	10
I alt Støttekontakt Brukarar av pleie- og omsorgstenester	42	40	39	22	65	52	65	74
Utgifter per beboerdøgn i institusjon	7 260	8 331	7 908	5 508	7 982	5 236	6 592	5 165
Dekningsgrad								
Andel brukere av hjemmetjenester 0-66 år (prosent)	46,5 %	50,2 %	62,9 %	65,7 %	54,9 %	43,9 %	50,8 %	32,2 %
Andel innbyggere 67-79 år med dagaktivitetstilbud (prosent)	0,6 %	0,6 %	0,0 %	0,9 %	0,0 %	0,9 %	0,8 %	1,1 %
Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)	25,8 %	26,2 %	26,6 %	20,3 %	33,3 %	34,2 %	31,7 %	28,3 %
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon (B)	6,3 %	5,4 %	5,9 %	6,5 %	6,5 %	8,1 %	4,6 %	9,8 %
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc (B)	100,0 %	89,5 %	100,0 %	100,0 %	81,4 %	75,4 %	90,2 %	100,0 %
Kvalitet								
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	82,9 %	80,0 %	79,0 %	82,0 %	83,2 %	72,9 %	77,0 %	80,6 %
Årsverk helse og omsorg per 10 000 innbygger (årsverk)	287,6	285,5	212,3	222,5	294,5	387,6	311,7	365,3
Årsverk per bruker av omsorgstjenester (årsverk)	0,64	0,59	0,36	0,41	0,49	0,56	0,44	0,63

KOSTRA-Nøkkeltall - Barnevern

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten (B)	9 060	8 632	16 939	14 340	13 329	7 157	12 477	8 754
Produktivitet								
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (f.252) (B)	46,2 %	43,5 %	43,6 %	38,5 %	39,6 %	42,4 %	49,4 %	35,9 %
Andel netto driftsutgifter til barn som ikke er plassert av barnevernet (f.251) (B)	12,4 %	10,2 %	5,4 %	18,5 %	18,2 %	13,7 %	18,7 %	17,4 %
Andel netto driftsutgifter til saksbehandling (funksjon 244) (B)	41,4 %	46,3 %	51,0 %	43,0 %	42,2 %	43,9 %	32,0 %	46,7 %
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (f. 252) (B)	405 438	385 533	914 167	872 400	470 188	392 667	598 750	706 286
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) (B)	21 663	21 742	28 208	147 286	71 979	30 571	70 294	76 700
Brutto driftsutgifter til tiltak (funksjon 251, 252) per barn med tiltak (B)	4 149	3 573	6 626	5 993	5 767	2 894	6 098	3 576
Dekningsgrad								
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år (B)	2,6 %	2,6 %	5,5 %	4,8 %	4,6 %	3,0 %	3,4 %	2,3 %
Kvalitet								
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år (B)	3,7	3,7	6,7	6,4	5,1	3,9	4,3	4,6

KOSTRA-Nøkkeltall - Sosiale tjenester

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Brutto driftsutgifter til introduksjonsordningen pr. innbygger (B)	0,0	0,3	0,7	0,5	0,6	1,6	1,6	0,9
Netto driftsutgifter til råd, veiledning og sos.forebyggend arb. pr. innb. 20-66 år (B)	1 413	1 588	2 233	704	-169	1 828	2 408	4 152
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	2,8 %	3,5 %	4,1 %	0,6 %	2,6 %	5,0 %	5,7 %	6,4 %
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år (B)	3 414	4 470	5 123	640	3 173	6 940	7 114	9 084
Netto driftsutgifter til tilbud til pers. med rusprobl. pr. innbyggere 20-66 år (B)	1	159	491	-2 641	-239	286	213	583
Produktivitet								
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker (B)	58 007	58 255	36 899	70 000	43 171	56 959	49 458	41 699
Dekningsgrad								
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	34,3 %	36,0 %	36,4 %	44,1 %	22,3 %	46,3 %	42,9 %	46,6 %
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 18-66 år (B)	3,2 %	3,6 %	3,4 %			2,8 %	3,7 %	5,2 %
Kvalitet								
Gjennomsnittlig deltakelseslengde (måneder)	2	7	7	5	8	7	8	7

KOSTRA-Nøkkeltall - Kommunale boliger

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma	Inn
Prioritet									
Brutto investeringsutgifter til boligformål per innbygger i kroner	1	55	102	3 347	71	2 227	546	6 857	
Netto driftsutgifter, boligformål, i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	-0,5 %	-0,6 %	0,0 %	0,5 %	-0,0 %	-0,6 %	0,4 %	-0,1 %	
Dekningsgrad									
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (B)	14	13	19	11	18	24	23	20	
Andre nøkkeltall									
Antall husstander tilkjent statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbyggere (B)	1,6	1,9	1,7	1,6	2,8	1,5	1,8	1,7	
Antall nye søknader per 1000 innbyggere (B)	2,2	2,9	1,3	3,7	6,4	6,6	4,3	4,4	
Antall søknader per 1000 innbyggere (B)	2,3	3,1	2,8	4,7	6,7	6,7	5,5	5,6	

KOSTRA-Nøkkeltall - Folkehelse

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma	Inn
Befolkning									
Befolkning - Personer som bor alene, 45 år +	25,6	25,5	22,1	21,3	23,5	24,6	22,4	26,6	
Oppvekst og levekår									
Oppvekst og levekår - Trives på skolen, 10. klasse	88,0	89,0	78,0	85,0	79,0	81,0	80,0	81,0	
Helsetilstand									
Helsetilstand - Overvekt og fedme, 17 år	15,0	16,0	20,0	19,0	28,0	27,0	28,0	23,0	

KOSTRA-Nøkkeltall - Flyktninger og integrering

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma	Inn
Andre nøkkeltall									
Bosatte flyktninger per 1000 innbyggere (B)	3,8	2,9	5,2	6,2	2,9	11,7	9,1	10,0	
Flyktninger - Anmodning om bosetting - antall personer	15	25	30	45	65	85	70	75	
Flyktninger - Faktisk bosetting - antall personer	26	20	32	46	18	85	69	73	
Flyktninger - Faktisk bosetting - Prosent av anmodning (B)	173,3 %	80,0 %	106,7 %	102,2 %	27,7 %	100,0 %	98,6 %	97,3 %	1
Flyktninger - Vedtak om bosetting - antall personer	15	20	30	45	30	85	70	75	
Flyktninger - Vedtak om bosetting - Prosent av anmodning (B)	100,0 %	80,0 %	100,0 %	100,0 %	46,2 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	1
Innvandrere i arbeid (prosent)	70,4 %								
Innvandrere i prosent av befolkningen	14,2 %	14,8 %	15,6 %	15,7 %	8,9 %	17,6 %	13,6 %	10,4 %	
Tilskudd fra IMDi (kr)	7 400 800	13 288 352	17 020 468	13 578 118	16 281 211	53 145 954	43 533 758	33 254 795	43 3

Pleie, rehabilitering og omsorg

Innledning

Tjenesteområdet leverer pleie- og omsorgstjenester i hovedsak til den eldre delen av befolkningen i eget hjem, omsorgsbolig, og i institusjon.

Boliger og plasser Tjenesteområdet disponerer følgende omsorgsboliger: 3 på Vikstunet (-ikke egnet som omsorgsbolig for brukergruppen og fases ut), 10 på Vik Torg og 12 boliger for personer med demens på Sundjordet. Hole bo- og rehabiliteringssenter har 31 sykehjemsplasser hvorav 7 er korttidsplasser som inkluderer kommunal øyeblikkelig hjelp.

Beleggsprosent						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Korttidstun 4	2265	2149	1496	2021	1739	1924
Antall døgn						
	77,57 %	73,60 %	51,23 %	69,21 %	59,55 %	70%
Langtidstun 1	2659	2670	2699	2878	2730	
Antall døgn						
	91,06 %	91,44 %	92,43 %	98,56 %	93,49 %	100%
Langtidstun 2	2876	3099	2528	2540	2883	
Antall døgn						
	98,49 %	106,13 %	86,58 %	86,99 %	98,73 %	100%
Langtidstun 7	2809	3193	3058	3049	2559	
Antall døgn						
	96,20 %	109,35 %	104,73 %	104,42 %	87,64 %	100%

* over 100 % er kjøp av plass

Jevnt over er det ledig kapasitet på korttids- og langtidsavdelingene. Dette er også i stor grad forklaringen på hvorfor det er få brukere på venteliste. Hvis man blir vurdert til å ha et omfattende behov for helse- og omsorgstjenester og behov for heldøgns plass vil man, i de aller fleste tilfeller, få dette umiddelbart fordi det ikke er fullt belegg til enhver tid.

Pårørendeinvolvering Våren/sommeren 2024 ble det gjennomført en bruker og pårørende undersøkelse i hele Velferdsområdet, dessverre var svarprosenten på 36% til sammen, ikke nok til at det er representativt. Likevel har vi trukket ut viktige elementer til videre forbedringsarbeid, det handler i stor grad om informasjon, noe om saksbehandling. Selve hjelpen og kommunikasjonen med de som utfører er det stort sett positive svar, men nevner flere at de merker at ansatte har dårligere tid. I 2025

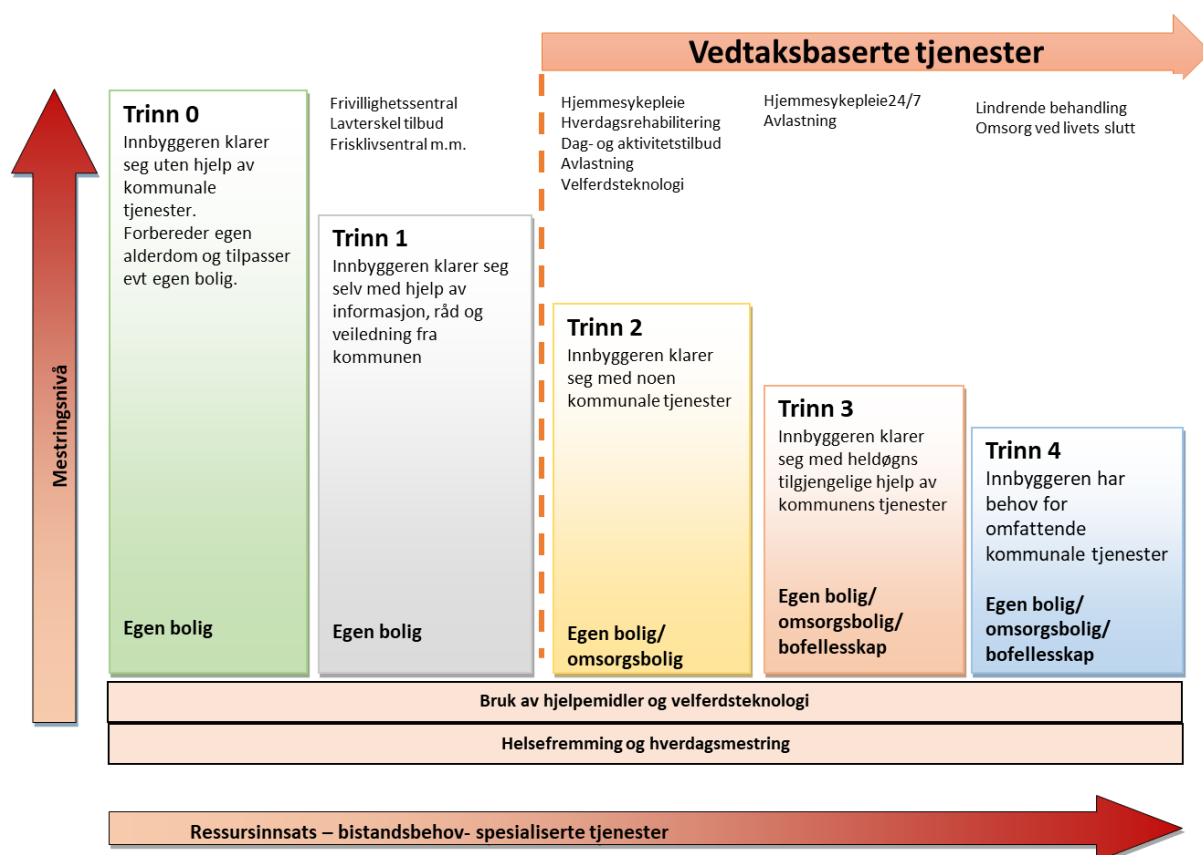
vil vi fortsette å gjennomføre systematiske pårørendemøter og pårørendesamarbeid både på Hole bo- og rehabiliteringssenter og på Sundjordet.

Velferdsteknologi I 2024 vil det jobbes videre med å bredde ut eksisterende velferdsteknologi som medisindispensere, GPS og digitale tilsyn både på institusjon og i enkelte hjem, men vil i år ikke ha fokus på å skaffe nytt utstyr. Hole kommune samarbeider med andre kommuner om å utarbeide et felles anbud for en helt nødvendig oppgradering av et responscenter i forbindelse med økt bruk av alarmer fra bl.a. velferdsteknologiske hjelpemidler.

Fastlegeordningen er organisatorisk flyttet til helseavdelingen

Utfordringer Økt levealder og oppgaveskyvning mellom spesialisthelsetjenesten og kommunen medfører at kommunen får ansvar for flere brukere og pasienter med sammensatte problemstillinger og mer avansert medisinsk oppfølging. Liggetiden på sykehus er veldig kort, ofte bare et par døgn, det betyr at pasientene skrives raskere ut enn tidligere og stadig flere trenger sykepleiefaglig oppfølging og behandling. Behovet for sykepleiefaglig kompetanse er økende ved institusjon og, ikke minst, i hjemmesykepleien.

Mestringstrappa er en skjematisk fremstilling av ulike tiltak/tjenester som innbyggerne kan benytte eller innvilges. Der de første trinnene i stor grad er egenomsorg/tilrettelegging, frivillig innsats, velferdsteknologi og hjelpemidler, tilpasninger i hjemmet, hverdagsmestring/hverdagsrehabilitering, dagsenter, avlastning, og nederst (når man mestrer minst selv) er døgnplass i institusjon. Mestringstrappa er løpende under utvikling i takt med nye tiltak, utviklingen i samfunnet, tilbud i lokalmiljøet osv.

Tiltak først i trappa er viktige innsatsområder for å styrke brukerens egenmestring, opprettholde selvstendighet og utsette behovet for tjenester. For å kunne nå det overordnede målet om at innbyggerne skal bo lengst mulig i eget hjem og mestre eget liv, er forebyggende innsats avgjørende. I takt med at det blir flere eldre er det viktig å sikre at vi har de riktige tiltakene, og ikke minst nok kapasitet på f.eks. dagsenter.

Det anbefales i større grad at den enkelte innbygger tar godt vare på egen helse, er aktiv og forebygger helseplager og ensomhet, det er nasjonale krav til nye boliger som må ha livsløpsstandard. Man har økt fokus på folkehelse og kommunen tilrettelegger i stor grad med bl.a. Frisklivsentral, lavterskeltilbud, hjelp til selvhjelp, tilrettelagte turområder osv. Alt dette for i størst mulig grad å bistå med å holde befolkningen så frisk som mulig, og utsette og redusere behovet for omfattende tjenester.

Dette skal vi oppnå

Det overordnede målet for PRO:

Tjenestene som ytes skal ivareta brukerens verdighet og bidra til mestring av eget liv. Tjenestetilbudet skal være tilpasset brukers egne ressurser og individuelle behov for bistand. Det er et mål å kunne bo trygt i egen bolig så lenge som mulig og mestre egen hverdag. Dette innebærer et sterkere fokus på rehabilitering, hverdagsmestring og forebyggende tiltak for å utsette behovet for mer ressurskrevende tjenester.

Sosial bærekraft

Velferdsteknologi vil ha stor betydning for at innbyggere kan bo lengst mulig i eget hjem og mestre egen hverdag. Skal vi nå dette overordnede målet, må velferdsteknologi styrkes og fortsatt være et utviklingsarbeid framover. Medisindispensere, videokonferanser og digitale konsultasjoner hos fastleger har vært i ordinær drift i flere år. Innføring av velferdsteknologi bidrar både til kvalitet og effektivisering av tjenesten. I 2025 videreføres Room Mate (digitalt tilsyn) på institusjon og Sundjordet. Digital sårbehandling er et samarbeid hjemmetjenesten og Ringerike sykehus som også videreføres.

Velferdsteknologiske hjelpemidler er tatt i bruk på sykehjemmet og i hjemmetjenesten. Hastigheten på utviklingen må tilpasses de ressursene som er til rådighet. Responssenter for mottak av bl.a. alarmer blir viktig å få på plass i løpet av 2025. En leverandør av alle hjelpemidler er målet. Utarbeidelse av anbud i fellesskap med andre kommuner er i gang.

Samarbeid med frivillige Velferd ønsker et styrket og velfungerende samarbeid mellom kommune og frivilligheten. Kommunalområdet ser at det er mange eldre som har både nytte og glede av de mange gode og varierte tilbudene. Frivillig innsats til hjemmeboende er lengst nede i mestringstrappen, og er et viktig bidrag for å kunne nå målsetningen om at den eldre delen av befolkningen skal oppleve trygghet og kvalitet i eget liv.

Dagsenter en utvidelse av dagens dagsenter med plass til flere brukere vil være et viktig tiltak for å sikre forsvarlig tilbud til hjemmeboende eldre, pårørende vil få avlastning noen timer/dager i uka. Fysioterapi kan gis i gruppa og enkelte hjemmesykepleie oppgaver kan utføres på dagsenteret og dermed sparer transport tid ut i bygda.

Prosjekt TØRN Gjennom hele 2024 har de to langtidsavdelingene på institusjon deltatt i KS-prosjektet TØRN. Hensikten har vært å se på oppgavedeling, for å sikre rett kompetanse på de ulike arbeidsoppgaver. Det er vært en systematisk kartlegging av oppgaver og ansvar, vært testet ut "småskritt" forbedringer og man skal straks i gang med å teste ut flere tiltak, prosjektet løper til sommeren 2025.

Økonomisk bærekraft

Tildelingsteamet er første instans for vurdering av søknader og tildeling av tjenester. LEON prinsippet - laveste effektive omsorgsnivå - skal sikres ved tildeling av tjenester. Målet med arbeidet er å gi riktig og tilstrekkelig tjeneste, og sikre likeverdige tjenester til innbyggerne. Mestring og rehabilitering skal prøves der det er mulig, før kompenserende tiltak iverksettes.

Det legges opp til å drifte med fokus på selve kjernevirksomheten med primæroppgaver og mindre på forebyggende tiltak.

Miljømessig bærekraft

Følgende tiltak vil gjennomføres i 2025:

- Fortsette med digitale møter og kurs
- Redusere bruk av mail, benytte teams.
- Bredde ut velferdsteknologi der det erstatter andre tjenester som f.eks digitalt tilsyn og digitalt sårbehandling.
- Økt bevissthet rundt kildesortering.
- Matsvinn
- Fortsetter fokus på vaskeritjeneste, utkjøring og bestilling.
- Digital vakt-bok
- Multidose på Hole Bo- og Rehabiliteringssenter

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Antall langtidsbeboere 31.12 vurdert av tannhelsepersonell siste år	Pleie og omsorg - Antall langtidsbeboere 31.12 vurdert av tannhelsepersonell siste år	14	16	17	18	18	18	18	18

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter							
Lønn	94 894	94 850	94 850	98 596	98 596	98 596	98 596
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	9 955	7 949	7 949	9 313	9 356	9 183	9 183
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	12 802	11 969	11 969	10 787	10 787	10 787	10 787
Overføringsutgifter	1 988	1 938	1 938	1 938	1 938	1 938	1 938
Finansutgifter	1 239	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	120 878	116 706	116 706	120 634	120 677	120 504	120 504
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-8 685	-8 876	-8 876	-8 930	-8 930	-8 930	-8 930
Refusjoner	-9 496	-8 780	-8 780	-8 820	-8 820	-8 820	-8 820
Overføringsinntekter	-165	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 136	-700	-700	-700	-700	-700	-700
Sum Driftsinntekter	-19 481	-18 356	-18 356	-18 450	-18 450	-18 450	-18 450
Sum	101 396	98 350	98 350	102 184	102 227	102 054	102 054

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	98 350	98 350	98 350	98 350
Sum Vedtak forrige periode	700	700	700	700
Sum Budsjettendring i år	3 236	3 236	3 236	3 236
Konsekvensjusteringer	3 936	3 936	3 936	3 936
Konsekvensjustert ramme	102 286	102 286	102 286	102 286
Driftskonsekvens				
Velferdsteknologi - room-mate lisenser	44	87	-86	-86
Sum Driftskonsekvens	44	87	-86	-86
Politisk vedtak				
Legene på Sundvollen	1 200	1 200	1 200	1 200
Sum Politisk vedtak	1 200	1 200	1 200	1 200
Innsparingstiltak				
Omstilling og effektivisering PRO	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Omstilling og effektivisering PRO	-246	-246	-246	-246
Sum Innsparingstiltak	-1 346	-1 346	-1 346	-1 346
Nye tiltak og realendringer	-102	-59	-232	-232
Ramme 2025-2028	102 184	102 227	102 054	102 054

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

Driftsutgiftene øker i takt med generell prisstigning, eksempelvis interkommunal legevakt og økte basistilskudd til legene, men også lisenser og eksterne kjøp er økt. Liten økning i grunnbemanning på skjermet avdeling, dette for å kunne ivareta spesielle behov på en forsvarlig måte.

Driftsinntekter

Inntektssiden er justert opp for brukerbetaling i tråd med fastsatte satser.

Innsparinger

PRO jobber aktivt for å unngå kjøp av eksterne plasser til brukere med spesielle behov. Dette betinger en stor grad av spisskompetanse, fleksibilitet og endringsvilje blant medarbeiderne. Skjermet avdeling for mennesker med demenssykdom opprettes, økt kompetanse og høyere grunnbemanning er en forutsetning for å kunne ivareta denne brukergruppen på en god måte.

Gjennom omorganisering/omstrukturering på ledersiden i hele Velferd har man etablert et lederteam og dermed redusert en tjenesteleder og en enhetsleder. Øvrig innsparing søkes løst gjennom økte inntekter og øvrige driftstilpasninger.

Investeringsbehov og tiltak

Økt antall plasser på dagsenteret, etablere modullbygg. Det er satt av kr. 500.000 til forprosjekt i 2025.

Nåværende fagsystem Cosdoc fases ut, og nytt fagsystem må ut på anbud på nyåret.

Utfordringer som påvirker driften

- Oppgaveskyving fra spesialisthelsetjenesten til kommunen
- At pasienter blir raskere skrevet ut av sykehus, dette vil få stor betydning for pleie, rehabilitering og omsorg, og for fastlegene.
- Forventet demografisk utvikling, med flere eldre, 80 +, i kommunen og stor økning i antall mennesker med demens sykdom og andre skrøpelige eldre
- Eldre som har flere samtidige utfordringer med bl.a. rus og psykiatri
- Rekruttere og beholde helsepersonell.

Tiltak funksjonshemmede

Innledning

Tiltak for funksjonshemmede har ansvar for tre boliger med totalt fjorten samlokaliserte leiligheter. Boligene har pt. døgnbemanning. Flere av brukerne har behov som er omfattende og ofte sammensatte. I tillegg disponeres seks leiligheter på Vikstunet for brukere med mindre behov for oppfølging. Det ytes også tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne, som bor i egne private hjem rundt om i kommunen. I tillegg drifter Tiltak for funksjonshemmede en avlastings-enhet Skoglia. Skoglia er lokalisert i tilknytning til FOT avdeling, ved Sundvollen oppvekstsenter

Videre omfatter tjenesten praktisk bistand, helsehjelp, avlastning, omsorgsstønning, BPA (Brukerstyrt Personlig Assistent), støttekontakt og andre tiltak til barn og voksne med ulike funksjonsnedsettelser. I tillegg drifter tjenesten Hole arbeidssenter som gir tilbud til personer med behov for et tilrettelagt dagtilbud/arbeid.

TFF kjøper plass ved Austjord avlastningsenhet, Ringerike kommune. Det kjøpes også tjenester fra private leverandører, Ecura, Assister meg, Omsorgspartner og Signo, til oppdrag hvor det kreves spesialkompetanse, og i BPA-ordninger der brukere har rett til å velge leverandør.

Det er økt etterspørsel og behov for flere samlokaliserte boliger med bemanning. Flere brukere ønsker/venter på å kunne flytte inn i tilpasset bolig med tilknyttet personale.

Dette skal vi oppnå

Tjenestene må være basert på god praksis, det tas i bruk velferdsteknologiske løsninger og det settes søkelys på kostnadseffektiv og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes.

Strategi

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Kunnskapsbasert praksis
- Befolkningsrettet innsats
- Livsmestring
- Forebygging i stedet for reparasjon
- Tverrfaglig samarbeid
- Satsning på velferdsteknologiske løsninger

Virkemiddel for å nå mål

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Ha en kunnskapsbasert praksis
- Sjekke ut om praksis bidrar til å nå vedtatte mål og satsninger
- Profesjonalisere tjenestetildelingen
- Jobbe for å øke livsmestring for sårbare grupper gjennom blandt annet satsnings på velferdsteknologi og hverdagsmestring
- Fortsette å satse på helsefremmende og forebyggende tiltak for individ og samfunn
- Sikre og videreutvikle tverrfaglig samarbeid kommunalt og interkommunal.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Gjennomsnittlig stillingsprosent faste stillinger		66,8	66,8	66,8	66,8	66,8	79,0	74,5	75,0
Samsvar mellom tildelte timer i vedtak og faktisk tilbud		100,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Sykefravær		0,0 %	0,0 %	0,0 %	10,2 %	9,0 %	9,0 %	8,0 %	7,5 %

Kommentarer til nøkkeltall

Kommentar til «Gjennomsnittlig stillingsprosent faste stillinger: Resultatet viser at gjennomsnittet er på 77,2% stilling de siste 12 måneder. Det er fokus på heltidskultur, slik at stillingsstørrelsene kan øke ytterligere. Målet for 2025 er gjennomsnittlig stillingsprosent faste stillinger på 79%.

Det er opprettet et nytt nøkkeltall: "Sykefravær". Målet er å redusere sykefraværet til 7,5% frem mot 2027. Målet for 2025 er et sykefravær på 9%.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Rev.budsjett 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter							
Lønn	66 964	55 574	55 574	57 672	57 672	57 672	57 672
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	2 750	1 830	1 830	1 830	1 830	1 830	1 830
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	20 667	26 974	26 974	12 197	12 197	12 197	12 197
Overføringsutgifter	264	219	219	219	219	219	219
Finansutgifter	16	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	90 661	84 596	84 596	71 918	71 918	71 918	71 918
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-1 149	-1 993	-1 993	-1 993	-1 993	-1 993	-1 993
Refusjoner	-27 253	-27 827	-27 827	-18 827	-18 827	-18 827	-18 827
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-47	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-28 448	-29 820	-29 820	-20 820	-20 820	-20 820	-20 820
Sum	62 213	54 776	54 776	51 098	51 098	51 098	51 098

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	54 776	54 776	54 776	54 776
Sum Budsjettendring i år	2 400	2 400	2 400	2 400
Konsekvensjusteringer	2 400	2 400	2 400	2 400
Konsekvensjustert ramme	57 176	57 176	57 176	57 176
Innsparingstiltak				
Bolig B reduksjon bemanning	-301	-301	-301	-301
Reduksjon kjøp av plasser - netto effekt	-5 777	-5 777	-5 777	-5 777
Sum Innsparingstiltak	-6 078	-6 078	-6 078	-6 078
Nye tiltak og realendringer	-6 078	-6 078	-6 078	-6 078
Ramme 2025-2028	51 098	51 098	51 098	51 098

Sammendrag budsjett

Det er generelt lagt opp til samme drift som i 2024. Der det er endringer er det knyttet direkte til endringer i behov hos brukere. Vi jobber videre med hverdagsmestring og implementering av velferdsteknologi.

Tjenesteområdet har kjøpt flere eksterne plasser, der det kreves spisskompetanse innen veldig smale fagfelt. Det betyr i praksis at den kommunale driften tas ned og tjenesten leveres av valgt ekstern leverandør.

Hole Arbeidssenter

Fra 01.01.25 vil Hole Arbeidssenter endre profil fra et rent arbeidssenter til et ressurs- og mestringssenter. Det blir dermed et dagaktivitetstilbud for personer med funksjonsnedsettelse, for enkelte hjemmeboende eldre, samt et arbeids- og aktivitetstilbud for personer med funksjonsnedsettelse eller sykdom. Man ser for seg å inkludere flere ulike brukergrupper.

Formålet med å utvide tilbudet til å favne flere er:

- Bidra til at brukere kan ha en meningsfull aktivitet.
- Unngå isolasjon og å bygge nettverk.
- Sosial trening.
- Helsefremmende tiltak.
- Forberedelse til tilrettelagt- eller ordinært arbeid.
- Bidra til at innbyggere kan bo lengst mulig i eget hjem.

Generelle tiltak som gjøres kontinuerlig i hele tjenesten

- Aktiv og økt bruk av lærlinger og andre som har praksis i tjenesten.
- Løpende vurdering av vedtak og evt. reduksjon/økning i tråd med behov.
- Justering av drift jmf. brukernes enkeltvedtak.
- Avdelingsledere og fagstillinger dekker ledige vakter når det er mulig.
- Hver enkelt vikar innleie vurderes nøye.

Utfordringer som påvirker driften

- Statsforvalters skjerpede praksis vedrørende kompetansekrav og krav til kontinuerlig opplæring, kurs og veiledning av samtlige ansatte når det er fattet vedtak om bruk av makt og tvang.
- Økte og mer komplekse behov hos brukergruppen i kombinasjon med at spesialisthelsetjenesten overfører flere oppgaver til kommunen.
- Stadig flere får diagnose autismespekterforstyrrelse eller andre atferdsdiagnoser. Dette gir økt press på tjenesten, samt økte forventninger/ krav fra innbyggere og samarbeidspartnere.
- Det sees et økt antall klagesaker til Statsforvalter.
- Vei og bane prosjektet.
- Endringer i ordningen refusjon for ressurskrevende brukere.
- Forventninger til tjenesten.

Nav Hole

Innledning

Tjenesteområdet NAV omfatter statlige tjenester knyttet til oppfølging av arbeidssøkere, sykefraværsområdet samt arbeidsavklaringspenger (AAP). I tillegg kommer kommunale fagområder som psykisk helse, økonomisk sosialhjelp, barnevern og bosetting av flyktninger. Likeledes forvaltes husbankens ordninger som startlån, bostøtte m.v. og saker i henhold til alkohollovgivningen som skjenkebevillinger og skjenkekontroll.

De kommunale tjenestene utgjør den klart største delen av NAV Hole.

Tjenesteområdets hovedmål er definert i formålsparagrafene i de ulike fagområdenes sentrale lovverk. Henholdsvis Lov om sosiale tjenester, Lov om barneverntjenester, Lov om helsetjenesten i kommunen og introduksjonsloven.

Felles for lovene er intensjonen om forebygging, hjelp til selvhjelp, sikring av boforhold og levekår samt utjevning av sosiale forskjeller.

Det skal ytes forsvarlige tjenester, barn og unge skal møtes med trygghet og kjærlighet.

Det er de kommunale tjenestene som omtales i dette dokumentet.

Dette skal vi oppnå

Sosial bærekraft

- Sikre trygge leve- og oppvekstvilkår gjennom iverksetting av forebyggende og kurative tiltak.
- Kvalifisering, arbeid og aktivisering av voksne; et mål uavhengig av fagområde; deltakelse i samfunnet og aktivitet er forebyggende og helsefremmende.
- Fremme levekår som muliggjør utdanning i barne- og ungdomsgruppen av norske og ikke etnisk norske.
- Alle fagområder skal ha et barneperspektiv; oppmerksomhet rettet mot barn i kontakten med foreldregruppen med fokus på barns oppvekstbetingelser og utviklingsmuligheter.
- Alle fagområdene skal samhandle med andre deler av tjenesteapparatet med tanke på helhetlige og gode løsninger for våre innbyggere.
- Barnets beste skal være retningsgivende i alle avgjørelser og beslutninger
- Etablering av samarbeidsforum for politi, legevakt, rus og psykisk helse for forebygging av uheldige hendelser.

Økonomisk bærekraft

- Redusert sykefravær
- Forebygging og hjelp til selvhjelp innenfor alle fagområder
- Tettere samarbeid med øvrige kommunale tjenester med tanke på Barnevernsreformens (oppvekstreformens) intensjon om tidlig innsats og forebyggende tjenester; eks samarbeid med helsestasjon om lavterskel forebyggende tiltak.
- Akuttberedskap for barn og unge utenom ordinær arbeidstid.
- Mulighet for akutt bistand til barn og voksne ved kriser o.l. utenom ordinær arbeidstid.

- Tverrfaglig deltagelse i tildelingsteam for sikring av kostnadseffektivitet og kvalitet i tjenester til våre innbyggere
- Råd og veiledning vektlegges ytterligere innenfor sosialtjenesten, styrket barneperspektiv.
- Interkommunalt samarbeid; fagnettverk på barnevernområdet, akuttberedskap for barn, krisesenter samt Fontenehuset. Enkelte tilbud er ressurskrevende å etablere lokalt og interkommunalt faglig samarbeid og deling av utgifter sikrer den beste kvaliteten til brukerne.
- Ivaretagelse av personalgruppen med tanke på HMS og tilstrekkelig kompetanse.
- Kvalifisering, arbeid, utdanning og aktivitet som målsetting i møte med tjenestemottakere; norske og ikke etnisk norske.
- Møter som ikke må avholdes fysisk gjennomføres digitalt for mer effektiv tidsbruk.
- Samarbeid med "Happy hand" og andre frivillige organisasjoner ved bosetting og etablering av flyktninger/andre brukere.

Miljømessig bærekraft

- Videreføring og samarbeid rundt utlånssentral av sportsutstyr (BUA). Informere om tilbudet til våre innbyggere.
- Økt bruk av digitale verktøy som "Teams" mv reduserer behov for transport til/fra møter
- Gjenbruk der det er mulig fremfor ny-innkjøp (kontormøbler, Finn.no)
- Anbefale bruk av finn.no ved etablering av brukere i bolig
- Samarbeid med "Happy hand" evt. andre frivillige ved bosetting og etablering av flyktninger/andre brukere
- Digitale løsninger til fordel for "papir-løsninger"; utskifting av fagsystem, elektronisk arkiv, digitale søknadskjema, digital post-inn/post m.v.
- Fortrinnsvis tosidig utskrift ved kopiering
- Overgang fra fossilt til miljøvennlig drivstoff.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	Sosiale tjenester - Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	36,0 %	38,9 %	34,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Arbeid og aktivitet (sosialhjelp)		70,0 %	79,0 %	0,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år (B)	Barnevern - Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år (B)	3,5 %	4,2 %	2,6 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Forbruk budsjett		92,0 %	102,0 %	0,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %
Sykefravær %		2,4 %	4,5 %	0,0 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %
Tiltaksplan i barnevernssaker		99,0 %	97,0 %	0,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Deltakelse i samfunnslivet er forebyggende og helsefremmende. Det er derfor viktig å ha et arbeidsrettet fokus på de som av ulike årsaker står utenfor arbeidslivet. Viktig å forhindre lang tids fravær fra daglige rutiner og aktivitet. De som av ulike årsaker over tid ikke kan delta i ordinært arbeidsliv bør få bistand til avklaring og overgang til en annen ytelse enn sosialhjelp.

Generelt sykefravær/helsetilstand i befolkningen bør ikke overstige 3-4%. Vi synes derfor det er riktig å ha forventning om det samme hos kommunens ansatte. Høyt sykefravær er en risiko for tjenestestedet med tanke på drift og kravet til forsvarlighet i de tjenestene vi er satt til å forvalte.

Treffsikre tiltak i barneverntjenesten er viktig. Derfor viktig med tiltaksplaner i alle saker. Dette er også et lovkrav og en vesentlig kvalitetsindikator. Det er fortsatt viktig å jobbe med innholdet i tiltaksplanene for en forbedring av tjenesten.

Andel undersøkelser er en indikator på hvor stor andel av Holes barn det meldes bekymring for.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter							
Lønn	29 582	28 150	28 150	29 733	29 733	29 733	29 733
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	3 790	3 105	3 105	3 105	3 105	3 105	3 105
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	8 046	6 230	6 230	4 498	4 498	4 498	4 498
Overføringsutgifter	9 680	9 321	9 321	10 634	10 634	10 634	10 634
Finansutgifter	413	50	50	50	50	50	50
Sum Driftsutgifter	51 510	46 856	46 856	48 019	48 019	48 019	48 019
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-160	-260	-260	-260	-260	-260	-260
Refusjoner	-7 589	-6 675	-6 675	-4 658	-4 658	-4 658	-4 658
Overføringsinntekter	-12 037	-8 652	-8 652	-11 000	-11 000	-11 000	-11 000
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-957	-75	-75	-75	-75	-75	-75
Sum Driftsinntekter	-20 743	-15 662	-15 662	-15 993	-15 993	-15 993	-15 993
Sum	30 766	31 194	31 194	32 026	32 026	32 026	32 026

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	31 194	31 194	31 194	31 194
Sum Budsjettendring i år	841	841	841	841
Konsekvensjusteringer	841	841	841	841
Konsekvensjustert ramme	32 034	32 034	32 034	32 034
Innsparingstiltak				
Barnevern reduksjoner tiltak og kjøp fra staten	-710	-710	-710	-710
Kvalifiseringsordningen redusert kostnad	-160	-160	-160	-160
Psykatri endring tjenestebehov	-1 248	-1 248	-1 248	-1 248
Sosialhjelp økt tilskudd fra staten mm	-175	-175	-175	-175
Sum Innsparingstiltak	-2 293	-2 293	-2 293	-2 293
Nye tiltak				
Flyktninger helårseffekt	2 082	2 082	2 082	2 082
Skjenkekontroll - økt refusjon	-80	-80	-80	-80
Sosialhjelp økte kostnader	283	283	283	283
Sum Nye tiltak	2 285	2 285	2 285	2 285
Nye tiltak og realendringer	-8	-8	-8	-8
Ramme 2025-2028	32 026	32 026	32 026	32 026

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

Det meste av tjenestestedets aktivitet og ressursbruk er knyttet til enkeltvedtak og følgelig lovpålagte oppgaver. Budsjettet er i utgangspunktet stramt og tar ikke høyde for aktivitetsøkning, men tar utgangspunkt i de tiltakene som er iverksatt pr i dag og som tenkes videreført i 2025. Erfaringsvis skjer det en økning i aktivitet innenfor de ulike fagområdene hvert år. Det vil slik sett bli krevende å overholde budsjettet for tjenesteområdet.

“Dyrtid” og økt utgiftsnivå for husholdninger generelt genererer også økte utgifter for kommunen. Dette ser vi bl.a. innenfor sosialhjelpsområdet. I tillegg har vi en relativt ny bestemmelse vedr barnetrygd og sosialhjelp. Lovendringen har medført økte utgifter til sosialhjelp uten at vi kan si at *den endringen* har ført til å sikre barna i større grad. Flere tjenester og sosialtjenesten spesielt, har et økt barneperspektiv, jfr sentrale føringer. Dette tenker vi bidrar til å sikre barna i større grad samtidig som det genererer økning i kommunale ytelser.

Innenfor barnevernområdet har vi redusert enkelte utgiftsposter for neste år. Dette er i hovedsak utgiftsposter som vi har kunnet redusere da tiltak bortfaller av naturlige årsaker eller at vi ikke lenger har hjemmel for å yte bistand. Vi opplever derfor ikke at redusert budsjett går på bekostning av forsvarlighet, men budsjettet er stramt og tar ikke høyde for nye tiltak.

Innenfor flyktningeområdet har det vært betydelig aktivitet de tre siste årene. Vi forventer at denne aktiviteten fortsetter, men er usikker på antallet som skal bosettes. Bosetting av flyktninger bidrar til økning i inntekt pga betydelige tilskudd, samtidig genererer det tilsvarende utgifter. Herunder lønn for introprogram, supplerende sosialhjelp samt full forsørgelse av de som ikke har rett til introduksjonsstønad eller skal ut i jobb pga alder. Det har derfor vært nødvendig å øke flere utgiftsposter innenfor flyktningeområdet.

Innenfor psykisk helse har vi redusert utgiftspost for kjøp av tjenester da vi håper å i større grad løse oppgaver ved hjelp av kommunens eksisterende tiltak.

Driftsinntekter

Innenfor området sosial har vi i 2025 budsjettert med en inntekt på 200.000,- refusjon fra staten. Dette baserer seg på erfaringstall fra 2024 med refusjon i trygdeytelser i påvente av dagpenger (arbeidsledighetstrygd) etter oppsigelser m.v.

Vi har i 2022, 2023 og 2024 bosatt totalt 58 flyktninger som følge av krigen i Ukraina, hvorav 9 personer har returnert. Vi forventer at vi også i 2025 vil få forespørsel om å bosette flyktninger.

På bakgrunn av allerede bosatte flytninger forventes betydelig inntekt i form av integreringstilskudd fra staten. Samtidig innebærer det et tilsvarende økt utgiftsnivå for kommunen. Budsjettet for -25 tar utgangspunkt i de flyktningene vi har bosatt til og med -24 samt et fåtall nye i 25. Det er ikke tatt høyde for bemanningsøkning innenfor flyktningeområdet. Kommunen mottar forespørsel vedr bosetting av flyktninger i -25 i november. Hvilket antall kommunen anmodes om å bosette kommende budsjettår er derfor usikkert pr nå.

Innsparing søkes løst

Driftstilpasninger på bakgrunn endringer og bortfall av behov innen områdene barnevern og psykisk helse. Mer prisgunstig avtale om skjenkekontroll.

Tjenestestedet bidrar med tilskudd til drift av Fontenehuset i Ringerike med kr 550.000 pr år. Man vil i 2025 vurdere bruken av tilbudet på bakgrunn av at det de siste årene er etablert en ny møteplass i Hole "BUA og Formiddag i lag" som mange benytter. Det planlegges også endret bruk av Hole arbeidssenter, som også bidrar til at man ønsker å se på tilskuddet.

Tjenestestedet er ansvarlig for flere interkommunale samarbeidsavtaler SLT-koordinator, barnevernvakt og kriesenter. Det er naturlig å vurdere avtalene med jevne mellomrom med henblikk på å redusere utgiftsnivået, dette kan tidligst få effekt i 2026 pga. oppsigelsesfrist i samarbeidsavtalene

Utfordringer som påvirker driften

Sykefravær og noe utskifting av personell har preget flere fagområder ved tjenestestedet også i 2024, men siste halvår er fraværet betydelig redusert, og er nå under 4%. Mange små fagområder med få ansatte er ekstra sårbare for sykefravær og utskiftninger, men nå er flere nye og kompetente medarbeidere på plass.

Generell prisøkning påvirker driften. Økte levekostnader utfordrer enkelte deler av budsjettet. Denne sammenholdt med endringer i regelverk bidrar til å øke utgiftsnivået. Arbeidsmarkedet vil også påvirke utgiftsnivået.

Barnevernreformen/endringer i lovverk/EMD-saker stiller krav til økt ressursinnsats både økonomisk og personalmessig. Økt dokumentasjonskrav, kunnskap vedr nye føringer og rettsavgjørelser medfører økt behov for kompetanse og saksbehandlerressurs. Det å ha jurist i deltidsstilling i tjenesten oppleves helt påkrevet.

Flyktningssituasjonen med bosetting av mange personer på kort tid uten økt bemanning.

Samarbeid Endringer i samtlige lovverk på velferdsområdet lovfester et større krav til alle typer tjenester for barn og unge vedrørende samarbeid og forebygging. Dette betinger et tettere samarbeid mellom ulike tjenester; alt fra NAV til barnehage og helsetjenester; både kommunale og statlige.

Statlige veiledende satser for økonomisk stønad: Satser for 2025 foreligger foreløpig ikke. Hole kommune forholder seg til statlige veiledende satser for sosialhjelp.

Fra 01. september 2022 kom det lovendring som innebærer at det ikke skal tas hensyn til (=ikke inntektsberegnes) barnetrygd, ved søknad om sosialhjelp for barnefamilier. De oppgitte satsene gjelder for 2024 (satser for 2023 i parentes).

Enslige	7850	(7550)
Ektepar/samboere	13100	(12600)
Person i bofellesskap	6600	(6350)
Barn 0-5 år	3850	(3700)
Barn 6-10 år	3950	(3800)
Barn 11-17 år	5150	(4950)

Oppvekst

Innledning

Kommunalområde Oppvekst har ansvar for tjenesteområdene Grunnskole, Barnehage, Helse og fagområdet Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT).

Tjenestene barnehage, skole, helse og PPT skal i samarbeid med andre kommunale tjenester bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår, forutsetninger for livsmestring og et godt inkluderende tilrettelagt opplæringstilbud.

Livsmestring handler om å ha en god psykisk og fysisk helse som gir den enkelte mulighet til ta ansvarlige livsvalg. Tjenestene i Oppvekst skal derfor fremme god psykisk og fysisk helse gjennom folkehelsearbeid med motto "Helse i alt vi gjør", og bidra til et systematisk helsefremmende og forebyggende arbeid fra de første møtene med svangerskapsomsorgen, på helsestasjon, i barnehagen og skolen.

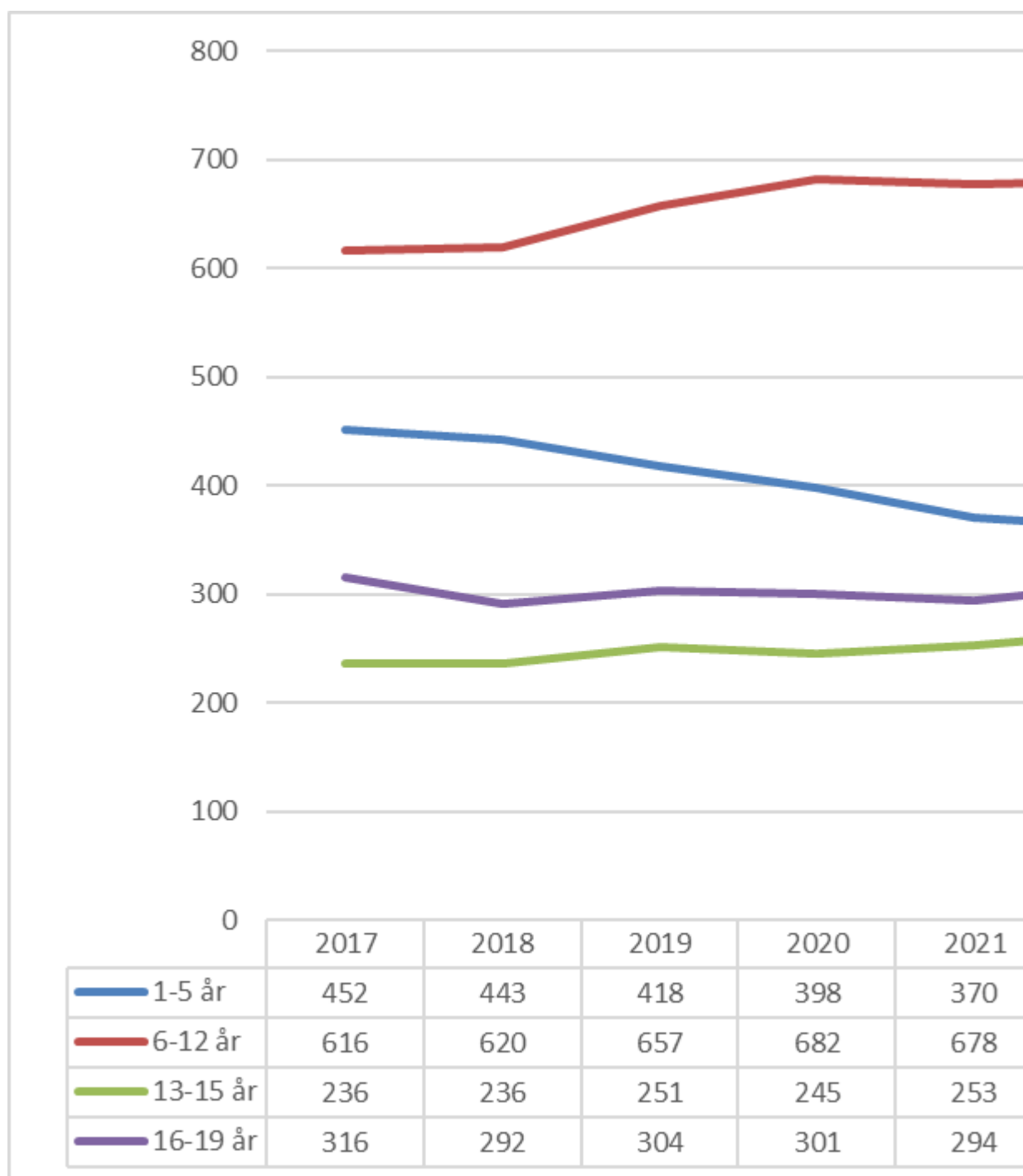
Barn og unge er fremtiden og de årene de vokser opp har vi et ansvar for å bidra til utvikling, dannelse og opplæring gjennom lek, læring, trivsel og mestring. Barnehagene og skolene skal bygge på verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene (Barnehage- og opplæringsloven).

Samfunnet globalt, nasjonalt og lokalt er i utvikling og usikkerhet rundt hvordan fremtiden vil se ut er stor. Barnehage, skole, helse og PPT skal bidra til å gi barn og unge utfra det enkelte barns forutsetninger, de nødvendige ferdigheter og kunnskap til å møte fremtiden som aktive bidragsytere i samfunnsliv og arbeidsliv.

Brukerundersøkelser i barnehagene og skolerresultater viser at tjenestetilbudet for barn og unge i Hole kommune holder et svært høyt nivå. Indikatorer som grunnskolepoeng, andelen elever som starter på videregående opplæring, hvor mange som kommer inn på ønsket utdanningsprogram, samt gjennomføringsgraden i videregående skole, bekrefter at tjenestetilbudene gir et solid grunnlag for barn og unge til å mestre overgangen til videre skolegang og senere høyere utdanning

Demografisk utvikling i alders grupperinger barn og unge i økonomiplan perioden.

Diagrammet og tabellen viser antall barn i de ulike aldersgruppene fra 2017 og frem til 2023, med en framskrivning (SSB alternativ Høy vekst) av de samme aldersgruppene til og med 2027.

Vi ser at Hole kommune har hatt en betydelig nedgang i antall barn i aldersgruppen med behov for barnehageplasser fra 2017 og frem til 2023, denne trenden vil avta og vi ser at antall barn i aldersgruppen vil øke igjen fra 2026.

Barneskolene har hatt en betydelig økning i antall elever fra 2017 og frem til 2023, fra 2024 viser framskrivningen en betydelig reduksjon av antall elever i barneskolene. Fordeling mellom skolekretsene fremkommer ikke her.

For aldersgruppen ungdomsskoleelever er det en tiltagende økning gjennom perioden, med en topp i 2026. Fra høsten 2025 får vi en elevtallsøkning på drøyt 32 elever på Hole ungdomsskole.

Antall ungdom i aldersgruppen for elever i videregående skole var stabil i starten av perioden, men har økt de siste par årene og økningen vil fortsette ut perioden.

Om framskrivningen for gruppene vil treffe realitetene, avhenger i stor grad av boligutbygging og tilflytting. Det er ikke usannsynlig at SSB bommer noe med sine framskrivninger, siden de ikke har kunnskaper om den reelle boligveksten i kommunen i sine beregninger. Det bygges mange nye boliger i Hole i 2024 og 25, og hvordan dette slår ut for vekst i aldersgruppene vet vi ikke før boligene er bebodd. Men på bakgrunn av erfaringer fra tidligere vekst perioder, vil det slå ut i et økt antall barn og unge spesielt i barnehage og barneskolealder.

Kommunalområde oppvekst leverer tjenester til alle aldergruppene, i tillegg har tjenesteområdet Helse et ansvar for alle innbyggere i Hole i et forebyggende og helsefremmende perspektiv.

Utfordringer og satsninger

Vi ønsker her å presentere noen av hovedutfordringene for barn og unge i Hole kommune og hvordan vi jobber med disse. I budsjettdokumentet under den enkelte tjeneste vil dette utdypes ytterligere med den enkelte tjeneste sin innsats.

Barn og unges psykiske helse

I Hole kommune har vi sett en urovekkende økning knyttet til barn og unges psykiske helse. Ungdommene rapportere selv gjennom Ungdataundersøkelsen i 2021 blant annet en økende grad av opplevde psykiske plager, stress og mestringspress. Vi ser en økning av barn med moderat og alvorlig skolefravær (skolevegring) og andre symptomer på at ikke alle har det bare bra.

Kommunens tjenester på oppvekstområdet har et felles mål om å ivareta grunnleggende rettigheter og komme frem til løsninger til beste for barn, unge og familier. Det er avgjørende at den enkelte får hjelp så tidlig som mulig når utfordringer oppstår.

Forebyggende og helsefremmende arbeid har størst effekt der barn og unge er til daglig utenfor helsetjenestene. Det forebyggende arbeidet i barnehager og skoler knyttet til barn og unges psykiske helse skal utføres der barn og unge er til daglig.

PP- tjenesten og skolehelsetjenesten er sentrale aktører i det helsefremmede og forebyggende arbeidet ute i barnehage og skole.

Læringsmiljø i skole og barnehage

Læringsmiljø er et begrep som omfatter de faktorene som inngår i det miljøet barna og ungdommen til enhver tid er en del av i skolen/ barnehagen og klassen/ avdelingen de går i. Læringsmiljø er noe barn, elever, foreldre, lærere, pedagoger, helsesykepleiere, psykolog, fysioterapeuter, skole- og barnehagemyndighet og politikere skaper sammen.

Miljøet er ikke viktig bare i seg selv, det er også vesentlig for faglig utvikling og livsmestring.

Faktorer forskningsmiljøer peker på som viktig for læringsmiljø er:

- Vennskap og relasjoner til jevnaldrende
- Relasjoner mellom barna og ansatte i skole og barnehage
- Lærerens ledelse av skoleklasse og avdelingen i barnehagen
- Normer, regler og struktur
- Elev-/ barnesyn og forventninger til lek og læring
- Samarbeid mellom skole/barnehage og hjem
- Det fysiske miljøet i skole og barnehage

Kompetanse, overganger og tidlig innsats

Inkluderende praksis

Vi har jobbet systematisk med Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis siden 2021, initiert av stortinget i St. Meld. nr 6. Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO (2019).

Kommunen skal ha barnehager og skoler som gir muligheter for alle barn og unge – uavhengig av sosial, kulturell og språklige bakgrunn, kjønn, kognitive og fysiske forskjeller. Det krever inkluderende fellesskap og tidlig innsats. Barn og unge skal ha et lag av voksne rundt seg sånn at deres behov for utvikling, læring, trivsel og tilhørighet, blir ivarettatt. Kompetanseløftet er en del av den statlige tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling som har som mål å styrke kollektiv kompetanse i barnehager og skoler - ut fra lokale behov, gjennom samarbeid med universitet eller høyskole.

Målet er at:

- alle barn og elever opplever å få et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole
- alle barn og unge skal få mulighet til utvikling, mestring, læring og trivsel - uavhengig av sine forutsetninger
- barnehager, skoler, PP-tjenesten, helse og andre i laget rundt barnet og eleven må jobbe sammen for å skape et inkluderende fellesskap
- det pedagogiske tilbudet må tilpasses slik at alle får et best mulig utgangspunkt for utvikling og læring.

I Hole kommune har vi en høy andel av elever i skolen med vedtak om spesialundervisning. I barnehagene ligger vi om lag likt med gjennomsnitt for landet når det gjelder andel barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Vi jobber med endring av dette, og det viktigste bidraget er deltagelse i prosjektet Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis initiert og finansiert av Utdanningsdirektoratet, med en prosjektperiode på 5 år.

Samhandling

Kommunens tjenester på oppvekstområdet har et felles mål om å ivareta grunnleggende rettigheter og komme frem til løsninger til beste for barn, unge og familier. Det er avgjørende at den enkelte får hjelp så tidlig som mulig når utfordringer oppstår.

Forebyggende og helsefremmende arbeid har størst effekt der barn og unge er til daglig og utenfor helsetjenestene. Det forebyggende arbeidet i barnehager og skoler knyttet til barn og unges psykiske helse skal utføres der barn og unge er til daglig.

I tillegg til alle ansatte i skole og barnehage er PP- tjenesten og skolehelsetjenesten sentrale aktører i det helsefremmende og forebyggende arbeidet ute i barnehage og skole. System- gruppe og individnivå.

Kommunalområdene Oppvekst og Velferd jobber kontinuerlig med å videreutvikle/ utarbeide en modell for systematisk samarbeid jf.(BTI/ Hølemodellen).

Økonomiplan for 2025-2028

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	215 338	215 338	215 338	215 338
Sum Vedtak forrige periode	-337	-337	-337	-337
Sum Budsjettendring i år	13 724	13 724	13 724	13 724
Konsekvensjusteringer	13 387	13 387	13 387	13 387
Konsekvensjustert ramme	228 725	228 725	228 725	228 725
Innsparingstiltak				
Omstilling og effektivisering Helse	-645	-645	-645	-645
Omstillinger og effektivisering - skole	-6 442	-6 442	-6 442	-6 442
Reduserte lønnsutgifter PPT	-216	-216	-216	-216
Sollihøgda barnehage - avvikling drift	-600	-1 400	-1 400	-1 400
Sum Innsparingstiltak	-7 903	-8 703	-8 703	-8 703
Nye tiltak				
Barnehagene tilpasninger færre plasser	-1 607	-807	-807	-807
PC til lærerne	1 000	0	0	0
Salg av barnehageplasser andre kommuner	-500	-500	-500	-500
Økt kostnad kjøp av barnehageplasser andre kommuner	1 000	1 000	1 000	1 000
Økt kostnad tilskudd private barnehager	168	168	168	168
Sum Nye tiltak	61	-139	-139	-139
Nye tiltak og realendringer	-7 842	-8 842	-8 842	-8 842
Ramme 2025-2028	220 883	219 883	219 883	219 883

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum Økonomiplan 2025-28
	2025	2026	2027	2028	
Skole - bærbare pc'er barneskoleelever	600	500	500	500	2 100
SKole - HUS elev-pc'er	1 500	1 000	1 000	1 000	4 500
Sum investeringsprosjekter	2 100	1 500	1 500	1 500	6 600

KOSTRA-Nøkkeltall - Grunnskole

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223) i prosent av samlede netto driftsutgif (B)	29,6 %	30,8 %	31,3 %	25,4 %	30,2 %	24,8 %	22,7 %	22,8 %
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år	147 678	169 342	162 417	143 395	170 804	155 932	133 787	143 307
Produktivitet								
Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)	163,8	140,6	114,6	82,4	65,5	185,1	109,0	169,4
Årstimer til særskilt norskopplæring per elev med særskilt norskopplæring (antall)	94,1	53,2	42,6	24,9	67,4	66,6	40,2	43,0
Dekningsgrad								
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning (B)	9,6 %	11,6 %	11,5 %	9,3 %	16,6 %	8,3 %	14,8 %	7,8 %
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	3,2 %	3,2 %	5,1 %	9,2 %	1,4 %	4,3 %	8,3 %	3,9 %
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8.trinn (prosent)	88,6 %	82,8 %	48,2 %	67,7 %	71,1 %	63,1 %	48,9 %	57,9 %
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8.trinn (prosent)	92,5 %	79,5 %	42,1 %	69,1 %	71,8 %	79,8 %	70,1 %	78,4 %
Kvalitet								
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	44,3	44,5	40,9	42,8	41,6	40,7	42,5	42,9
Grunnlagsdata (Nivå 3)								
Gruppestørrelse 2 (antall)	17,2	12,7	14,7	15,7	15,7	13,3	13,9	14,7

KOSTRA-Nøkkeltall - Barnehage

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Barnehage korrigerte brutto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde beløp per innbygger (kr) *)	7 853	8 317	7 587	4 226	5 973	9 291	4 239	4 701
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (B)	13,5 %	14,1 %	15,8 %	15,2 %	17,9 %	12,7 %	13,7 %	13,9 %
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager (B) *) **)	192 115	201 071	186 272	209 230	237 449	217 210	238 926	232 076
Produktivitet								
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime (kr) (B) *)	83,8	89,3	84,7	97,3	92,4	90,5	109,4	110,7
Dekningsgrad								
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år (B)	89,2 %	90,1 %	88,5 %	90,6 %	82,3 %	91,3 %	90,4 %	73,8 %
Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)	92,9 %	93,9 %	92,6 %	95,5 %	90,0 %	97,4 %	95,2 %	85,2 %
Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år (B)	95,4 %	96,3 %	94,9 %	98,7 %	94,8 %	100,9 %	98,1 %	92,4 %
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (B)	81,3 %	78,9 %	65,4 %	41,0 %	50,4 %	87,4 %	42,6 %	45,9 %
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år (B)	94,1 %	78,6 %	104,2 %	85,7 %	81,8 %	92,9 %	91,9 %	53,9 %
Kvalitet								
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen (prosent)	37,0 %	31,9 %	38,7 %	26,6 %	44,8 %	55,5 %	47,9 %	42,1 %
Andre nøkkeltall								
Andel barn, eks. minoritetsspråkl, som får ekstra ressurser, i forhold til alle barn i komm. bhg	5,2 %	4,5 %	1,3 %	4,7 %	4,7 %	1,0 %	5,1 %	6,9 %
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet, alle barnehager	5,9	5,9	5,9	5,9	5,7	5,7	5,6	5,5
Kommunekasse								
Netto driftsutgifter i prosent 201 førskole (B) (Kommunekasse)	10,9 %	11,7 %	13,6 %	12,7 %	15,8 %	11,0 %	11,2 %	11,4 %

*) Inflasjonsjustert med deflator

**) Justert for utgiftsbehov

KOSTRA-Nøkkeltall - Kommunehelse

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år (B)	3 431	3 206	5 517	3 976	3 924	3 250	3 956	4 081
Dekningsgrad								
Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 4 års alder (B)	100,0 %	95,7 %	132,0 %	110,2 %	82,4 %	100,0 %	102,9 %	74,7 %
Andel kommuner der innbyggerne har tilgang til frisklivssentral (prosent)	100	100	100	100	100	100	0	100
Andel kommuner med jordmor via ansettelse, samarbeid eller kjøp (prosent)	100	100	100	100	100	100	100	100
Andel kommuner med psykologkompetanse via ansettelse, samarbeid eller kjøp (prosent)	100	100	100	100	0	100	100	100
Kvalitet								
Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	8,6	9,7	13,7	13,0	7,7	11,1	10,1	9,0
Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)	30,8	35,9	48,1	56,5	43,3	47,0	51,8	53,9

Skole

Innledning

Holeskolen har pr. oktober 2024 865 elever. Elevene fordeler seg på tre barneskoler og SFO med henholdsvis 153 elever på Sundvollen oppvekstsenter (SOS), 150 elever på Røyse skole og 305 elever på Vik skole. Hole ungdomsskole (HUS) har 257 elever. Elevtallet har gått ned med noen få elever, men forflytningen av store kull opp til 5. - 7. trinn og 8. - 10. trinn, gjør at det koster oss mer å drifte Holeskolen, grunnet elevenes timetall og lavere undervisningsårsverk på HUS. Hole kommune har også flere elver som går på Tyrifjord barne- og ungdomsskole. Kommunen betaler skoleskyss og spesialundervisning for de elevene som går på Tyrifjord.

Opplæringsloven og Kunnskapsløftet 2020 med kompetansemål og Overordnet del (verdier og prinsipper for grunnopplæringen), er overordnede nasjonale føringer. Kommuneplanens samfunnsdel og strategiplan for Oppvekst er kommunale styringsdokumenter.

I Holeskolen jobbes det kontinuerlig med felles mål og strategier for skolene.

Holeskolen har gode resultater å vise til både når det gjelder elevundersøkelsene, nasjonale prøver og sluttvurdering på barneskolene og ungdomsskolen. Dette er et resultat av systematisk jobbing med skolemiljøet over tid. Vi må likevel følge dette tett, da vi ser et økende antall elever sliter med psykisk helse og skolenærvær.

Tjenesteleder har ansvar for voksenopplæring for bl.a. minoritetsspråklige. Tjenestetilbudet til disse målgruppene leveres i Kunnskapssenteret i Bærum. Barn med skoleplass i andre kommuner eller private skoler er også tjenesteleders ansvarsområde.

Dette skal vi oppnå

- Flere elever som ivaretas innenfor ordinær undervisning med og uten tilretteleggende tiltak.
- Færre elever med høyt og alvorlig skolefravær.
- Et trygt og godt skolemiljø, med nulltoleranse for mobbing og trakassering.

For å lykkes i dette er den statlige satsningen Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis viktig. Skolene, barnehagene og PPT har fått tilskuddsmidler til å arbeide med dette i en 5 års periode i partnerskap med Universitetet i Sørøst-Norge (USN).

I arbeidet med bedre inkludering har rektorene, i samarbeid med tjenesteleder, jobbet for å skape et bærekraftig budsjett. Tidligere sto skolene ofte overfor utfordringer som krevde brannslukking og reparasjoner, noe som er kostbart fordi tiltak må settes inn én til én når problemene har fått utvikle seg for langt. Ved å jobbe mer forebyggende og være i forkant, oppnår vi ikke bare bedre måloppnåelse, men vi reduserer også kostnadene på sikt.

Som en del av dette arbeidet har hver skole opprettet ressursteam bestående av ansatte som er tett på sine kollegaer. De observerer, veileder og støtter arbeidet i klasserommene. Samtidig har vi også fokusert på å inkludere mer lek i barneskolene og innføre praktisk undervisning i alle skolene på ulike måter. Regjeringen har selv pekt på behovet for mer praktisk skole, og det er bevilget midler til dette formålet.

To av skolene har startet med skolehager, og vi har jobbet med nærværsrom og skolemiljøteam for å forebygge fravær. En skole prøver også ut et program hvor alle elever på 5.–7. trinn får praktisk undervisning i løpet av de tre årene.

God psykisk helse i skolene.

De siste to årene har vi sett en økning i antall elever med psykiske helseplager, noe som blant annet har resultert i alvorlig skolefravær. For å møte denne utfordringen har vi gjennomført et prosjekt om psykisk helse ved Hole ungdomsskole, som nå skal implementeres som en del av det forebyggende arbeidet. Hele Holeskolen har også samarbeidet med PPT om fravær rutiner, og vi har utviklet en rutinebeskrivelse for forebygging og oppfølging av alvorlig skolefravær. Dette arbeidet er tett knyttet til læringsmiljøet, som alltid er et fokusområde på alle skolene.

Selv om dette arbeidet nå er i drift på alle skolene, vil det ta tid før vi ser full effekt. Skolefravær er et nasjonalt problem, og det er bred enighet om at mer tid må brukes på forebyggende arbeid. Samtidig ser vi at det er ressurskrevende å følge opp elever med alvorlig fravær, da det ofte krever alternative undervisningsopplegg med lærere.

Mer praktisk rettet arbeid på skolene er et viktig element i det forebyggende arbeidet, og vi forventer at tiltakene vi allerede har iverksatt, vil ha en positiv effekt. I tillegg er det avgjørende at helsesykepleiere involveres i dette arbeidet for å gi elevene helhetlig støtte.

Variert og praktisk undervisning

Fagfornyelsen og Kompetanseløftet 2020 er fortsatt relativt nye, og arbeidet med implementeringen pågår fortsatt. Kunnskapsdepartementet understreker at dette fortsatt er et nytt område som krever videre arbeid, og derfor arrangeres det fortsatt samlinger og oppfølging rundt dette. (Covid-19 påvirket også innføringen negativt.) Variert og praktisk undervisning er en viktig del av denne reformen, og det knyttes tett sammen med arbeidet for inkludering, livsmestring og et trygt og godt skolemiljø. Elevene selv fremhever også variert og praktisk undervisning som en viktig faktor for en god skoleopplevelse.

Vi ser at det i dag er for lite praktisk undervisning i Holeskolen, noe som er en utfordring vi deler med mange skoler nasjonalt. Dette har vi nå tatt tak i som en del av arbeidet med å etablere et bærekraftig budsjett.

Alt henger sammen, og vårt overordnede mål er å fremme læring, inkludering og livsmestring i et trygt og godt skolemiljø for alle elever.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning (B)	Grunnskole - Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning (B)	12,3 %	10,1 %	9,6 %	11,6 %	10,0 %	10,0 %	7,0 %	7,0 %
Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt	Grunnskole - Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt	25,4 %	25,2 %	22,9 %	22,0 %	20,0 %	20,0 %	20,0 %	20,0 %
Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	Grunnskole - Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	97,0	100,0	99,0	99,0	99,0	99,0	99,0	99,0
Avvik budsjett %		0,0 %	-6,1 %	11,7 %	11,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Elevunders. 10. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	Grunnskole - Elevunders. 10. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	0,0 %	0,0 %	0,0 %	6,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Elevunders. 7. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	Grunnskole - Elevunders. 7. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	12,1 %	5,9 %	0,0 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt	Grunnskole - Grunnskolepoeng, gjennomsnitt	44,0	43,6	44,0	44,0	44,0	44,0	44,0	44,0
Nasjonale prøver 5. trinn: Lesing	Grunnskole - Nasjonale prøver 5. trinn: Lesing	52,0	50,0	50,0	52,0	0,0	53,0	0,0	0,0
Nasjonale prøver 5. trinn: Regning	Grunnskole - Nasjonale prøver 5. trinn: Regning	54,0	51,0	52,0	54,0	54,0	54,0	54,0	54,0
Sykefravær		5,2 %	6,7 %	5,0 %	7,4 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Spesialundervisning

Målet er å inkludere flere elever i ordinær undervisning, noe som vil bidra til å redusere andelen elever som mottar spesialundervisning. Vi ser imidlertid at dette ikke nødvendigvis gir reduserte utgifter til ansatte, da klasser og grupper ofte må styrkes med ekstra lærere eller fagarbeidere. Hensikten med inkluderingen er å gjøre undervisningen mer praktisk og variert, samt å redusere behovet for å ta elever ut av klassen for å gi spesialundervisning.

For å få dette til, er det ofte nødvendig at noen av de elevene som i dag mottar spesialundervisning, får ekstra støtte i klasserommet. Samtidig vil det fortsatt være enkelte elever som har behov for muligheten til å trekke seg tilbake sammen med en voksen når det er nødvendig.

I tillegg har vi flere helsevedtak som i dag går under spesialundervisning. Disse elevene skal ikke ha vedtak om spesialundervisning, men heller vedtak om helsehjelp

Undervisningspersonalet

Holeskolen ønsker at all undervisning gis av lærere med godkjent utdanning. De små avvikene vi ser er enkelttimer eller lærere med tidligere godkjent utdanning som ikke har riktig antall studiepoeng etter nye krav. Det er sjeldent vi har lærere uten undervisningskompetanse i det hele tatt, annet enn vikarer. Holeskolen har normalt god søknad til lærerstillinger og assistent/fagarbeider-stillinger.

Elevundersøkelse

Elevundersøkelsen 10. trinn og 7. trinn - utrygt skolemiljø og mobbing.

Det jobbes i skolene med mange forebyggende tiltak, samtidig ser vi at det stadig er tilfeller av elever som opplever utrygt skolemiljø. Skolene i Hole har rutiner for oppfølging av såkalte §9A saker, og rutinene følges av alle skolene. Uansett resultat her er det viktigste er at skolene har et godt system for forebyggende arbeid og arbeidet med trygt og godt skolemiljø for den enkelte elev.

Leseferdigheter

Leseferdighet 5. trinn - Holeskolen har som mål å ha så få som mulig på nivå 1 i lesing. Denne indikatoren viser om 5. trinns elevene er funksjonelle lesere. Vi har valgt å bytte ut indikatoren fra lesing på 1. trinn, til nasjonale prøver i 5. trinn. Lesing på 1. trinn er en frivillig prøve, og det jobbes nå med mer lek inn i skolen og særlig 1. trinn. Det betyr ikke at de ikke skal lære å lese samtidig, men de er små og svært ukjente med prøve-situasjonen, noe som slår ut på resultatene. Vi ser derfor at nasjonale prøver i lesing på 5. trinn er mer riktige indikatorer å hente fram. Det er jobbet med oppfølging av de elevene som var under kritisk grense, for å prøve å heve dem opp på et funksjonelt lesenivå.

Regning

Nasjonale prøver 5. trinn - regning. Her har Holeskolen som mål å ligge likt med eller over nasjonalt nivå. Holeskolen har ofte ligget over nasjonalt nivå, noe som er bra.

Sykefravær (ansatte)

Målet er å ha så lavt sykefravær som mulig, og helst under 5%. Vi ser flere langtidssykemeldinger og ettervirkninger av pandemien. Det jobbes med nærværet, slik at vi kommer oss ned mot og gjerne under 5% målet igjen.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Rev.budsjett 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter							
Lønn	140 106	129 485	129 485	130 883	130 883	130 883	130 883
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	11 346	9 219	9 219	10 219	9 219	9 219	9 219
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	8 037	7 470	7 470	7 114	7 114	7 114	7 114
Overføringsutgifter	1 852	1 390	1 390	1 390	1 390	1 390	1 390
Finansutgifter	258	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	161 599	147 564	147 564	149 606	148 606	148 606	148 606
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-5 557	-5 570	-5 570	-4 883	-4 883	-4 883	-4 883
Refusjoner	-16 178	-8 004	-8 004	-8 743	-8 743	-8 743	-8 743
Overføringsinntekter	-167	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-517	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-22 419	-13 574	-13 574	-13 626	-13 626	-13 626	-13 626
Sum	139 180	133 990	133 990	135 980	134 980	134 980	134 980

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	133 990	133 990	133 990	133 990
Sum Budsjettendring i år	7 432	7 432	7 432	7 432
Konsekvensjusteringer	7 432	7 432	7 432	7 432
Konsekvensjustert ramme	141 422	141 422	141 422	141 422
Innsparingstiltak				
Omstillinger og effektivisering - skole	-6 442	-6 442	-6 442	-6 442
Sum Innsparingstiltak	-6 442	-6 442	-6 442	-6 442
Nye tiltak				
PC til lærerne	1 000	0	0	0
Sum Nye tiltak	1 000	0	0	0
Nye tiltak og realendringer	-5 442	-6 442	-6 442	-6 442
Ramme 2025-2028	135 980	134 980	134 980	134 980

Sammendrag budsjett

Budsjettrammen for skole er styrket for å dekke kostnader til lønnsoppgjørets konsekvenser samt kompensasjon for tapt inntekt knyttet til gratis kjernetid i SFO for elever i 1.–3. trinn. Skoleramma er også styrket med 1 mill. kr. til utskifting av PC'er til ansatte i skolene. Styrkingen utgjør 8,4 mill. kr. Videre er det et innsparingskrav på 6,6 mill. kr., som i praksis betyr at aktiviteten i skolesektoren må reduseres i 2025.

Økte utgifter

Skolene har over en lengre periode hatt økte utgifter knyttet til elever som krever ekstra tilrettelegging, inkludert spesialundervisning, elever med alvorlig skolefravær, krevende helseutfordringer og flyktninger. Dette gjelder også elever fra Hole i andre kommuner og privatskoler, hvor kostnadene også må dekkes av Hole kommune.

Økningen i elevtallet, særlig i de store årskullene i grunnskolen, har også ført til behov for flere årsverk og spesialisert kompetanse.

Når de store barnekullene flyttet seg til mellom- og ungdomstrinnet, øker kostnadene. Økt timetall på høyere trinn og behovet for flere årsverk for å oppfylle lærernormen bidrar til denne kostnadsveksten. Høyere trinn i grunnskolen krever også mer spesialkompetanse, som medfører høyere kostnader per årsverk.

Økte utgifter som følge av mange skolefraværssaker både på barneskolene og ungdomsskolen. Alvorlig skolefravær er et økende problem i Norge, og dette gjelder også i Hole.

I Holeskolen jobber vi aktivt med ulike tiltak for å hjelpe elever med alvorlig skolefravær. Disse tiltakene krever ofte ekstra bemanning. Lavterskeltiltak kan for eksempel innebære at en ansatt møter eleven utenfor skolen om morgenen og gradvis hjelper eleven inn i klasserommet eller til et alternativt rom på skolen. I andre tilfeller kan det være nødvendig med alternative opplæringsarenaer utenfor skolen eller undervisning i hjemmet.

Alle tiltakene blir satt i verk i tråd med opplæringslovens krav om tilpasset opplæring.

Elever med helseutfordringer som krever ekstra oppfølging både i skolen og SFO har økt. Mens skolen er forpliktet til å dekke behovene, har SFO utfordringer knyttet til bemanning og kapasitet, spesielt for disse barna.

Reduserte inntekter

Gratis kjernetid i SFO for elever i 1.–3. trinn, og økt gratistilbud for elever med spesielle behov i 5.–7. trinn, har redusert inntektene med cirka 2,3 millioner kroner.

Innsparinger

Aktiviteten i skolesektoren må reduseres, som i praksis betyr færre årsverk til undervisning og annen oppfølging av elever i skole og SFO.

Skolene i Hole har i 2024 jobbet med mål om bærekraftig budsjett for Holeskolen. Hovedmålet er utvikling/ endring av hvordan aktivitet organiseres, slik at skolene kan drifte et forsvarlig tilbud innenfor forsvarlige økonomiske rammer.

Ett tiltak for å oppnå økonomisk bærekraft på sikt er endringer i skolestrukturen, ved å redusere antall barneskoler fra tre til to. Det vil ikke gi innsparinger i budsjettåret 2025, men en utredning bør være gjennomført før arbeidet med budsjett for 2026.

Skolene må jobbe videre med utvikling/ endring av organiseringen av undervisning og annen oppfølging av elevene, til en organisering og oppfølging som krever færre lærere, fagarbeidere og assistenter.

Investeringer

Investeringer i bærbare PC-er til elever på barneskolen og ungdomsskolen videreføres, men økte elevtall og behov for sikkerhetsoppgraderinger øker kostnadene i tiltaket noe.

I tillegg er det investeringsbehov på skolene, inkludert lading for elektriske rullestoler og oppgradering av låsesystemer. Disse investeringene ligger i budsjettforslaget til teknisk eiendom.

Utfordringer

I tillegg til de nevnte behovene knyttet til elevflokken, krever Fagfornyelsen også praktisk tilrettelegging og kompetanseheving. Videre arbeid med implementering av mer lek og praktisk undervisning i skolen er ressurskrevende, også mtp. behov for utstyr og materialer i den forbindelse.

Økonomiplan for 2025-2028

Samlet sett står skolen overfor betydelige økonomiske og strukturelle utfordringer som må løses for å sikre bærekraftige tjenester og opprettholdelse av lovpålagte oppgaver.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Oppvekst					
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	600	500	500	500	2 100
SKole - HUS elev-pc'er	1 500	1 000	1 000	1 000	4 500
Sum Oppvekst	2 100	1 500	1 500	1 500	6 600
Sum	2 100	1 500	1 500	1 500	6 600
investeringsprosjekter					

Skole - bærbare pc-er barneskoleelever

Tiltaket innebærer å utstyre alle elevene klassevis ned til 1. trinn med hver sin bærbare pc. Skolene har fått midler til dette over noen år og er nå nesten oppe på full dekning. Men, mange av pc-ene som er i barneskolene i dag er over 10 år gamle, og fungerer dårlig i nettverkene. Med flere digitale bøker er det essensielt at alle har hver sin pc. Det har vi også sett ved hjemmeundervisning

SKole - HUS elev-pc'er

Det avsettes årlig midler til innkjøp av bærbare pc-er til nye elever på ungdomstrinnet.

Barnehage

Innledning

Hole kommune har åtte barnehager, hvorav seks har kommunalt og to privat eierskap. Utover dette består tjenesten av tjenesteleder for barnehagene. Barnehagemyndighetens rolle, oppgaver og plikter ligger også under ansvarsområdet til Tjenesteleder for barnehagene.

Overordnet barnehagene er Lov om barnehager med tilhørende forskrift for barnehagens innhold og oppgaver. Strategiplan for Oppvekst er overordnede kommunale dokumenter.

Hole kommune har pr. august 2024 et behov for ca. 443 barnehageplasser. Disse dekkes av 355 kommunale og 88 private plasser.

93,9 % av barna i alderen 1-5 år med rett til barnehageplass benytter seg av tilbudet (KOSTRA 2023). I tillegg er det flere barn som har hatt barnehageplass i andre kommuner; Ringerike, Bærum, Lillestrøm og i Drammen. Disse er ikke medberegnet i KOSTRA 2023.

Etter flere år med økt behov for barnehageplasser noterte vi færre søkere ved hovedopptaket for barnehageåret 2017/2018. Denne trenden er ytterligere forsterket i årene 2018-2024. Dette til tross for Barnehagelovens utvidelse av rett til barnehageplass.

Årsaken til redusert behov er lave fødselstall og lav tilflytting, som henger sammen med lav boligvekst i perioden.

Dette skal vi oppnå

Implementere Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver:

Gjeldende rammeplan for barnehagenes innhold og oppgaver tredder i kraft 1. august 2017. Implementeringsarbeid er pågående og vedvarende over tid. Ny kunnskap, holdninger, ferdigheter, eierskap og Lokal tilpasning skal etableres.

Fokusområder er barnehagen som pedagogisk virksomhet og tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte.

Barnehagene har jobbet med dette over tid og utarbeidet en rutine/system for tidlig innsats i barnehagen; Fra undring til handling (FUTH). Vi erfarer at hvis rutinen/systemet skal fungere i praksis, må barnehagene jobbe samlet og strategisk for tidlig innsats og forebyggende arbeid. Vi ønsker å jobbe systemisk for et likeverdig tilbud til alle barn uavhengig av hvilken barnehage barnet går i.

Psykososialt barnehagemiljø §41, §42 og §43 i barnehageloven:

Mellom åtte og tolv prosent av barnehagebarna i Norge opplever jevnlig utestenging fra lek eller ulike former for krenkelser. Stortinget har vedtatt egne bestemmelser i barnehageloven om barns rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø som ble gjeldende fra 1. januar 2021.

Barnehagene har utarbeidet en *Handlingsplan og årshjul for Holebarnehagene – for å sikre et godt og trygt barnehagemiljø uten mobbing og andre krenkelser*. Målet er at ansatte i barnehagene jobber og utfører aktiviteter i henhold til denne planen.

Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage (ReKomp):

Hole kommune ble i 21/22, 22/23 og 23/4 tildelt tilskuddsmidler til lokal kompetanseutvikling i barnehage. Universitetet i Sørøst-Norge (USN) ble også tildelt midler for å bistå oss i arbeidet. Tildelingen er videreført også for 24/25, for både kommunen og USN.

Formål med tilskuddsordningen:

Tilskudd til lokal kompetanseutvikling er for staten et viktig virkemiddel for å støtte og styrke arbeidet med lokal kompetanse- og kvalitetsutvikling i barnehager. Midlene skal brukes til kollektiv kompetanseutvikling i offentlige og private barnehager i samarbeid og partnerskap med universitet eller høyskole (UH). Partnerskapet skal bidra til utvikling og styrking av både praksisfelt og lærerutdanninger.

Målet er å hjelpe flest mulig så tidlig som mulig, i det ordinære og allmennpedagogiske tilbudet, og få kompetansen tettere på barnet og til barnets beste.

Vi har så langt jobbet med inkluderende praksis i barnehagene og ser at dette kan dreie seg om holdningsarbeid. Tittel på tiltaket for Holebarnehagene er **Helhetlig tenkning på inkluderende praksis** og hver enkelt barnehage vil ta utgangspunkt i et overordnet tema som er valgt for kommende barnehageår jfr. egen årsplan.

USN er en viktig samarbeidspartner, og skal hjelpe oss å se på praksis og bidra med kunnskap og forskning. Vi ønsker å jobbe for et likeverdig tilbud til alle barn uavhengig av hvilken barnehage barnet går i.

Målet er tidlig innsats og helhetlig systemisk arbeid.

Miljømessig bærekraft:

Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden. Barnehagen skal legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Barna skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen. Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen (Rammeplan, 2017). Barnehagene vil i årene fremover jobbe for å bli *grønnere barnehager*.

Kompetanseløftet:

I samarbeid med hele laget rundt barnet (skole, ppt, helse, barnevern m.m.), skal vi bygge kompetanse lokalt i kommunen og mellom tjenestene. Jobbe for en felles forståelse av forebygging, inkludering, helhetlig utvikling og mestring. Felles planleggingsdager vil blant annet benyttes til dette kompetanseløftet.

Fra undring til handling (FUTH) og Visma Flyt Sikker Sak:

Fra undring til handling (FUTH) er Holebarnehagenes rutine for tidlig innsats i barnehagen. Rutinen ble ferdigstilt og digitalisert våren 2023. I henhold til denne rutinen vil ansatte gjøre observasjoner og håndtere en rekke hendelser som inneholder personsensitiv informasjon. Det være seg barne- eller systemsaker innenfor spesialpedagogisk hjelp, sosialpedagogiske saker som faller inn under barnehagelovens §41 og §42, barnevernssaker, hjelpemidler, med mer. Barnehagene har derfor startet med Visma Flyt Sikker Sak, som er et elektronisk saksbehandlingssystem i skyen, egnet for saksbehandling på en enkel, sikker og trygg måte. Dette er sikker saksbehandling og korrespondanse på digitale flater, og fjerner behovet for utskrift av kopi, hente postgang fra barnemappen og påfølgende sikring av dokument og makulering.

Implementering av Visma Flyt Sikker Sak for styrere og pedagogiske ledere vil fortsette i 2025.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel barn i kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp (prosent)	Barnehage - Andel barn i kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp (prosent)	3,7 %	4,8 %	5,2 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen	Barnehage - Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen (prosent)	37,7 %	36,8 %	38,1 %	31,9 %	35,0 %	35,0 %	40,0 %	40,0 %
Antall barn per årsverk grunnbemanning i barnehager, kommunale barnehager	Barnehage - Antall barn (korrigert) per årsverk grunnbemanning i barnehager, kommunale barnehager	5,7	5,8	5,8	5,9	6,0	6,0	6,0	6,0
Barnets utvikling (foreldreundersøkelse)		4,6	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
Barns trivsel (foreldreundersøkelse)		4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
Forberedelse til skolestart		4,4	4,3	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Tilvenning - oppstart i barnehage		4,5	4,5	4,4	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5

Kommentarer til nøkkeltall

Andel barn som får spesialpedagogisk hjelp varierer fra år til år og i 2023 var det en nedgang på andel barn med spesialpedagogisk hjelp (4,5 %). Sett opp mot andel barn i skolen med spesialpedagogisk hjelp (11,6 %) ligger barnehagene svært lavt.

For indikatoren *Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen*, ligger Holebarnehagene lavt sammenlignet med resten av landet og kostragruppe 01. Hole ligger på 31,9 %, mot landet 40,8 % og kostragruppe 01, 43 %.

Gjennomsnittsbemanningen i landet (antall barn pr. årsverk i grunnbemanning i barnehage) i kommunale barnehager lå på 5,24 i 2023. I Hole var tallet 5,80 for samme året. Det vil si at vi har en lavere bemanning i barnehagene i Hole enn snitt for landet.

Bemanningen justeres fortløpende ift. antall barnehageplasser som benyttes.

Indikatorene barns utvikling, trivsel, tilvenning/oppstart i barnehage og forberedelser til skolestart er hentet fra årlig brukerundersøkelse og vi ser at det er små variasjoner fra år til år. Barnehagene i Hole har gode resultater her sammenlignet med landet.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Rev.budsjett 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter							
Lønn	60 796	57 014	57 014	57 041	57 041	57 041	57 041
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	2 321	2 602	2 602	2 212	2 212	2 212	2 212
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	14 728	14 532	14 532	15 700	15 700	15 700	15 700
Overføringsutgifter	573	632	632	632	632	632	632
Finansutgifter	377	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	78 796	74 781	74 781	75 585	75 585	75 585	75 585
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-8 135	-8 514	-8 514	-5 554	-5 554	-5 554	-5 554
Refusjoner	-4 816	-2 937	-2 937	-3 187	-3 187	-3 187	-3 187
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-434	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-13 385	-11 451	-11 451	-8 741	-8 741	-8 741	-8 741
Sum	65 410	63 330	63 330	66 844	66 844	66 844	66 844

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	63 330	63 330	63 330	63 330
Sum Vedtak forrige periode	-337	-337	-337	-337
Sum Budsjettendring i år	5 390	5 390	5 390	5 390
Konsekvensjusteringer	5 053	5 053	5 053	5 053
Konsekvensjustert ramme	68 383	68 383	68 383	68 383
Innsparingstiltak				
Sollihøgda barnehage - avvikling drift	-600	-1 400	-1 400	-1 400
Sum Innsparingstiltak	-600	-1 400	-1 400	-1 400
Nye tiltak				
Barnehagene tilpasninger færre plasser	-1 607	-807	-807	-807
Salg av barnehageplasser andre kommuner	-500	-500	-500	-500
Økt kostnad kjøp av barnehageplasser andre kommuner	1 000	1 000	1 000	1 000
Økt kostnad tilskudd private barnehager	168	168	168	168
Sum Nye tiltak	-939	-139	-139	-139
Nye tiltak og realendringer	-1 539	-1 539	-1 539	-1 539
Ramme 2025-2028	66 844	66 844	66 844	66 844

Sammendrag budsjett

Budsjett for 2025 innebærer:

Det er budsjettetert med ressurser til ordinær drift for å dekke behovet for det antallet barnehageplasser vi kjenner til per dags dato, med hensyn til kapasiteten for barn med rett til barnehageplass. Dette innebærer i hovedsak at det er budsjettetert med bemanning i tråd med både bemanningsnormen og pedagognormen for barnehager. Det er også budsjettetert med bemanning til å dekke de vedtak vi har pr. d.d. etter barnehageloven § 31 og § 37 (vedtak om spesialpedagogisk hjelp og barn med nedsatt funksjonsevne). Gjelder også barn som flyttes av barnevernet.

Videre er det budsjettert med:

- Kjøp av plasser i andre kommuner. Det er en kjent størrelse i dag, som kan endre seg ila. 2025.
- Kommunalt tilskudd til private barnehager er justert opp jf. retningslinjer for utregning av tilskudd til private barnehager.
- Driftsbudsjettet for barnehagene for innkjøp av varer og tjenester.

Det er ikke budsjettert for utgifter til bruk av vikarer i arbeidsgiverperioden, enkelt vedlikehold, eller endringer/tilpasninger av bygg.

Maxpris for foreldrebetaling i barnehagene på kr. 2 000,- innført fra august 2024, foreslås nominelt videreført i statsbudsjettet for 2025. Helårsvirkningen av tiltaket i 2025 gir en inntektsreduksjon for barnehagene.

Utfordringer som påvirker driften

- Rekruttere og beholde pedagogisk personell
- Det er risiko for nye vedtak om spesialpedagogisk hjelp til barn i barnehagene.
- Flere Holebarn med plass i andre kommuner enn i dag.
- Økt behov for barnehageplasser hvis barn med rett til barnehageplass flytter til kommunen i løpet av året.
- Bruk av vikar v/sykefravær.

Innsparingstiltak

Som et ledd i kommunens pågående arbeid for å sikre en bærekraftig økonomi, foreslås det midlertidig å avvikle driften ved Sollihøgda barnehage. Dette tiltaket begrunnes primært i behovet for å redusere kostnader, samt utfordringer med å opprettholde nødvendig antall barn i barnehagen.

Sollihøgda barnehage har over en lengre periode opplevd få søkere til barnehagen, som gjør det vanskelig å fylle opp plassene. Dette har ført til at ressursbruken per barn er betydelig høyere enn gjennomsnittet i kommunens øvrige barnehager. På grunn av det lave belegget, er det ikke økonomisk forsvarlig å opprettholde det samme nivået på bemanning og drift uten å belaste kommunens budsjett unødvendig.

Det er viktig å understreke at denne avviklingen kun er ment som en midlertidig løsning. Kommunen vil følge utviklingen nøye og vil vurdere å gjenoppta driften når forholdene tilsier det, som for eksempel ved en økning i antallet barnefamilier i området eller andre endringer i etterspørselen etter barnehageplasser.

For de berørte familiene vil kommunen sørge for at det finnes alternative barnehageplasser. Vårt mål er at alle barn skal få et fullverdig og godt barnehagetilbud, samtidig som vi ivaretar kommunens økonomi på en forsvarlig måte.

Endringen foreslås med virkning fra 01.08.2025.

Konsekvens av avvikling:

Med utgangspunkt i driftsbudsjettet slik driften er pr. d.d., vil en helårsvirkning av tiltaket gir en innsparing på 1,4 mill. kr. For 2025 blir innsparingen ca. 600 000,- kr.

Økonomiplan for 2025-2028

Barn som i dag går i Sollihøgda, må overføres andre barnehager. Gjelder pt. 7 barn og utgjør 11 plasser.

Ansatte må tilbys jobb i andre barnehager. Gjelder 4 personer/årsverk.

Total barnehagekapasitet i kommunen blir redusert og behovet for nyetablering vil komme raskere når veksten inntreffer.

Innsparing på vaktmester, renhold, bygg osv. må beregnes av tjenesteleder teknisk drift.

PPT

Innledning

PPT i Hole kommune består av 5 pedagogisk psykologiske rådgivere, og en ½ stilling logoped.

PP-tjenesten har både system- og individrettede arbeidsoppgaver ut mot kommunale- og private barnehager og skoler i kommunen. Tjenesten skal bistå i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å legge til rette for barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging, samt gjøre sakkyndige vurderinger av barn og elevers særlige behov. Alle barn og elever skal få et inkluderende, likeverdig og tilpasset pedagogisk tilbud. PP-tjenestens mandat er regulert i opplæringsloven § 5-6 (ny oppl. 2024 §11-7) og barnehageloven § 33.

PP-tjenesten skal samarbeide tett med skole og barnehager og på et tverrfaglig lokalt nivå med for eksempel helsetjenesten eller barneverntjenesten. Det er også et krav til samarbeid uten for kommunen med for eksempel Statped, Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk eller Habiliteringssentre. Barnehager og skoler må være bevisste på at mange barn og elever på et eller annet tidspunkt i utdanningsløpet kan trenge ekstra hjelp og støtte i kortere eller lengre perioder hvor det er behov for å samarbeide med PPT. Eksempler på særskilte behov kan være: språk- og talevansker, konsentrasjonsvansker, sosiale- og emosjonelle vansker, atferdsvansker, syn- og hørselsvansker, generelle lærevansker eller fagvansker, lese- og skrivevansker og matematikkvansker m.m

Dette skal vi oppnå

Trygt og godt skole og barnehagemiljø

I samarbeid med skoleeier, barnehageeier og lærere skal PPT jobbe godt og systematisk med forskningsbasert kunnskap om hva som virker i arbeidet mot et trygt og godt læringsmiljø. PPT er tett ute på både skoler og barnehager hvor vi sammen forbedrer praksis. Det er etablert «utedager» hvor pedagogisk psykologiske rådgivere kommer ut på enhetene og bistår med refleksjoner og forslag til tiltak i et forebyggende perspektiv. Samarbeidet med PPT blir sett på som suksesskriterium for å lykkes med tidlig innsats, god implementering og spredning av praksis til andre barnehager og skoler i kommune. Det er skissert fra statlig hold at PPT må være mer ute på skoler og barnehager, dette prioriterer vi høyt.

Flest mulig elever inkludert i ordinær undervisning

Det er i dag en utfordring med for høy andel spesialundervisning i skolen. PPT må samhandle med barnehage og skole slik at flere barn får tilrettelegging innenfor ordinært tilbud. Slik vil vi også få ned antall elever med spesialundervisning, samt motta færre henvisninger til PPT. Det er et potensiale med å utfordre hva som virkelig er spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, samt å kunne utvikle kapasitet for tilpasset opplæring i skolen og et godt allmennpedagogisk tilbud i barnehagen. Dette krever samhandling og kompetansebygging i fellesskap. Det er avgjørende for et barns utvikling at det får tidlig og god hjelp, for å kunne forhindre ytterligere negativ utvikling med behov for økende tilrettelegging oppover i barnehage- og skoleløpet. Det er svært viktig at PPT kan få jobbe systemisk tett med lærerne (i skole og barnehage.) for å forebygge og oppdage tidlig. Det er et potensiale i å få flere henvisninger fra barnehage og mer hjelp tidlig i skolen.

Gjennom Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis, initiert etter St. Meld. 6 Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO, jobbes det godt med målrettede tiltak i et godt samarbeid med skoler, barnehager og helsestasjon/skolehelsetjenesten. Kompetanseløftet er et tiltak for ledere og ansatte i barnehager, skoler og PP-tjenesten, og skal bidra til at den spesialpedagogiske hjelpen er tett på de barna som har behov for det. PPT er en sentral aktør i utviklingsprosjektet via Kompetanseløftet. Det jobbes systematisk etter kartlegging og medvirkning for å øke kompetanse på aktuelle områder, forebygge og fange opp tidlig, for å bedre inkludering av elever og barn med behov for tilpasninger, samt å styrke laget rundt barnet.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Henvisning individ barnehage		8,0	7,0	7,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0
Henvisninger individ skole		42,0	39,0	42,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0
Logopedsaker skole og barnehage		32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0
Systemhenvisninger		0	1	1	3	3	3	3	3
Utedager		4,0	120,0	127,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0

Kommentarer til nøkkeltall

I oppvekst jobber vi for å redusere antall henvisninger ved å jobbe mer ute sammen med skolene og barnehagene for å komme tidlig inn i saker, og sette inn riktige tiltak på et lavere nivå. Vi ser at det har vært en reduksjon i tidsserien, som er en utvikling vi ønsker å se videre.

Et av tiltakene for å redusere henvisninger og vedtak om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning er utedager (dager ute på enhetene) hvor det jobbes med å sikre gode rutiner for å oppdage tidlig og sette inn tiltak i et forebyggende perspektiv. Flere utedager betyr mer samarbeid med skolene og barnehagene tidlig, og på lengre sikt vil dette kunne være med på å redusere henvisninger og behov for spesialundervisning.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Rev.budsjett 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter							
Lønn	4 847	4 838	4 838	4 866	4 866	4 866	4 866
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	528	181	181	181	181	181	181
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	94	0	0	0	0	0	0
Overføringsutgifter	95	42	42	42	42	42	42
Finansutgifter	1 110	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	6 674	5 061	5 061	5 090	5 090	5 090	5 090
Driftsinntekter							
Refusjoner	-1 461	-542	-542	-542	-542	-542	-542
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-356	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-1 817	-542	-542	-542	-542	-542	-542
Sum	4 856	4 519	4 519	4 547	4 547	4 547	4 547

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	4 519	4 519	4 519	4 519
Sum Budsjettendring i år	244	244	244	244
Konsekvensjusteringer	244	244	244	244
Konsekvensjustert ramme	4 763	4 763	4 763	4 763
Innsparingstiltak				
Reduserte lønnsutgifter PPT	-216	-216	-216	-216
Sum Innsparingstiltak	-216	-216	-216	-216
Nye tiltak og realendringer	-216	-216	-216	-216
Ramme 2025-2028	4 547	4 547	4 547	4 547

Sammendrag budsjett

Satsningen med økning av ett årsverk i PPT videreføres i 2024.

Deler av utgiftene til en ekstra stilling dekkes av overføringer fra Utdanningsdirektoratet i satsningen Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Vi har søkt på disse midlene i 2021 til 2024 med positivt tilslag på søknaden, det påregnes også for 2024/25.

Investeringer

Det ligger ikke inne investeringstiltak for PPT i budsjettet, det er et område hvor investeringer i utgangspunktet ikke er særlig aktuelt.

Utfordringer som påvirker driften

Med den ekstra satsning på en spesialpedagogisk rådgiver som er lagt inn i budsjettet fra 2022 har tjenesten en god kapasitet. En liten usikkerhet er det knyttet til størrelsen på tilskuddet fra Udir, som vi søker på hvert år. Det er lagt inn en inntekt i budsjettet på 500 000,- for 2024, som erfaringen så langt tilsier er om lag det vi kan forvente.

Helse

Innledning

Tjenesteområdet Helse skal sikre helsefremmende og forebyggende innsats for befolkningen og til kommunes tjenesteområder både på individ-, gruppe- og befolkningsnivå.

Helseavdelingen har 11,7 årsverk fordelt på 14 ansatte, i tillegg har avdelingen utdanningsstillinger under veiledning (LIS 1 lege, turnusfysioterapeut og helsesykepleierstudent). Kompetansekravet til avdelingen tilsier at det skal knytte til seg lege, jordmor, helsesykepleier, fysioterapeut, ergoterapeut og psykolog.

Overordnet for Tjenesteområde Helse er Lov om kommunale helse - og omsorgstjenesters og tilhørende forskrifter og nasjonale retningslinjer.

Helsestasjons - og skolehelsetjenesten 0-20 år og svangerskaps- og barsel omsorgstjenesten er avdelingens primæroppgave og er et lovpålagt tilbud for gravide og barn og unge og foresatte. Helsestasjon for ungdom (HFU) er en lovpålagt oppgave og Helseavdelingen har tilbud om HFU i Ringerike, hvor Ringerike kommune er vertskommune og Hole kommune og Jevnaker kommune er deltakerkommuner.

Tjenesten skal ivareta den fysiske og psykiske helse og gi helsefremmende og forebyggende tilbud. Tjenesten har et spesielt ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep. Forebyggende helsetjenester til befolkningen er organisert som anbefalt i en Frisklivssentral.

Den kommunale fysioterapitjenesten inngår i tjenesteområdet og består av forebyggende virksomhet og av behandling, habilitering og rehabilitering på institusjon og i hjemmet, barnehage og skole. I tillegg tildeler helseavdelingen kommunalt driftstilskudd for 2,5 årsverk til Hole fysioterapi.

Dette skal vi oppnå

Bærekraftig utvikling

Holes innbyggere skal i størst mulig grad oppleve trivsel og livskvalitet, mestre normale utfordringer i livet, gjennomføre skolegang, arbeide og være i stand til å bidra til samfunnet rundt seg.

Tjenesteområde Helse skal jobbe for likeverdige tjenester som sørger for inkludering, trivsel og læring for alle.

Tjenesteområde skal bygge sosial bærekraft ved å gi barn en god start i livet ved å fremme god psykisk og fysisk helse. Bidra til et systematisk helsefremmede og forebyggende arbeid. Tjenesteområdet skal legge til rette for god helse gjennom helsefremmede og forebyggende aktivitet, utredning, behandling og medisinsk habilitering og rehabilitering

Tjenesteområde Helse jobber for at

- Alle gravide har tilgang til jordmortjeneste med god kvalitet som bidrar til informerte valg, trygge og gode fødsler og god oppfølging av gravide og nybakte foreldre.
- Alle barn og unge har tilgang til helsestasjon og skolehelsetjeneste av god kvalitet som bidrar til trygghet, utvikling og læring og tidlig avdekking av vansker. Tjenestene skal bidra til å avverge og avdekke vold og seksuelle overgrep
- Overgangen for barn og unge er vektlagt sammen med systemrettet samarbeid med barnehage og skole for å bidra til å fremme helse og et godt fysisk og psykososialt miljø.
- Tjenesteområdet skal arbeide målrettet med å dreie ressursinnsatsen fra individ til gruppenivå, samt fra reparasjon og behandling til forebyggende arbeid og tidlig innsats.
- Tjenesteområde Helse vil gjennom Frisklivssentralen og fysioterapitjenesten utføre læring -og mestringstiltak, rehabilitering og habilitering for å fremme mestring av sykdom og/eller funksjonssvikt. Innbyggere som mottar Fysioterapitjenester og Frisklivstilbud skal gis mulighet til å håndtere hverdagen, leve aktive og selvstendige liv, ta medansvar for egen helse og delta i utforming av tjenestene ut fra den enkeltes forutsetninger og behov.
- Tjenesteområde Helse er en attraktiv arbeidsplass der ROLF/ Levereglene preger kulturen og som legger til rette for å tiltrekke seg og utvikle kompetente, initiativrike og stolte medarbeidere
- Tjenesteområde Helse skal bidra til å fremme innovasjon i tjenestene, særlig knyttet til økt utnyttelse av digitale verktøy for å utføre tjenestene på nye måter og støtte opp under sikker kommunikasjon, samhandling, bruker involvering og effektiv ressursutnyttelse
- Tjenesteområdet arbeider for å bygge en felles samhandlings kultur (Levereglene) og ta i bruk og videreutvikle det tverrfaglige samarbeidet basert på erfaringer og innsikt fra innovasjonsprosjekt "Holemodellen"

Helhetlige og koordinerte tjenester

Tjenesteområdet skal arbeide for å sikre samarbeid og koordinering, både internt mellom tjenesteområder og med fastleger og spesialisthelsetjenesten.

Tjenesteområdet skal arbeide for at habilitering og rehabilitering breddes ut på tvers av fag og sektorer, samt koordineres og samkjøres.

Slik gjør vi det

Etablering av koordinerende enhet på tvers av tjenester i oppvekst jfr. forskrift om habilitering, rehabilitering og koordinator § 5.

Etablering av samarbeidsmøte mellom "Oppvekst" og fastlegene på tjenesteledernivå

Innsatsområder Oppvekst - Barn og unges psykiske helse - læringsmiljø og inkludering

Slik gjør vi det

Helsestasjon og Skolehelsetjenesten har mulighet til å oppdage psykiske plager eller lidelser og hos barn og ungdom ved å utføre

- Målrettede konsultasjoner på Helsestasjon
- Skolestartundersøkelsen
- Helse samtalen på 8. trinn

For å løse behovet for individuell oppfølging på skolene, forsøker vi følgende:

- Muligheter til å jobbe universelt og gruppe basert fremfor individuelt, samt å sette inn innsats i systemene rundt barnet og samarbeide på tvers av tjenester.
- Arbeid med systemrettet samarbeid og tverrfaglig oppvekststeam på Helsestasjon
- Dreie aktivitet mot familiesentret gruppevirksomhet tilrettelegge for økt deltagelse på COS-P foreldreveiledningskurs
- Skolehelsetjenesten jobber for å bli en naturlig del av Hole skolen og tilbyr lik praksis på systemnivå, til alle skolene i Hole kommune-
- Deltar på skolens planmøter, trinn-møter og ressursteam

Skolehelsetjenesten skal fokusere på universelle helsefremmende og forebyggende tiltak for å nå flere.

- Utarbeide gruppe tiltak og undervisningspakker
- Kommune psykolog veileder ansatte på gruppenivå
- Sikre kompetansebehov og kvalitetsutvikling ved å beholde medarbeidere gjennom gode kompetansetiltak og muligheter for videreutdanning og egenutvikling i Tjenesteområdets fag team

Helseavdelingen skal ha nødvendig oversikt over barn og ungdoms helsetilstand og påvirkningsfaktorer.

Slik gjør vi det

Skolehelsetjenesten har særlig mulighet til å oppdage psykiske plager eller lidelser gjennom

- I skolestartundersøkelsen
- I helse samtalen på 8. trinn
- Ved andre målrettede undersøkelser

Tjenesteområde benytter Ungdata-undersøkelsene på mellomtrinnet, ungdomstrinnet og i videregående opplæring for å få innblikk i elevens opplevelse av forholdet foreldre, venner, skole, lokalmiljø, fritidsaktiviteter, helse og trivsel.

Miljømessig bærekraft

Tjenesteområdet skal fasilitere “aktiv transport” som å gå og sykle

Tjenesteområdet benytte seg av digitale møtearenaer der det er hensiktsmessig.

Tjenesteområdet skal jobbe langsiktig for å dreie avdelingens tjenestekjøring over fra fossilt drivstoff til elektrisitet (el-bil)

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel barn i barnevaksinasjonsprogrammet		0	0	0	97	98	98	0	0
Antall barn fysikalsk habilitering		0	0	0	23	25	25	0	0
Antall Familieveiledning COS kurs /deltakere		0	0	0	11	16	30	0	0
Antall nyinnskrevne gravide som har møtt til svangerskapskontroll	Kommunehelse - Antall nyinnskrevne gravide som har møtt til svangerskapskontroll	68,0	55,0	58,0	47,0	50,0	50,0	55,0	60,0
Antall pasientene henvis til Frisklivssentralen/ måloppnåelse		0	0	0	200	150	200	0	0
Antall pasienter fysikalsk rehabilitering fysioterapeuter med kommunal driftsavtale		0	0	0	450	500	500	0	0
Antall pasienter som har fått fysikalsk rehabilitering i hjemmet		0	0	0	0	80	100	0	0
Antall pasienter som har fått fysikalsk rehabilitering på institusjon		0	0	0	60	60	40	0	0
Avtaleform i alt Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste Avtalte legeårsverk (årsverk)	Kommunehelse - Avtaleform i alt Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste Avtalte legeårsverk (årsverk)	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)	Kommunehelse - Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)	35,7	33,2	30,8	35,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Hjemmebesøk av jordmor innen tre døgn etter hjemkomst Andel barn (prosent)	Kommunehelse - Hjemmebesøk av jordmor innen tre døgn etter hjemkomst Andel barn (prosent)	101,5	73,2	45,5	52,1	35,0	0,0	0,0	0,0
Undersøkt 8. leveuke Andel barn (prosent)	Kommunehelse - Undersøkt 8. leveuke Andel barn (prosent)	103,0 %	110,7 %	97,0 %	100,0 %	100,0 %	98,0 %	0,0 %	0,0 %
Undersøkt grunnskole 1. trinn Andel barn (prosent)	Kommunehelse - Undersøkt grunnskole 1. trinn Andel barn (prosent)	102,7 %	78,1 %	93,3 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %	0,0 %	0,0 %
Undersøkt ved 2-års alder Andel barn (prosent)	Kommunehelse - Undersøkt ved 2-års alder Andel barn (prosent)	92,9 %	87,7 %	104,3 %	100,0 %	100,0 %	98,0 %	0,0 %	0,0 %

Økonomiplan for 2025-2028

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Undersøkt ved 4-års alder Andel barn (prosent)	Kommunehelse - Undersøkt ved 4-års alder Andel barn (prosent)	91,7 %	84,6 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	98,0 %	0,0 %	0,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Nøkkeltall viser til høy prosentandel av førstegangs gravide som møter til jordmor og barn som følger helsestasjonsprogrammet og gjennomfører de rutinemessige helseundersøkelser hos jordmor, helsesykepleier og lege. Den forholdsmessig lavere aktiviteten i 2021 skyldes redusert aktivitet under pandemien.

Undersøkelser skal bidra til å forebygge og identifisere risikofaktorer for utvikling av fysiske og psykiske helseproblemer, samt avdekke rus, vold og overgrep. Målet med å sette innsatsen til helsefremmende og forebyggende for de minste barna er prioritert og er langt på vei nådd. 10% av ny gravide velger å følge rutinekontrollene hos sin fastlege. Planlagt konsultasjoner hos jordmor i 2024 er redusert i tråd med reduksjon i jordmorstillingen. Hjemmebesøk av jordmor bør tilbys om kvinnen ønsker det , og helsesykepleier skal utføre hjemmebesøk.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Rev.budsjett 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter							
Lønn	12 987	12 770	12 770	13 427	13 427	13 427	13 427
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 143	1 032	1 032	387	387	387	387
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 720	1 466	1 466	1 466	1 466	1 466	1 466
Overføringsutgifter	215	118	118	118	118	118	118
Finansutgifter	651	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	16 717	15 386	15 386	15 398	15 398	15 398	15 398
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-18	-21	-21	-21	-21	-21	-21
Refusjoner	-4 350	-1 865	-1 865	-1 865	-1 865	-1 865	-1 865
Overføringsinntekter	-3	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-425	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-4 796	-1 886	-1 886	-1 886	-1 886	-1 886	-1 886
Sum	11 921	13 500	13 500	13 512	13 512	13 512	13 512

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	13 500	13 500	13 500	13 500
Sum Budsjettendring i år	657	657	657	657
Konsekvensjusteringer	657	657	657	657
Konsekvensjustert ramme	14 157	14 157	14 157	14 157
Innsparingstiltak				
Omstilling og effektivisering Helse	-645	-645	-645	-645
Sum Innsparingstiltak	-645	-645	-645	-645
Nye tiltak og realendringer	-645	-645	-645	-645
Ramme 2025-2028	13 512	13 512	13 512	13 512

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

Budsjettet til tjenesteområdet Helse er primært et lønnsbudsjett og driftstilskudd til private fysioterapeuter.

Driftsbudsjettet til Helse er justert jf. lønnsvekst, samt økte inntekter knyttet til refusjoner og tilskudd med 3 års varighet.

Tjenesteområdet Helse har i rammeforslaget et innsparingskrav på 645 000,- kr.

Innsparinger

Innsparinger løses ved:

1. Reduksjon av praksiskompensasjon for helsestasjonslege i fastlegestilling 165 000
2. Økt inntekt refusjon fastlønnsstilskudd fysioterapikandidater 202 000
3. Reduksjon av merkantil stilling ansvar 0,20 årsverk 144 400
4. Reduksjon i rammen til kompetansehevende tiltak 59 000
5. Reduksjon i lønnsramme Holemodellen 37 342
6. Reduksjon i andre budsjettposter 37 258

Utfordringer som påvirker driften

Merkantil støtte til kompetanse stillinger, kompetanse midler og mulighet til praksiskompensasjon for leger/ fastleger i offentlig legearbeid inngår i innsparingskravet.

I arbeidet med å gi barn og unge i Hole en god start på livet, er den helsefremmede og forebyggende innsatsen avhengig av kompetansepersonell som har tid og er tilgjengelige for barn, unge og deres familier. Budsjettrammen for 2025 uten tilskudd helsestasjons- ,skolehelsetjenesten og jordmortjenesten, eller tilført stillingsressurs Helsestasjon- og skolehelsetjenesten gjør det krevende å imøtekomme behovet for et tilgjengelig lavterskeltilbud til barn og unge. Utfordringer med å rekruttere og beholde nøkkelkompetanse-personell løper en betydelig risiko når ressursene reduseres.

Andre utfordringer:

- Rekruttere og beholde kompetanse personell
- Tilbakebetaling grunnet mangel på anvendelse av tilskuddsmidler pga. rekrutteringsvansker
- Nasjonale føringer, reformer og omstillinger har gitt kommunen et tydeligere og større ansvar for befolkningens helse og for at alle skal få nødvendige tjenester
- Tjenesten anses å være under et stadig økende press i behov for tjenester og stadig mer kompleks og sammensatte vansker, og innbyggerne er opptatt av sine rettigheter.
- Barn og unges psykiske helse og krevende familiesituasjoner
- Sikre en helhetlig tilnærming med samarbeid på tvers av tjenesteområder, primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten

Helsefremmede og forebyggende innsats rettet mot eldre

Målet om å bo trygt hjemme så lenge som mulig innebærer å sikre ressurs i det helsefremmede og forebyggende arbeidet. Fysioterapitjenesten spiller en sentral rolle i dette arbeidet, sammen med ergoterapeutene, boligtilpasning, hverdags rehabilitering, og aktivitetstilbud.

Den Kommunal fysioterapitjeneste erfarer at tidlig utskriving av pasienter fra sykehusets, nedlegges av regionale rehabiliteringssenter og reduksjon i kommunale rehabiliteringsplasser har ført til økt behov for rehabilitering i hjemmet. Dette utfordrer kapasiteten i den kommunale fysioterapitjenesten.

Privatpraktiserende fysioterapeuter med driftstilskudd erfarer en stadig økende pågang av pasienter som har behov for oppfølging etter utskriving fra sykehus eller sykemeldinger.

Samfunn

Innledning

Kommunalområdet samfunnsutvikling har ansvar for tjenesteområdene Areal, byggesak og miljø, Teknisk/Eiendom og Kultur og fritid. I tillegg administreres kommunens arbeid med næringsutvikling og overordnet beredskap gjennom dette kommunalsjefområdet.

Et overordnet mål i kommuneplanens samfunnsdel er at Hole kommune skal bestå som selvstendig kommune i fremtiden. For å lykkes med dette må det legges til rette for befolknings- og næringsvekst. En realisering av den statlige planen for Ringeriksbanen og E 16 vil gi store muligheter for vekst og utvikling i kommunen. Det er usikkert når fellesprosjektet vil bli realisert, men ferdigstillelse av ny E16 mellom Bjørum-Skaret vil knytte Hole tettere til Stor-Oslo. Dette vil kunne skape gode muligheter for vekst og utvikling i kommunen i påvente av nødvendige avklaringer knyttet til resten av prosjektet.

Som et ledd i samfunnsutviklingen for Hole, må kommunen sørge for en proaktiv arealforvaltning ved regulering av områder for bolig- og næringsutbygging i henhold til overordnet planverk. Vi skal videre legge til rette for å utnytte de rike kultur- og naturkvalitetene i kommunen til beste for befolkningen og i et godt folkehelseperspektiv.

Vi skal fremheve kultur - og reiselivssatsing som kan føre til ytterligere bolyst, deltagelse, opplevelser, positiv oppvekst, samt økt turisme.

Vi skal utvikle og oppgradere kommunal infrastruktur.

Utfordringer og satsninger

Kommunedelplaner for tettstedene

Hole kommune har store natur- og landbruksverdier, og en rik kulturhistorie. Store deler av kommunen er underlagt vern. Dette medfører arealknapphet med hensyn til videre utvikling.

Kommuneplanen er et overordnet styringsdokument som legger grunnlaget for den langsiktige utviklingen i kommunen. Samfunnsdelen setter opp som mål å legge til rette for ny næringsvirksomhet og bygge opp under eksisterende næring. Hovedvekten av utviklingen i kommunen forutsettes å finne sted innenfor områdene Vik/Sundvollen, og Helgelandsmoen når det gjelder næringsutvikling.

Kommunedelplanene vil fastsette rammene for senere utvikling, arealutnyttelse og fortetting. Det er viktig at disse planene utarbeides slik at de vil kunne tjene som verktøy for utvikling av tettstedene over en periode på 20-30år. Kommunedelplanen for Sundvollen er allerede vedtatt, og utviklingsarbeidet for å gjøre Sundvollen til et boattraktivt knutepunkt for alle mellom 0- 100 år er i gang.

Kvalitetsprogram Sundvollen

For å synliggjøre mulighetsrommet innenfor den vedtatte kommunedelplanen for Sundvollen, er det startet opp arbeid med å lage et kvalitetsprogram for sentrumsutviklingen der.

Kvalitetsprogrammet skal synliggjøre utbyggingspotensialet i området, samtidig som det skal angi føringer for hvilke fellesfunksjoner og kvaliteter som bør etableres. Dette dreier seg blant annet om møteplasser, ferdselsårer og vei-infrastruktur. Målet er å synliggjøre alle disse forholdene i en 3D-modell for sentrum av Sundvollen.

Hensikten er at kvalitetsprogrammet skal tjene som et felles verktøy for hvordan vi vil ha det i fremtiden på Sundvollen. Det er derfor helt nødvendig at prosessen legger opp til gode medvirkningsrunder med administrasjon, politikere, utbyggere og innbyggere. En slik vedtatt modell kan være en veiledning for fremtidige prosjekter, og er noe utbyggere på Sundvollen har etterspurt. Dette skaper forutsigbarhet for alle involverte.

Kommunedelplanene for Vik og Helgelandsmoen er begge påbegynt. Med grunnlag i prioriteringer, vurderes det at en helhetlig og god utvikling på Sundvollen bør prioriteres i første rekke. Det prioriteres i 2025 å slutføre arbeidet med Kvalitetsprogrammet for Sundvollen, slik at man får det nødvendige kunnskapsgrunnlaget for å starte opp sentrumsutviklingen av Sundvollen med grunnlag i allerede vedtatt kommunedelplan. Arbeidet med kommunedelplan for Vik foreslås dermed stilt i bero i 2025. Konsekvensene av dette vurderes som mindre da det ikke er samme press for utbygging som på Sundvollen per nå. For at Hole kommune skal få et fullstendig styringsverktøy for arealutviklingen i kommunen er det viktig med vedtak for de påbegynte kommunedelplanene de nærmeste årene.

Den statlige planen for Ringeriksbanen og ny E16 båndlegger store utbyggingsarealer både midlertidig og permanent. Manglende avklaring av videre fremdrift for dette viktige samferdselsprosjektet vil representere en stor utfordring for utviklingen av tettstedene i Hole.

Regionalt samarbeid om areal- og næringsutvikling

Det er et mål at bedrifter etablerer seg i kommunen. Gjennom regionalt samarbeid kan vi bidra til å tilrettelegge for et variert og robust arbeidsmarked i kommunen, samtidig som Hole kan være en attraktiv bostedskommune for arbeidstakere og arbeidsgivere i bedrifter lokalisert i de andre regionskommunene. En ferdig reguleringsplan for Helgelandsmoen næringspark vil i tillegg bidra med tilgang til store næringsarealer i regionen, samt muligheter for betydelig næringsetablering i kommunen.

Kommunal infrastruktur

Tilstrekkelig kapasitet av vann og avløp er en forutsetning for vekst og utvikling i Hole kommune. Fornyning av eksisterende ledningsnett for å redusere vannlekkasjer, utvide ledningsnett og kapasitet er satsninger for årene fremover. Hole kommune fikk i 2023 ny utslippstillatelse for Hole renseanlegg. Utvidelse av renseanlegget er nødvendig for å sikre tilstrekkelig rensekapasitet av avløpsvannet i kommunen, både ut i fra dagens behov og fremtidig vekst. Prosjektering og utbygging av Hole renseanlegg startet opp i 2023. Ny utslippstillatelse setter frist til 01.01.2026 for Hole kommune til å ha iverksatt krav fremsatt i tillatelsen. Dette innebærer at det er svært prekært å komme i gang med bygging av ny renseløsning for avløp i 2025.

Samfunnsberedskap

Ekstremvær i 2023 forårsaket skader og utfordringer med flere bekker på Sundvollen og Storelva. I samarbeid med NVE vil det planlegges og tilrettelegges for tiltak som skal sikre at bekkene er trygge flomveier ved ekstreme nedbørsmengder. Videre foregår det vurderinger knyttet til gjennomføring av erosjonssikring av elvebredden langs Storelva i tilknytning til boligbebyggelse. Erfaringene og kunnskapen man har tilegnet seg ved disse hendelsene skal også benyttes ved fremtidig planlegging i flomutsatte områder.

ENØK tiltak

Med grunnlag i både klimakrav og ekstreme energipriser, må kommunen investere i tiltak som reduserer energiforbruket i årene fremover. Dette utgjør en satsning i investeringsforslagene, hvor solcelleanlegg er noen av tiltakene vi vil ta i bruk for å redusere energiforbruket og produsere lokal energi.

Gode energiløsninger som reduserer energiforbruket må også være en satsning ved utbyggingen av Hole ungdomsskole.

Samlokalisering av kulturskole og fritidsklubb ved Hole ungdomsskole

Kommunestyret vedtok i 2022 å samlokalisere kulturskolen og fritidsklubben på Hole ungdomsskole. Hele prosessen har en stram tidsramme. Det er viktig å utnytte de mulighetene samlokaliseringen legger til rette for i tilbudene til barn og unge. Oppfølging av prosjektering og utbyggingsfase - og slutføring av utbyggingsfasen i løpet av våren 2025, vil derfor være en viktig satsning og prioritet innenfor Samfunnsutvikling.

Ung Kultur Møtes (UKM)

UKM er et nytt satsingsområde for all barne- og ungdomskultur i Hole. Målet er at UKM skal bli en paraply for både den organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteten gjennom hele året. Barn og unge skal selv være delaktig i planlegging og gjennomføring, og det skal samarbeides og samskapes på tvers av tjenesteområder, og med lag og foreninger.

Gode møteplasser - satsninger

Gode møteplasser både utendørs og innendørs fremmer sosial aktivitet, og er viktig for trivsel og fellesskap. De gir oss mulighet til å bli kjent med andre, delta i aktiviteter og dele erfaringer. Gjennom å skape gode møteplasser kan vi bygge sterke bånd i lokalsamfunnet. Møteplasser er viktig for den enkelte innbygger, og bidrar til gode vilkår for frivilligheten og det lokale kultur- og organisasjonsliv. Ved å etablere slike møteplasser styrker Hole kommune bostedsattraktiviteten for tettstedene. Gjennom arealutviklingen i kommunen, tilstreber vi derfor å sikre etablering av møteplasser.

Hole bibliotek er i prosess med å se på alternativ lokalisering av lokalene. Leieavtalen med Vikstunet går ut oktober 2025 og det er naturlig å vurdere nye lokaler, med sentral plassering i nær tilknytning til øvrig næringsliv og kommunale tjenester. Dette vil kunne øke bruken av biblioteket betraktelig og bli en populær og etterlenget møteplass på tvers av generasjoner.

Det er videre satt ned en arbeidsgruppe som jobber med å undersøke mulighetene for å etablere en aktivitetspark i tilknytning til nye Hole ungdomsskole. Målet er å etablere en møteplass for innbyggere i alle aldre som et alternativ til aktivitet for de som ikke driver organiserte fritidsaktiviteter.

Økonomiplan for 2025-2028

En slik satsing vil resultere i det største løftet for møteplasser og egenorganisert fritidsaktivitet for lokalbefolkningen.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	59 053	59 053	59 053	59 053
Sum Vedtak forrige periode	-6 387	-6 387	-6 387	-6 387
Sum Budsjettendring i år	3 249	3 249	3 249	3 249
Konsekvensjusteringer	-3 138	-3 138	-3 138	-3 138
Konsekvensjustert ramme	55 915	55 915	55 915	55 915
Innsparingstiltak				
Driftsteknikere redusert bemanning	-740	-740	-740	-740
Innsparing planleggerstilling	-461	-461	-461	-461
Innsparing tilskudd kirken	-390	-390	-390	-390
Innsparinger tilskudd lag og foreninger	-228	-228	-228	-228
Omstilling og effektivisering - Areal og byggesak	-46	-46	-46	-46
Redusert strømstøtte lag og foreninger	-400	-400	-400	-400
Reduserte energikostnader	-1 503	-1 503	-1 503	-1 503
Renhold redusert bemanning	-332	-332	-332	-332
Veier reduserte energikostnader	-815	-815	-815	-815
Sum Innsparingstiltak	-4 915	-4 915	-4 915	-4 915
Nye tiltak				
Eiendomsforvaltning endring organisering	-705	-705	-705	-705
Forprosjekt kjøkken HBR	200	0	0	0
Kirken kompensasjon lønnsvekst	193	193	193	193
Korrigerer feil videreføring lønnspost	72	72	72	72
Selvkost avløp 2025-2028	2 370	2 370	2 370	2 370
Selvkost vann 2025-2028	674	674	674	674
Veier - økte kostnader serviceavtaler og lisenser	305	305	305	305
Økte husleieinntekter	-318	-318	-318	-318
Økte kostnader forsikringer og husleie	312	312	312	312
Sum Nye tiltak	3 103	2 903	2 903	2 903
Nye tiltak og realendringer	-1 812	-2 012	-2 012	-2 012
Ramme 2025-2028	54 103	53 903	53 903	53 903

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Avkloakking Frøshaugåsen - Onsakervika	4 000	4 000	4 000	0	12 000
Avkloakking Jomfrulandsveien	1 500	0	0	0	1 500
Biblioteket - flytting og tilpasning lokaler	1 000	0	0	0	1 000
Bønses - bedre sanitære forhold	200	0	0	0	200
Dagsenter ved Hole bo- og rehab. forprosjekt	500	0	0	0	500
Elstangen - nytt høydebasseng	0	0	3 000	0	3 000
Flomsikring Kleivbekken og Jonsbråtenbekken	3 000	0	0	0	3 000
Hole renseanlegg	10 000	20 000	34 000	0	64 000
Hole ungdomsskole - punktavsug ventilasjon kunst og håndverk	200	0	0	0	200
HUS Utvidelse	45 000	0	0	0	45 000
Løken barnehage - luft-luft varmepumpe	250	0	0	0	250
Røyse skole - utebod til ladbare rullestoler	400	0	0	0	400
Røyse skole etablering grupperom elev med særskilt behov	0	1 000	0	0	1 000
Sikringstiltak Storelva ved Helgelandsmoen	10 000	0	0	0	10 000
Sollihøgda infrastruktur avløp og avløp	15 000	33 000	4 000	0	52 000
Sundvollen barnehage - luft-luft varmepumpe	250	0	0	0	250
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	0	10 400	9 900	0	20 300
Utstranda - sjøledning, pumpestasjon	0	0	0	4 000	4 000
Utstranda vannforsyning	0	0	0	2 000	2 000
Vann - hovedplan	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Veger - ny lastebil - fremkommelighet og alder	3 250	0	0	0	3 250
VVA tjenestebiler ny og utskifting el og hybrid	2 000	0	0	0	2 000
Sum investeringsprosjekter	97 750	69 600	56 100	7 200	230 650

KOSTRA-Nøkkeltall - Kultur og idrett

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Brutto investeringsutgifter til kultursektoren per innbygger	253	143	99	333	463	26	894	656
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	2 236	2 880	1 079	2 864	3 753	2 556	1 949	2 515
Netto driftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	3,2 %	3,8 %	1,5 %	4,1 %	5,1 %	3,2 %	2,7 %	3,2 %
Netto driftsutgifter til unge (f231+f383) i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	0,7 %	0,8 %	0,4 %	1,1 %	0,7 %	0,5 %	0,5 %	0,7 %
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger (B)	395	399	229	305	357	402	269	209
Netto driftsutgifter til idrett (f380+f381) i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	1,1 %	1,6 %	0,2 %	1,1 %	2,1 %	0,2 %	0,7 %	1,0 %
Produktivitet								
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per bruker (B)	24 882	31 938		31 120	37 972	21 081	17 200	26 520
Dekningsgrad								
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	15,6 %	17,5 %	0,0 %	14,5 %	8,4 %	18,4 %	17,1 %	14,3 %
Besøk i folkebibliotek per innbygger (B)	2,2	2,2	0,4	1,9	4,6	8,0	2,4	2,7
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (B)	2,2	2,5	0,4	2,0	1,1	4,5	2,0	3,8
Kvalitet								
Besøk i folkebibliotek per innbygger	2,2	2,2	0,4	1,9	4,6	8,0	2,4	2,7
Andre nøkkeltall								
Netto driftsutgifter (231) Aktivitetstilbud barn og unge	-85	313	693	2 469	923	299	264	775
Netto driftsutgifter (370) Bibliotek	2 724	2 789	1 410	2 258	2 227	2 921	2 049	1 528
Netto driftsutgifter (383) Musikk- og kulturskoler	3 243	3 912	1 139	3 374	2 297	2 624	2 681	3 285
Netto driftsutgifter Kultur og idrett (B)	15 400	20 130	6 628	21 185	23 403	18 582	14 845	18 360

KOSTRA-Nøkkeltall - Plan, kulturminner, natur og nærmiljø

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (B)	1,1 %	1,6 %	0,9 %	1,7 %	0,3 %	1,1 %	0,6 %	0,9 %
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling per innbygger (B)	320	420	455	118	137	172	8	311
Netto driftsutgifter til naturforvaltning og friluftsliv per innbygger (B)	234	243	289	1 914	449	135	18	179
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling per innbygger (B)	517	492	157	1 017	91	468	188	311
Netto driftsutgifter til rekreasjon i tettsteder per innbygger (B)	68	67	2	43	132	280	75	340

KOSTRA-Nøkkeltall - Vann, avløp og renovasjon

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Vann - Driftsutgifter per tilknyttet innbygger (kr/tilkn.innb) (B)	1 332	1 202	1 699	1 253	1 745	1 770		1 993
Produktivitet								
Vann - Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb) (B)	1 749	2 205	1 723	2 392	2 026	3 749	1 755	2 894
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (kr)	4 645	5 180	6 889	10 193	6 937	3 496	5 456	3 834
Kvalitet								
Avløp - Slamtørrstoff produsert per kubikkmeter avløpsvann	452							
Estimert gjennomsnittsalder for kommunalt spillvannsnett med kjent alder (år)	30,0	31,0	28,0	38,0	29,0	2,0	52,0	28,0
Renovasjon - Levert til materialgjenvinning og biologisk behandling per innbygger (kommune)	198	206	185	151	220	117	172	174
Vann - Estimert vannlekkasje per meter kommunal ledning per år (m3/m/år) (B)	1,6	1,6	0,9		1,0	3,3	1,2	2,2

KOSTRA-Nøkkeltall - Brann og ulykkesvern

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Antall utrykninger: sum utrykninger til branner og andre utrykninger pr. 1000 innbyggere	20,2	24,5	11,7	9,9	13,0	10,2	12,2	12,7
Netto driftsutgifter til funksjon 338 pr. innbygger (B)	69	825	135	32	187	142	-4	89
Netto driftsutgifter til funksjon 339 pr. innbygger (B)	1 042	1 243	717	1 010	842	1 166	1 154	1 423
Netto driftsutgifter, brann og ulykkesvern, i prosent av totale netto driftsutg (B)	1,6 %	2,7 %	1,2 %	1,5 %	1,4 %	1,6 %	1,6 %	1,9 %
Kvalitet								
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (kr)	375	446	402	398	314	539	353	625

KOSTRA-Nøkkeltall - Eiendomsforvaltning

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning, i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	9,3 %	9,1 %	9,0 %	9,1 %	9,8 %	7,6 %	5,7 %	10,2 %
Produktivitet								
Utgifter til driftsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter (B)	852	855	1 120	684	1 079	824	588	563

KOSTRA-Nøkkeltall - Samferdsel

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Andel netto driftsutgifter for samf. i alt av samlede netto driftsutg (B)	1,3 %	1,5 %	1,3 %	0,9 %	2,6 %	3,8 %	3,0 %	2,7 %
Produktivitet								
Brutto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	127 636	173 485	164 519	146 655	129 600	110 401	112 510	141 398
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	192 727	238 576	222 370	175 276	152 263	146 908	174 500	172 929
Netto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	125 909	172 788	156 852	139 828	126 338	109 480	103 670	125 204
Dekningsgrad								
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	22	21	0	27	16	7	13	51
Antall utstedte parkeringstillatelser for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	51	50	16	55	0	69	147	196

KOSTRA-Nøkkeltall - Næringsforv. og konsesjonskraft

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Kommunal næringsvirksomhet brutto investeringsutgifter beløp pr innb (kr)	0	0	0	0	0	0	0	0
Netto driftsutgifter til tilrettelegging og bistand for næringslivet i prosent av samlede netto (B)	0,2 %	0,1 %	0,0 %	0,2 %	0,4 %	0,8 %	0,7 %	0,8 %
Tilrettelegging og bistand for næringslivet nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	113	45	-1	115	327	605	477	607

KOSTRA-Nøkkeltall - Kirke

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma
Prioritet								
Netto driftsutgifter til funksjon 392 tilskudd til tros- og livssynssamfunn pr. innbygger i kro (B)	11	0	0	0	0	-3	0	0
Netto driftsutgifter til funksjon 390,393 pr. innbygger i kroner (B)	601	590	654	693	771	1 079	613	817
Netto driftsutgifter, kirke, i prosent av totale netto driftsutgifter (B)	0,9 %	0,8 %	0,9 %	1,0 %	1,1 %	1,3 %	0,9 %	1,0 %
Dekningsgrad								
Døpte i prosent av antall fødte (B)	47,0 %	70,8 %	53,3 %	38,6 %	59,4 %	59,7 %	77,2 %	93,0 %
Konfirmerte i prosent av 15-åringer (B)	35,1 %	55,1 %	40,0 %	43,0 %	50,5 %	73,7 %	75,2 %	73,9 %
Medlem og tilhørige i Dnk i prosent av antall innbyggere (B)	63,9 %	62,3 %	64,4 %	63,6 %	67,0 %	72,5 %	75,8 %	75,0 %

KOSTRA-Nøkkeltall - Klima og energi

	Hole 2022	Hole 2023	Våler (Østf.)	Gjerdrum	Froland	Stryn	Sykkylven	Rauma	Idrettsklubben
Kvalitet									
CO2-utslipp fra energibruk i komm. eiendomsforvaltn., egne bygg	0	0	10	49	12	0	0	0	0

Teknisk drift/eiendom

Innledning

Tjenestestedet Teknisk/Eiendom omfatter enhetene eiendom (herunder boligforvaltning), renhold og vei, vann og avløp (VVA), totalt 32,08 årsverk fordelt på 38 ansatte.

Dette skal vi oppnå

Bærekraftig utvikling

Sosial bærekraft

- Gjennomføre årskontroll på alle lekeplasser og lukke alle A og B-feil.
- Universell utforming i alle offentlige bygninger og «byrom»
- Nye bygninger etableres med universell utforming.
- Eksisterende kommunal infrastruktur tilpasses fortløpende til universell utforming.

Økonomisk bærekraft

- Ressursbesparende innkjøp gjennom etablering av flere rammeavtaler.
- Justering av renholdsressurser pr. tjenestested gjennom revidering av renholdsplaner.
- Best mulig beslutningsgrunnlag for disponering av budsjetter.
- Avhende uegnet kommunal eiendom for å styrke handlingsrom for investeringer.

Miljømessig bærekraft

- Ha gode klimatilpassede planer for vann og avløp.
- Gjennomføre tiltak for kapasitetsutvidelser iht. ny hovedplan Vann og avløp.
- Tilrettelegge for gang- og sykkelveier langs kommunale veier.
- Tilpasse kommunale bygninger.
- Gjennomføre formålstjenlige og kostnadseffektive anskaffelser som ivaretar klima og miljø.
- Gjennomføre energioptimerende tiltak for eksisterende portefølje.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste		66,6 %	71,0 %	71,5 %	72,0 %	72,3 %	72,6 %	72,9 %	72,9 %
Bygge ut kapasitet på offentlig vann og avløp for å ivareta mål for innbyggervest		0	0	0	5 000	27 966	22 500	17 833	17 833
Formålsbygg, kommune Alle energityper Energibruk (MWh)	Adm, styring og fellesutgifter - Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen brutto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde andel av totale utgifter (prosent)	3 447	3 635	3 133	3 071	3 009	2 949	2 890	2 890
Fornyelse av kommunale vann og avløpsinstallasjoner		0	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Lekkasjetall for kommunal vannproduksjon		24,9 %	24,9 %	24,6 %	24,0 %	23,7 %	23,4 %	23,0 %	23,0 %
Overgang til fossilfrie kjøretøyer, maskiner og utstyr		0	0	250	450	750	750	750	750
Reduksjon sykefravær		5,0 %	5,0 %	0,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Redusere etterslep på kommunal vei		0	0	0	500	500	500	500	500
Redusere etterslep på kommunale bygninger og infrastruktur		0	0	0	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	Vann, avløp og renovasjon - Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	80,7 %	80,1 %	80,1 %	81,3 %	81,5 %	81,8 %	82,1 %	82,1 %

Kommentarer til nøkkeltall

Teknisk/Eiendom jobber systematisk for å forbedre kvaliteten på tjenestene.

For selvkostområdet vann og avløp bidrar fornyelser i ledningsnett til at vannlekkasjer stadig reduseres. Samtidig bidrar utbyggingen av nye ledningsnett til at flere innbyggere kan tilknyttes det kommunale vann og avløpsnett.

Utvikling av kapasiteten for vann og avløp i tråd med hovedplan for vann og avløp er en forutsetning for vekst og utvikling i Hole kommune.

Satsinger for selvkostområdet gjenspeiles i forslag til investeringsplan.

Tallene knyttet til andel av befolkningen knyttet til kommunalt avløp, andel av total vannleveranse til lekkasje og vannforbruk pr innbygger er endret som følge av nye tellinger av personekvivalenter (PE) i 2020. Tallene anses nå for å være representative.

Økonomiplan for 2025-2028

Energiforbruket knyttet til drift av kommunale bygninger er redusert som følge av bevisst politisk satsing på energiøkonomiserende (ENØK) tiltak. Etablering av solcelleanlegg på en rekke kommunale formålsbygninger og løpende ENØK tiltak vil bidra til ytterligere reduksjon i kommende år.

Det er behov for fortsatt satsing på investeringer og ENØK tiltak for å redusere strømforbruket i tråd med nasjonale føringer.

For renhold fortsetter vi å satse på anskaffelse og fornyelse av renholdsmaskiner tilpasset budsjettrammen.

Renholdsmaskinene gir en jevn kvalitet, samtidig som de kan bidra til et lavere fravær som følge av reduserte ergonomiske belastninger.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Rev.budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter							
Lønn	28 930	28 756	28 756	29 461	29 461	29 461	29 461
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	37 047	31 743	31 743	29 227	29 027	29 027	29 027
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	10 432	8 991	8 991	9 224	9 224	9 224	9 224
Overføringsutgifter	13 652	8 676	8 676	4 276	4 276	4 276	4 276
Finansutgifter	6 251	4 792	4 792	4 302	4 302	4 302	4 302
Sum Driftsutgifter	96 312	82 958	82 958	76 489	76 289	76 289	76 289
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-37 183	-37 424	-37 424	-35 298	-35 298	-35 298	-35 298
Refusjoner	-10 203	-5 356	-5 356	-5 356	-5 356	-5 356	-5 356
Overføringsinntekter	-17	0	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-3 910	-4 004	-4 004	-4 926	-4 926	-4 926	-4 926
Sum Driftsinntekter	-51 313	-46 784	-46 784	-45 580	-45 580	-45 580	-45 580
Sum	44 999	36 174	36 174	30 909	30 709	30 709	30 709

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	36 174	36 174	36 174	36 174
Sum Vedtak forrige periode	-6 347	-6 347	-6 347	-6 347
Sum Budsjettendring i år	1 962	1 962	1 962	1 962
Konsekvensjusteringer	-4 385	-4 385	-4 385	-4 385
Konsekvensjustert ramme	31 789	31 789	31 789	31 789
Innsparingstiltak				
Driftsteknikere redusert bemanning	-740	-740	-740	-740
Redusert strømstøtte lag og foreninger	-400	-400	-400	-400
Reduserte energikostnader	-1 503	-1 503	-1 503	-1 503
Renhold redusert bemanning	-332	-332	-332	-332
Veier reduserte energikostnader	-815	-815	-815	-815
Sum Innsparingstiltak	-3 790	-3 790	-3 790	-3 790
Nye tiltak				
Eiendomsforvaltning endring organisering	-705	-705	-705	-705
Forprosjekt kjøkken HBR	200	0	0	0
Korrigerer feil videreføring lønnspost	72	72	72	72
Selvkost avløp 2025-2028	2 370	2 370	2 370	2 370
Selvkost vann 2025-2028	674	674	674	674
Veier - økte kostnader serviceavtaler og lisenser	305	305	305	305
Økte husleieinntekter	-318	-318	-318	-318
Økte kostnader forsikringer og husleie	312	312	312	312
Sum Nye tiltak	2 910	2 710	2 710	2 710
Nye tiltak og realendringer	-880	-1 080	-1 080	-1 080
Ramme 2025-2028	30 909	30 709	30 709	30 709

Sammendrag budsjett

1. Kommunale gebyrer - Budsjett 2025

Hole kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost. Selvkost innebærer at ekstrakostnadene som kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2020 i sin helhet være disponert innen 2025. Regjeringen legger i forslag til statsbudsjettet opp til å redusere merverdiavgiftssatsen på vann og avløp fra 25 til 15 prosent. Før forslaget trer i kraft må det utarbeides forskrifter til forslaget, som må på høring. Det tas sikte på at den reduserte satsen kan gjelde fra 1. mai 2025.

Utfordringer med selvkostbudsjettet

Det er en rekke faktorer som påvirker selvkostresultatet og som ligger utenfor kommunens kontroll. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng), kapasitetsbegrensninger ved gjennomføring av planlagte prosjekter, samt usikre utgifter og inntekter. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet.

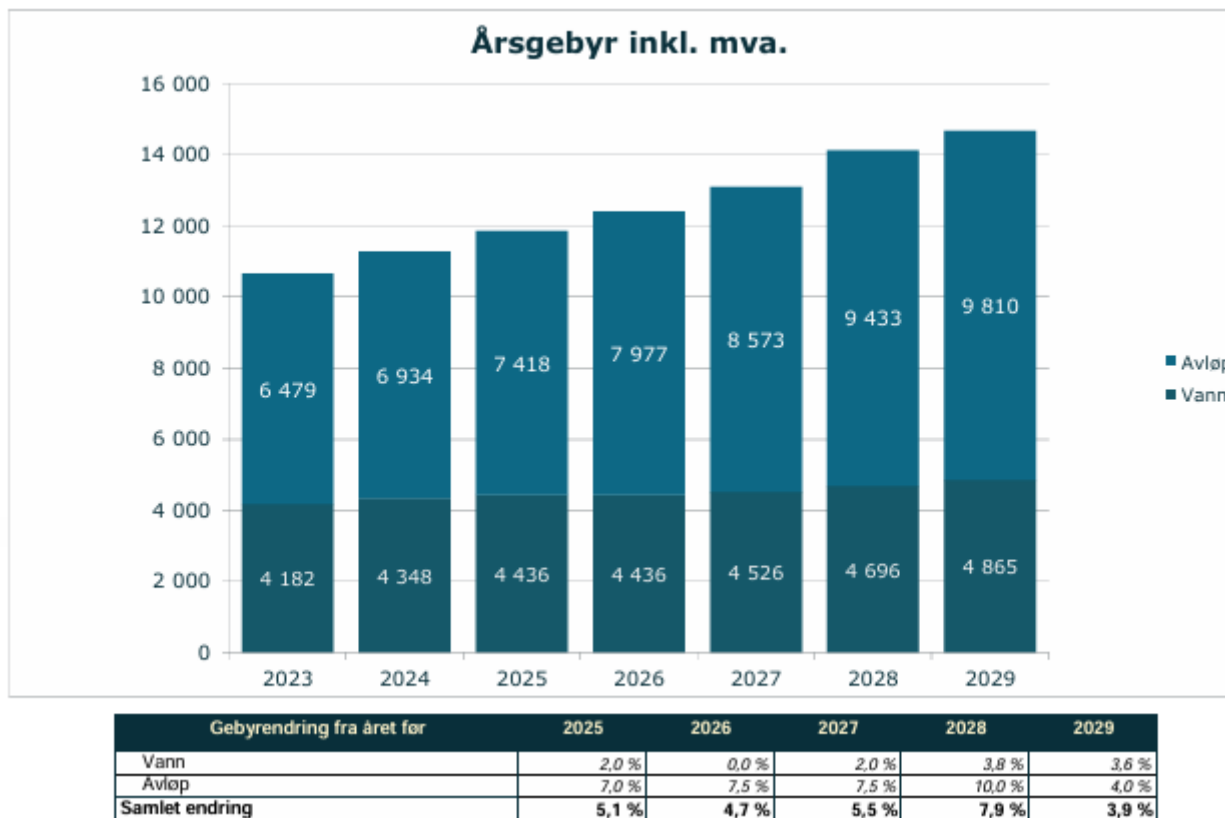
Generelle forutsetninger

Kalkylerenten er anslått å bli 3,84 % i 2025. Budsjettet er utarbeidet den 16. september 2024. Tallene for 2023 viser endelig etterkalkyle, tallene for 2024 er prognostiserte verdier, mens tallene for 2025 til 2028 er budsjett-/økonomiplan. Ved behov for ytterligere grunnlagstall og

beregningsmetoder henvises det til kommunens selvkostmodell Momentum Selvkost Kommune.

Gebyrutvikling for vann og avløp

Fra 2024 til 2025 foreslås en samlet gebyrøkning på rundt 5,1 %, hvor avløp øker mest i prosent med 7,0 %. I perioden 2023 til 2028 øker samlet gebyr med kr 3 468, fra kr 10 661 i 2023 til kr 14 128 i 2028. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 5,8 %. Gebyreksemlene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 150 kubikkmeter. Gebyrsatsene er inkl. mva.

1. Driftsbudsjett 2025(uten selvkostbudsjettet) innebærer:

Teknisk/Eiendom budsjetterer med driftskostnader for alle kommunale bygninger, anlegg og eiendommer.

I budsjett 2025 er strømbudsjettene redusert som følge av prognoser fra kraftleverandøren.

Dersom gjennomsnittlig spotpris i 2025 overstiger vår budsjetterte gjennomsnittlige strømpris vil budsjettbehovet til strøm øke ytterligere.

Prisstigning påvirker en rekke driftsposter i negativ retning. Hole kommune har mottatt varsel fra eksterne samarbeidspartnere om utgiftsøkninger ut over KPI prisstigning for brann og redningssamarbeidet, Sørøst 110 samarbeidet, forsikringsselskapet med flere.

Det er fortsatt behov for fokus på energiøkonomiseringstiltak for å prøve å redusere driftskostnader knyttet til strøm så mye som mulig.

Hole kommunes bygningsmasse er aldrende. Ca 44 % av dagens bygningsmasse er mer enn 40 år.

Mange av de bygningstekniske og tekniske løsningene i disse bygningene holder ikke dagens standard og bruker vesentlig mer energi enn moderne løsninger.

Effektiviseringstiltak

Teknisk/Eiendom har i budsjettforslaget foreslått fjerning strømstøtten til Holeværingen og andre lag og foreninger. I budsjettforslaget medfører dette kr 400.000,- i reduksjon.

Budsjettet til leie av lokaler og grunn er redusert med kr 529.000,- som følge av at Kjellerberget og moduler på HUS skal leveres tilbake i aug/sept 2025.

Teknisk/Eiendom reduserer med en driftsteknikerstilling i 2025. For renhold reduseres antall årsverk med netto 0,1.

Det er fortsatt uklart når/om kommunale bygninger skal løses inn som følge av FRE16.

Følgelig er det fortsatt uklart når og hvor mye kommunen har behov for å bygge på kommunal eiendom "Vik sør".

Investeringsbehov og tiltak

Av eksisterende investeringsbehov i ØKONOMIPLAN 2025 – 2028 vil vi spesielt fremheve følgende:

- Sikringstiltak i kjølevannet av ekstremværet Hans og påfølgende styrtregn i "lille Hans". Hole kommune samarbeider med NVE om planlegging og gjennomføring sikringstiltak for Kleivbekken og Jonsbråtenbekken i 2025.
- Videre vurdering og eventuell gjennomføring av nødvendige erosjonssikringstiltak langs Storelva i henhold til kommunestyresak 040/24.
- Utbygging av Hole ungdomsskole i tråd med vedtak i kommunestyret sak 047/22, til 4 paralleller med FOT avdeling og flerbrukshall 1560 m2, kulturskole og fritidsklubb ferdigstilles våren 2025.
- Bedre sanitære forhold Bønsnesstranda
- Utbedre ventilasjon kunst- og håndtverkssal Hole ungdomsskole
- Tiltak gjennom hovedplan vann og avløp
Hovedplanen har identifisert behov for kapasitetsøkninger en rekke steder, spesielt i området Sundvollen.
- Hole renseanlegg Helgelandsmoen. Statsforvalteren har ga ny utslippstillatelse, der det blant annet er stilt mulig krav om nitrogenrensing fra 2031. Vedtaket ble imidlertid omgjort ved klagebehandling i Miljødirektoratet, slik at krav om nitrogenrensing ikke gjelder for Hole kommune før vi når en kapasitet på 10.000 PE. Dimensjonerende forutsetninger og premisser for utbygging av Hole renseanlegg er følgelig gitt av Statsforvalteren. Hole RA er ferdig prosjektert. Utbygging av renseløsning må påbegynnes i 2025 i henhold til krav fra Statsforvalteren om at nye vilkår må være innfridd fra 01.01.2026.
- Investeringer knyttet til nytt vann og avløp på Sollihøgda. Investeringsbehovene for Sollihøgda er beregnet ut fra inngåtte samarbeidsavtale med Bærum kommune for vann og avløp på Sollihøgda. Investeringer på Hole kommunes side av kommunegrensen inngår i nye og oppdaterte kalkyler.
- Universell utforming av Steinsbystranda. Vi forutsetter i budsjettet en vesentlig støtte gjennom tilskuddsordninger.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Samfunn					
Avkloakking Frøshaugåsen - Onsakervika	4 000	4 000	4 000	0	12 000
Avkloakking Jomfrulandsveien	1 500	0	0	0	1 500
Bønnes - bedre sanitære forhold	200	0	0	0	200
Dagsenter ved Hole bo- og rehab. forprosjekt	500	0	0	0	500
Elstangen - nytt høydebasseng	0	0	3 000	0	3 000
Flomsikring Kleivbekken og Jonsbråtenbekken	3 000	0	0	0	3 000
Hole renseanlegg	10 000	20 000	34 000	0	64 000
Hole ungdomsskole - punktavsug ventilasjon	200	0	0	0	200
kunst og håndverk					
HUS Utvidelse	45 000	0	0	0	45 000
Løken barnehage - luft-luft varmepumpe	250	0	0	0	250
Røyse skole - utebod til ladbare rullestoler	400	0	0	0	400
Røyse skole etablering grupperom elev med særskilt behov	-0	1 000	0	0	1 000
Sikringstiltak Storelva ved Helgelandsmoen	10 000	0	0	0	10 000
Sollihøgda infrastruktur avløp og avløp	15 000	33 000	4 000	0	52 000
Sundvollen barnehage - luft-luft varmepumpe	250	0	0	0	250
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	-0	10 400	9 900	0	20 300
Utstranda - sjøledning, pumpestasjon	0	0	0	4 000	4 000
Utstranda vannforsyning	0	0	0	2 000	2 000
Vann - hovedplan	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Veger - ny lastebil - fremkommelighet og alder	3 250	0	0	0	3 250
VVA tjenestebiler ny og utskifting el og hybrid	2 000	0	0	0	2 000
Sum Samfunn	96 750	69 600	56 100	7 200	229 650
Sum investeringsprosjekter	96 750	69 600	56 100	7 200	229 650

Dagsenter ved Hole bo- og rehab. forprosjekt

Dagsenter er et tilbud lengre ned i omsorgstrappen og ses på som et forebyggende tiltak, både i form av avlastning til pårørende og som et støttende tiltak for den enkelte eldre.

Ved å øke dagens kapasitet kan man i større grad tilby trening i grupper, gi ulike tjenester ved dagsenteret som sårskift, evt. dusj m.m. av hjemmesykepleien, noe som er ressursbesparende og klimavennlig ift transport og tidsbruk for hjemmesykepleien. Erfaringen viser oss at det er vanskelig å ha ressurser nok til 1:1 hjemmerehabilitering/trening. Men at behovet i større grad må dekkes gjennom egentreningsprogram og/eller i gruppe f.eks. på dagsenter.

I 2025 avsettes midler til forprosjekt.

Hole renseanlegg

Kommunestyret vedtok hovedplan for vann og avløp for perioden 2019-2028. I handlingsplanen fremgår tiltak for å nå målsettingene for vannforekomstene og for vann- og avløpsanleggene. I planen fremgår utvidelse av Hole renseanlegg som en nødvendig investering i perioden.

HUS Utvidelse

Utbygging av Hole ungdomsskole i tråd med vedtak i kommunestyresak 047/22, til 4 paralleller med FOT avdeling og flerbrukshall 1560 m2, kulturskole og fritidsklubb ferdigstilles våren 2025.

Sollihøgda infrastruktur avløp og avløp

Kommunestyret har vedtatt samarbeid med Bærum kommune om en fullverdig vann- og avløpsløsning på Sollihøgda. Hole kommune må gjennomføre nødvendige tiltak innenfor kommunegrensen og knytte seg til anlegget i Bærum kommune gjennom en tilknytningsavgift.

Vann - hovedplan

Det avsettes årlige bevilgninger til påkostninger ledningsnett.

Areal, byggesak og miljø

Innledning

Areal, byggesak og miljø omfatter avdelingene plan, byggesak, miljø, oppmåling og geodata. Avdelingene har ansvaret for kommunens overordnede arealplanlegging, plan- og byggesaksbehandling, delesaker og oppmålingssaker, GIS og kartforvaltning, samt naturforvaltning og miljø. Tjenesteområdet består per i dag av til sammen 12 årsverk.

En av de viktigste oppgavene for tjenesteområdet er å legge til rette for bolig og næringsvekst, i tråd med det vedtatte målet om inntil 2 % befolkningsvekst frem til 2030. For å få til denne veksten må det tilrettelegges for utbygging av nye bolig- og tettstedsområder med høy utnyttingsgrad på Vik og Sundvollen. De siste årene har den ønskede utviklingen stagnert noe som følge av at både Vik, Sundvollen og Helgelandsmoen påvirkes av båndleggingssonen langs planlagt E16 og Ringeriksbane (FRE16). Usikkerhet knyttet til både fremdrift og utforming av samferdselsprosjektet, gjør det utfordrende å få til en helhetlig planlegging og gjennomføring av bolig- og tettstedsutbyggingen på Vik og Sundvollen. Næringsutviklingen på Helgelandsmoen blir også stykkevis og delt som følge av forsinkelsen og usikkerheten i FRE16-prosjektet.

Dette skal vi oppnå

Miljømessig bærekraft

I kommuneplanens samfunnsdel angis miljømessige bærekraftsmål knyttet til natur, miljø og sikkerhet, (klimatilpasning). Med utgangspunkt i disse målene har tjenesteområdets miljøavdeling utarbeidet en klima- og miljøplan som ble vedtatt 12.12.2022. Planen er et styringsverktøy i Hole kommunes arbeid med å nå målene for reduksjon av klimagassutslipp, klimatilpasning, og ivaretagelse av naturmangfold og vannmiljø i årene fremover.

Kommunestyret vedtok å inngå avtale med Klimapartnere, 22.mai 2023 i sak 010/23. Klimapartnere er et nasjonalt nettverk som jobber for å redusere klimagassutslipp og stimulere til grønn samfunn- og næringsutvikling. Som medlem får kommunen veiledning og nettverk for kunnskaps- og erfaringsutveksling i arbeidet med å nå målene som er angitt klima- og miljøplanen, og i kommunens mål for reduksjon av klimagassutslipp, (vedtatt 4.april 2022 i sak 016/22). Vi er også medlem i kommunenettverk for klimaomstilling.

Et av tjenesteområdets viktigste bidrag til miljømessig bærekraft, er å følge opp de vedtatte nasjonale, regionale og lokale målene for areal- og transportplanlegging. Det betyr at vi skal sikre at bolig- og næringsutviklingen kommer der den er planlagt gjennom overordnet planstrategi, og kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Dvs. at tettsteds- og boligutbyggingen hovedsakelig skal skje i og rundt Vik og Sundvollen. Da bidrar vi til at hoveddelen av de nye innbyggerne vi skal huse i Hole vil ha gode forutsetninger for å begrense klimautslipp, blant annet gjennom å benytte kollektivtrafikk, samkjøringsordninger og gang- og sykkelveinettverk for å komme seg til og fra jobb, skole og fritidsaktiviteter.

Videre skal vi fortsette å jobbe med utgangspunkt i nullvisjon for nedbygging av karbonrike arealer som myr, dyrka mark og høybonitets skog.

Tjenesteområdet jobber aktivt med utvikling av arealregnskap gjennom deltakelse i fylkeskommunens pilotprosjekt og et interkommunalt samarbeid i Ringeriksregionen. Det forventes at det i løpet av 2025 vil foreligge arealregnskap med tilhørende analyser. Dette blir et nyttig verktøy som vil gi et forbedret kunnskapsgrunnlag for kommunens planarbeid.

I plan- og byggesaksbehandlingen må det tas stilling til avbøtende tiltak for å begrense virkningene av klimaendringene. Dette betyr blant annet at vi må påse at alle nye utbyggingsprosjekter har løsninger som er bærekraftige mht. overvannshåndtering. Her er blå/grønn-struktur et viktig virkemiddel. Tjenesteområdet setter krav til overvannsløsninger som følger den såkalte tretrinnsstrategien, (1. Fange opp og infiltrere. 2. Forsinke og fordrøye. 3. Lede avrenning fra ekstremt regn til resipient via trygge flomveier).

Etter ekstremvær og utfordringer med Kleivbekken og Johnsbråtenbekken i august 2023, har tjenesteområdet deltatt i arbeid med å planlegge og tilrettelegge for tiltak som skal sikre at bekkene er trygge flomveier ved ekstreme nedbørshendelser. Sikring planlegges og gjennomføres i samråd med NVE, og arbeidet fortsetter i 2025.

Tjenesteområdet informerer lokale entreprenører og utbyggere om klimakrav i plan og byggesaker. I tillegg til å veilede søkere i den daglige saksbehandlingen, ses det nærmere på å nå ut gjennom andre kanaler. Dette gjøres i samråd med felles fagteam for arealplan og for klima- og miljø i Ringeriksregionen.

Verstkommuneavtalen for felles vannområdekoordinator for vannområdet Tyrifjorden ble reforhandlet våren 2023. Avtalen gjelder til og med 2027. Tjenesteområdet er representert ved miljøavdelingen i faglige drøftinger, og tjenesteleder er med i den administrative styringsgruppa. I 2024 ble det også satt ned en politisk styringsgruppe. Arbeidet for vannmiljøområdet fortsetter i 2025.

Sosial bærekraft

Ved utarbeidelse av kommunens egne arealplaner, og behandling av private reguleringsplaner, skal vi sikre at det legges til rette for møteplasser for alle, særlig for barn og unge. Ved planlegging av nye utbyggingsområder, og fortetting innenfor eksisterende områder, skal det settes krav til at det planlegges gode løsninger for fellesfunksjoner som interne veger, gang- og sykkelforbindelser, leke- og møteplasser, tilgang til fjorden og skogen, klimatilpasset overvannshåndtering mm.

Det skal være trygt å bevege seg internt i boligområdene, og å komme seg fra boligområdene til tjenestetilbud og arenaer for fritidsaktiviteter. Et viktig grep er å konsentrere fremtidig utbygging i og rundt tettstedene, hvor mange av tilbudene og aktivitetene foregår. Videre må tilrettelegging for gang- og sykkeltrafikk prioriteres, slik at myke trafikanter kan komme seg trygt frem. Dette bidrar til at det blir enklere for barn- og unge å delta på både uorganiserte og tilrettelagte fritidsaktiviteter.

Kort veg fra bolig til tjenestetilbud bidrar også til at eldre kan bo trygt i eget hjem lenger. Videre er godt tilbud for gående- og syklende, samt tilgang til naturområder, viktige bidrag i folkehelsearbeidet.

Medvirkning på tvers av sektorene i kommunen er nødvendig for alle planer. For å sikre medvirkning og kunnskapsdeling i planprosessene, arbeider planavdelingen stadig med forbedring av rutiner og prosedyrer. Et viktig virkemiddel er interne planforum, hvor de ulike sektorene i kommunen inviteres i forkant av oppstarten av en plan. Hensikten med forumet er å kartlegge og ivareta viktige hensyn og forutsetninger som må tas med i planleggingen. Tjenesteområdet deltar også i arbeidsgrupper og prosjekter ledet av andre sektorer i kommunen, for eksempel aldersvennlig stedsutvikling, kartlegging

av folkehelse, tilrettelegging for friluftslivets ferdselsårer, utarbeidelse av vegnormal, mobilitetsplan, hovedplan for vann- og avløp m.m.

For å sikre medvirkning og deltakelse fra barn og unge, inviteres ungdomsrådet til arbeidssamling når kommunen jobber med egne planer. Andre tiltak som medvirkningsopplegg med barne- og ungdomskolene vurderes for hvert planarbeid som tjenesteområdet gjennomfører. Planavdelingen påser at også private forslagsstillere overholder kravet i plan og bygningsloven om tilrettelegging for aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. I 2023 og 2024 har planavdelingen gjennomført barnetråkkregistrering med de tre barneskolene på Vik, Sundvollen og Røyse. Registreringer vil også bli gjennomført i 2025, som en del av tema «Vårt lokalsamfunn», som er pensum for femte trinn.

Økonomisk bærekraft

Befolknings- og næringsvekst er et viktig virkemiddel for å sikre god kommuneøkonomi. Tjenesteområdet tilrettelegger for vekst gjennom å jobbe med styringsverktøy for fremtidig utvikling. Det er for tiden et høyt aktivitetsnivå når det gjelder interesse for utbygging på Sundvollen. Derfor mener vi det er klokt å prioritere tid og økonomiske ressurser på Sundvollen i 2025. Vi utforsker mulighetsrommet gjennom et kvalitetsprogram som skal angi rammer for utviklingen. Dette gjøres gjennom dialog med politikere, utbyggere og innbyggere. Det vil bli behov for midler til oppdatering av 3D-modellen som ble presentert i forbindelse med medvirkningsmøter i 2024. Det vil også bli behov for å få på plass en trafikkrapport som kan gi oss svar på hvordan vi kan løse utfordringene med trafikkavviklingen inntil ny E16 blir etablert.

Arbeidet med kommunedelplan for Vik forslås satt på vent ettersom det ikke er like stort press i dette området. Det samme gjelder for kommunedelplanen for Helgelandsmoen. I selve næringsparken pågår det reguleringsplanarbeid, og det kan uansett ikke «tas hull på» andre potensielle næringsområder før en eventuell utbygging av FRE16 er i gang.

Vedtak av reguleringsplaner vil generere flere byggesaker. Effektiv og god byggesaksbehandling er en særskilt prioritet for tjenesteområdet, hvor en følger prinsippet om at plan -og bygningsloven er en “ja-lov”. Etter utfordringer med to vakanser og sykefravær i 2024, forventer vi at stabiliteten vil gjenopprettes på byggesaksavdelingen, med to nye medarbeidere på plass ved årsskiftet.

Gebysatsene innfor selvkostområdene gjennomgås årlig. Dette for å sikre at de best mulig gjenspeiler kostnadene kommunen har ved behandling av ulike sakstyper innenfor selvkost.

Innkjøp av konsulent- og rådgivertjenester blir gjennomført via rammeavtale. Gjeldende rammeavtale ble signert i september 2023, og skal sikre at anskaffelser blir gjort på en kostnadseffektiv måte.

Det digitale søknadsverktøyet eByggesøk er tatt i bruk på byggesak. Det legges til grunn at effektene av dette på sikt vil gjøre saksbehandlingen raskere og mer kostnadseffektiv.

Det er et mål at bedrifter skal etablere seg i kommunen. Hole kommunes geografiske plassering tilsier at vi er en del av Osloregionen, ikke bare når det gjelder boligmarkedet, men også næringslivet. Historisk sett har vi vært, og er fortsatt, en del av Ringeriksregionen. Gjennom regionalt samarbeid kan vi bidra til å tilrettelegge for et variert og robust arbeidsmarked. Hole kommune deltar i regionalt næringsforum for Ringeriksregionen, (LUNA Arena for næringsutvikling og vekst). Her møtes representanter fra kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Modum og Krødsherad, samt universitetet i Sørøst-Norge (USN), næringsforening og gründere. Tjenesteområdet er representert i regionale team for fagene arealplan, klima og miljø i Ringeriksregionen, og tjenesteleder deltar i regionalt team for areal og transport.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Antall ferdigbehandlede saker med oppfølging av ulovligheter		0,0	0,0	10,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Avvik budsjett %		36,6 %	20,8 %	10,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Avvik fra avklart fremdrift som følge av forsinkelse i saksbehandling hos planavdelingen (Fremdriftsplan/fremdriftsavtale)		0,0	0,0	2,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dokumentert bruk av risikostyringssystem/Compilo (Minstekrav til antall innmeldte avvik/hendelser og tiltak for å redusere negativ konsekvens/risk)		0,0	0,0	0,0	20,0	18,0	16,0	14,0	14,0
Saksbehandlingstid byggesaker (Antall saker som ikke behandles innen lovpålagte frister)		0,0	26,0	20,0	10,0	5,0	0,0	0,0	0,0
Saksbehandlingstid oppmåling (Antall saker som ikke behandles innen lovpålagte frister)		3,0	6,0	20,0	10,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Sykefravær		5,4 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Tabell for nøkkeltall ble revidert i 2023 for å fange opp flere av oppgavene som løses innenfor tjenesteområdet. Mulighet for sammenstilling mot foregående år er derfor begrenset for mange av nøkkeltallene. Unntakene er avvik fra budsjett og sykefravær, samt måleindikator for oppmålingsavdelingen. «Etterslep oppmåling» fra tidligere målekort kan sidestilles med «Saksbehandlingstid oppmåling».

Hovedmålet er at alle saker skal behandles innen lovpålagte frister innenfor de ulike avdelingene. Dessverre ser vi at dette har vært vanskelig å oppnå i 2024, og antagelig vil vi også i 2025 ha utfordringer med å nå målet.

For oppmålingsavdelingen skyldes dette at avdelingen er sårbar, med kun én oppmålingsingeniør. Utviklingsrammene i planstrategi og kommunedelplaner tilsier at det ikke kan forventes reduksjon av antall saker for oppmålingsavdelingen. Derfor er det nødvendig med både kortsiktige strakstiltak, og mer langsiktige tiltak. Avdelingen er styrket med en prosjektstilling for oppmålingsassistent. På lang sikt bør oppmålingsavdelingen styrkes med en ny ingeniørstilling.

Byggesaksavdelingen har også et etterslep som gjør at vi ikke rekker å behandle alle saker innen lovpålagt frist. Bakgrunnen for dette er sammensatt, men hovedgrunnen er vakanser som følge av to oppsigelser, i tillegg til en del sykefravær. I 2024 har vi henter inn ekstern bistand for å avhjelpe situasjonen. De to vakante stillingene blir bemannet ved årsskiftet, og det tas sikte på at alle byggesaker blir behandlet innen lovpålagte frister i 2025.

Sykefraværet har erfaringsmessig vært forholdsvis lavt for tjenesteområdet som helhet. Vi forventer ikke at dette vil endre seg i 2025. Det forventes ikke særlige avvik fra budsjett i 2025.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Rev.budsjett 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter							
Lønn	12 271	12 040	12 040	12 120	12 120	12 120	12 120
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	2 128	1 326	1 326	1 326	1 326	1 326	1 326
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 585	1 845	1 845	1 845	1 845	1 845	1 845
Overføringsutgifter	381	380	380	380	380	380	380
Finansutgifter	-120	-16	-16	-16	-16	-16	-16
Sum Driftsutgifter	16 246	15 575	15 575	15 654	15 654	15 654	15 654
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-3 393	-4 420	-4 420	-4 420	-4 420	-4 420	-4 420
Refusjoner	-1 458	-1 178	-1 178	-1 178	-1 178	-1 178	-1 178
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-815	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-5 667	-5 599	-5 599	-5 599	-5 599	-5 599	-5 599
Sum	10 579	9 976	9 976	10 056	10 056	10 056	10 056

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	9 976	9 976	9 976	9 976
Sum Budsjettendring i år	587	587	587	587
Konsekvensjusteringer	587	587	587	587
Konsekvensjustert ramme	10 563	10 563	10 563	10 563
Innsparingstiltak				
Innsparing planleggerstilling	-461	-461	-461	-461
Omstilling og effektivisering - Areal og byggesak	-46	-46	-46	-46
Sum Innsparingstiltak	-507	-507	-507	-507
Nye tiltak og realendringer	-507	-507	-507	-507
Ramme 2025-2028	10 056	10 056	10 056	10 056

Sammendrag budsjett

I 2025 fortsetter tjenesteområdet arbeidet med kvalitetsprogram for Sundvollen. Det må tas høyde for at det blir nødvendig med ekstern bistand, og det anbefales derfor at budsjettpost for konsulentbistand økes noe. For å unngå at satsingen utløser behov for å øke budsjettet, hentes det midler fra vakant stilling på plan.

Arbeidet med kommunedelplan for Vik forslås satt på vent ettersom det ikke er like stort press i dette området. Det samme gjelder for kommunedelplanen for Helgelandsmoen, hvor utviklingen av det allerede etablerte næringsområdet ivaretas gjennom eget reguleringsplanarbeid i regi grunneier XPND.

Tjenesteområdet har begrensede muligheter til å påvirke utforming og fremdrift i fellesprosjektet for Ringeriksbanen og E16. Innsatsen konsentreres derfor om å bidra til å få til utvikling der det er mulig, samtidig som vi må forsøke å sikre at det som planlegges og bygges vil fungere godt sammen med delene av utviklingsområdene som per i dag ligger i båndleggingssonen til FRE16. Dersom det viser seg at Nye Veier vil gjøre større endringer i den statlige reguleringsplanen, vil dette erfaringsmessig binde opp ressurser til oppfølging av disse planprosessene.

Etter tidligere omprioriteringer av stillingshjemmel ved oppmålingsavdelingen, har tjenesteområdet kun én oppmålingsingeniør. Dette gjør denne avdelingen særlig sårbar ved økt saksmengde og/eller fravær. Tilsvarende sårbarhet er det innenfor geodata og miljø.

Oppmålingsavdelingen har vært styrket med en midlertidig prosjektstilling i 2023-24. Store deler av utgiftene til denne prosjektstillingen har vært dekket av tilskudd. Det tas sikte på å gjøre denne ordningen permanent fra og med 2025.

Det er god kontroll på arbeidet med oppfølging av Strategi for tilsyn og ulovlighetsoppfølging som ble vedtatt i kommunestyret 13.12.2021.

Effektiv og forutsigbar saksbehandling bidrar til gode rammer for planlegging og gjennomføring av utbyggingsprosjekter, og bidrar dermed også til å nå vekstmålet. For å sikre at saksbehandlingen blir gjennomført innenfor lovpålagte frister, må det i årene fremover rigges for styrket bemanningen på avdelingene innenfor tjenesteområdet areal, byggesak og miljø. Det presiseres at grepet med å omfordele midler fra vakant planleggerstilling er et midlertidig tiltak, i en tid med presset økonomi. Det anbefales ikke å redusere bemanningen på sikt, da vi er avhengige av å ha kompetente ressurser på plass for å ivareta samfunnsinteresser ved planlegging og gjennomføring av utviklingsprosjektene som kommer i årene fremover.

Videre er det viktig at medarbeiderne innenfor tjenesteområdet har mulighet til å styrke sin kompetanse gjennom deltakelse på kurs og webinarer. Det anbefales at budsjettpost for opplæring og kurs beholdes uendret.

Oppmålingsavdelingen har høyere gebyrinntekter enn forventet, men dette er i hovedsak knytta til to store oppmålingsoppdrag i utbyggingsområder, (boligfelt under planlegging på Helgelandsmoen og Sollihøgda). Vi har ikke grunnlag for å estimere tilsvarende inntekter i 2025. Derfor videreføres budsjetterte inntekter på dette selvkostområdet med 750.000, -. Budsjetterte inntekter på planbehandling videreføres også på samme nivå som tidligere, med 850.000, -. Det samme gjøres for byggesaksavdelingen, med 2.650.000, -.

Gebyrinntekter knyttet til seksjonering er fordelt på seksjonering av bygg og utearealer. Antall seksjoneringer er i stor grad avhengig av hvor mange leilighetsbygg som oppføres i løpet av året det budsjettes for. I tillegg er det usikkert om leilighetsbyggene deles opp i borettslagsandeler, eller egne seksjoner. Derfor legges det opp til et nøkternt estimat på 160.000, -.

Kultur og fritid

Innledning

Tjenestestedet kultur og fritid omfatter kulturskolen, biblioteket, tilrettelegging for frivillighet i det frie kulturlivet, idretten, lag og foreninger, Hole Ungdomsfrivilligsentral, Hole frivilligsentral og andre barne- og ungdomsaktiviteter. Tjenestestedet legger til rette for den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken, utvikling og arbeid med pilegrimsleden, spillemiddelordningen og tilskudd til Den norske kirke og gravplass. Kultur og fritid fordeler årlig kulturmidler og arbeider tett med Hole idrett- og aktivitetsråd om idrettssaker. Videreutviklingen av kulturminneplan og annen arbeid med kulturarv, som gravfelt og andre prosjekter, tilfaller også kultur og fritid.

Tjenestestedets hovedmål er å skape et rikt og mangfoldig kulturliv, noe som bidrar til å gjøre Hole til en attraktiv kommune å bo i. Kulturlivet er en viktig del av det levende og inkluderende lokalmiljøet og skaper tilhørighet. Kultur og fritid omfavner sentrale enheter som bidrar til å gjøre Hole til et kulturrikt sted å bo, som blant annet Hole bibliotek, Hole kulturskole og frivilligsentralene. Et mangfold av kulturopplevelser og et aktivt nærmiljø stimulerer oss og bidrar til personlig utvikling og vekst. Opplevelser innenfor kulturfeltet er berikende og kan sette Hole kommune på kartet som kulturdestinasjon. Kommunen har en sentral plass i Norgeshistorien med verdifulle kulturminner, unik kulturhistorie og vakkert kulturlandskap.

Kultur og fritid jobber aktivt med satsningsområdene innenfor delmålene økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft i samfunnsdelen. Kultur og fritid skal arbeide for at innbyggere opplever tilhørighet, og føler seg som en verdsatt del av fellesskapet i kommunen gjennom opplevelser og møteplasser. Dette bidrar til at innbyggere kan møtes på tvers av interesser og bosted, som videre sikrer muligheten for innbyggere til å delta aktivt og involvert i samfunnsutviklingen.

Sosial bærekraft

- Flere tiltak og aktivitetstilbud rettet mot barn og unge
- Utvikle nye møteplasser
- Kultursatsing gir en attraktiv kommune med mangfold av tilbud, som gir bolyst, deltagelse, opplevelser og positiv oppvekst
- Videreutvikling av BUA utlånssentral
- Fordeling av kulturmidler til foreninger og andre som bidrar til trivsel i lokalsamfunnet

Økonomisk bærekraft

- Abonnement på tilskuddsportalen.no, der frivillige lag, foreninger og ansatte i kommunen får tilgang til omtrent 1500 tilskuddsordninger i landet enkelt samlet i portal. Det vil bli gitt årlige kurs i bruken av portalen og om søknadsskriving.
- Igangsette prosjekter på tvers av tjenesteområder og med de frivillige kulturlivet, lag og organisasjoner. Samarbeid og samskaping mot felles mål

Miljømessig bærekraft

- Videreutvikle kulturminneplanen
- Videreutvikle BUA

Dette skal vi oppnå

Kultur og fritid

Kultur og fritid omfatter flere enheter, støtteordninger, aktører og tiltak i det frie kulturlivet. Hole kommune skal være et sted med et mangfold av kulturelle aktiviteter, severdigheter og møteplasser for alle aldersgrupper. Beskrivelsen av enhetene innenfor tjenesteområdet sier noe om hvordan disse bidrar til det kulturelle livet i Hole, og hva som ønskes å oppnå innenfor områdene. Kultur og fritid har som mål å knytte lokale kulturaktører sammen, og vil være navet i samarbeid og samskaping på tvers av generasjoner og enheter.

Kultur og fritid er med å fremme innbyggernes mulighet for å delta aktivt i samfunnsutvikling gjennom frivilligsentralene, kulturtilbudene og idretten.

Kommuneplanen har som mål å styrke det gode liv i Hole med særlig satsning på;

- Oppvekstvilkår for barn og unge
- Godt samarbeid med frivillige
- Et mangfoldig kulturskoletilbud
- Idrett i bredde
- Et sted å være gjennom fritidsklubbaktiviteter og uorganisert idrett- og fritidsaktiviteter
- Medvirkning av barn og unge
- Ivaretagelse av kongehistorie og pilegrimsleden
- Ressursfordeling og handlekraft til de som jobber med barn og unge

Hole bibliotek

Biblioteket formidler litteratur og informasjon til besøkende i alle aldre. Biblioteket har særlig fokus på barn og unge og fungerer også som skolebibliotek. Biblioteket arrangerer jevnlig aktuelle debatter og foredrag, samt andre aktiviteter for innbyggere. Biblioteket har et mediebudsjett som brukes til innkjøp av bøker, tidsskrifter og lydbøker for å holde samlingen aktuell. Mediebudsjettet brukes også til sommerles og andre arrangementer. Sommerles er en lesekampanje rettet mot barn og unge. Barn og unge i Hole har gjennom kampanjen vist seg i toppen på antall leste sider per innbygger i fylket. Hole bibliotek har som mål å ha et godt og bredt utvalg av bøker for enhver smak, være en aktuell arena for debatter og foredrag, en sosial møteplass, og at man kan låne det meste man kan ønske seg.

Hole kulturskole

Kulturskolen gir opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til barn og unge. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk med ivaretagelse av både bredde og talent. Kulturskolen er også en ressurs for andre kulturtilbud, og samarbeider mye med andre enheter under kultur og fritid som blant annet frivilligsentralene og lag og foreninger. Kulturskolen har 260 elevplasser i 2024.

Kulturskolens mål er å gi barn og unge en kulturelle og kunstnerisk dannelselse og utdanning. Dette vil gi et solid grunnlag for egen identitetsbygging, samt gi barn og unge tro på egen verdi og ideer.

Kulturskolen legger vekt på en lekende og søkende undervisning for å la elevene få oppleve mestring og trygghet.

Hole frivilligsentral

Frivilligsentralene er en del av kultur og fritid, organisert med styrer, daglig ledere og årsmøte som vedtar årlige handlingsplaner. Frivilligsentralene tar ansvar for flere større kulturarrangement og tiltak. Frivilligsentralene delfinansieres med tilskudd fra Kulturdepartementet.

Hole frivilligsentralens mål er å være en møteplass med daglige aktiviteter, flere større arrangement og hjelpetiltak. Frivilligsentralen bidrar til å styrke det sosiale nettverket mellom mennesker i lokalmiljøet uavhengig av alder. Blant annet står frivilligsentralen for tiltak som vinterfestival, Holemarked, BUA og turskilt-prosjektet.

Det skal også arrangeres viktige tiltak og sosiale møteplasser for eldre, som handlebuss, strikkekafe, eldrekor, bingo, data-kurs og middagstreff.

Hole Ungdomsfrivilligsentral

Hole ungdomsfrivilligsentral er frivilligsentral for barn og ungdom. Her gjøres frivillig innsats rettet mot barn og unge. Hovedaktivitetene er drift av fritidsklubben High Five, LAN-samlinger, ungdomsklubb og aktivitetstilbud for ungdom gjennom sommeren. Hole ungdomsfrivilligsentral skal organisere og ta initiativ til lavterskel fritidsaktiviteter til barn og ungdom gjerne på tvers av generasjoner.

Hole ungdomsfrivilligsentral samarbeider tett med ungdom og de har et eget styre.

Den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken

Den kulturelle skolesekken og den kulturelle spaserstokken tilbyr kulturopplevelser for barn og unge i skolen, og for eldre på institusjoner. DKS og DKSS er driftet med tilskudd fra fylkeskommunen og spillemidler.

Ung Kultur Møtes (UKM)

UKM skal være en overordnet paraply for all barne- og ungdomskultur i kommunen. Gjennom konkrete tilbud og aktiviteter på ulike arenaer og møteplasser skal målgruppa få en meningsfull hverdag hvor de opplever mestring, utvikling, gode kunst- og kulturopplevelser, treffer nye venner osv.

Det skal være et tett samarbeid internt i kommunen, og med lag og foreninger, og ikke minst med ungdommen selv.

UKM har som mål å berike hverdagen for alle barn og unge i kommunen.

Økonomiplan for 2025-2028

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2020	Resultat 2021	Resultat 2022	Resultat 2023	Anslag 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026	Planlagt 2027
Antall dager i uken åpen fritidsklubb/skatehall i snitt		0,8	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Avvik budsjett		-1,0 %	6,8 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Besøk til bibliotek pr. innb.		19 000,0	18 000,0	20 000,0	21 000,0	21 000,0	21 000,0	21 000,0	21 000,0
Deltagelse i kulturskolen (elevplasser)		288,0	217,0	220,0	220,0	250,0	250,0	250,0	250,0
Sykefravær		1,4 %	6,9 %	3,0 %	3,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %
Utlån av medier pr. innbygger (bibliotek)		22 000,0	21 000,0	22 000,0	22 000,0	22 000,0	22 000,0	22 000,0	22 000,0

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Rev.budsjett 2024	Økonomiplan			
				2025	2026	2027	2028
Driftsutgifter							
Lønn	9 593	8 852	8 852	9 406	9 406	9 406	9 406
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 902	1 076	1 076	1 046	1 046	1 046	1 046
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	52	52	52	52	52	52	52
Overføringsutgifter	5 273	5 458	5 458	5 033	5 033	5 033	5 033
Finansutgifter	731	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	17 552	15 439	15 439	15 538	15 538	15 538	15 538
Driftsinntekter							
Salgsinntekter	-1 068	-1 080	-1 080	-1 080	-1 080	-1 080	-1 080
Refusjoner	-2 134	-1 425	-1 425	-1 289	-1 289	-1 289	-1 289
Overføringsinntekter	-268	-31	-31	-31	-31	-31	-31
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-722	0	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-4 192	-2 536	-2 536	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
Sum	13 360	12 903	12 903	13 138	13 138	13 138	13 138

Rammeoversikt

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
Beskrivelse tiltak	2025	2026	2027	2028
Opprinnelig budsjett	12 903	12 903	12 903	12 903
Sum Vedtak forrige periode	-40	-40	-40	-40
Sum Budsjettendring i år	700	700	700	700
Konsekvensjusteringer	660	660	660	660
Konsekvensjustert ramme	13 563	13 563	13 563	13 563
Innsparingstiltak				
Innsparing tilskudd kirken	-390	-390	-390	-390
Innsparinger tilskudd lag og foreninger	-228	-228	-228	-228
Sum Innsparingstiltak	-618	-618	-618	-618
Nye tiltak				
Kirken kompensasjon lønnsvekst	193	193	193	193
Sum Nye tiltak	193	193	193	193
Nye tiltak og realendringer	-425	-425	-425	-425
Ramme 2025-2028	13 138	13 138	13 138	13 138

Sammendrag budsjett

Innsparinger

Innsparinger søkes løst ved å kutte kr 46 000 i idrettsmidlene. Da vil de være på samme nivå som kulturmidlene (kr 54 000).

Kutte kr 116 000 i driftstilskudd til Il Holeværingen som da vil få utbetalt kr 509 000

Kutte kr 390 000 til kirka

Hole kommune investerte i nytt lydanlegg i 2024. Dette betyr at utgiftsposten til lydanlegg under 17. mai på kr 20 000 kan tas vekk

Kutte kr 30 000 i støtte til skiforeningen

Bibliotek

Biblioteket har få midler utover mediebudsjettet, til for eksempel arrangementer og foredrag. Hole Bibliotek har fra før vært knyttet til transportavtalen via Viken Fylkeskommunen, for fjern-lån av bøker som innbyggere benytter seg svært mye av. Viken fylkeskommune har forhandlet en ny transportavtale som har medført en prisøkning på kr 24 000. Fjern-lån av bøker er viktig for våre innbyggere og samarbeidet med andre biblioteker om utveksling av medier og lesestoff.

Hole bibliotek er i prosess med å se på alternativ lokalisering av lokalene. Leieavtalen med Vikstunet går ut oktober 2025 og det er naturlig å vurdere nye lokaler. Det er ønskelig med en mer sentral plassering i lokaler som er universelt utformet og som ligger i tilknytting til øvrig næringsliv og kommunale tjenester. Dette vil kunne øke bruken av biblioteket betraktelig og bli en populær og etterlengtet møteplass på tvers av generasjoner.

Hole kulturskole

Hole kulturskole har fått et stigende antall elever etter coronaen, og i dag teller det 260 elevplasser. Kulturskolen fikk i 2022 en 15 % stilling til "korps i skole prosjektet" på Røyse som har vært en vellykket satsing. Hole kulturskole bruker programmet Speedadmin for timeplaner, fakturering og kommunikasjon med foreldre og elever. Speedadmin har vanlig en prisøkning på 2,5% per år.

Frivilligsentralene

Frivilligsentralene delfinansieres med tilskudd fra kulturdepartementet, og tilskuddet blir beregnet ut ifra statsbudsjettet. Det er dermed ikke avklart hva tilskuddet blir i 2025.. Frivilligsentralene får årlig aktivitetsmidler fra Hole kommune for å sette i gang og gjennomføre gode tiltak innenfor frivilligheten. For å opprettholde det høye aktivitetsnivået er begge sentralene avhengige av eksterne midler som de søker og rapporterer på.

Ung Kultur Møtes (UKM)

UKM er et nytt satsingsområde for all barne- og ungdomskultur i Hole. Målet er at UKM skal bli en paraply for både den organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteten gjennom hele året. Det har blitt opprettet en budsjettpost under kulturskolen på kr 20 000. I tillegg vil det bli søkt eksterne midler til gjennomføring av aktiviteter og arrangement. Barn og unge skal selv være delaktig i planlegging og gjennomføring, og det skal samarbeides og samskapes på tvers av tjenestoområder, og med lag og foreninger.

Hole aktivitetspark

Det er satt ned en arbeidsgruppe som jobber med å skissere en mulig aktivitetspark i tilknytting til nye Hole ungdomsskole. Målet er å etablere en rullepark, ballbinger, basketbane, utescene og ulike hengeområder rundt ungdomsskolen. Arbeidsgruppa jobber grundig med medvirkningsprosesser og søknader om ekstern finansiering.

En slik satsing vil resultere i det største løftet for møteplasser og egenorganisert fritidsaktivitet for lokalbefolkningen.

Større tilskudd;

- Hole idrettsråd fordeler etter søknad kr 54 000 i idrettsmidler til organisert idrett på vegne av Hole kommune.
- Tilskudd Idrettslaget Holveværingen kr 509 000.
- Skiforeningen kr 20.000
- Flerbrukshallen Hønefoss Arena ca. kr 180 000/2,5% av driftsutgifter
- Kulturmidler kr 54 000
- Buskerudmuseet kr 50 000
- 17. mai arrangement FAU 15 000

Tilskudd kirken

Vedlagt er søknad fra Kirken med detaljert budsjett og fireårsplan for drift og investering.

Tilskudd til Den norske kirke er tuftet på Kirkeloven § 15. Loven er ikke konkret på størrelsen av ressursene kommunen skal bidra med til kirken. Kirken skal ha en administrasjon som drifter kirker og kirkegård. Utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker og utgifter til anlegg og drift av gravplass er lovpålagte oppgaver for enhver kommune.

Kirken skal legge fram budsjett og regnskap. Fra biskopen er det forordnet et antall gudstjenester som skal avholdes i Hole i løpet av året og som kommunen skal bevilge midler til. I tillegg må også nødvendige kirkelige tjenester som dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser kunne utføres tilfredsstillende, med gode arbeidsforhold for de kirkelig ansatte. Kirkeloven sier også at kirkens budsjettforslag skal inneholde utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak. Dette er utgifter som kommunen ikke er pålagt å dekke, men som skal til behandling i kommunen.

Kirken søker kommunen totalt kr 4 432 410,- driftstilskudd i 2025.

Driftstilskudd kirken i 2024 kr 4 197 757,-

Kirken søker om økning i driftstilskudd på kr 234 653,- for 2025

Driftstilskudd kirken 2021	3 580 600
Driftstilskudd kirken 2022	3 677 600
Driftstilskudd kirken 2023	3 857 757
Driftstilskudd kirken 2024	4 197 757
Driftstilskudd kirken 2025	4 000 757

Kostragruppe 01 viser at driftstilskuddet til kirken er lavest per innbygger i Hole. Driftstilskuddet til gravplass er over middels. De siste årene har Hole kommune gjort større investeringer i gravplassutvidelse.

Kommunedirektørens innstilling til driftstilskudd er tuftet på tidligere vedtak, søknad fra kirken, forventet lønnsutvikling og kommunens ramme. Driftstilskuddet er en ramme kirken prioriterer innenfor.

Innstilling driftstilskudd kirken budsjett 2025 kr 3 807 757

Det innstilles på tillegg for lønnsøkning i 2025 på 4,6 %

Det innstilles til krav om effektiviseringstiltak i tråd med krav til resten av kulturområdet.

Tjenesteavtale med kirken påvirker resultat

Verdien av kommunens samlede tjenester til kirken (tjenesteytingsavtale) utgiftsføres over Kultur og fritid uten å være budsjettert innenfor området verdi ca kr 200 000. Beregningen blir klar på slutten av året.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-28
Samfunn					
Biblioteket - flytting og tilpasning lokaler	1 000	0	0	0	1 000
Sum Samfunn	1 000	0	0	0	1 000
Sum investeringsprosjekter	1 000	0	0	0	1 000

Gebyrliste

Barnehage

Makspris for barnehageplass fastsettes av Stortinget, vanligvis for ett år av gangen. Maksprisen gjelder både offentlige og private barnehager. Barnehagene kan kreve betaling for mat/kost i tillegg.

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
100% plass	Kr/mnd	2 000	2 000	0	0%	Videreføres uendret i forslag til statsbudsjettet
60% plass	Kr/mnd	1 631	1 631	0	0%	Videreføres uendret i forslag til statsbudsjettet
Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	400,0	400,0	0,0	0,0%	Videreføres uendret
Kostpenger ved 60 % plass	Kr/mnd	240,0	240,0	0,0	0,0%	Videreføres uendret.
Naturbarnehagen: Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	300,0	300,0	0,0	0,0%	Videreføres uendret.
Naturbarnehagen: Kostpenger ved 60 % plass	Kr/mnd	180,0	180,0	0,0	0,0%	Videreføres uendret
Søskenedrasjon for barn nr. 2	%	30	30	0	0%	

Skolefritidsordning (SFO)

SFO faktureres i 11 mnd.

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
1., 2. og 3. trinnns elever, 100% plass	Kr/mnd	1 313,0	1 372,0	59,0	4,5%	
1., 2. og 3. trinnns elever, 40% plass	Kr/mnd	Gratis	Gratis			
1., 2. og 3. trinnns elever, 50% plass	Kr/mnd	Gratis	Gratis			
1., 2. og 3. trinnns elever, 60% plass	Kr/mnd	Gratis	Gratis			
1., 2. og 3. trinnns elever, 80% plass	Kr/mnd	1 078,0	1 127,0	49,0	4,5%	
100 % plass	Kr/mnd	3 647,0	3 811,0	164,0	4,5%	
40 % plass	Kr/mnd	1 532,0	1 600,0	68,0	4,4%	
50 % plass	Kr/mnd	1 964,0	2 052,0	88,0	4,5%	
60 % plass	Kr/mnd	2 244,0	2 345,0	101,0	4,5%	
80 % plass	Kr/mnd	2 996,0	3 131,0	135,0	4,5%	
Ekstra dag i ferietid	Kr/dag	297,0	310,0	13,0	4,4%	
Ekstra dag i vanlig SFO-tid	Kr/dag	222,0	232,0	10,0	4,5%	
Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	274,0	286,0	12,0	4,4%	Graderes etter % plass.
Morgenåpent, 100 % plass	Kr/mnd	730,0	763,0	33,0	4,5%	
Morgenåpent, 20 % plass	Kr/mnd	161,0	168,0	7,0	4,3%	
Morgenåpent, 40 % plass	Kr/mnd	306,0	320,0	14,0	4,6%	
Morgenåpent, 50 % plass	Kr/mnd	380,0	397,0	17,0	4,5%	
Morgenåpent, 60 % plass	Kr/mnd	455,0	476,0	21,0	4,6%	
Morgenåpent, 80 % plass	Kr/mnd	599,0	626,0	27,0	4,5%	
Morgenåpent, enkeltdag	Kr/dag	60,0	63,0	3,0	5,0%	

Kulturskole

Satser for 2025 gjelder fra høstsemestret.

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Flerfagsrabatt, 3 fag eller flere	%	15	15	0	0%	
Materialavgift gitar, slagverk, fiolin og animasjon	Kr/semester	114,0	115,0	1,0	0,9%	
Materialavgift kulturmix og kunst	Kr/semester	342,0	350,0	8,0	2,3%	
Materialavgift piano, teatersport og dans	Kr/semester	60,0	63,0	3,0	5,0%	
Semesterkontingent	Kr/semester	2 058,0	2 150,0	92,0	4,5%	Satsen gjelder fra høstsemester 2025
Skyss	Kr/semester	750,0	780,0	30,0	4,0%	
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	%	15	15	0	0%	
Søskenmoderasjon for barn nr. 3	%	25	25	0	0%	

Pleie, rehabilitering og omsorg

Grunnbeløpet i folketrygden (G) brukes til å beregne enkelte betalingssatser. Grunnbeløpet er per 1. mai 2024 kr 124.028. Beløpet justeres 1. mai hvert år og blir fastsatt etter trygdeoppgjøret.

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Brannalarm til trygghetsalarm	Kr/mnd	28,0	29,0	1,0	3,6%	
Dag-/nattopphold på institusjon	Kr/dag eller natt	110	110	0	0%	Vedtas i statsbudsjettet for 2025
Dagsenter	Kr/dag	141	141	0	0%	Vedtas i statsbudsjettet for 2025
Hjelpemidler		0	0	0	0%	Kommunen tilbyr tekniske hjelpemidler for kortvarig behov. Pleie, rehabilitering og omsorg har prisliste som oppdateres årlig
Hjemmehjelp, 2G-3G	Kr/mnd	1 462,0	1 528,0	66,0	4,5%	
Hjemmehjelp, 3G-4G	Kr/mnd	2 315,0	2 419,0	104,0	4,5%	
Hjemmehjelp, 4G-5G	Kr/mnd	3 413,0	3 567,0	154,0	4,5%	
Hjemmehjelp, over 5G	Kr/mnd	4 265,0	4 457,0	192,0	4,5%	
Hjemmehjelp, under 2G	Kr/mnd	230	230	0	0%	Vedtas i statsbudsjettet for 2025
Korttidsopphold på sykehjem	Kr/døgn	193	193	0	0%	Vedtas i statsbudsjettet for 2025
Langtidsopphold på sykehjem		0	0	0	0%	Statlig vedtatt betaling. Beløp beregnes av inntekter og nærmere bestemte fradrag
Levekostnader på Sundjordet	Kr/mnd	8 355,0	8 731,0	376,0	4,5%	
Middagsombringning	Kr/porsjon	128,0	133,0	5,0	3,9%	
Nøkkelboks, leie	Kr/mnd	63,0	66,0	3,0	4,8%	
Timesats	Kr/time	522,0	545,0	23,0	4,4%	
Transport til dagsenter	Kr/dag	65,0	68,0	3,0	4,6%	
Trygghetsalarm, digital	Kr/mnd	444,0	464,0	20,0	4,5%	

Omsorgsboliger tildeles av pleie, rehabilitering og omsorg. Husleie fastsettes av eiendomsforvaltningen som også forvalter leiekontrakten. Husleie følger gjengs leie for området boligen ligger i. Leietaker kan søke bostøtte.

Salgs- og skjenkebevilling

Satsene fastsettes av staten og oppdateres når satsene for 2025 er vedtatt.

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Enkeltanledninger - ambulerende bevilling	Kr	440	440	0	0%	Satser for 2025 for salgs- og skjenkebevillinger fastsettes av staten.
Kunnskapsprøve	Kr	400	400	0	0%	
Minstegebyr skjenkebevilling, omsetningsavhengig	Kr	6 100	6 100	0	0%	
Salgsbevilling (handel, omsetning), minstegebyr	Kr	1 960	1 960	0	0%	
Tilsynsavgift salg av tobakk - midlertidig salgssted, minstegebyr	Kr	1 450	1 450	0	0%	
Tilsynsavgift salg av tobakk, minstegebyr	Kr	5 420	5 420	0	0%	

Leie av lokaler/eiendom

Det skal betales for all privat bruk av kommunale lokaler dersom kommunestyret ikke har vedtatt annet. Priser avklares i hvert enkelt tilfelle dersom sats ikke er fastsatt i betalingsregulativet.

Ekstra renhold eller driftsteknikertjenester i forbindelse med privat leie av lokaler/eiendom betales etter avtale.

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Kleivhallen, halve hallen	Kr/time	225,0	235,0	10,0	4,4%	Det betales ikke halleie for arrangement for barn og unge under 18 år
Kleivhallen, hele hallen	Kr/time	445,0	465,0	20,0	4,5%	Det betales ikke halleie for arrangement for barn og unge under 18 år
Leie av gymsal til private (også ansatte i Hole kommune) eller kommersielle aktører	Kr/time	178,0	186,0	8,0	4,5%	
Leie av samfunnssal til private (også ansatte i Hole kommune) eller kommersielle aktører	Kr/arrangement	1 181,0	1 234,0	53,0	4,5%	

Billadere

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Lading av bil på kommunal grunn betales for etter den til enhver tid gjeldende sats.		0	0	0	0%	

Renovasjon

Satser fastsettes av HRA. Beløp er inkludert mva.

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Husholdninger, renovasjonsgebyr - standard	Kr/år	5 099	5 099	0	0%	For mer informasjon, se HRA.no. Oppgitt sats er inkludert 25% mva
Hytterrenovasjon, oppsatte samledunker	Kr/år	2 538	2 538	0	0%	For mer informasjon, se HRA.no. Oppgitt sats er inkludert 25% mva.

Feiing og tilsyn

Sats fastsettes av Ringerike kommune. Beløp er inkludert mva.

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Feie- og tilsynsavgift	Kr/pipelep	605	706	101	17%	For mer informasjon, se Ringerike.kommune.no. Satsen er inkludert 25% mva.

Gravemelding

Innføres fra 1.1.2025 jfr forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg.

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Gravesøknad inkl. tilsyn og kontroll	Kr	0	3 750	3 750	0%	Innføres fra 1.1.2025. Oppgitt sats er inkludert 25% mva.

Vann- og avløpsgebyrer 2025

Vann- og avløpsgebyrer 2025

Vedtatt av Hole kommunestyre med hjemmel i lokal forskrift om vann- og avløpsgebyrer vedtatt 11.12.2017

Kommunestyret vedtar årlig nytt gebyrregulativ i forbindelse med budsjettbehandlingen.

Tilknytningsgebyr er et engangsgebyr som skal betales for tilknytning til kommunalt vann- og/eller avløpsanlegg. Gebyret skal betales ved tilknytning av:

- a) Ny tilknytning av eiendom.
- b) Tilknytning av eiendom med en eller flere nye bruksenheter.
- c) Tilknytning av eksisterende eiendom, eller eiendom som kommunen krever tilknyttet.
- d) Eksisterende eiendom med tilknytning som ikke er godkjent.

Tilknytningsgebyret skal være betalt før tilknytning.

Årsgebyr for vannforsyning og avløpshåndtering er todelt:

Abonnementsgebyr:

Et fast årlig gebyr for kommunens vann- og avløpstjenester. Inntektene fra gebyret skal fortrinnsvis dekke tjenestenes kapitalkostnader.

Forbruksgebyr

Fastsettes etter faktisk vannforbruk eller stipulert etter størrelsen på boligen. Stipulert forbruk beregnes ut ifra bruksareal multiplisert med en faktor på 1,2 m³/m². Bruksareal beregnes etter NS-3940.

Vann- og avløpsgebyrene beregnes etter prinsippet vannmengde inn er lik vannmengde ut.

Differensiert abonnementsgebyr:

Abonnementsgebyret er differensiert ut fra brukskategorier:

- a) Boligeiendom og fritidsboliger: ett fastledd per boenhet
- b) Næringseiendom, kombinasjonseiendom og landbrukseiendom: fastsatte kategorier som gjenspeiler vannforsyningskapasiteten til den enkelte eiendom

Installasjon av nye vannmålere:

Kommunen eier vannmåleren som skal utplasseres. Installasjonskostnader dekkes av abonnenten iht. forskrift om vann- og avløpsgebyr av 17.12.2017. For mer informasjon se:

<https://www.hole.kommune.no/vannmaaler.545695.no.html>

Utskifting av vannmålere:

Kommunen skifter til smarte vannmålere.

Kommunen kontakter huseiere som skal få byttet vannmåler og inngår avtale om tidspunkt for utskiftingen.

Hensikten er å sikre at kommunens rørlegger får adgang til vannmåleren på en effektiv måte.

Ved huseiers mislighold av bekreftet avtaletidspunkt påløper et gebyr på 750 kr inkl. mva.

Vannmåleravlesning:

Abonnenter som har vannmåler betaler en årlig leie for vannmåleren.

Alle vannmålere skal avleses en gang hvert år innen 31. desember. Målerstand skal rapporteres på vannmålerkort og sendes til kommunen elektronisk eller som brevpost.

Gebyrreduksjon i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag

Abonnenten har rett til reduksjon i gebyr ved feil eller mangel ved vannforsyningen i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag. Abonnenten har rett til redusert gebyr dersom ikke-varslet avbrudd i vannforsyningen varer i mer enn 24 timer. Vilkår for gebyrreduksjon er at mangelen skyldes forhold på kommunens side, for eksempel forurensing i vannkilde eller feil ved kommunalt anlegg. Krav om redusert gebyr må fremmes innen to måneder etter at forholdet oppsto, dersom ikke kommunen har fattet eget vedtak om gebyrreduksjon.

Gebysatser frem til 1. mai:

Årlig abonnementsgebyr (kr/år)	Fastledd	2025	Vann	2025	Avløp
		Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Kategori 1 (0-300) m3	1	907	1 134	1 282	1 603
Kategori 2 (301-1000) m3	3	2 721	3 402	3 846	4 806
Kategori 3 (1001-3.000) m3	6	5 442	6 803	7 692	9 615
Kategori 4 (3.001-6.000) m3	12	10 884	13 605	15 384	19 230
Kategori 5 (6.001-20.000) m3	24	21 786	27 210	30 786	38 460
Kategori 6 (20.001-50.000) m3	50	42 750	56 688	64 100	80 125
Kategori 7 (50.001-150.000) m3	100	90 700	113 375	128 200	160 250
Kategori 8 (150.001-500.000) m3	150	170 063	212 578	192 300	240 375
Kategori 7 (500.001-1.000.000) m3	300	272 100	340 125	384 600	480 750

Økonomiplan for 2025-2028

	2025	Vann	2025	Avløp
Forbruksgebyr (kr/m ³)	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
<i>Alle abonnenter</i>	<i>17,61</i>	<i>22,01</i>	<i>31,20</i>	<i>39,00</i>

Gebyrsatser fra 1. mai gitt at forslaget i statsbudsjett om reduksjon av mva fra 25% til 15 % blir vedtatt:

Årlig abonnementsgebyr (kr/år)	Fastledd	2025 Vann		2025 Avløp	
		Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Kategori 1 (0-300) m3	1	907	1 043	1 282	1 474
Kategori 2 (301-1000) m3	3	2 721	3 129	3 846	4 423
Kategori 3 (1001-3.000) m3	6	5 442	6 258	7 692	8 846
Kategori 4 (3.001-6.000) m3	12	10 884	12 517	15 384	17 692
Kategori 5 (6.001-20.000) m3	24	21 768	25 033	30 786	35 404
Kategori 6 (20.001-50.000) m3	50	42 750	49 163	64 100	73 715
Kategori 7 (50.001-150.000) m3	100	90 700	104 305	128 200	147 430
Kategori 8 (150.001-500.000) m3	150	170 063	195 573	192 300	221 145
Kategori 7 (500.001-1.000.000) m3	300	272 100	312 915	384 600	442 290

Forbruksgebyr (kr/m3)	2025 Vann		2025 Avløp	
	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Alle abonnenter	17,61	20,25	31,20	35,88

Gebyrreduksjon i årsgebyret i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag:

Årsgebyret reduseres med 0,3 % per påbegynte døgn utover det første døgnet.

Økonomiplan for 2025-2028

	2025	Vann
Mannmålerleie (kr/år)	Eks. mva	Inkl. mva
Per måler	160	200

Purregebyr:

Purregebyr for ikke returnert avlesningskort fra og med 1. purring kr 600,- Ikke mva.

Oppmøtegebyr for avlesning av vannmåler:

Oppmøtegebyr hvor kommunen må lese av vannmåler: kr 1.000,- inkl. mva per gang per eiendom.

	2025	Vann	2025	Avløp
Tilknytningsgebyr (kr)	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Sats	12.000	15.000	12.000	15.000

Gebyr for avstengning og påsetting av vannforsyningen:

Påkoblingsgebyr ved avstengt vannledning kr 2.000,- inkl. mva

Innmåling vann- og avløp:

Innmåling av vann- og avløpsinstallasjoner kr 1.600,- pr. time inkl. mva

Kontroll av vannmåler:

Kontroll av vannmåler ved eksternt laboratorium utføres etter faktiske kostnader der måler er innenfor 5% toleranse.

Administrasjonsgebyr:

Administrasjonsgebyr er et tilleggsgebyr for abonnenter uten vannmåler eller som har mekanisk vannmåler kr 2250 per år inkl mva

Kommunale gebyrer for plan, byggesak, oppmåling og miljø 2025

Gebyrregulativet fastsetter de enkelte gebyrer og avgifter, og vedtas av kommunestyret i forbindelse med budsjettbehandlingen for det enkelte år. Dersom det vedtas endringer i gebyrregulativet i løpet av året, vil satsene bli innarbeidet i dette dokumentet.

Prislisten vil være tilgjengelig på kommunens nettside. Prisjusteringer er gjort ut fra følgende:

- Deflator 4,5 %
- Sammenligning med nabokommuner
- Statlige satser
- Selvkostprinsippet

EIENDOMSOPPLYSNINGER / MEGLEROPPLYSNINGER

Eiendomsopplysninger kan bestilles gjennom <https://infoland.ambita.com/#/> eller andre aktører innenfor området. Dersom en velger å bestille produktene direkte via kommunen gjelder satsene i tabellen under:

1.1.	Standard meglerpakke (1.1.1 – 1.1.7)	3 055,-
	1.1.1 Eiendomsinformasjon og midlertidig brukstillatelse	385,-
	1.1.2 Grunnkart	470,-
	1.1.3 Utskrift fra matrikkelkartet	385,-
	1.1.4 Gjeldende arealplaner med bestemmelser	470,-
	1.1.5 Tilknytting til vann, kloakk og vei	385,-
	1.1.6 Kommunal avgifter og gebyrer og legalpant	385,-
	1.1.7 Ildsted og pipe	550,-

1.2	Ledningskart	470,-
1.3	Godkjente bygningstegninger	550,-
1.4	Seksjonering	330,-
1.5	Ortofoto	585,-
1.6	Legalpant	170,-
1.7	Digitale kartdata, utvalg	beregnes

Merverdiavgift er inkludert i prisene gitt i tabellen over.

Grunnboksutskrift og kopi av heftelser bestilles gjennom ehandel.statkart.no (Kartverket).

BYGGESAK

Med hjemmel i plan- og bygningsloven.

Generelle bestemmelser

Gebyr beregnes for hvert enkelt byggetiltak iht. gebyrregulativet og summeres.

Gebyr beregnes fra den dato bygningsmyndigheten anser saken komplett.

Der saksbehandling er påbegynt og tiltakshaver velger å trekke søknaden før vedtak er fattet, eller saken avvises pga. manglende dokumentasjon iht. mangelbrev, ilegges 50 % gebyr.

Fakturering og innfordring

Fakturering skjer på bakgrunn av skriftlig bestilling. Ved for sen betaling påløper purregebyr og forsinkelsesrenter iht. inkassoloven. Faktura som ikke blir betalt etter purring, sendes til inkasso for videre inndrivelse.

Merverdiavgift

Gebyrer som følger av lovpålagte oppdrag er ikke belagt med merverdiavgift. For eventuelle tilleggsoppdrag som ikke er lovpålagte betales det 25 % mva.

Urimelig gebyr

Hvis gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til de kostnadene kommunen har hatt med saken, kan det av eget tiltak eller på anmodning fastsette et passende gebyr. Ved rimelighetsvurderingen tas det utgangspunkt i at gebyret skal gjenspeile gjennomsnittlige kostnader for behandling av sammenlignbare saker. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

2.0 FORHÅNSKONFERANSE

2.0.1	Forhåndskonferanse uten ansvarsrett	2 840,-
2.0.2	Forhåndsvarsel med ansvarsrett	5 675,-

2.1 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE (§ 20-3)

2.1.1. Søknadspliktige tiltak § 20-3 (ny bygning til bolig/hytteformål)

2.1.1.1	1 bruks- /boenhet/hytteenhet under 200 m ²	35 000,-
2.1.1.2	1 bruks- /boenhet/hytteenhet over 200 m ²	40 000,-
2.1.1.3	Tillegg pr. enhet fra 2- 10	14 600,-
2.1.1.4	Tillegg pr. enhet fra 11-20	8 755,-
2.1.1.5	Tillegg pr. enhet fra 21-30	5 840,-
2.1.1.6	Tillegg pr. enhet fra 31-50	4 355,-
2.1.1.7	Tillegg pr. enhet utover 51 stk.	2 900,-
2.1.1.8	Per bileilighet	14 600,-
2.1.1.9	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	8 495,-
2.1.1.10	Igangsettingstillatelse, pr. stk., tiltak større enn 1000 m ²	16 990,-

2.1.2 Søknadspliktige tiltak § 20-3 (næring/andre)

2.1.2.1	Næringsbygg	47 450,-
2.1.2.2	Arealtillegg 0-500 m ² totalt bruksareal (BRA), pr. m ²	125,-
2.1.2.3	Arealtillegg 501–1000 m ² totalt bruksareal (BRA), pr. m ²	65,-
2.1.2.4	Arealtillegg fra 1001 m ² totalt bruksareal (BRA), pr. m ²	32,-
2.1.2.5	Lagerbygg/lagerdel av næringsbygg	50 % av satsene
2.1.2.6	Igangsettingstillatelse, pr. enhet	16 990,-

2.1.3 Søknadspliktige tiltak § 20-3, (tilbygg/påbygg - alle)

Økonomiplan for 2025-2028

2.1.3.1	Tilbygg/påbygg til og med 15 m ²	8 650,-
2.1.3.2	Tilbygg/påbygg fra 16–50 m ²	15 050,-
2.1.3.3	Tilbygg/påbygg fra 51–100 m ²	22 550,-
2.1.3.4	Tilbygg/påbygg fra 101–300 m ²	30 050,-
2.1.3.5	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	6 990,-

2.1.4 Andre søknadspliktige tiltak § 20-3

2.1.4.1	Bruksendring som gir ny bo- eller hytteenhet (m/ansvarsrett)	21 000,-
2.1.4.2	Bruksendring som ikke gir ny bo- eller hytteenhet (m/ansvarsrett)	14 000,-
2.1.4.3	Midlertidige tiltak	8 000,-
2.1.4.4	Riving (m2 BRA)	2 600,-
	Inntil 50 m ² /minstegebyr	5 300,-
	Mellom 50 m ² - 100 m ²	10 600,-
	Mellom 100 m ² - 500 m ²	16 300,-
	Mellom 500 m ² - 1000 m ²	26 600,-
	Større enn 1000 m ²	
2.1.4.5	Selvbygger	9 500,-
2.1.4.6	Støttemur, terrengarbeid	8 000,-
2.1.4.7	Basseng, dam	8 000,-
2.1.4.8	Skilt og reklame	8 000,-
2.1.4.9	Støyskjerm, levegg, gjerde	4 700,-
2.1.4.10	Pipe eller piperehabilitering	3 380,-
2.1.4.11	Vann- og avløpsinstallasjoner	9 400,-
2.1.4.12	Andre tekniske installasjoner (inkl. solcellepanel)	5 900,-
2.1.4.13	Vei – hver påbegynte 250 m	9 400,-
2.1.4.14	Parkering – hver påbegynte 200 m ²	9 400,-
2.1.4.15	Andre mindre tiltak	4 700,-
2.1.4.16	Hovedombygging	10 700,-
2.1.4.17	Fasadeendring	9 500,-
2.1.4.18	Garasje	9 500,-
2.1.4.19	Uthus	9 500,-
2.1.4.20	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	6 990,-

2.2 TILTAK SOM KAN SØKES OM AV PRIVATPERSON (§ 20-4)

2.2.1	Tilbygg til og med 15 m ²	4 700,-
2.2.2	Tilbygg 16 – 50 m ²	9 500,-
2.2.3	Riving	2 600,-
	Inntil 50 m ² /minstegebyr	5 300,-
	Mellom 50 m ² - 200 m ²	10 600,-
	Mellom 100 m ² - 500 m ²	16 300,-
	Mellom 500 m ² - 1000 m ²	26 600,-
	Større enn 1000 m ²	
2.2.4	Støttemur, terrengarbeid	4 700,-
2.2.5	Støyskjerm, levegg, gjerde	3 380,-
2.2.6	Andre mindre tiltak	4 700,-
2.2.7	Garasje	8 500,-
2.2.8	Uthus	8 500,-
2.2.9	Bruksendring som ikke gir ny bruksenhet (tilleggsdel til hoveddel)	4 700,-
2.2.10	Driftsbygning i landbruket	14 000,-

Arealtillegg for driftsbygning er det samme som for lagerbygg (punkt. 2.1.2)

2.3 ANDRE SØKNADER

2.3.1	Endring som innebærer ny hustype/nytt tiltak	35 500,-
2.3.2	Endring av gitt tillatelse	8 500,-
2.3.4	Midlertidig brukstillatelse / ferdigattest	2 250,-
2.3.5	Ferdigattest i saker som er eldre enn fem år	4 500,-

2.4 DISPENSASJONER FRA AREALPLAN, PLAN- OG BYGNINGSLOVEN OG FRAVIK FRA TEKNISKE KRAV

2.4.1	Dispensasjon for mindre tiltak som ellers er fritatt for saksbehandling, forutsatt at sektormyndighet ikke berøres	6 500,-
2.4.2	Dispensasjon fra arealplan og/eller plan- og bygningsloven, som kan behandles administrativt, og som ikke krever uttalelse fra sektormyndigheter	10 000,-
2.4.3	Dispensasjon fra arealplan og/eller plan- og bygningsloven, som kan behandles administrativt, og som krever uttalelse fra sektormyndigheter	12 500,-
2.4.4	Dispensasjon fra arealplan og/eller plan- og	20 000,-

	bygningsloven, som krever politisk behandling, men ikke uttalelse fra sektormyndigheter	
2.4.5	Dispensasjon fra arealplan og/eller plan- og bygningsloven, som krever både politisk behandling, og uttalelse fra sektormyndigheter	25 000,-
2.4.6	For forhold som krever fravik fra tekniske krav i medhold av plan- og bygningsloven § 31-4	6 500,-

Ved avslag belastes fullt gebyr. Dersom det sendes inn revidert søknad i tråd med signaler gitt i avslagsvedtak innen 6 mnd. etter avslag, beregnes det 25 % av ordinært gebyr.

2.5 TILLEGGSGBYR

2.5.1	For merarbeid i saker der arbeidet er påbegynt i strid med plan- og bygningslovens bestemmelser eller utført i strid med disse	Gebyr x 2
2.5.2	For merarbeid ved søknad om midlertidig brukstillatelse og/eller ferdigattest	7 750,-
2.5.3	For ny bruksenhet som er tatt i bruk uten brukstillatelse/ferdigattest	20 000,-

2.6 RETUR OG AVVISNING AV SØKNAD

Ved retur eller avvisning av søknad påløper det gebyr. Dersom søker ikke har komplett søknad etter første brev fra bygningsmyndighetene, påløper gebyr for hvert mangelbrev som må skrives.

2.6.1	Gebyr pr. mangelbrev ved gjentatte vesentlige mangler.	2 600,-
2.6.2	Ved avvisning av søknad som følge av manglende dokumentasjon eller manglende overholdelse av tidsfrister angitt i mangelbrev.	50 % gebyr

Grunnlag for retur og avvisning:

- Mangelfull ansvarsdekning
- Manglende gjennomføringsplan (for tiltak iht. § 20-3)
- Mangler dispensasjonssøknad (der dette er relevant)
- Manglende dokumentasjon på privatrettslige forhold
- Mangler nabovarsel
- Mangler nødvendig vurderingsgrunnlag i form av tegninger og illustrasjoner (situasjonskart, plan, snitt, fasade, sol/skyggediagram, utomhusplan, overvannsplan etc.).

Se SAK10 kap.5 for utfyllende oversikt over dokumentasjonskrav.

DELESAK

Med hjemmel i plan- og bygningsloven.

3.1	Gebyr for opprettelse av selvstendig tomt og festetomt	22 450,-
3.2	Arealoverføring	16 850,-
3.3	Mindre grensejustering	8 430,-

Økonomiplan for 2025-2028

	og omgjøring av festetomt	
--	------------------------------	--

For punkt 3.1 og 3.2 gis det 25 % rabatt av grunntakst per enhet dersom det 2-5 enheter, og fra enhet 6 gis det 35 % rabatt av grunntakst. Dispensasjoner og endringer som for byggesak.

PLAN

Med hjemmel i plan- og bygningsloven.

Generelle bestemmelser

Oppstartsgebyr faktureres etter avholdt oppstartsmøte.

Gebyr for planforslag faktureres når planforslaget har vært til politisk behandling for utlegging til høring og offentlig ettersyn.

Beregningsgrunnlaget for gebyret er det planforslaget som legges ut til høring og offentlig ettersyn.

Timebasert gebyr kan benyttes, men det skal varsles ved forhåndskonferanse, og ved tegning av fremdriftsavtale.

I de tilfeller der kommunen pålegger regulering av større arealer for å dekke kommunale behov, kan beregningsgrunnlaget for gebyret reduseres med tilsvarende areal.

Kostnader for innhenting av sakkyndig hjelp for spesifiserte utrednings- og kontrolloppgaver belastes etter medgåtte utgifter.

Planene skal fremstilles digitalt. Godkjente SOSI- og PDF-filer skal foreligge til behandling for utlegging til høring og offentlig ettersyn. Kontroll og utlegging av SOSI-fil faktureres etter medgått tid (1.360, -).

Det beregnes ikke gebyr for følgende formål:

- Offentlig samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur
- Landbruks-, natur- og friluftsfomål
- Bruk og vern av sjø og vassdrag
- Områder eller tilleggsarealer som kommunen har pålagt forslagsstiller å ta med
- Arealer som unntas fra byggemulighet som følge av regulering til bevaring eller vern

Fakturering og innfordring

Fakturering skjer på bakgrunn av skriftlig bestilling. Ved for sen betaling påløper purregebyr og forsinkelsesrenter iht. inkassoloven. Faktura som ikke blir betalt etter purring, sendes til inkasso for videre inndrivelse.

Merverdiavgift

Gebyrer som følger av lovpålagte oppdrag er ikke belagt med merverdiavgift. For eventuelle tilleggsoppdrag som ikke er lovpålagte betales det 25 % mva.

Urimelig gebyr

Hvis gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til de kostnadene kommunen har hatt med saken, kan det av eget tiltak eller på anmodning fastsette et passende gebyr. Ved rimelighetsvurderingen tas

det utgangspunkt i at gebyret skal gjenspeile gjennomsnittlige kostnader for behandling av sammenlignbare saker. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

4.1 DETALJPLAN

Herunder både ny plan og vesentlig endring av plan, §§ 12-1 – 12-12 og 12-14.

4.1.1	Forhåndskonferanse	7 650,-
4.1.2	Gebyr for oppstartsmøte og oppstart	40 000,-
4.1.3	Gebyr for oppstartsmøte og oppstart med planprogram (KU)	50 000,-
4.1.4	Planinitiativ og/eller prinsippavklaringer til politisk behandling, (ved avvik fra lokale, regionale eller nasjonale vedtak, lover og retningslinjer).	35 000,-
4.1.5	Dialogmøte (3 møter inngår i grunngebyr 4.1.6 / 4.1.7)	4 400,-
4.1.6	Grunngebyr for detaljregulering	100 000,-
4.1.7	Grunngebyr for detaljregulering, med planprogram og KU	175 000,-
4.1.8	Arealgebyr for planområde, pr. kvm. inntil 100 000 m ²	6,-
4.1.9	Arealgebyr for ny bebyggelse og anlegg, pr. kvm. BRA inntil 100 000 m ²	10,-
4.1.10	Timebasert gebyr	1 360,-

4.2 REGULERINGSENDRING

Endring av reguleringsplan §§ 12-14, ledd 2 og 3.

4.2.1	Mindre endringer eller utfyllinger innenfor hoveddrammene i vedtatt plan. Endringene kan kun omfatte lokale forhold som ikke berører ansvarsområdene til sektormyndigheter	35 000,-
4.2.2	Mindre endring som avsluttes eller gis negativt vedtak	17 500,-
4.2.3	Endringer eller utfyllinger innenfor hovedtrekkene i vedtatt plan. Endringene omfatter forhold som berører ansvarsområdene til sektormyndigheter.	70 000,-
4.2.4	Endring som avsluttes eller gis negativt vedtak	35 000,-

For vesentlig endring av plan, gjelder de samme bestemmelsene som for utarbeidelse av ny plan. Planmyndigheten avgjør i hvert tilfelle om endringen kan anses å ligge innenfor hoveddrammene til vedtatt plan, eller om endringen er så vesentlig at den krever utarbeidelse av ny plan.

4.3 ENHETSGEBYR FOR AVSLAG OG AVSLUTNING AV PLANSAKER

For plan etter § 12–11, der planmyndigheten ikke finner grunnlag for å fremme planforslaget.

4.3.1	Ordinært avslag	46 000,-
4.3.2	Avslag krevet forelagt kommunestyret	52 000,-

Dersom planforslag trekkes når saken er ferdig forberedt for førstegangsbehandling, faktureres 70 % av grunngebyret. Ønsker forslagsstiller å trekke planforslaget tidligere i prosessen, faktureres gebyret skjønnsmessig (10-70 %). Prosesstart regnes fra planinitiativ er mottatt og sak er opprettet i planmyndighetens saksarkiv.

Dette gjelder for avslutning av saker etter skriftlig tilbakemelding eller som følge av manglende oppfølging fra forslagsstiller. Dersom planmyndigheten ikke har mottatt tilbakemelding fra forslagsstiller innen 3 måneder etter brev med ønske om tilbakemelding, kan planmyndigheten avslutte saken og sende faktura.

KART OG OPPMÅLING

Med hjemmel i matrikkelloven med matrikkelforskriften, samt plan- og bygningslovens § 2

Saksbehandlingsfrister

Kommunen skal gjennomføre rekvirert sak uten ugrunnet opphold og senest innen 16 uker fra tillatelse til oppretting av matrikkelenhet / rekvisisjon om klarlegging eller justering av eksisterende grenser er mottatt.

Dersom kommunen oversitter fristen, skal gebyret for oppmålingsforretningen og matrikkelføringen avkortet med en tredjedel. Dersom kommunen oversitter fristen med ytterligere to måneder (16 + 9 uker), skal gebyret avkortet med ytterligere en tredjedel.

I saker som krever oppmålingsforretning i kommunen, vises det til § 18 og § 19 i Matrikkelforskriften vedrørende fristforlengelser, samt til Forskrift om unntak fra tidsfrister. Disse forskriftene angir at fristen ikke løper i perioden 01.11 -15.04, med unntak av saker innenfor marka-grensa hvor fristen ikke løper i perioden 01.10 - 01.05.

Beregningstidspunkt for gebyr

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder den dato kommunen mottok komplett søknad. Der det i vedtaket om opprettelse av ny matrikkelenhet foreligger betingelser som skal oppfylles, før opprettelse av eiendom kan gjennomføres, beregnes gebyr ut fra den dato oppfyllelsen har funnet sted.

Dersom rekvirenten midlertidig stopper saken, betales gebyr ut fra ny igangsettelsesdato.

Fakturering og innfordring

Fakturering skjer på bakgrunn av skriftlig bestilling. Ved for sen betaling påløper purregebyr og forsinkelsesrenter iht. inkassoloven. Faktura som ikke blir betalt etter purring, sendes til inkasso for videre inndrivelse.

Merverdiavgift

Gebyrer som følger av lovpålagte oppdrag er ikke belagt med merverdiavgift. For eventuelle tilleggsoppdrag som ikke er lovpålagte betales det 25 % mva.

Urimelig gebyr

Hvis gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til de kostnadene kommunen har hatt med saken, kan det av eget tiltak eller på anmodning fastsette et passende gebyr. Ved rimelighetsvurderingen tas det utgangspunkt i at gebyret skal gjenspeile gjennomsnittlige kostnader for behandling av sammenlignbare saker. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

5.1 OPPRETTELSE AV NY EIENDOM

Grunneiendom, festegrunn og anleggseiendom

5.1.1	Fra 0 m ² /m ³ til og med 2000 m ² /m ³	28 939,-
5.1.2	Deretter per overskytende 1000 m ² /m ³	5 460,-
5.1.3	Pris per tomt i regulerte felt der tomtene grenser inntil hverandre, uavhengige av tomtestørrelse, fra og med 2 tomter	24 898,-
5.1.4	Tilleggsgebyr for oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning (MUF), per eiendom	10 000,-
5.1.5	Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid (per time, se 5.6.1)	1 441,-

Ved flere enn 5 grensepunkter per dekar, betales også per punkt etter samme sats som for ekstra punkter ved klarlegging av grenser, kapittel 5.5

Dersom oppmålingsforretning med sats etter punkt 5.1.1, 5.1.2, eller 5.1.3 blir utført uten feltarbeid, gebyrlegges sakene med 50 % av ovenstående satser.

5.2 AREALOVERFØRING

5.2.1	Fra 0 m ² til og med 2000 m ²	28 939,-
5.2.2	Deretter per overskytende 1000 m ²	5 460,-

Arealoverføring er mellom 2 eiendommer. For punkt 5.2 gis det 25 % rabatt per arealoverføring dersom det gjelder 2 eller flere samtidige arealoverføringer med tilgrensende areal.

Ved flere enn 5 grensepunkter per dekar, betales også per punkt etter samme sats som for ekstra punkter ved klarlegging av grenser, kapittel 5.5

5.3 OPPRETNING AV UTEAREAL PÅ EIERSEKSJON

Gebyr for tilleggsareal per eierseksjon

5.3.1	1 eierseksjon	28 939,-
5.3.2	Fra og med 2 eierseksjoner, pr. seksjon	24 898,-

Dersom oppmålingsforretning for seksjonering av uteareal blir utført uten feltarbeid, gebyrlegges sakene med 50 % av ovenstående satser.

5.4 GRENSEJUSTERING

5.4.1	Grunngebyr grensejustering, mellom 2 eiendommer	5 788,-
-------	---	---------

I tillegg kommer gebyr per punkt, se kap. 5.5.

5.5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSER

5.5.1	For 2 punkter, ikke tidligere koordinatbestemt	10 702,-
5.5.2	Per ekstra punkt, ikke tidligere koordinatbestemt	3 014,-
5.5.3	For 2 punkter, tidligere koordinatbestemt	7 120,-
5.5.4	Per ekstra punkt, tidligere koordinatbestemt	1 857,-

Ved grensejustering er det også et grunngebyr, se punkt 5.4.

5.6 DIVERSE

5.6.1	Gebyr beregnet på grunnlag av medgått tid, Kontorarbeid Feltarbeid Minstesatsen utgjør 2 x timeprisen. (Arbeid etter matrikkelloven som ikke beregnes etter gebyrregulativets øvrige satser, for eksempel store allmennyttige arealer, samt arealer benyttet til landbruk m/naturlig tilhørende virksomhet. Arbeid som kommunen påføres i	1 360,- 1 460,-
-------	--	-------------------------------

	forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i tilknytning til den enkelte sak. Ekstra arbeid med vurdering og flytting av usikre grenser.)	
5.6.2	Matrikkelføring av privat grenseavtale	7 120,- 2 424,-
	For 2 grensepunkt, eller 100 meter grenselinje	
	For ytterlige grensepunkt, eller 100 meter grenselinje	
	Private grenseavtaler blir matrikkelført med lav nøyaktighet og med usikker grense	

5.7 STRAFFEGEBYRER

5.7.1	Rekvirent ikke møtt på oppmålingsforretning, uten forvarsel	4 324,-
5.7.2	Ved avbrutt sak etter at oppmålingsforretning er varslet	30 % gebyr
5.7.3	Ved avbrutt sak etter at oppmålingsforretning er avholdt	80% gebyr

5.8 TILLEGGSGEBYRER

5.8.1	Tinglysingsgebyr (avgift fra Kartverket)	500,-
5.8.2	Opprette og registrere erklæring om rettighet i fast eiendom (med kart). Pris per erklæring (Tinglysingsgebyr kommer i tillegg)	2 184,-

For *sammenslåing* og *sletting* av eiendommer, betales det ikke gebyr for selve sammenslåingen/slettingen, hverken hos kommunen eller hos Tinglysinga, men kommunen kan sende ut gebyr etter pkt. 5.8.2 dersom det var nødvendig med klarlegging av heftelser i forbindelse med sammenslåingen eller heftelsen.

SEKSJONERING

Med hjemmel i eierseksjonsloven § 15.

Beregningstidspunkt

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt begjæring om seksjonering er komplett.

Fakturering og innfordring

Fakturering skjer på bakgrunn av skriftlig bestilling. Ved for sen betaling påløper purregebyr og forsinkelsesrenter iht. inkassoloven. Faktura som ikke blir betalt etter purring, sendes til inkasso for videre inndrivelse.

Merverdiavgift

Gebyrer som følger av lovpålagte oppdrag er ikke belagt med merverdiavgift. For eventuelle tilleggsoppdrag som ikke er lovpålagte betales det 25 % mva.

Urimelig gebyr

Hvis gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til de kostnadene kommunen har hatt med saken, kan det av eget tiltak eller på anmodning fastsette et passende gebyr. Ved rimelighetsvurderingen tas det utgangspunkt i at gebyret skal gjenspeile gjennomsnittlige kostnader for behandling av sammenlignbare saker. Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

6.1 SEKSJONERING

6.1.1	1 – 3 eierseksjoner	10 000,-
6.1.2	Pr. seksjon, fra 4 – 8 seksjoner	14 000,-
6.1.3	Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	1 000,-

Tinglysingsgebyr kommer i tillegg, per seksjon.

For oppretting av uteareal som tilleggsareal til eierseksjon vises det til gebyrregulativ for behandling av saker etter matrikkelloven - Kart og oppmåling kapittel 5.3.

6.2 RESEKSJONERING

6.2.1	1 – 3 eierseksjoner	16 000,-
-------	------------------------	-------------

6.2.2	Pr. seksjon, fra 4 – 8 seksjoner	20 000,-
6.2.3	Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	1 500,-

Tinglysingsgebyr kommer i tillegg, per seksjon.

For oppretting av uteareal som tilleggsareal til eierseksjon vises det til gebyrregulativ for behandling av saker etter matrikkeloven - Kart og oppmåling kapitel 5.3.

LANDBRUK

Med hjemmel i konsesjonsloven med forskrifter og jordloven.

7.1	For behandling av søknader om konsesjon ved erverv av fast eiendom	5 000,-
7.2	I de tilfeller der det søkes konsesjon fordi eieren ikke skal oppfylle lovbestemt boplikt (slektskapskonsesjon)	0,-
7.3	For behandling av søknader etter Lov om jord (Jordloven § 12)	2 000,-

PRIVATE AVLØPSANLEGG - UTSLIPPSSAKER

Generell informasjon

Gebyr for utslippstillatelse innbefatter saksbehandlingsgebyr etter forurensningsforskriften (kap. 8.1) og etter plan- og bygningsloven (kap. 8.2) for anlegg under bakkenivå.

For tillatelse etter § 20-1 i plan- og bygningsloven til etablering av anlegg med bygg eller konstruksjoner over bakkenivå, tas gebyrer i henhold til gebyrregulativ for byggesaksbehandling.

Gir kommunen utslippstillatelse eller endrer utslippstillatelsen uten at det foreligger søknad, tas samme gebyrer som ved behandling av søknad.

For tilsyn og oppføring av små avløpsanlegg er det inngått samarbeidsavtale mellom de syv kommunene Drammen, Hole, Holmestrand, Krødsherad, Lier, Modum og Øvre Eiker. Lier kommune er vertskommune for tilsynskontoret, (Tilsynet for små avløpsanlegg).

For arbeider utført av Tilsynet for små anlegg, vises det til vedlegg «Tilsynet for små avløpsanlegg - gebyrregulativ», og prisliste gjengitt i dette kapitlet.

8.1 FOR SAKSBEHANDLING JF. FORURENSNINGSFORSKRIFTEN §§ 12, 13, 15 OG 15-A

Det beregnes ikke mva for gebyr på utslippstillatelser

8.1.1	Behandling av søknad om utslippstillatelse, pris per sak Avløpsanlegg inntil 50 PE	9 443,-
8.1.2	Behandling av søknad om utslippstillatelse, pris per time Avløpsanlegg fra 51 PE til 2000 PE, arbeid etter medgått tid	1 271,-
8.1.3	Oljeutskiller	6 740,-

8.2 FOR SAKSBEHANDLING JF. PLAN- OG BYGNINGSLOVEN § 20-1

8.2.1	Anlegg inntil 15 PE	6 740,-
8.2.2	Fra 15 PE til 50 PE	10 900,-
8.2.3	Fra 51 PE til 2000 PE	15 500,-
8.2.4	Oljeutskiller	4 500,-
8.2.5	For mindre tiltak som ikke dekkes av postene 8.2.1 – 8.2.4	4 100,-

8.3 ANDRE RELATERTE GEBYRER

Det beregnes ikke mva for gebyr på tilsyn

8.3.1	Tilsynsgebyr for anlegg 1 PE til 50 PE (årlig)	633,-
8.3.2	Tilsynsgebyr for anlegg 51 PE til 2000 PE (enkeltgebyr)	6 180,-
8.3.3	Dispensasjon fra forurensningsloven	5 620,-

For dispensasjoner etter plan- og bygningsloven, se Byggesak kap. 2.4.

8.4 MERARBEID

For merarbeid i saker der utslipp er etablert i strid med forskrift, eller arbeid er påbegynt i strid med plan- og bygningsloven, beregnes alle relevante gebyrer x 2.

8.5 VIDERE TJENESTER IFB. MED UTSLIPPSSAKER OPP MOT 50 PE

Det belastes ikke mva for gebyr på tilsyn

8.5.1	Tilsynskontorets personell, arbeid etter medgått tid	1 271,-
8.5.2	Beløpsgrense for overføring	633,-

	av utestående beløp	
--	---------------------	--

8.6 GEBYR FOR SLAMTØMMING

Opgitt pris er per tømning

8.6.1	Tankvolum til og med 3 m3	2 416,-
8.6.2	Tankvolum større enn 3 m3 til og med 6 m3	3 661,-
8.6.3	Tankvolum større enn 6 m3 til og med 12 m3	5 888,-
8.6.4	Tankvolum større enn 12 m3	6 837,-
8.6.5	Per m3 for tankvolum større enn 12 m3	697,-
8.6.6	Ekstraarbeid ved tømning, pris per time	1621,-
8.6.7	Utedo/tørertoalett, pris per tømning	2 500,-
8.6.8	Oppmøte uten å få tømt, pris per gang	759,-
8.6.9	Tillegg for utrykning	1 248,-

TILSYN

Ved tilsyn og kontroll som skyldes varsler om ulovligheter eller stikkprøvetilsyn, dekkes tilsynet gjennom det ordinære saksbehandlingsgebyret til kommunen.

Ved tilsyn som skyldes en oppdaget ulovlighet regnes en minimumssats på 2 medgåtte timer. Saker hvor det medgår flere timer enn dette faktureres etter timepris per medgåtte time.

Dersom det ved tilsyn er behov for faglig bistand vil dette bli belastet av tiltakshaver.

9.2.1	Førstegangstilsyn - stikkprøver og varsler	0,-
9.2.2	Tilsyn ved oppdaget	2 720,-

Økonomiplan for 2025-2028

	ulovlighet, 2 timer	
9.2.3	Medgått tid utover 2 timer, tilsyn pr. time	1 360,-

Vedlegg

Vedlegg – Forskriftsrapporter

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd (tilpasset)

Beløp i 1000

	Regnskap	Politisk vedtatt budsjett	Rev. budsjett	Oppr. budsjett	Politisk vedtatt budsjett	Rev. budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2025	2025	2025	2026	2027	2028
Sentrale inntekter										
Rammetilskudd	-197 636	-202 492	-202 492	0	0	0	-224 892	-231 765	-231 765	-
										231 765
Inntekts- og formuesskatt	-291 100	-320 876	-320 876	0	0	0	-328 732	-324 434	-324 434	-
										324 434
Andre generelle statstilskudd	-1 858	-1 816	-1 816	0	0	0	-1 914	-1 755	-1 654	-1 129
Sum Sentrale inntekter	-490 594	-525 184	-525 184	0	0	0	-555 538	-557 954	-557 853	-
										557 328
Sentrale utgifter										
Lønnsavsetning	0	17 184	17 184	0	0	0	17 115	17 115	17 115	17 115
Prognose avsetning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
pensjonspremie										
tjenesteområdene										
Pensjon - premieavvik	-33 033	-17 207	-17 207	0	0	0	-5 273	-5 273	-5 273	-5 273
inkl aga										
Pensjon - ovf fra	-8 894	-12 051	-12 051	0	0	0	-7 972	-7 972	-7 972	-7 972
premiefond										
Økt innsparing 2024- 2026	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Demografiavsetning	0	0	0	0	0	0	0	3 534	3 534	3 534
Sum Sentrale utgifter	-41 927	-12 074	-12 074	0	0	0	3 870	7 404	7 404	7 404
Driftsutgifter per tjenesteområde	529 790	504 532	504 532	0	0	0	507 747	505 975	505 802	505 802
Avskrivninger	24 612	27 004	27 004	0	0	0	27 265	27 265	27 265	27 265
Brutto resultat (KOSTRA)	21 880	-5 722	-5 722	0	0	0	-16 656	-17 310	-17 382	-16 857
Netto finansutgifter og inntekter										
Renteinntekter	-7 858	-7 250	-7 250	0	0	0	-7 450	-7 450	-7 350	-7 150
Utbytter	-6 911	-7 500	-7 500	0	0	0	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Renteutgifter	18 472	23 686	23 686	0	0	0	28 865	26 260	26 063	24 733
Avdrag på lån	19 735	21 047	21 047	0	0	0	25 837	28 773	29 114	27 936
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum Netto finansutgifter og inntekter	23 438	29 983	29 983	0	0	0	40 252	40 583	40 827	38 519
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Motpost avskrivninger i tjenesteområdene	-24 612	-27 004	-27 004	0	0	0	-27 265	-27 265	-27 265	-27 265
Netto resultat	20 706	-2 743	-2 743	0	0	0	-3 669	-3 992	-3 820	-5 603
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner										

Økonomiplan for 2025-2028

	Regnskap	Politisk vedtatt budsjett	Rev. budsjett	Oppr. budsjett	Politisk vedtatt budsjett	Rev. budsjett	Økonomiplan			
	2023	2024	2024	2025	2025	2025	2025	2026	2027	2028
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-22 058	2 672	2 672	0	0	0	5 010	5 333	5 161	6 944
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenestemrådene	1 352	71	71	0	0	0	-1 341	-1 341	-1 341	-1 341
Sum Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	-20 706	2 743	2 743	0	0	0	3 669	3 992	3 820	5 603
Årsoverskudd / underskudd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd (tilpasset)

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr. budsjett	Politisk vedtatt budsjett	Rev. budsjett	Oppr. budsjett	Politisk vedtatt budsjett	Rev. budsjett	Økonomiplan		
	2023	2024	2024	2024	2025	2025	2025	2025	2026	2027
Administrasjon og fellesfunksjoner	46 611	45 893	45 893	45 893	0	0	0	46 112	45 497	45 497
Pleie, rehabilitering og omsorg	101 396	98 350	98 350	98 350	0	0	0	102 184	102 227	102 054
Tiltak funksjonshemmede	62 213	54 776	54 776	54 776	0	0	0	51 098	51 098	51 098
Nav Hole	30 766	31 194	31 194	31 194	0	0	0	32 026	32 026	32 026
Skole	139 180	133 990	133 990	133 990	0	0	0	135 980	134 980	134 980
Barnehage	65 410	63 330	63 330	63 330	0	0	0	66 844	66 844	66 844
PPT	4 856	4 519	4 519	4 519	0	0	0	4 547	4 547	4 547
Helse	11 921	13 500	13 500	13 500	0	0	0	13 512	13 512	13 512
Teknisk drift/eiendom	44 999	36 174	36 174	36 174	0	0	0	30 909	30 709	30 709
Areal, byggesak og miljø	10 579	9 976	9 976	9 976	0	0	0	10 056	10 056	10 056
Kultur og fritid	13 360	12 903	12 903	12 903	0	0	0	13 138	13 138	13 138
Finansiell virksomhet	-149	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum netto rammer	531 142	504 604	504 604	504 604	0	0	0	506 406	504 634	504 461
Herav:										
Avskrivninger	24 612	27 004	27 004	27 004	0	0	0	27 265	27 265	27 265
Motpost avskrivninger	-24 612	-27 004	-27 004	-27 004	0	0	0	-27 265	-27 265	-27 265
Avsetninger til bundne driftsfond	7 210	771	771	771	0	0	0	20	20	20
Bruk av bundne driftsfond	-5 858	-700	-700	-700	0	0	0	-1 361	-1 361	-1 361
Sum rammer uten 1A-poster	529 790	504 532	504 532	504 532	0	0	0	507 747	505 975	505 802

Økonomiplan for 2025-2028

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Investeringer i varige driftsmidler	38 428	140 591	140 591	140 591	103 350	103 350	103 350	103 350	73 100	59 600
Tilskudd til andre investeringer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 246	1 341	1 341	1 341	1 395	1 395	1 395	1 395	1 450	1 508
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	39 673	141 932	141 932	141 932	104 745	104 745	104 745	104 745	74 550	61 108
Kompensasjon for merverdiavgift	-5 893	-14 914	-14 914	-14 914	-9 909	-9 909	-9 909	-9 909	-400	-240
Tilskudd fra andre	-3 498	0	0	0	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	0	0
Salg av varige driftsmidler	-15	0	0	0	-700	-700	-700	-700	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	-2 349	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-2 084	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-26 743	-125 677	-125 677	-125 677	-86 741	-86 741	-86 741	-86 741	-72 700	-59 360
Sum investeringsinntekter	-40 582	-140 591	-140 591	-140 591	-103 350	-103 350	-103 350	-103 350	-73 100	-59 600
Videreutlån	5 800	12 000	12 000	12 000	8 000	8 000	8 000	8 000	0	0
Bruk av lån til videreutlån	-5 800	-12 000	-12 000	-12 000	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	2 664	3 400	3 400	3 400	3 400	3 400	3 400	3 400	3 720	3 720
Mottatte avdrag på videreutlån	-1 476	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400	-3 720	-3 720
Netto utgifter videreutlån	1 187	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-1 187	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	2 084	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-1 175	-1 341	-1 341	-1 341	-1 395	-1 395	-1 395	-1 395	-1 450	-1 508
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-278	-1 341	-1 341	-1 341	-1 395	-1 395	-1 395	-1 395	-1 450	-1 508
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.pl 2027
Administrasjon og fellesfunksjoner										
Postbil/adm	270	0	0	0	0	0	0	0	0	
utskifting til elbil										
IT - utvidelse	289	0	0	0	0	0	0	0	0	
serverpark										
IT-Ny fiberkabel Vik	126	0	0	0	0	0	0	0	0	
skole, Vikstunet og										
Herredshuset										
Utskifting back-up	0	0	0	0	1 500	1 500	1 500	1 500	0	
hardware										
(IT) Trådløst nett	139	0	0	0	0	0	0	0	0	
Justeringsrett veg (p	7	0	0	0	0	0	0	0	0	
0030 og 0750)										
Avsetning - mindre	0	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
tiltak gjennom året										
IKT tiltak felles	0	1 900	1 900	1 900	0	0	0	0	0	
Utvendig	0	0	0	0	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	0	
høydebasseng										
ledningsnett										
Sum Administrasjon og fellesfunksjoner	831	3 900	3 900	3 900	500	500	500	500	2 000	2 000
Velferd										
Velferdsteknologi -	179	200	200	200	0	0	0	0	0	
PRO										
Hjemmetjenesten	0	700	700	700	0	0	0	0	0	
utskiftingsplan biler										
Kjøp av elbil	636	0	0	0	0	0	0	0	0	
TTF/SKoglia										
Arbeidssenteret	0	350	350	350	0	0	0	0	0	
kjøp av 9-seters										
minibuss										
Sum Velferd	815	1 250	1 250	1 250	0	0	0	0	0	0
Oppvekst										
Skole - bærbare pc-	0	500	500	500	600	600	600	600	500	500
er barneskoleelever										
SKole - HUS elev-	960	1 000	1 000	1 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 000	1 000
pc'er										
PC*er til elever	498	0	0	0	0	0	0	0	0	
Røyse skole										
Kleivhallen	0	250	250	250	0	0	0	0	0	
møteromsutstyr										
Sum Oppvekst	1 458	1 750	1 750	1 750	2 100	2 100	2 100	2 100	1 500	1 500
Samfunn										
HUS Utvidelse	10 587	78 000	78 000	78 000	45 000	45 000	45 000	45 000	0	
Avløp hovedplan	0	1 500	1 500	1 500	0	0	0	0	0	
Hole renseanlegg	1 762	23 333	23 333	23 333	10 000	10 000	10 000	10 000	20 000	34 000

Økonomiplan for 2025-2028

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.pl 2027
Vann - vannmålere	2 645	0	0	0	0	0	0	0	0	
Vik skole kjøp av modulbygg	7 914	0	0	0	0	0	0	0	0	
Herredshuset adgangskontroll	898	200	200	200	0	0	0	0	0	
Kjøp av el-biler teknisk drift/eiendom	199	1 050	1 050	1 050	0	0	0	0	0	
Ladestasjon for el- biler	0	375	375	375	0	0	0	0	0	
Tiltak i fbm forbud mot bruk av fyringsolje	188	0	0	0	0	0	0	0	0	
Sollihøgda infrastruktur vann	0	7 000	7 000	7 000	0	0	0	0	0	
Sollihøgda infrastruktur avløp og avløp	0	4 000	4 000	4 000	15 000	15 000	15 000	15 000	33 000	40 000
Hjelpemiddellageret - ombygging til lovlig bygg	1 002	0	0	0	0	0	0	0	0	
Ombygging Løken barnehage - brannsikkerhet	987	0	0	0	0	0	0	0	0	
Toalettbygg parkeringsplass Kleiva	-83	0	0	0	0	0	0	0	0	
Gressklipper	199	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kjøp av buss	948	0	0	0	0	0	0	0	0	
Frivilligsentralen										
Guard driftskontroll vann	325	0	0	0	0	0	0	0	0	
Guard driftskontroll avløp	325	0	0	0	0	0	0	0	0	
Solcelle - Hole bo- og rehab.	2 346	0	0	0	0	0	0	0	0	
Solcelle – Rudsødegårsveien 26	468	0	0	0	0	0	0	0	0	
Solcelle – Hole ungdomsskole	1 580	0	0	0	0	0	0	0	0	
Solcelle – driftsavdeling Helgelandsmoen	791	0	0	0	0	0	0	0	0	
Solcelle - Hole vannverk	505	0	0	0	0	0	0	0	0	
Solcelle - Herredshuset	1 171	0	0	0	0	0	0	0	0	
Solcelle - Vikstunet	566	0	0	0	0	0	0	0	0	
Vann - hovedplan	0	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	0	4 633	4 633	4 633	0	0	0	0	10 400	9 900
Røyse skole etablering grupperom elev med særskilt behov	0	0	0	0	0	0	0	0	1 000	

Økonomiplan for 2025-2028

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.pl 2027
Sprinkleranlegg Sundjordet omsorgsboliger	0	1 500	1 500	1 500	0	0	0	0	0	
Sprinkleranlegg Gamleveien 2B omsorgsbolig	0	500	500	500	0	0	0	0	0	
Flomsikring Kleivbekken og Jonsbråtenbekken	0	1 000	1 000	1 000	3 000	3 000	3 000	3 000	0	
Steinsbystranden - universiell utforming	0	1 000	1 000	1 000	0	0	0	0	0	
Veger - ny lastebil - fremkommelighet og alder	0	0	0	0	3 250	3 250	3 250	3 250	0	
VVA tjenestebiler ny og utskifting el og hybrid	0	700	700	700	2 000	2 000	2 000	2 000	0	
Sprinkleranlegg Hole bo- og rehabiliteringssenter	0	7 700	7 700	7 700	0	0	0	0	0	
Dagsenter ved Hole bo- og rehab. forprosjekt	0	0	0	0	500	500	500	500	0	
Elstangen - nytt høydebasseng	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3 000
Utstranda vannforsyning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Utstranda - sjøledning, pumpestasjon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Avkloakking Jomfrulandsveien	0	0	0	0	1 500	1 500	1 500	1 500	0	
Avkloakking Frøshaugåsen - Onsakervika	0	0	0	0	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Biblioteket - flytting og tilpasning lokaler	0	0	0	0	1 000	1 000	1 000	1 000	0	
Røyse skole - utebod til ladbare rullestoler	0	0	0	0	400	400	400	400	0	
Hole ungdomsskole - punktavsug ventilasjon kunst og håndverk	0	0	0	0	200	200	200	200	0	
Løken barnehage - luft-luft varmepumpe	0	0	0	0	250	250	250	250	0	
Sundvollen barnehage - luft-luft varmepumpe	0	0	0	0	250	250	250	250	0	
Bønnes - bedre sanitære forhold	0	0	0	0	200	200	200	200	0	
Sikringstiltak Storelva ved Helgelandsmoen	0	0	0	0	10 000	10 000	10 000	10 000	0	

Økonomiplan for 2025-2028

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.pl 2027
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	0	0	0	3 000	3 000	3 000	3 000	0	0
Sum Samfunn	35 323	133 691	133 691	133 691	100 750	100 750	100 750	100 750	69 600	56 100
Investeringer i varige driftsmidler	38 428	140 591	140 591	140 591	103 350	103 350	103 350	103 350	73 100	59 600

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.pl 2027
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.pl 2027
Egenkapitalinnskudd KLP	1 246	1 341	1 341	1 341	1 395	1 395	1 395	1 395	1 450	1 500
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 246	1 341	1 341	1 341	1 395	1 395	1 395	1 395	1 450	1 500

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.pl 2027
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	39 673	141 932	141 932	141 932	104 745	104 745	104 745	104 745	74 550	61 100

Økonomiplan for 2025-2028

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Rammetilskudd	-197 636	-202 492	-202 492	-202 492	0	0	0	-224 892	-231 765	-231 765
Innteks- og formuesskatt	-291 100	-320 876	-320 876	-320 876	0	0	0	-328 732	-324 434	-324 434
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Andre skatteinntekter	-149	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-13 893	-10 468	-10 468	-10 468	0	0	0	-12 914	-12 755	-12 654
Overføringer og tilskudd fra andre	-91 517	-68 632	-68 632	-68 632	0	0	0	-57 263	-57 263	-57 263
Brukerbetalinger	-23 038	-23 987	-23 987	-23 987	0	0	0	-20 340	-20 340	-20 340
Salgs- og leieinntekter	-42 629	-44 221	-44 221	-44 221	0	0	0	-42 367	-42 367	-42 367
Sum driftsinntekter	-659 962	-670 676	-670 676	-670 676	0	0	0	-686 508	-688 924	-688 823
Lønnsutgifter	363 498	359 163	359 163	359 163	0	0	0	363 704	363 539	363 539
Sosiale utgifter	89 424	92 269	92 269	92 269	0	0	0	114 666	114 666	114 666
Kjøp av varer og tjenester	163 647	153 001	153 001	153 001	0	0	0	135 841	137 768	137 595
Overføringer og tilskudd til andre	40 662	33 517	33 517	33 517	0	0	0	28 377	28 377	28 377
Avskrivninger	24 612	27 004	27 004	27 004	0	0	0	27 265	27 265	27 265
Sum driftsutgifter	681 842	664 955	664 955	664 955	0	0	0	669 852	671 614	671 441
Brutto driftsresultat	21 880	-5 722	-5 722	-5 722	0	0	0	-16 656	-17 310	-17 382
Renteinntekter	-7 858	-7 250	-7 250	-7 250	0	0	0	-7 450	-7 450	-7 350
Utbytte	-6 911	-7 500	-7 500	-7 500	0	0	0	-7 000	-7 000	-7 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	18 472	23 686	23 686	23 686	0	0	0	28 865	26 260	26 063
Avdrag på lån	19 735	21 047	21 047	21 047	0	0	0	25 837	28 773	29 114
Netto finansutgifter	23 438	29 983	29 983	29 983	0	0	0	40 252	40 583	40 827
Motpost avskrivninger	-24 612	-27 004	-27 004	-27 004	0	0	0	-27 265	-27 265	-27 265
Netto driftsresultat	20 706	-2 743	-2 743	-2 743	0	0	0	-3 669	-3 992	-3 820
Disponering eller dekning av netto driftsresultat										

Økonomiplan for 2025-2028

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Oppr. budsjett 2025	Politisk vedtatt budsjett 2025	Rev. budsjett 2025	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	7 210	771	771	771	0	0	0	20	20	20
Bruk av bundne driftsfond	-5 858	-700	-700	-700	0	0	0	-1 361	-1 361	-1 361
Avsetninger til disposisjonsfond	0	6 672	6 672	6 672	0	0	0	5 010	5 333	5 161
Bruk av disposisjonsfond	-22 058	-4 000	-4 000	-4 000	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-20 706	2 743	2 743	2 743	0	0	0	3 669	3 992	3 820
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0